

Pact 2020

Kernindicatoren
Nulmeting 2010

Vlaanderen
In Actie
Pact 2020

VOORWOORD

De Vlaamse Regering keurde eind december 2009 een set van indicatoren goed waarmee de realisatie van de 20 doelstellingen van het Pact voor Vlaanderen 2020 zal worden opgevolgd. De keuze van de indicatoren gebeurde na ruim overleg met de sociale partners, het middenveld en de Vlaamse administratie. Het is de bedoeling dat de kernindicatoren jaarlijks worden gemeten, te beginnen met een nulmeting in het voorjaar 2010. Niet alle effecten van het beleid zijn nu al meetbaar. Er zal nog verder studiewerk nodig zijn om op een accurate wijze duidelijk te maken waar het beleid naartoe wil.

De bedoeling van de monitor is om de aandacht voor het toekomstplan van Vlaanderen warm te houden en het debat over prioritaire maatregelen te onderbouwen. Indicatoren zijn een hulpmiddel om het debat met de stakeholders toe te spitsen op de essentie, namelijk de resultaten van genomen maatregelen. De meting van 2010 zal voor verschillende indicatoren ook het nulpunt zijn van de trendanalyse.

De monitoring van het Pact is een onderdeel van een ruimere bestuurlijke aanpak van het meerjarenprogramma Vlaanderen in Actie. Hierover zal op andere fora in alle transparantie worden gerapporteerd.

Hierbij danken we het Platform Statistiek van de Vlaamse administratie voor het verzamelen van de statistieken (deel 1). We nodigen hen meteen uit om verder werk te maken van de nog te ontwikkelen indicatoren waarvan in deel 2 een inventaris werd gemaakt.

Kris Peeters
Minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid

Januari 2010

INLEIDING

Op 20 januari 2009 keurden de Vlaamse regering, de sociale partners, de Verenigde Verenigingen, de Vlaamse administratie en de VIA-captains of society het Pact 2020 goed. Hiermee werden voor 5 domeinen 20 ambitieuze doelstellingen geformuleerd waarmee Vlaanderen haar toekomst wil voorbereiden en tegen 2020 op economisch, op sociaal en op ecologisch vlak een topregio wil zijn.

Voor de opvolging van het Pact werd afgesproken een indicatorenset te ontwikkelen. De Vlaamse Regering gaf op 15 mei 2009 (mededeling 0249) aan de Vlaamse administratie de opdracht om tegen eind september voorstellen te formuleren voor reductie van de ruime indicatorenset die werd samengesteld na consultatie van de sociale partners, de middenveldorganisaties en de Vlaamse administratie.

Het Platform Statistiek kwam in de maand juli vijfmaal samen, telkens rond een cluster van doelstellingen. De managementcomités werden via het CAG uitgenodigd om hun goedkeuring te verlenen aan het voorstel. De reacties van alle domeinen op deze overzichtsnota werden door de Studiedienst van de Vlaamse regering verwerkt in een ontwerpversie die eind september 2009 aan het kabinet van de minister-president werd bezorgd.

Het ontwerp van de Vlaamse administratie werd op het interkabinettenoverleg, met de SERV en de Verenigde Verenigingen meermaals geamendeerd en bijgewerkt. De Vlaamse regering nam op 15 december 2009 kennis van de finale versie van de indicatorenset en belastte de Studiedienst van de Vlaamse regering tegen einde januari 2010 op basis hiervan een nulmeting op te maken. Tegelijkertijd werd gevraagd voor elk te ontwikkelen indicator een informatiefiche op te stellen met duidelijke vermelding van de wijze van aanpak en de timing voor de uitvoering van de opdracht. De Studiedienst van de Vlaamse Regering coördineert de werkzaamheden.

De resultaten hiervan (nulmeting en concretisering ontwikkelingsindicatoren) zullen aan de IKW Pact 2020 voorgelegd worden. Daarna zullen deze besproken worden met de sociale partners en met de Verenigde Verenigingen.

Jaarlijks (januari) zullen de cijfers geactualiseerd worden. Op basis daarvan zal de regering de vooruitgang t.o.v. de nulmeting en t.o.v. het uiteindelijke doel in overleg met de sociale partners en Verenigde Verenigingen bespreken.

De vertrekbasis voor de selectie van indicatoren was de bijlage bij de mededeling van de Vlaamse regering van 15 mei 2009. De vraag van de Vlaamse Regering was om de uitgebreide lijst van indicatoren te herleiden tot een beperkt aantal belangrijke indicatoren, 5 à 10 per doelstelling. Bij de selectie werd als volgt tewerk gegaan. Eerst werd het verband met de doelstelling bekeken (relevantie): rechtstreekse verwijzing of onrechtreeks. Zijn in de doelstelling concreet meetbare streefdoelen geformuleerd? Vervolgens werd nagegaan of het concept van de voorgestelde indicator gekend was of niet (validiteit) en of de data zoals beschreven in de doelstelling beschikbaar zijn of niet (direct, op korte termijn, nog te ontwikkelen). Nadien werden de indicatoren gescreend op enkele kwaliteitscriteria zoals internationale vergelijkbaarheid, tijdigheid en periodiciteit, volledigheid (in functie van doelstelling).

De combinatie van deze verschillende invalshoeken, leidde tot een typologie van indicatoren: kernindicatoren en nieuw te ontwikkelen indicatoren.

a) Kernindicatoren:

- indicatoren die rechtstreeks verwijzen naar de doelstelling en waarover in de doelstelling een duidelijke uitspraak wordt gedaan in vorm van meetbare streefnorm, een benchmark of een duidelijke richting wordt aangegeven;
- de concepten van de indicatoren zijn gekend (meestal ook internationaal gevalideerd) en de statistieken zijn beschikbaar op korte termijn;
- de indicatoren zijn kwaliteitsvol (internationaal vergelijkbaar, tijdig en periodiek, volledig).

b) Te ontwikkelen indicatoren:

- de concepten zijn nog niet definitief uitgeklaard of moeten nog ontwikkeld worden.
- er wordt aangegeven welke dienst of actor hierover meer informatie zal opzoeken zodat duidelijker wordt of deze indicator potentieel in zich heeft om een kernindicator te worden (ontwikkelingsfiche).

De finale lijst met indicatoren bevat 121 kernindicatoren en 60 te ontwikkelen indicatoren. Van deze laatste categorie, zijn we er in geslaagd om al twee indicatoren effectief te meten. Het gaat om de indicator horende bij doelstelling 6 die het aandeel van de logistieke sectoren in de werkgelegenheid en bruto toegevoegde waarde meet alsook de indicator met betrekking tot het bereik van de doelgroep met preventieve zorg voor kinderen bij doelstelling 12.

Luk Bral
Projectleider

Josée Lemaitre
Administrateur-generaal
Studiedienst van de Vlaamse Regering

DEEL 1

BOORDTABEL VOOR KWANTITATIEVE OPVOLGING VAN DE DOELSTELLINGEN VAN HET PACT 2020

STATISTIEKEN OVER DE GESELECTEERDE KERNINDICATOREN

SITUATIE FEBRUARI 2010

Overzicht indicatoren

D1. Duurzame topregio

1. Vlaanderen groeit in 2020 uit tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert.
2. Vlaanderen behoort in 2020 tot de top vijf van de kennisintensieve regio's op het vlak van geproduceerde en verdiende welvaart.
3. Het Vlaamse Gewest blijft in 2020 bij de top vijf van de kennisintensieve regio's op het gebied van investeringen.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
1.1	Arbeidsproductiviteit = bruto toegevoegde waarde per werkzame persoon, PYP + jaarlijkse groei	18
1.1	Aandeel van het bruto exploitatieoverschot in toegevoegde waarde, CUP. $BEO/TW=(TW-LW)/TW$ met BEO= bruto exploitatieoverschot; TW: bruto toegevoegde waarde en LM: loonmassa	20
1.1	Loonkost per eenheid product = loonkost per werknemer / arbeidsproductiviteit, CUP	22
1.2	BBP per hoofd van de bevolking, PYP en voor pendelarbeid gecorrigeerd BBP per hoofd van de bevolking, PYP + reële jaarlijkse groei	24
1.2	Beschikbaar inkomen per inwoner PYP (deflator: HICP)	26
1.3	Totale investeringsratio: investeringen in vaste activa, in % van het BBP (CUP), naar kennisintensieve regio's	28
1.3	Investeringsratio private sector: investeringen in vaste activa (totaal) en van de private sector, in % van het BBP (CUP), positie binnen de EU27 lidstaten	30

D 2. Solidaire open regio

1. In 2020 is Vlaanderen een solidaire, open en verdraagzame samenleving waarin het sociaal kapitaal minstens op het niveau ligt van de top vijf van Europese landen.
2. Alle inwoners van Vlaanderen kunnen in 2020 worden bereikt door een vereniging, een buurtwerking, een vrijwilligersorganisatie of door samenlevingsopbouw.
3. De Vlamingen hebben in 2020 intense sociale contacten, meer vertrouwen in de medemens en in de samenleving.
4. Discriminatie is in 2020 uitgebannen, de evenredige arbeidsdeelname is verzekerd en de deelname van alle kansengroepen aan de andere domeinen van de maatschappij is proportioneel tot hun aandeel in de bevolking.
5. Tegen 2020 is de huidige bijdrage van Vlaanderen inzake ontwikkelingssamenwerking verdubbeld. Samen met alle gedecentraliseerde besturen bedraagt de bijdrage van Vlaanderen minstens 7% van de officiële Belgische ontwikkelingshulp.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
2.1	Sociaal kapitaal: actieve betrokkenheid in vrijwilligerswerk (minstens maandelijks) Europees vergeleken	32
2.2		
2.1	Sociaal kapitaal: vertrouwen medemens Europees vergeleken	32
2.3		
2.1	Sociaal kapitaal: sociale contacten met vrienden, familie en burens Europees vergeleken	32
2.3		
2.4	Werkzaamheidskloven bij 15-64 jarigen (geslacht, leeftijd, nationaliteit/herkomst, scholingsgraad, arbeidshandicap)	34
2.2	Proportionele deelname kansengroepen op verschillende maatschappelijke terreinen: onderwijs, cultuur, verenigingsleven, ...	36
2.4		
2.5	Vlaamse officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA), in euro en jaarlijkse groei	38
2.5	Aandeel Vlaamse overheid en gedecentraliseerde besturen met name de Vlaamse provincies en gemeenten in Belgische ODA, in euro	40

D 3. Internationalisering

1. Vlaanderen herwint tegen 2020 zijn in de afgelopen tien jaar verloren aandeel in de wereldexportmarkt en exploreert in veel sterkere mate dan vandaag onbenut potentieel op het vlak van internationalisatie (zowel in goederen als in diensten).
2. Het aantal buitenlandse directe investeringen in het Vlaamse Gewest neemt toe, evenals het ermee gepaard gaande investeringsbedrag.
3. Tegen 2020 neemt het aantal exporterende bedrijven toe, het aantal exporterende kmo's verdubbelt (tegenover 2007).
4. Het aandeel van de totale Vlaamse uitvoer naar snelgroeiende markten groeit tegen 2020 tot 10%.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
3.1	Aandeel van de Vlaamse uitvoer in een aantal snel groeiende markten	42
3.1	Aandeel van Vlaanderen in de uitvoer en invoer van de EU15 en EU27	44
3.1	Aandeel van de uitvoer van (medium)-HT goederen in de Vlaamse uitvoer	46
3.2	Buitenlandse directe investeringen (FDI) in het Vlaamse Gewest: aantal projecten en investeringsbedrag	48
3.3	Aantal exporterende bedrijven (inclusief KMO's)	50
3.4	Aandeel van de Vlaamse goederenuitvoer naar snelgroeiende markten per productgroep	52

D 4. Innovatie

1. Vanuit een oogpunt van economische en maatschappelijke valorisatie besteedt Vlaanderen tegen 2014 3% van zijn BBP aan O&O. Het aandeel groeit verder na 2014.
2. Dat uit zich in een verdubbeling (vanaf 2007) van de omzet uit nieuwe of verbeterde producten en diensten, een hogere vertegenwoordiging van de speerpunt domeinen, zoals ICT en gezondheidszorg, logistiek en een slim elektriciteitsnetwerk en een hoger aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren tot op een gelijk niveau als de Europese topregio's.
3. Ook het aantal patentaanvragen stijgt jaar op jaar. Innovatie wordt meer en beter verspreid over alle sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen, mede met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.
4. De overheidssteun voor eco-innovatie staat tegen 2020 op het niveau van de top vijf van de Europese regio's.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
4.1	Totale O&O-bestedingen in % van het BBP (GERD) en opsplitsing GERD in totale uitgaven door de overheid en door het bedrijfsleven	54
4.2	Aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten per bedrijfsgrootte en industrie/diensten	56
4.2	Aandeel werkenden in medium HT industrie en diensten als % van de totale actieve bevolking	58
4.3	Aangevraagde en toegekende EPO, USPTO en PCT-octrooien per miljoen inwoners en naar bedrijfsgrootte	60
4.3	Innoverende bedrijven als % van alle industriële en dienstenbedrijven (per bedrijfsgrootte en industrie/diensten)	62
4.3	Spreiding van innovatie over sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen in vergelijking met EU-regio's	64

D 5. Ondernemerschap

1. Tegen 2020 kent Vlaanderen een sterke ondernemerscultuur, stijgt het ondernemerschap en de waardering ervoor aanzienlijk, alsook het aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest, zodat we even goed scoren als de top vijf van de Europese regio's. Jonge starters worden aangemoedigd zodat de oprichtingsratio stijgt. Het ondernemerschap bij vrouwen, allochtonen en ouderen neemt toe tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij.
2. In 2020 is er meer doorgroei van bestaande ondernemingen.
3. In Vlaanderen zullen er belangrijke planningsinspanningen moeten gebeuren om de langetermijnvraag naar bedrijventerreinen te kunnen invullen. De ruimte die hiervoor nodig is, zal wetenschappelijk bepaald worden in het kader van het RSV-2020. Een economisch activeringsbeleid en de filosofie van de ijzeren voorraad dienen tegen 2020 het aantal effectief bruikbare bedrijventerreinen te verhogen tot minimaal 95% van het totale aantal bestemde bedrijventerreinen.
4. In 2020 heeft Vlaanderen een performante landbouw die de vergelijking kan doorstaan met de Europese landbouw-economische topregio's. Tegen 2020 zal in Vlaanderen het landbouwareaal uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen juridisch verankerd zijn met het oog op rechtszekerheid inzake exploitatie.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
5.1	Aandeel zelfstandigen of ondernemers in de beroepsbevolking (EAK)	66
5.1	Aandeel vrouwelijke en oudere ondernemers in vergelijking met het aandeel in de bevolking	68
5.1	Oprichtingsratio	70
5.1	Netto-groei, faillissement- en stopzettingratio, turbulentie	72
5.2	Aantal ondernemingen, incl. zelfstandigen volgens tewerkstellingsklassen	74
5.4	Landbouw: netto toegevoegde waarde per bedrijf en per volwaardige arbeidskracht (vgl. op landenniveau) (data beschikbaar eind 2009)	76

D 6. Logistiek en infrastructuur

1. De economische poorten zijn in 2020 vlot bereikbaar via de verschillende transportmodi (weg, spoor, water of lucht) en via de verschillende transportdragers (zowel privaat als openbaar vervoer).
2. Hiermee realiseren we in 2020 minder dan 5% verliesuren (op het totaal aantal gereden voertuiguren) op de hoofdwegen en beperken we de milieu-impact van het goederen- en personenvervoer.
3. Hiertoe worden tegen 2020 missing links in het transportnetwerk (op de weg, water en het spoor) van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen weggewerkt.
4. De vervoersstromen worden in 2020 dynamisch beheerd teneinde de beschikbare infrastructuur optimaal te gebruiken.
5. Om logistieke activiteiten in 2020 maximaal te valoriseren, trekken we logistieke spelers aan die ten volle toegevoegde waarde en werkgelegenheid creëren.
- 6.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
6.1/6.2	Aantal verliesuren op het hoofdwegenennet	78
6.3	Aantal weggewerkte missing links uit RSV	80
6.2	Emissies (CO ₂ , NO _x , NMVOS en PM _{2,5}) door het goederen- en personenvervoer	84
6.5	Evolutie aandeel logistieke sector in werkgelegenheid en bruto toegevoegde waarde. Werkgelegenheid per tonkilometer, toegevoegde waarde per tonkilometer	86

D 7. Energie

1. Vlaanderen heeft in 2020 substantiële vorderingen gemaakt met het oog op een stabiele toegang tot energie. Dat komt de bevoorradingszekerheid en de competitiviteit van de prijzen ten goede.
2. Hiertoe worden enerzijds efficiëntiewinsten geboekt om de elektriciteitsvraag te beperken. Daardoor en in overeenstemming met de Europees aangegane verbintenissen, is tegen 2020 de energie-efficiëntie gestegen, en dienovereenkomstig het (relatieve) energiegebruik gedaald. Zodoende is de CO₂-emissie tegen 2020 gedaald overeenkomstig de Europese aangegane verbintenissen.
3. Anderzijds wordt de productiecapaciteit voor elektriciteit uitgebreid tegen 2020, o.a. door het betrekken van voldoende spelers, waarbij het aandeel elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK aanzienlijk stijgt, zoals in Vlaanderen vereist zal zijn in uitvoering van de Europese richtlijn hernieuwbare energie.
4. Het elektriciteitsnet wordt tegen 2020 omgevormd tot een internationaal goed geïnterconnecteerd en slim net waarop decentrale productie-eenheden en nieuwe toepassingen kunnen worden gekoppeld.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
7.1	Aandeel lokale energieproductie in de totale Vlaamse energievraag	88
7.1	Energievoorziening waarvoor Vlaanderen afhankelijk is van import (offshore windprojecten worden afzonderlijk opgevolgd)	90
7.2	Energiegebruik per sector en energie-intensiteit op Vlaams niveau	92
7.3	Aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK	94
7.1/7.3	Elektriciteits- en gaslevering en elektriciteits- en gasproductie per speler	96
7.3	Aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het finaal energiegebruik	98

D 8. Eco-efficiëntie

1. Een verdere ontkoppeling van economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie is in 2020 gerealiseerd door een gestaag stijgende materiaal- en energie-efficiëntie in de verschillende maatschappelijke sectoren.
2. De plaatsing van dak- of zoldervloerisolatie, de vervanging van enkel glas en inefficiënte verwarmingsinstallaties en innovaties in de sector zorgen er tegen 2020 onder andere voor dat het energiegebruik van het gebouwenpark aanzienlijk daalt.
3. Tegen 2020 beantwoorden nieuwbouwwoningen aan de optimale energieprestatienorm.
4. Vlaanderen slaagt er in 2020 in om het potentieel aan economische activiteiten en werkgelegenheid dat uit deze beleidsopties voortvloeit, in het bijzonder ook in de hernieuwbare energiesector, zoveel mogelijk te realiseren.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
8.1	BBP t.o.v. directe materialeninput (DMI) en omzet industrie t.o.v. DMI	100
8.1	BBP t.o.v. Eigen Materialen Consumptie (EMC) en EMC t.o.v. capita	102
8.1	Eco-efficiëntie globaal en per sector	104
8.2	Energiegebruik gebouwenpark	110
8.3	Spreiding van het gerealiseerde E-peil bij nieuwbouwwoningen	112

D 9. Werkzaamheid

1. De globale werkzaamheidsgraad stijgt tot minstens 70% in 2020, dankzij een gemiddelde jaarlijkse groei van minstens een 0,5 procentpunt.
2. De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen.
3. Voor kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+) verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt.
4. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
9.1	Werkzaamheidsgraad (EAK)	114
9.2	Werkzaamheidsgraad naar kansengroepen: allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+ (EAK)	116
9.2	Werkzaamheidsgraad 55+ (EAK) per 5 jarige leeftijdsklassen	118
9.2	Werkzaamheidsgraad vrouwen (EAK)	120
9.2	Werkzaamheidsgraad laaggeschoolden (EAK)	122

D 10. Werkbaarheid

1. Zowel de werkbaarheid van werknemers als van zelfstandigen groeit jaarlijks gemiddeld met minstens 0,5 procentpunt.
2. De werkbaarheidsgraad verhoogt voor werknemers daardoor tot minstens 60% in 2020, en komt voor zelfstandigen in 2020 zo dicht mogelijk bij 55%.
3. Dat impliceert dat voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk - privé balans) in 2020 hogere groeicijfers gescoord worden.
4. Bijzondere aandacht gaat naar vrouwen, kansengroepen en bijzondere gezinssituaties. Hiertoe wordt in het algemeen gestreefd naar een betere afstemming tussen arbeid en gezin.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
10.1	Werkbaarheidsmonitor werknemers (SERV/STV)	124
10.2	Werkbaarheidsmonitor zelfstandigen (SERV/STV)	126
10.3	Werkbaarheidsmonitor werknemers en zelfstandigen voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (SERV/STV). Score: % niet problematisch (Operationalisering hogere groeicijfers = de groei in procentpunten in de globale werkbaarheid + 0,1pp)	128
10.4	Werkbaarheidsmonitor werknemers en zelfstandigen voor kansengroepen en vrouwen (SERV/STV). Operationalisering kansengroepen: 50+, laaggeschoolden, personen met een arbeidshandicap	130
10.4	Bijzondere huishoudtypes en het streven naar een betere afstemming arbeid en gezin: variabele huishoudtypes expliciet opnemen in de monitoring voor alle vier de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (% niet problematisch)	132
10.4	Arbeidsdeelname naar huishoudtype (EAK)	134

D 11. Talent

1. In 2020 is Vlaanderen verder uitgegroeid tot een lerende samenleving. Zoveel mogelijk kinderen en volwassenen moeten het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke vorming genieten.
2. Het aantal kortgeschoolden is in 2020 op de arbeidsmarkt met de helft verminderd. Dit komt doordat i) meer jongeren het secundair onderwijs afwerken ii) meer jongeren na hun secundair onderwijs verder studeren zowel in het hoger beroepsonderwijs als in het hoger onderwijs iii) meer mensen deelnemen aan levenslang en levensbreed leren (stijging tot 15% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd).

3. Concreet halveren we tegen 2020 het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet-hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs.
4. In 2020 zullen meer bedrijven en sectoren een strategisch competentiebeleid voeren.
5. Een lerende samenleving in 2020 erkent competenties, waar en hoe ze ook verworven zijn.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
11.2	Aandeel kortgeschoolden (max. lager secundair) 15-64 jaar op actieve leeftijd (aandeel kortgeschoolden 15-64 jaar op de arbeidsmarkt als achtergrondvariabele) (EAK)	136
11.2	Bevolking 25-64 jaar dat deelneemt aan opleidingen tijdens referentieperiode van 4 weken voorafgaand aan enquête (levenslang leren), in % (EAK)	138
11.3	% vroegtijdige schoolverlaters (aandeel 18-24 jarigen zonder voldoende startkwalificaties en die geen opleiding volgen)	140
11.3	% 22-jarigen dat niet beschikt over een kwalificatie van het niveau secundair onderwijs en zich niet meer in het leerplichtonderwijs bevindt	142
11.3	Aandeel jongeren met een diploma hoger onderwijs 20-29 jaar (aandeel 20-24 jaar en 25-29 jaar als achtergrondvariabele)	144
11.3	% van de schoolbevolking (gewoon secundair onderwijs) met 2 jaar of meer achterstand	146
11.3	% leerlingen in kleuter, gewoon lager onderwijs en secundair onderwijs met een laagopgeleide moeder, een gezinstand die niet de instructietaal is en % leerlingen dat een schooltoelage ontvangt	148
11.4	Indicator Competentiegerichte Organisaties (ICO), gebaseerd op de driejaarlijkse Technologie-Organisatie-Arbeid (TOA) screening (SERV/STV)	150
11.4	Aandeel werknemers in opleiding (breed aanbod: interne vorming, training en opleiding, externe opleidingspartners bvb. sectoren, ...) (gegevens Sociale Balans m.b.t. opleiding en opleidingskosten, NBB, regionalisatie Steunpunt WSE) Financiële opleidingsinvestering in % van de loonmassa Gegevens sectoren m.b.t. opleiding, verspreiding competentiebeleid	152
11.5	Aantal titels van beroepsbekwaamheid/aantal uitgereikte ervaringsbewijzen: in absolute cijfers en relatief t.o.v. werkende en werkzoekende beroepsbevolking	154

D 12. Zorg

1. In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
2. Bij de organisatie van het volledige hulp- en zorgcontinuüm staan in 2020 efficiëntie, effectiviteit en daardoor de kwaliteit vanuit het oogpunt van de gebruiker centraal.
3. Eerstelijnszorg- en thuiszorg zijn in 2020 versterkt.
4. Het ontstaan van groepspraktijken wordt gestimuleerd.
5. In de gehandicaptenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de ouderenzorg is er in 2020 voldoende aanbod gecreëerd.
6. Voor minstens de helft van de kinderen tot 3 jaar worden in 2020 formele en kwaliteitsvolle vormen van kinderopvang aangeboden.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
12.1	Verhouding gerealiseerde capaciteit t.o.v. de geprogrammeerde capaciteit in de ouderenzorg	156
12.1	Verhouding van de gerealiseerde capaciteit t.o.v. de geprogrammeerde capaciteit in de kinderopvang (vanaf 2010)	158

12.1	Aantal personen op de centrale registratie zorg van VAPH	160
12.1	Aantal personen op de centrale wachtlijst van agentschap Jeugdzorg (vanaf 2010)	162
12.1	De wachttijd bij de Centra Geestelijke Gezondheidszorg	164
12.1	Het aandeel gezinnen dat in het voorbije jaar medische consumptie heeft moeten uitstellen om financiële redenen.	166
12.1	Percentage kinderen met minimum 2 huisbezoeken in de eerste drie levensmaanden en met minstens 3 consulten in het eerste levensjaar	168
12.3	Geholpen gezinnen in de gezinszorg per 100 huishoudens	170
12.4	Aandeel groepspraktijken binnen alle huisartspraktijken	172
12.6	Aantal plaatsen in formele kinderopvang per duizend kinderen (0-3 jaar)	174

13. Armoede

1. In 2020 ligt het aandeel inwoners dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting laag in vergelijking met de best presterende EU27-landen.
2. Dat houdt in dat in 2020 in Vlaanderen elk gezin ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen heeft dat de Europese armoede-risicodrempel bereikt.
3. In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen, ...
4. Die inspanningen resulteren o.m. in een halvering van het aantal kinderen dat geboren wordt in armoede, een beperking van de laaggeletterdheid tot 3% en op het vlak van huisvesting in een substantiële verhoging van de woonkwaliteit in 2020 door halvering t.a.v. 2006 van het aandeel van de bevolking dat een woning betreft met twee of meer structurele gebreken en/of een gebrek aan basiscomfort, o.a. door de creatie van minstens 43.000 bijkomende sociale huurwoningen zoals bepaald in het decreet Grond- en pandenbeleid.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
13.1	Risico op financiële armoede na sociale transfers, op basis van regionale drempel: in % van de bevolking en in aantal gezinnen: Europese vergelijking	176
13.1	Risico op financiële armoede na sociale transfers, op basis van regionale drempel: in % van de bevolking en in aantal gezinnen: evolutie	178
13.3	GINI-coëfficiënt	180
13.4	Percentage 15-jarigen met geletterdheid niveau 1 of minder op de PISA gecombineerde leesvaardigheidschaal	182
13.4	Percentage kinderen geboren in kansarme gezinnen, volgens de kansarmoedecriteria van Kind en Gezin	184
13.4	% bevolking dat een woning betreft met 2 of meer structurele gebreken en/of gebrek aan basiscomfort en/of gebrek aan ruimte	186
13.4	Evolutie van het aantal sociale huurwoningen	188

D 14. Milieu

1. Voor water- en luchtkwaliteit, bodembescherming en geluidshinder scoort Vlaanderen in 2020 even goed als Europese economische topregio's.
2. De gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, significant daalt tegen 2020.
3. Het beleid in 2020 focust binnen een Europese context op belangrijke uitdagingen en risico's. Zo moeten de gekozen maatregelen leiden tot een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies conform de voor Vlaanderen vastgestelde doelstellingen in het kader van de Europese klimaatwetgeving, een vermindering in 2020 van de gemiddelde jaarconcentratie

- aan fijn stof (PM10) met 25% t.a.v. 2007, waarbij alle Europese fijnstofnormen onverkort worden gerespecteerd.
4. Een significante daling van de potentieel ernstig gehinderden door geluidsoverlast door verkeer met 15% tegen 2020.
 5. De meeste Vlaamse waterlopen hebben een goede ecologische toestand bereikt zodat het effectief mogelijk is dat ten laatste in 2021 voldaan is aan de kwaliteitsvereisten van de kaderrichtlijn water.
 6. Om de gevolgen van de klimaatwijziging op vlak van o.a. waterhuishouding en biodiversiteit op te vangen, is in 2020 werk gemaakt van een heus adaptatiebeleid.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
14.1	Benchmark op basis van een selectie van milieu-indicatoren	190
14.2	Aantal gronden met een historische verontreiniging waarvoor de sanering gestart is	194
14.2	Aantal verloren gezonde levensjaren als gevolg van milieuvervuiling	196
14.3	Broeikasgasemissies opgedeeld naar ETS en naar non-ETS sectoren (gebouwen, transport, landbouw, kleinere industriële installaties)	198
14.3	Jaar- en daggemiddelde concentratie PM10 en PM2,5	200
14.4	Aandeel van de bevolking dat potentieel ernstig gehinderd wordt door verkeersgeluid.	204
14.5	Aandeel van de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen met een goede toestand/potentieel (ecologische en chemische toestand)	206

D 15. Natuur

1. Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan.
2. Hiertoe heeft Vlaanderen in 2020 voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren.
3. Zowel de beboste oppervlakte als de kwaliteit ervan nemen aanzienlijk toe en minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt in 2020 over een stadsbos of heeft er een opgestart.
4. Natuurbehoud en landschapszorg zorgen in 2020 voor bijkomende tewerkstelling.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
15.1	Europese Broedvogel-, Vlinder- en index Overwinterende Watervogels	208
15.2	Staat van instandhouding van soorten en habitats van Europees belang	212
15.3	Aandeel stedelijke of kleinstedelijke gebieden met een stadsbos of stadsbosproject	214
15.2 /15.3	Evolutie oppervlakte onder effectief natuurbeheer (erkende, Vlaamse of bosreservaten, andere natuurgebieden onder vergelijkbaar beheersplan)	218
15.2	Evolutie oppervlakte herbestedingscategorieën volgens bestemmingen in de gewestplannen (waaronder bossen)	220
15.2	Evolutie van implementatie van S-IHD's (instandhoudingsdoelstellingen op Vlaams niveau m.b.t. te beschermen soorten en habitats)	222

D 16. Mobiliteit

1. In 2020 heeft Vlaanderen een verkeers- en vervoerssysteem dat tot de performantste van Europa behoort.
2. Hiervoor wordt co-modaliteit ondersteund door een gericht locatiebeleid en door het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer en Privé - Vervoer) als hoeksteen van het Vlaamse mobiliteitsbeleid toe te passen, zodanig dat vanuit economisch, sociaal, ecologisch en logistiek oogpunt de meest optimale modus wordt ingezet.

3. We zorgen dat we voldoen aan de milieudoelstellingen die andere Europese landen ook dienen te bereiken tegen 2020.
4. Investerings in verkeers- en vervoerssystemen worden in 2020 beleidsmatig ondersteund door een sociaaleconomische evaluatie en een Vlaamse bereikbaarheidsmonitor.
5. Tegen 2020 is Vlaanderen één van de beste Europese regio's op het gebied van verkeersveiligheid, zowel uitgedrukt in functie van het aantal doden en zwaargewonde verkeersslachtoffers per miljoen afgelegde kilometers als per miljoen inwoners.
6. Ten opzichte van de objectieven in het Vlaamse verkeersveiligheidsplan, te realiseren tegen 2015, wordt een daling van 20% op de dodelijke slachtoffers en 25% op de zwaargewonde slachtoffers gerealiseerd in 2020.
7. Het aantal afgelegde km per persoon in het woon-werkverkeer per auto wordt drastisch verlaagd tegen 2020. Onder meer thuiswerk wordt daartoe gestimuleerd.
8. Tegen 2020 zullen bovendien 40% van de woon-werkverplaatsingen gebeuren enerzijds door collectief vervoer, waaronder het openbaar vervoer en anderzijds te voet of per fiets.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
16.1	Samenstelling voertuigenpark naar Euronorm en Ecoscore voor het totale wegenpark en CO ² uitstoot voor nieuwe voertuigen	224
16.5	Aantal verkeersdoden en zwaargewonden (op landenniveau: doden en gewonden per miljoen inwoners en afgelegde km; regio: enkel doden per miljoen inwoners)	228
16.8	Modale verdeling woon - werk en woon -schoolverplaatsingen;	232
16.3	Eco-efficiëntie personenvervoer (absolute en groeicijfers)	234
16.3	Eco- efficiëntie goederenvervoer (absolute en groeicijfers)	236
16.2	Modale verdeling goederenvervoer	238

D 17. Gezondheidsbevordering

1. In 2020 scoort Vlaanderen op diverse aspecten van de levenskwaliteit bij de hoogste van Europa. Dat blijkt uit een hoog geluksgevoel bij de bevolking, een hoge globale tevredenheid met de eigen leefsituatie, de levensstandaard en langer leven in goede gezondheid.
2. Hiertoe voert Vlaanderen in 2020 een inclusief beleid dat transversaal doorheen de verschillende beleidsdomeinen wordt uitgebouwd, in het bijzonder in de ouderenzorg, de gehandicaptenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de bijzondere jeugdzorg.
3. Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
17.1	Geluksgevoel	240
17.1	Tevredenheid levensaspecten	242
17.1	Gezonde levensverwachting bij geboorte	244
17.3	Vermijdbare sterfte	246
17.3	Gezondheidsdoelstelling: Borstkankeropsporing	248
17.3	Gezondheidsdoelstelling: Tabak, alcohol, drugs	250
17.3	Gezondheidsdoelstelling: Ongevallen in de privésfeer	252
17.3	Gezondheidsdoelstelling: Voeding en beweging	254
17.3	Gezondheidsdoelstelling: Depressie en zelfdoding	256
17.3	Gezondheidsdoelstelling: Infectieziekten en vaccinatie	258

D 18. Overheid

1. Een efficiënte en kwaliteitsvolle overheid en regelgeving draagt in 2020 op structurele wijze bij tot het welzijn en de welvaart van de bevolking.

- De overheden, elk op hun niveau, realiseren in 2020 substantiële efficiëntiewinsten, vergelijkbaar met de topregio's die een vergelijkbaar overheidsaanbod realiseren wat hen toelaat de kwaliteit van dienstverlening aan burgers en ondernemingen sterk te verbeteren.
- De Vlaamse overheid werkt op korte termijn een set van outputgerichte indicatoren uit, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie én de relatie tussen alle dimensies van het overheidsingrijpen kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen kan bijsturen.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
18.1	Netto saldo gemeten administratieve lasten (voorlopig volgens huidige meetmethode*). *Dienst Wetsmatiging (BZ) heeft recent een onderzoeksopdracht uitbesteed om bestaande indicator te verbeteren. Vermoedelijk eindresultaat over vernieuwd concept in 2010.	260
18.1	Kwaliteit van regelgeving (voorlopig volgens huidige meetmethode*) en van het reguleringsmanagement (conform OESO definitie Governance at a glance), uitbesteed onderzoek om bestaande indicatoren te verbeteren en nieuwe toe te voegen. Vermoedelijk eindresultaat over vernieuwd concept in 2010.	262
18.3	Overheidsuitgaven volgens COFOG domeinen, evolutie in tijd, in %BBP, per inwoner	264
18.3	Vertrouwen in overheidsinstellingen: internationale vergelijking	266
18.3	Vertrouwen in overheidsinstellingen: verschillende overheidsniveaus	268
18.3	Tevredenheid van burgers met voorzieningen: algemene perceptie op niveau Vlaamse bevolking (bron: SCV-survey)	270

D 19. Maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid

- Alle maatschappelijke actoren worden tegen 2020 meer actief bij het beleid betrokken. Dat bevordert het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en de gemeenschappelijke actieve oplossingsgerichtheid van de overheid en het middenveld voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame ontwikkeling.
- In 2020 nemen meer organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid op en is MVO algemeen verspreid. Organisaties en ondernemingen worden daarbij ondersteund door de sociale partners en door de overheid.
- Het Vlaams sociaaleconomische overleg - zowel tussen de sociale partners onderling als met de overheid – over het volledige sociaaleconomische spectrum ondersteunt in 2020 in sterkere mate het maatschappelijk draagvlak en verhoogt de efficiëntie van het overheidsbeleid.
- Ook het overleg tussen de Verenigde Verenigingen en de overheid in het kader van hun charter draagt daartoe bij.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
19.1	Aantal adviezen SAR	272
19.1	Adviestermijnen SAR (vanaf 2010)	274

20. Begroting

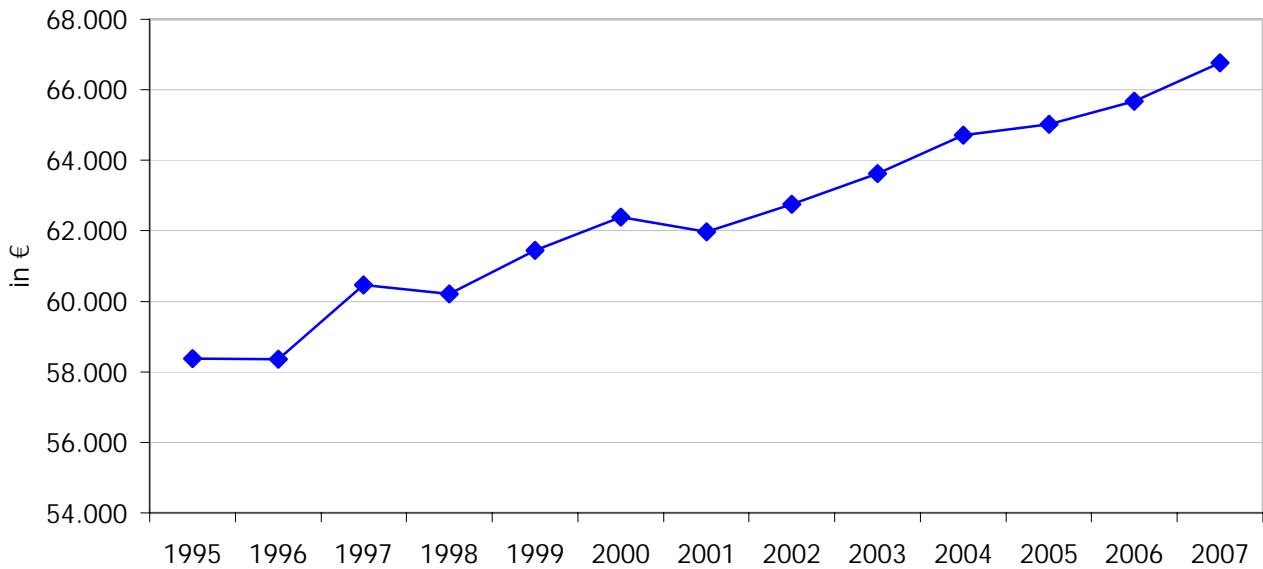
- De Vlaamse overheid blijft volgend decennium financieel gezond. Het uitgangspunt is de eind 2008 verworven schuldenvrije positie te behouden.
- De begrotingsdoelstellingen worden gewaarborgd door een eigen Vlaams stabiliteitsprogramma dat binnen het kader van een meerjarenbegroting de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen vastlegt in functie van de conjunctuur en de verwachte toekomstige uitdagingen.
- De Vlaamse overheid zet in de komende jaren substantiële stappen om te komen tot een meer prestatiegerichte begroting.

Geselecteerde kernindicatoren

D	Indicator	Pag.
20.1	Geconsolideerde Vlaamse Schuld volgens Europese ESR-definitie	276

Doelstelling	1.1.1 Vlaanderen groeit in 2020 uit tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert.
Kernindicatoren	Arbeidsproductiviteit
Definitie	Bruto toegevoegde waarde per werkzame persoon, uitgedrukt in kettingeuro's met referentiejaar 2006.
Streefwaarde	Een toename van de arbeidsproductiviteit in reële termen.
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in het voorjaar van T+2. Herzieningen zijn mogelijk in het najaar van T+2.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Bruto toegevoegde waarde uit de jaarrekeningen van de bedrijven + schattingen voor de niet-jaarrekeningplichtige bedrijven. Selectie voor Vlaams Gewest. (op basis BTW, RSZ, ...). Werkgelegenheid: op basis RSZ en RSVZ, omgerekend naar definities ESR95.
Bron data	Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR)
Meer informatie	www.belgostat.be

Arbeidsproductiviteit (in kettingeuro's met referentiejaar 2006)
Vlaams Gewest

Bespreking

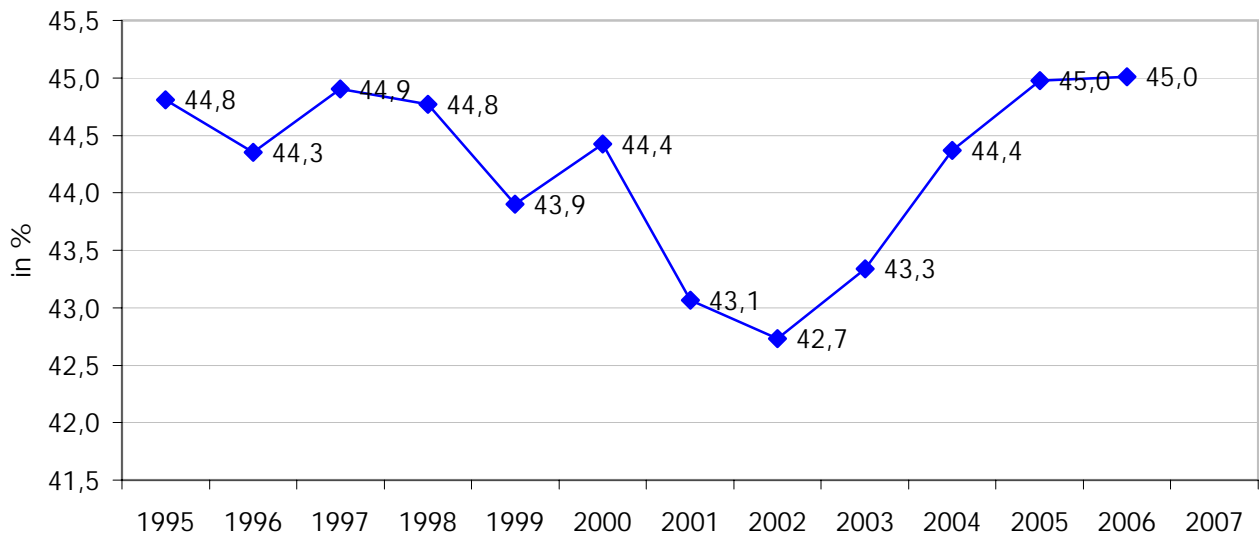
De arbeidsproductiviteit is de belangrijkste determinant van de Vlaamse welvaart.

Op lange termijn gaat de arbeidsproductiviteit in stijgende lijn. Enkel in periodes van zwakke conjunctuur (1996, 2001) of recessie is er geen groei waarneembaar.

Tijdens de laatste geregistreerde jaren (2006, 2007) is de trend duidelijk opwaarts.

Doelstelling	1.1.2 Vlaanderen groeit in 2020 uit tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert.
Kernindicatoren	Aandeel van het bruto exploitatie-overschot in de toegevoegde waarde
Definitie	BEO / TW, met: BEO = bruto exploitatie-overschot (bruto toegevoegde waarde - loonmassa) TW = bruto toegevoegde waarde (uitgedrukt in lopende prijzen)
Streefwaarde	Een toename van het bruto exploitatie-overschot
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in het voorjaar van T+3. Herzieningen zijn mogelijk in het najaar van T+3.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Bruto toegevoegde waarde uit de jaarrekeningen van de bedrijven + schattingen voor de niet-jaarrekeningplichtige bedrijven. Selectie voor Vlaams Gewest. (op basis BTW, RSZ, ...). Loonmassa: op basis RSZ, omgerekend naar definities ESR95. Merk op: de verloning van zelfstandige arbeid is hier niet inbegrepen.
Bron data	Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR)
Meer informatie	www.belgostat.be

Aandeel van het bruto exploitatie-overschot in de bruto toegevoegde waarde
(in lopende prijzen)
Vlaams Gewest

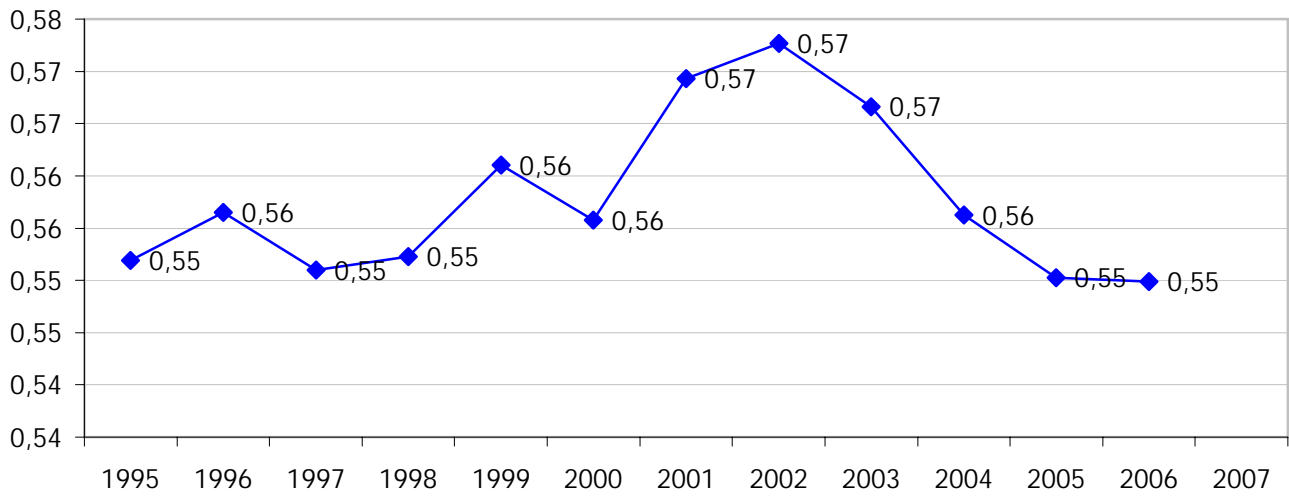
Bespreking

Het aandeel van het bruto exploitatie-overschot in de toegevoegde waarde is een maatstaf voor het concurrentievermogen van de Vlaamse economie.

De indicator daalde tussen 1995 en 2002, maar weet zich sindsdien te herpakken.

De recentste officiële waarneming dateert echter van 2006.

Doelstelling	1.1.3 Vlaanderen groeit in 2020 uit tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert.
Kernindicatoren	Loonkost per eenheid product
Definitie	Verhouding van: - loonkost per werknemer; - arbeidsproductiviteit (br. toeg. waarde per werknemer) Uitgedrukt in lopende prijzen
Streefwaarde	Een afname van de loonkost per eenheid product
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in het voorjaar van T+3. Herzieningen zijn mogelijk in het najaar van T+3.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Bruto toegevoegde waarde uit de jaarrekeningen van de bedrijven + schattingen voor de niet-jaarrekeningplichtige bedrijven. Selectie voor Vlaams Gewest. (op basis BTW, RSZ, ...). Loonmassa: op basis RSZ, omgerekend naar definitie ESR95. Werknemers: op basis RSZ, omgerekend naar definitie ESR95.
Bron data	Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR)
Meer informatie	www.belgostat.be

Loonkost per eenheid product
Vlaams Gewest

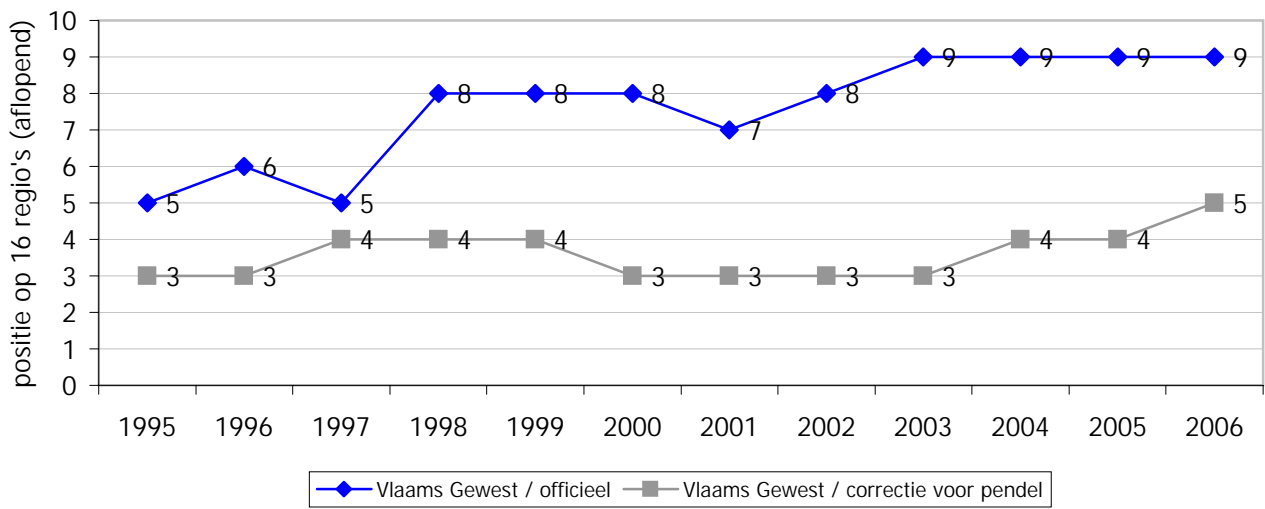
Bespreking

De loonkost per eenheid product is een maatstaf voor het concurrentievermogen van de Vlaamse economie. De indicator kende een toename tussen 1995 en 2002, zij het niet ononderbroken.

In 2003, 2004 en 2005 was er een merkbare daling (= evolutie ten gunste). In 2006 volgde een stabilisatie. De recentste officiële waarneming dateert echter van 2006.

Doelstelling	1.2.1 Vlaanderen behoort in 2020 tot de top vijf van de kennisintensieve regio's op het vlak van geproduceerde en verdiende welvaart.
Kernindicatoren	BBP per inwoner
Definitie	BBP gedeeld door het inwoneraantal, uitgedrukt in € koopkrachtpariteiten. Twee reeksen voor het BBP: - de officieel geregistreerde reeks - de reeks gecorrigeerd voor pendelbewegingen De reeksen zijn uitgedrukt in € koopkrachtpariteiten, om een ruimtelijke vergelijking mogelijk te maken.
Streefwaarde	Het Vlaamse Gewest moet behoren tot de top-5 van de VIA kennisintensieve regio's.
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Vergelijking met 16 ViA benchmarkregio's (nieuwe set dd. januari 2010)
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in het voorjaar van T+2. Herzieningen zijn mogelijk in het najaar van T+2.
Laatst gewijzigd	14/01/2010
Meetmethode	BBP en Bruto toegevoegde waarde uit de jaarrekeningen van de bedrijven + schattingen voor de niet-jaarrekeningplichtige bedrijven. Selectie voor Vlaams Gewest. (op basis BTW, RSZ, ...). Inwoneraantal: Eurostat-data op basis van de nationale statistische instituten.
Bron data	Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR)
Meer informatie	www.belgostat.be

BBP per inwoner (in € KKP)
Rangschikking Vlaams Gewest op 16 EU kennisintensieve regio's

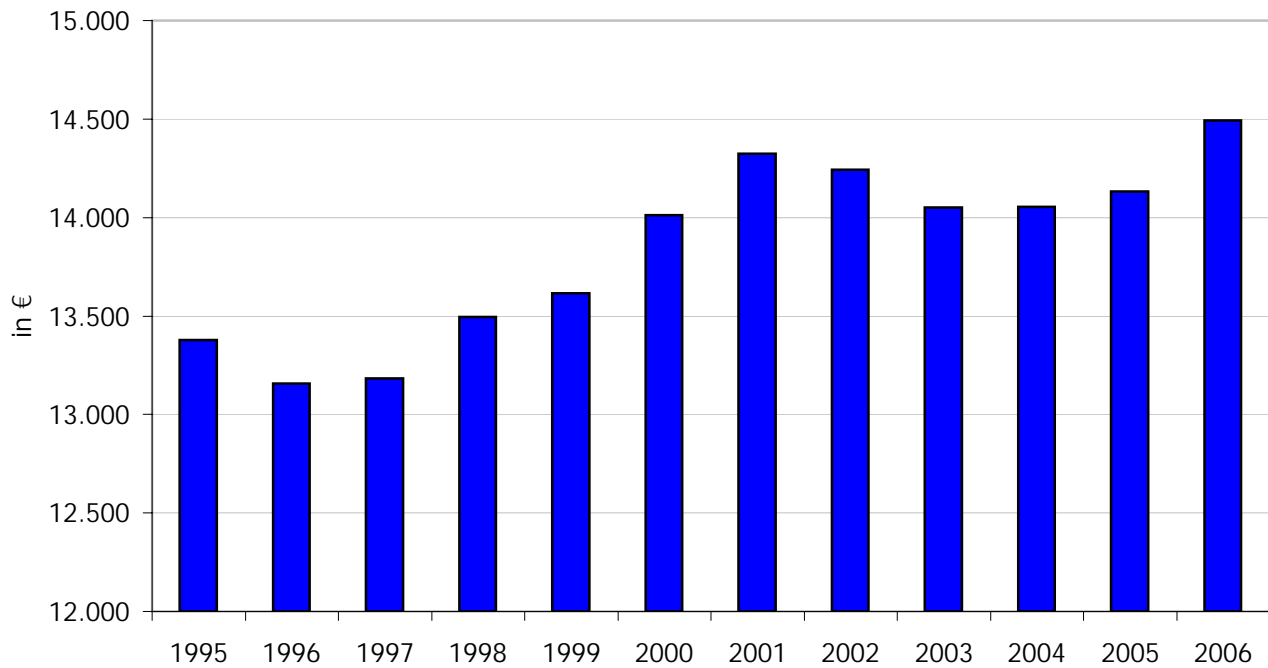
Bespreking

Sedert 1995 verliest het Vlaamse Gewest wat terrein in de rangschikking van het BBP per inwoner in de lijst met de 16 VIA benchmarkregio's.

Uiteraard presteert het Vlaamse Gewest beter als het BBP dat pendelaars voortbrengen toegerekend wordt aan het gewest van woonplaats (schatting). Maar ook in deze lijst verliest het Vlaamse Gewest terrein de laatste 3 jaren, althans t.o.v. de benchmarkregio's.

Doelstelling	1.2.2 Vlaanderen behoort in 2020 tot de top vijf van de kennisintensieve regio's op het vlak van geproduceerde en verdiende welvaart.
Kernindicatoren	Beschikbaar inkomen per inwoner
Definitie	Beschikbaar inkomen: inkomen na belastingen en sociale zekerheidsbijdragen. Uitgedrukt in reële termen a.h.v. het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijzen (HICP)
Streefwaarde	Een toename van het reële beschikbare inkomen
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in het voorjaar van T+3. Herzieningen zijn mogelijk in het najaar van T+3.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Beschikbaar inomen: op basis van de fiscale aangiften, geglobaliseerd door ADSEI, aangepast aan de ESR95-definities. Inwoneraantal: data ADSEI HICP: data van de FOD Economie.
Bron data	Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR), ADSEI, FOD Economie.
Meer informatie	www.belgostat.be

Reëel beschikbaar inkomen per hoofd

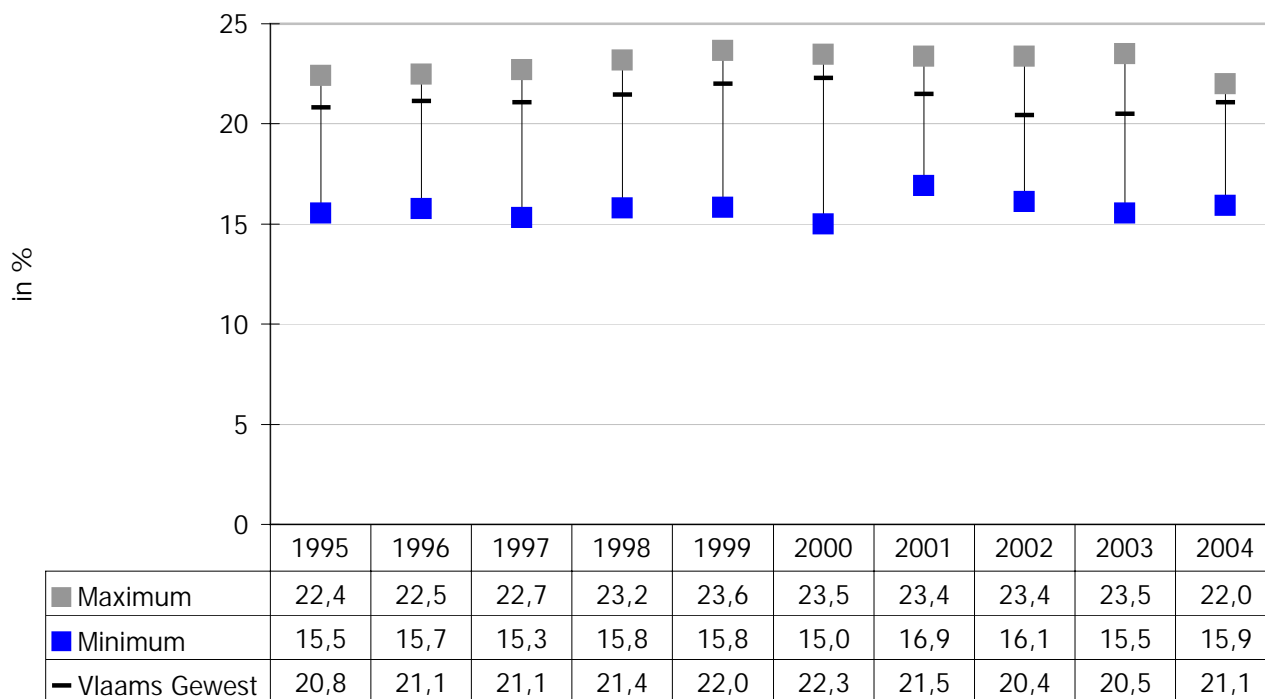

Bespreking

Her reëel beschikbaar inkomen per inwoner kende een toename tussen 1996 en 2001. Onder invloed van de lagere conjunctuur was er een daling van 2002 tot circa 2004. Tijdens de laatste twee geregistreeerde jaren gaan de aantrekkende conjunctuur hand in hand met een toename van het reëel beschikbare inkomen per inwoner.

Doelstelling	1.3.1 Het Vlaamse Gewest blijft in 2020 bij de top vijf van de kennisintensieve regio's op het gebied van investeringen.
Kernindicatoren	Totale investeringsratio
Definitie	Investeringen van de totale economie in verhouding tot het BBP, in lopende prijzen.
Streefwaarde	Het Vlaamse Gewest zit in de top-5 op het vlak van de investeringsratio in de lijst met VIA kennisintensieve regio's.
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	vergelijking met de 16 VIA benchmarkregio's (nieuwe set dd. januari 2010)
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in T+5 of T+6, afhankelijk van regio tot regio.
Laatst gewijzigd	14/01/2010
Meetmethode	Bruto vaste kapitaalvorming uit de jaarrekeningen van bedrijven, BTW-statistieken e.a. Opmaak volgen ESR95-rekenstelsel door Eurostat.
Bron data	Eurostat
Meer informatie	www.belgostat.be

Investeringsratio.
Vlaams Gewest versus VIA benchmarkregio's

Bespreking

De investeringsratio is in het Vlaams Gewest het hoogst van alle VIA kenisintensieve regio's, met uitzondering van Oost-Nederland.

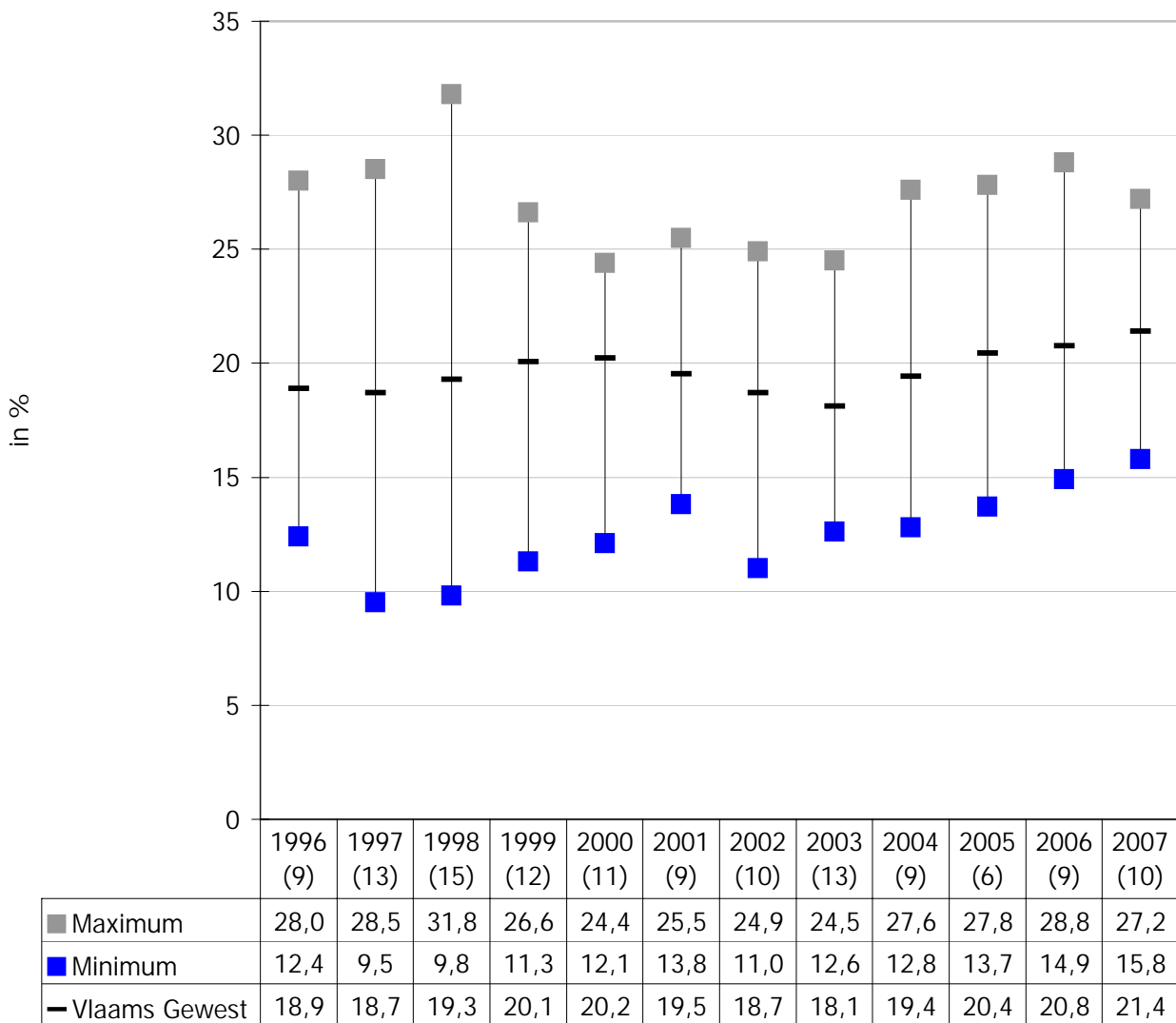
Ook in het verleden behoorde Vlaanderen bij de betere regio's op dat vlak.

Er zijn nogal wat ontbrekende waarden echter. Vandaar dat de ranking alsdusdanig niet is opgenomen.

Ook zijn de gegevens niet recent.

Doelstelling	1.3.2 Het Vlaamse Gewest blijft in 2020 bij de top vijf van de kennisintensieve regio's op het gebied van investeringen.
Kernindicatoren	Investeringsratio private sector
Definitie	Investeringen van de private sector in verhouding tot het BBP, in lopende prijzen.
Streefwaarde	behoren tot de top EU landen
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	EU landen
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995 (start regionale rekeningen volgens ESR95)
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar in T+2.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Bruto vaste kapitaalvorming uit de jaarrekeningen van bedrijven, BTW-statistieken e.a. Opmaak volgen ESR95-rekenstelsel door Eurostat.
Bron data	Eurostat
Meer informatie	www.belgostat.be

Investeringsratio private sector.
Vlaams Gewest versus EU-landen

(tussen haakjes: rangorde van hoog naar laag in een lijst van de 27 lidstaten)

Bespreking

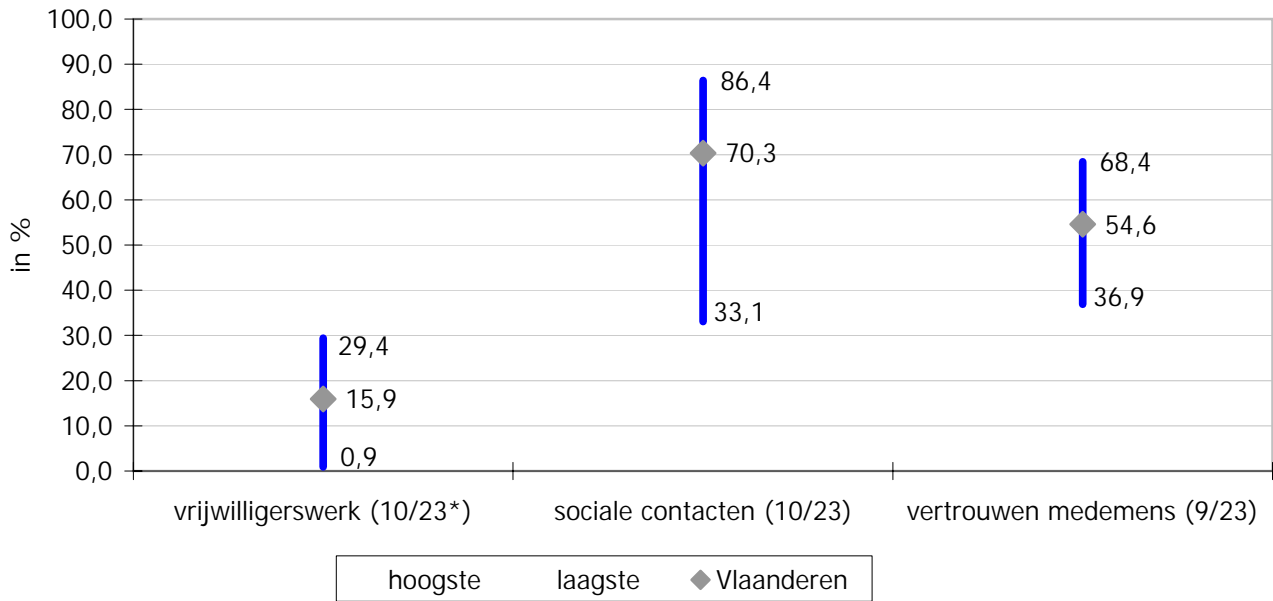
De investeringsratio van de private sector is in het Vlaamse Gewest relatief hoog in vergelijking met de oude EU15. In deze landengroep doen enkel Ierland en Spanje het beter (data 2007 - ook invloed bouwactiviteit in deze landen toen).

Maar een aantal nieuwe lidstaten weet hogere ratio's te realiseren (Roemenië, Slovenië, Slowakije, Bulgarije, ...).

De indicator klonk in Vlaanderen gestaag tot in 2000, jaar van hoogconjunctuur. Nadien volgde een verzwakking. Sedert 2004 zit de indicator echter weer in de lift (parallel met de aantrekkende conjunctuur).

Doelstelling	2.1.1 In 2020 is Vlaanderen een solidaire, open en verdraagzame samenleving waarin het sociaal kapitaal minstens op het niveau ligt van de top vijf van Europese landen.
Kernindicator	Sociaal kapitaal wordt hier gemeten aan de hand van drie indicatoren: 1) actieve betrokkenheid in vrijwilligerswerk 2) vertrouwen in de medemens en 3) sociale contacten met vrienden, familie en burens
Definitie	1) vrijwilligerswerk is het aandeel Vlamingen dat minstens maandelijks vrijwilligerswerk doet ; 2) vertrouwen in de medemens is de gemiddelde score op een schaal van 0 tot 100; 3) contacten met vrienden, familie en burens is het aandeel Vlamingen dat minstens wekelijks contact heeft. De figuur geeft de hoogste score, de laagste score en de score voor Vlaanderen. Tevens wordt onderaan de ranking aangegeven.
Streefwaarde	Top 5 van de Europese landen
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	23 Europese landen (incl. Zwitserland, Rusland, Oekraïne, Noorwegen) die deelnemen aan het European Social Survey programma
Vergelijking tijd	/
Frequentie en stiptheid	2 jaarlijks zonder garanties dat vraagstelling identiek blijft
Laatst gewijzigd	27/08/2009
Meetmethode	face to face survey aangestuurd door wetenschappelijke onderzoeksinstituten. Voor Vlaanderen de KULeuven
Bron data	European Social Survey (ESS)
Meer informatie	http://www.europeansocialsurvey.org/

Sociaal kapitaal 2006

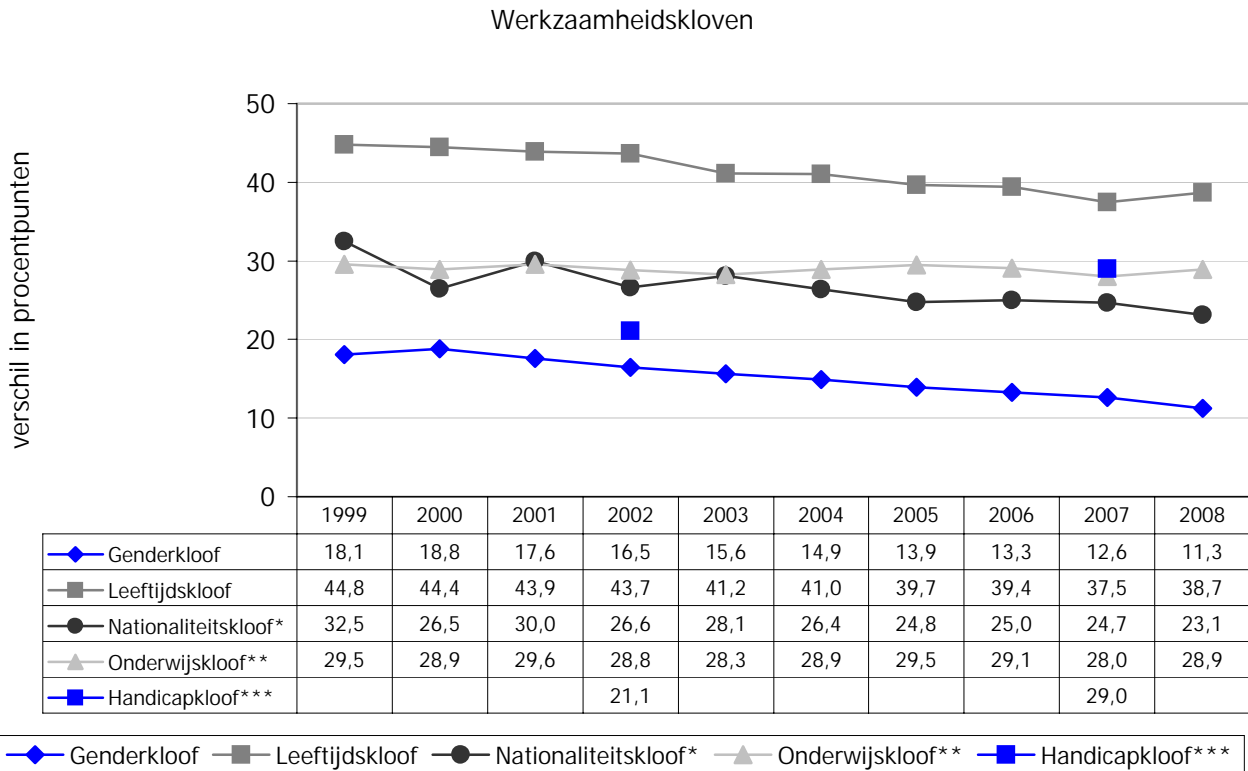

* ranking 23 landen

Bespreking

In 2006 beweerde 15,9% van de Vlamingen minstens maandelijks vrijwilligerswerk te doen. Van de 23 landen die toen aan de European Social Survey hebben deelgenomen, nam Vlaanderen de 10de positie in. Als we enkel rekening houden met de EU-lidstaten gaat het om een achtste plaats. Iets meer dan 60% van de Vlamingen beweert nooit vrijwilligerswerk te doen. In 10 landen ligt dit percentage lager. In hetzelfde jaar beweerde 70% wekelijks contact te hebben met familie en vrienden. Ook hier nam Vlaanderen dezelfde positie in. Op de vertrouwensschaal halen de Vlamingen een gemiddelde score van 54,6 en een 9de plaats in de ranking van de deelnemende landen.

Doelstelling	2.4.1 Discriminatie is in 2020 uitgebannen, de evenredige arbeidsdeelname is verzekerd en de deelname van alle kansengroepen aan de andere domeinen van de maatschappij is proportioneel tot hun aandeel in de bevolking.
Kernindicator	Werkzaamheidskloven bij 15-64 jarigen
Definitie	De evenredige arbeidsdeelname kan worden gemeten aan de hand van de werkzaamheidsgraden van de verschillende kansengroepen (vrouwen, ouderen, laaggeschoolden, niet-EU burgers en arbeidsgehandicapten) die worden vergeleken met de werkzaamheidsgraad bij referentiegroepen. De kloof is het verschil in procentpunten tussen de kansengroep en referentiegroep. Zo wordt de genderkloof berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van mannen enerzijds en van vrouwen anderzijds. De onderwijskloof wordt berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van laaggeschoolden enerzijds en van midden- en hooggeschoolden anderzijds. De leeftijds-kloof wordt berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van 25-49-jarigen enerzijds en van 50-64-jarigen anderzijds. De nationaliteitskloof wordt berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van Belgen enerzijds en niet-EU-ers anderzijds. De handicapkloof wordt berekend als het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van de bevolking zonder handicap enerzijds en van de bevolking met handicap anderzijds.
Streefwaarde	Evenredige deelname aan de arbeidsmarkt voor de verschillende kansengroepen
Dimensies	Naar geslacht, leeftijd, onderwijsniveau, nationaliteit, arbeidshandicap
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juli van het jaar x+1. Gegevens m.b.t. handicap worden op onregelmatige basis bevestigd en zijn bijgevolg niet jaarlijks beschikbaar.
Laatst gewijzigd	21/12/2009
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevestiging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	Eurostat LFS, FOD Economie - ADSEI EAK, bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/392.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/3456.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/3461.htm

* T.e.m. 2004 is de EU gelijk aan EU15; voor 2005 en 2006 gaat het om EU25; vanaf 2007 om EU27.

** 25-64 jaar (i.p.v. 15-64 jaar).

***Cijfer voor 2007 betreft een 2e kwartaalcijfer en is niet vergelijkbaar met 2002 toen de handicapvraag anders gesteld werd.

Bespreking

De evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen op de arbeidsmarkt kan nagegaan worden door de kloof met de werkzaamheidsgraad van referentiegroepen te nemen. Op deze manier kan er achterhaald worden of kansengroepen in gelijke mate met de referentiegroepen participeren op de arbeidsmarkt.

Al maken vrouwen geen prioritaire kansengroep uit op de arbeidsmarkt, toch blijft er nog een kloof met de mannelijke arbeidsdeelname. Ofschoon deze genderkloof tussen 1999 en 2008 verkleind is, moeten de vrouwen nog 11,3 procentpunten inlopen op de mannelijke werkzaamheidsgraad.

Niettegenstaande een afname in het verschil tussen de arbeidsdeelname bij de 25-49-jarigen en de 50-64-jarigen, blijft de kloof tussen beide leeftijdsgroepen vrij uitgesproken.

Voor niet-EU burgers neemt de kloof met de arbeidsdeelname bij de Belgen aanzienlijk af van 32,5 procentpunten (1999) naar 23,1 procentpunten (2008). De nationaliteitskloof blijft daarmee evenwel groot.

De onderwijskloof is vrij stabiel gebleven tussen 1999 en 2008 en bleef hangen rond de 29 procentpunten. Dat wil zeggen dat de laaggeschoolden vandaag nog steeds een grote afstand in te lopen hebben op de arbeidsdeelname bij de midden- en hogeschoolden.

Het verschil in arbeidsdeelname tussen personen met een arbeidshandicap en personen zonder handicap komt in 2007 op 29 procentpunten. In vergelijking met 2002 lijkt de handicapkloof dieper geworden te zijn, maar dit moet met de nodige voorzichtigheid gesteld worden aangezien de vraagformulering tussen 2002 en 2007 niet identiek was.

Doelstelling	2.4.1 Discriminatie is in 2020 uitgebannen, de evenredige arbeidsdeelname is verzekerd en de deelname van alle kansengroepen aan de andere domeinen van de maatschappij is proportioneel tot hun aandeel in de bevolking.
Kernindicator	Proportionele deelname kansengroepen op verschillende maatschappelijke terreinen: cultuur, sport, lidmaatschap, internetgebruik, levenslang leren en politieke participatie
Definitie	1) cultuurparticipanten zijn diegenen die minstens 2 keer per jaar aan verschillende domeinen deelnemen, 2) sportparticipanten diegenen die aangeven aan sport te doen inclusief fietsen en wandelen, 3) lidmaatschap verenigingsleven geeft aan of men minstens van één vereniging actief of bestuurslid is, 4) internetgebruik, zij die het afgelopen jaar internet gebruikt hebben, 5) levenlang leren, zij die aangeven dat ze het afgelopen jaar een bijkomende opleiding hebben gevolgd, 6) politieke participatie, definitie in ruime zin, participant is iemand die aan minstens één politieke actie uit een lijst van 12 heeft deelgenomen (petitie ondertekenen, deelnemen demonstratie, bijwonen politieke vergadering,...). Bij het eerste meetpunt was de lijst met politieke acties beperkt tot 8 items.
Streefwaarde	proportionele deelname in de verschillende domeinen voor de verschillende kansengroepen (verhouding is idealiter overal 1)
Dimensies	Kansengroepen (op basis van screening beleidsnota's) : geslacht (vrouwen), leeftijd (ouderen, 55+), functioneringsmogelijkheden (personen met af en toe of veel last van een functiebeperking), huishoudtype (alleenstaanden en alleenstaande ouders), scholingsniveau (laaggeschoolden, ten hoogste lager secundair onderwijs).
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	2004-2008
Frequentie en stiptheid	1*per jaar, afhankelijk van de SCV-bevraging
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	Survey, het aandeel in de participatie wordt gedeeld door het aandeel in de bevolking. De waarde 1 geeft hierbij een evenredige deelname aan.
Bron data	SCV-survey 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 en 2008
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1069.htm

Proportionele deelname van kansengroepen: verhouding aandeel in de participatie op aandeel in de bevolking

2008							Algemene participatie- graad, in %
Vrouwen	Laaggeschoolden	Ouderen	Personen met een functiebeperking	Alleenstaanden	Alleenstaande ouders		
Sportbeoefening	0,94	0,79	0,86	0,71	0,98	0,79	53,8
Cultuurparticipatie	1,00	0,55	0,59	0,71	0,88	1,06	44,2
Internetgebruik	0,95	0,67	0,45	0,72	0,71	0,91	68,9
Verenigingsleven	0,95	0,80	0,91	0,80	0,86	0,71	52,5
Levenslang leren (2007)	1,01	0,40	0,32	0,59	0,86	1,06	23,8
Politieke participatie (2007)*	1,02	0,67	0,66	0,87	0,90	0,86	57,9

*lijst met 12 politieke acties

2004							Algemene participatie- graad, in %
Vrouwen	Laaggeschoolden	Ouderen	Personen met een functiebeperking	Alleenstaanden	Alleenstaande ouders		
Sportbeoefening	0,95	0,84	0,80	0,70	0,88	0,74	61,7
Cultuurparticipatie	1,00	0,58	0,56	0,63	0,91	0,97	45,1
Internetgebruik (2005)	0,92	0,62	0,37	0,57	0,67	0,84	62,9
Verenigingsleven	0,89	0,83	0,87	0,94	0,89	0,97	52,9
Levenslang leren (2003)	0,90	0,54	0,29	0,58	0,86	0,53	23,2
Politieke participatie (2006)*	1,00	0,77	0,71	0,91	0,93	1,08	46,7

*lijst met 8 politieke acties

Bespreking

Van een gelijke participatie is er sprake als de verhouding tussen het aandeel in de participanten van de doelgroep en het aandeel in de bevolking van de doelgroep gelijk is aan 1.

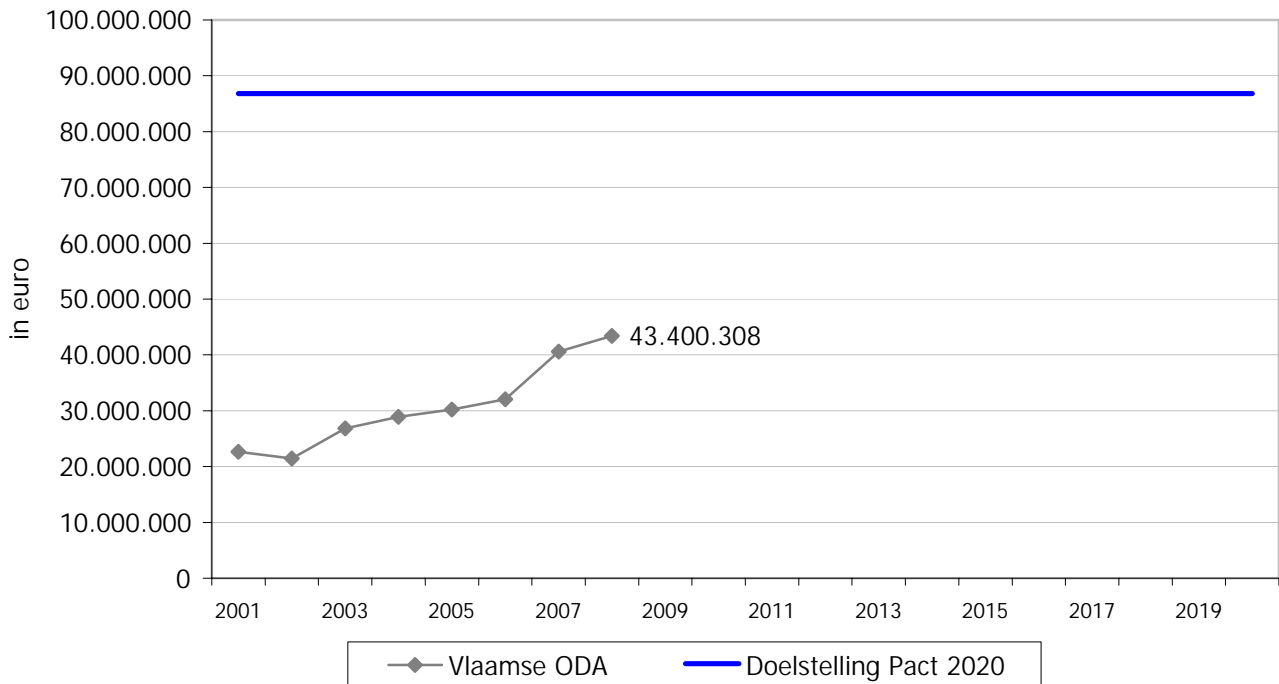
Voor de meeste kansengroepen is er een minder dan evenredige participatie aan de verschillende domeine (<1).

Enkel voor de kansengroep "vrouwen" is er voor de zes domeinen min of meer een gelijke participatie. Ook voor de "alleenstaande ouders" zijn er al domeinen met een evenredige participatie en is er een positieve vooruitgang ten opzichte van 2004. Voor levenslang leren bijvoorbeeld was de verhouding tussen aandeel participanten en aandeel in de bevolking nog 0.53 in 2004, in 2008 is dit geëvolueerd naar ongeveer de ideale verhouding van 1.

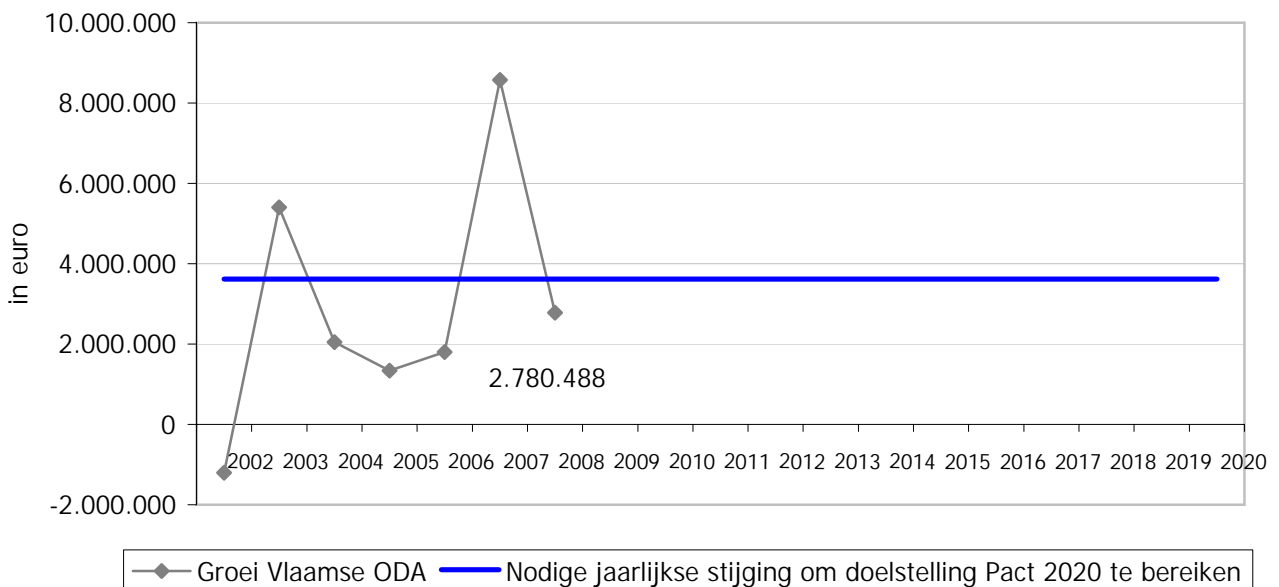
Voor de andere kansengroepen is er voor alle domeinen geen evenredige participatie ten opzichte van hun aandeel in de bevolking. Voor de "ouderen", "alleenstaanden" en "personen met een functiebeperking" is er voor de meeste domeinen een status-quo en zelfs lichte vooruitgang tov 2004. Voor de ouderen was de verhouding tussen het aandeel participanten en het aandeel in de bevolking voor internetgebruik in 2004 slechts 0.37, in 2008 was dit reeds 0.45. Voor de "laaggeschoolden" verslechtert de situatie echter nog voor vijf van de zes domeinen. In 2008 was de verhouding aandeel participanten/aandeel bevolking voor levenslang leren bijvoorbeeld slechts 0.40. In 2004 was dit nog 0.54.

Doelstelling	2.5.1 Tegen 2020 is de huidige bijdrage van Vlaanderen inzake ontwikkelingsamenwerking verdubbeld. Samen met alle gedecentraliseerde besturen bedraagt de bijdrage van Vlaanderen minstens 7% van de officiële Belgische ontwikkelingshulp.
Kernindicator	Vlaamse officiële ontwikkelingsamenwerking (ODA), in euro
Definitie	De Vlaamse ODA zijn de reële uitgaven die door de Vlaamse overheid aan ontwikkelingshulp worden besteed. Deze uitgaven voldoen aan de officiële criteria voor ontwikkelingsamenwerking (Official Development Assistance) internationaal vastgelegd door het Ontwikkelingcomité (DAC) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Deze uitgaven worden zowel weergegeven in totaal bedrag per jaar als in jaarlijkse groei.
Streefwaarde	Verdubbeling tegen 2020
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaanderen
Vergelijking tijd	2001-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in april van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	14/12/2009
Meetmethode	Administratieve registratie in het kader van een decretaal verplichte rapportering aan het Vlaamse Parlement.
Bron data	Departement internationaal Vlaanderen
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1140.htm

Officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) Vlaamse overheid, in euro

Jaarlijkse groei officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) Vlaamse overheid, in euro

Bespreking

In 2008 komt de officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) van de Vlaamse overheid op 43.400.308 euro. Dat is 6,8% hoger dan in 2007, maar minder dan de gemiddelde jaarlijkse stijging die nodig is om de doelstelling te behalen tegen 2020. Wil men een verdubbeling van de reële uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking realiseren tegen 2020, dan zou de Vlaamse ODA immers jaarlijks moeten stijgen met 3.616.692 euro (nulmeting 2008). Op die manier is de budgettaire inspanning gelijkmatig over de volgende jaren gespreid.

Doelstelling	2.5.2 Tegen 2020 is de huidige bijdrage van Vlaanderen inzake ontwikkelingssamenwerking verdubbeld. Samen met alle gedecentraliseerde besturen bedraagt de bijdrage van Vlaanderen minstens 7% van de officiële Belgische ontwikkelingshulp.
Kernindicator	Aandeel Vlaamse overheid en gedecentraliseerde besturen met name de Vlaamse provincies en gemeenten in Belgische ODA, in euro
Definitie	De Vlaamse ODA zijn de reële uitgaven die door de Vlaamse overheid aan ontwikkelingshulp worden besteed. Deze uitgaven voldoen aan de officiële criteria voor ontwikkelingssamenwerking (Official Development Assistance) internationaal vastgelegd door het Ontwikkelingscomité (DAC) van de Organisatie voor Economische samenwerking en Ontwikkeling (OESO). De totale Vlaamse ODA kan berekend worden door het optellen van de ODA van de Vlaamse overheid met deze van de Vlaamse gemeenten en provincies. Op die manier kan het aandeel van Vlaanderen in de totale Belgische ODA berekend worden.
Streefwaarde	Minstens 7% van de officiële Belgische ontwikkelingshulp
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaanderen, provincies en gemeenten, België
Vergelijking tijd	2001-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in april van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	15/12/2009
Meetmethode	ODA Vlaamse overheid betreft een administratieve registratie in het kader van een decretaal verplichte rapportering aan het Vlaamse Parlement. ODA gemeenten en provincies wordt, naast gelijkaardige gegevens van alle Belgische overheden, door federale Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS) verzameld en samengenomen tot Belgische ODA om aan het Ontwikkelingscomité van de OESO te rapporteren.
Bron data	Departement internationaal Vlaanderen, DGOS
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1140.htm

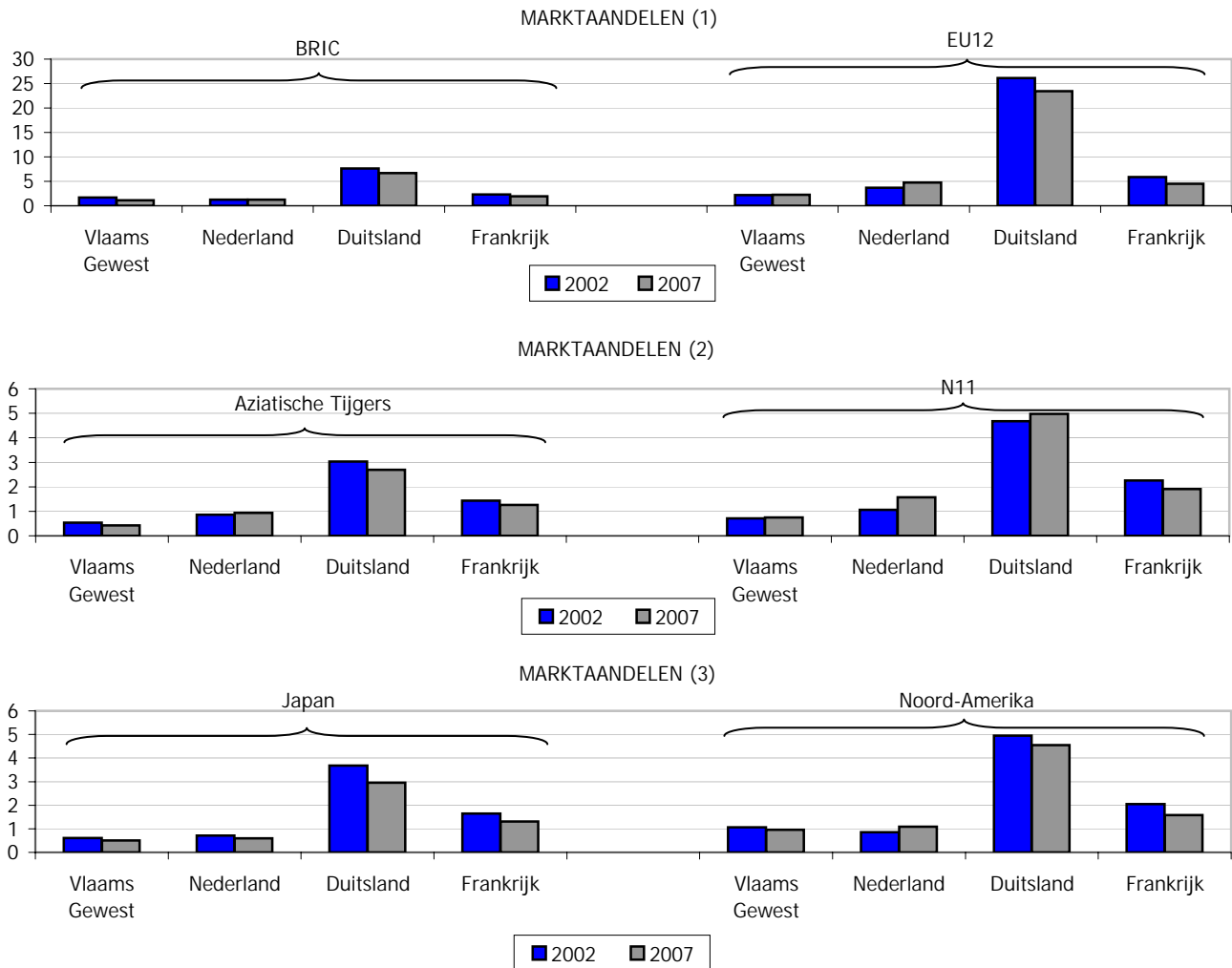
Totale Vlaamse ODA als % van de officiële Belgische ontwikkelingshulp

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Vlaanderen (Vlaamse overheid)	22.654.785	21.453.081	26.856.836	28.901.423	30.241.069	32.042.984	40.619.820	43.400.308
Vlaanderen (gemeenten en provincies)	7.416.180	6.057.864	8.167.353	8.157.345	9.421.091	7.523.083	7.655.847	8.136.837
België % aandeel	935.838.904	1.066.846.803	1.591.269.546	1.176.011.895	1.573.972.971	1.575.720.347	1.426.542.915	1.654.255.753
Vlaamse ODA in totale Belgische ODA	3,2	2,6	2,2	3,2	2,5	2,5	3,4	3,1

Bespreking

De ODA van de Vlaamse overheid bedroeg 43.400.308 euro in 2008. In dat jaar gaven de Vlaamse gemeenten en provincies 8.136.837 euro uit aan ontwikkelingssamenwerking. De totale Vlaamse ODA komt daarmee anno 2008 op 51.537.145 euro of 3,11% van de Belgische officiële ontwikkelingssamenwerking (streefwaarde 7%). Dit percentage kende de voorbije jaren een schommelend verloop.

Doelstelling	3.1.1 Vlaanderen herwint tegen 2020 zijn in de afgelopen tien jaar verloren marktaandeel in de wereldeconomie en exploreert in veel sterkere mate dan vandaag onbenut potentieel op het vlak van internationalisatie (zowel in goederen als in diensten).
Kernindicatoren	Aandeel van de Vlaamse uitvoer in een aantal snel groeiende markten
Definitie	Dit is het aandeel van het Vlaamse Gewest in het totale invoerpakket van snelgroeiende markten (BRIC, N11, Aziatische Tijgers, EU12). BRIC: Brazilië, Rusland, Indië en China. N11: Bangladesh, Egypte, Indonesië, Iran, Zuid-Korea, Mexico, Nigeria, Filippijnen, Pakistan, Turkije en Vietnam. EU12: Bulgarije, Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Litouwen, Letland, Malta, Polen, Roemenië, Slovenië en Slowakije. Er zal verder overleg gepleegd worden met IV voor de definitieve afbakening van snelgroeiende landen.
Streefwaarde	Toename van het marktaandeel.
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Vergelijk met de drie buurlanden Nederland, Frankrijk en Duitsland.
Vergelijking tijd	2002 en 2007.
Frequentie en stiptheid	Kan jaarlijks berekend worden. Data voor jaar T zijn beschikbaar in T+2.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Eigen berekeningen op basis van data Eurostat en UNCTAD
Bron data	SVR, Eurostat
Meer informatie	<a href="http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/external_trade/introductio
n">http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/external_trade/introductio n

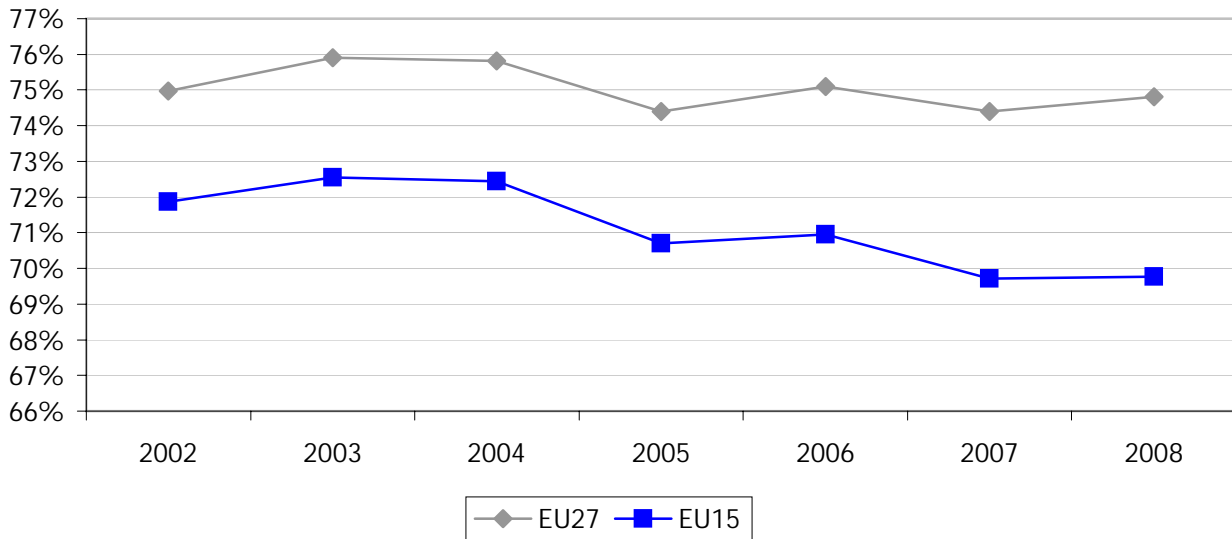
Bespreking

De evolutie van marktaandeel is belangrijk bij de beoordeling van het concurrentievermogen van een land of regio. De grootte van een marktaandeel staat uiteraard ook in verband met de omvang van de economie waarvan de marktaandeel berekend worden. Zo maakt een groot land meer kans om een belangrijke handelspartner te zijn dan een klein land. In een aantal opkomende handelsblokken verliezen de EU-landen, waaronder ook het Vlaamse Gewest, marktaandeel. Dat valt voor een belangrijk deel te verklaren door de toegenomen onderlinge handel van deze groeiende landen zelf. Hierna worden de marktaandeel besproken van het Vlaamse Gewest en de drie buurlanden in een aantal opkomende handelsblokken en in Japan en Noord-Amerika.

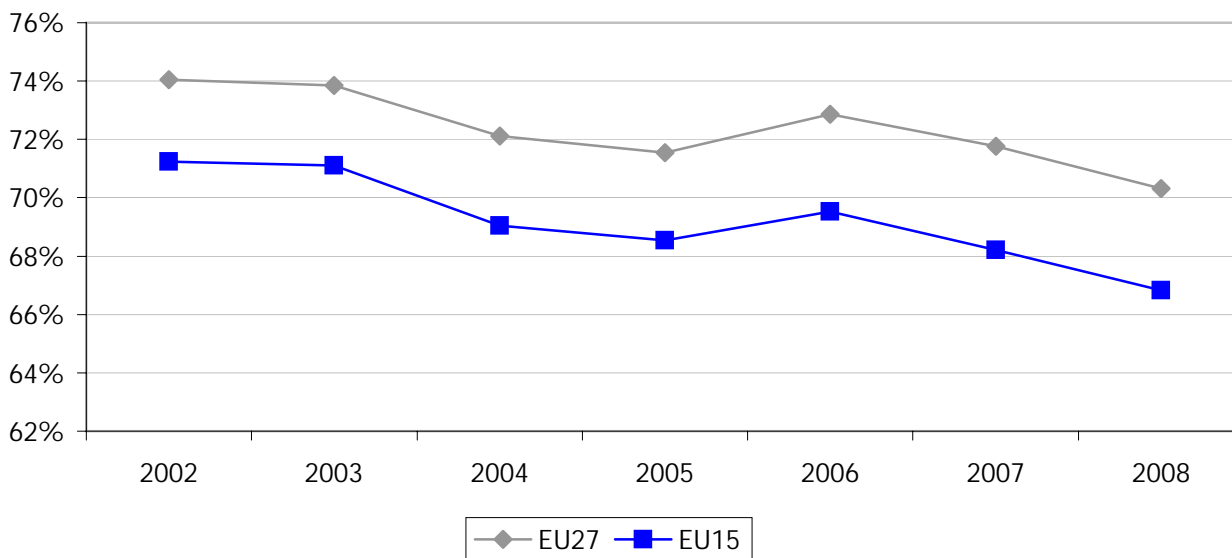
- Het Vlaamse Gewest heeft anno 2007 een marktaandeel van 1,13% in de BRIC. Topper is hier Duitsland (6,69%). Op vijf jaar tijd verloren het Vlaamse Gewest en Duitsland en Frankrijk marktaandeel. Nederland bleef status quo
- Het Vlaamse marktaandeel in de nieuwe EU12 lidstaten bedroeg 2,25% in 2007. In vergelijking met 2002 is dat een winst van 0,03 ppt. Dat is echter ruim onder de winst die Nederland kon optekenen (+ 1,07 ppt). Duitsland en Frankrijk dienden hier terrein prijs te leveren.
- Het Vlaamse Gewest was in 2007 goed voor 0,43 % van de invoer van de Aziatische Tijgers. Net zoals Duitsland en Frankrijk is dat minder dan in 2002. Ook hier kon Nederland het marktaandeel vergroten.
- Het marktaandeel van Vlaanderen in de N11 beliep 0,75%. Op vijf jaar tijd groeide het belang van het Vlaamse Gewest, evenals van Nederland en Duitsland in de N11. Frankrijk verloor marktaandeel.
- Het marktaandeel van het Vlaamse Gewest in Japan was met 0,51% kleiner dan vijf jaar eerder. Dat was echter ook het geval voor alle buurlanden.
- Tenslotte bedroeg het Vlaamse marktaandeel in Noord-Amerika 0,96% in 2007, minder dan in 2002. Ook Duitsland en Frankrijk moesten zich tevreden stellen met een lager marktaandeel. Nederland vormt opnieuw een uitzondering en werd belangrijker op de Noord-Amerikaanse markt.

Doelstelling	3.1.2 Vlaanderen herwint tegen 2020 zijn in de afgelopen tien jaar verloren marktaandeel in de wereldeconomie en exploreert in veel sterkere mate dan vandaag onbenut potentieel op het vlak van internationalisatie (zowel in goederen als in diensten)
Kernindicator	Aandeel van de EU27 en van de EU15 in de Vlaamse uit- en invoer
Definitie	Het gaat om bedrijven in België die een goed exporteren waarbij de laatste toegevoegde waarde gerealiseerd werd in het Vlaamse Gewest.
Streefwaarde	Onduidelijk. Vermoedelijk wordt gestreefd naar een lager aandeel van de EU27 (en EU15) als teken van diversificatie van de buitenlandse handel?
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2002 t.e.m. 2008
Frequentie en stiptheid	De data worden jaarlijks door het INR toegeleverd. In de tweede helft van T+1 zijn de data van T beschikbaar.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Het INR betreft de data uit twee bronnen: - voor de extracommunautaire handel zijn dat de douanedocumenten (Extrastat) - voor de intracommunautaire handel is dit Intrastat: momenteel moeten enkel ondernemingen die op jaarbasis meer dan 1 miljoen euro naar
Bron data	INR
Meer informatie	http://www.nbb.be/sdb/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=276

Aandeel van de EU27 en EU15 in de Vlaamse goederenuitvoer

Aandeel van de EU27 en EU15 in de Vlaamse goederenimport

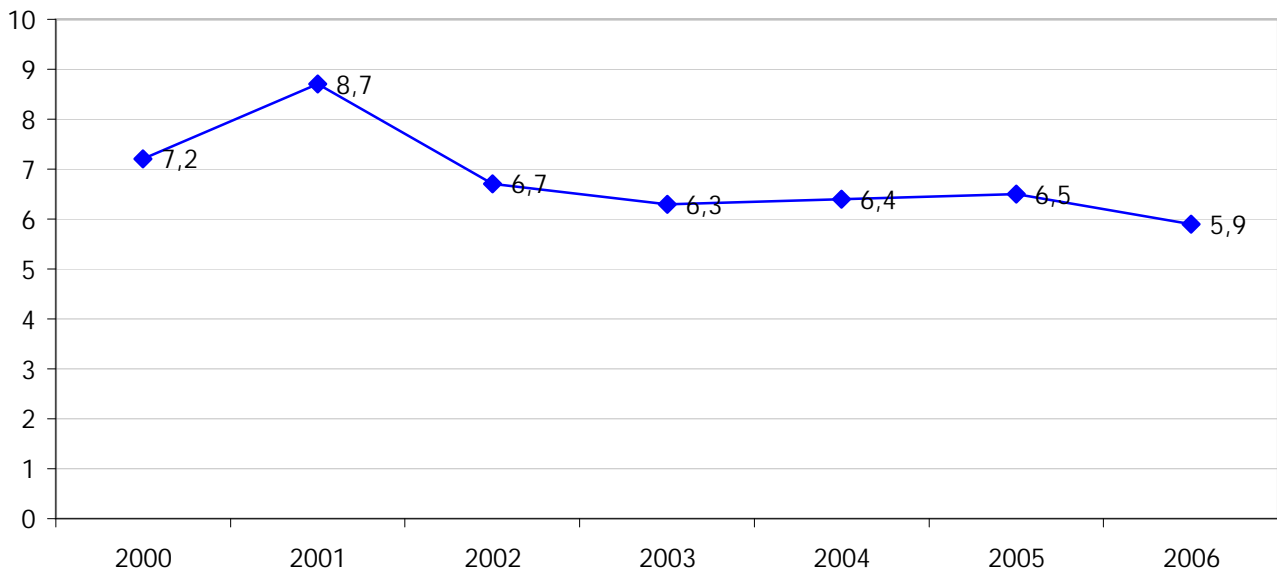
Bespreking

Het aandeel van de EU27 en EU15 in de totale Vlaamse goederenuitvoer bedraagt anno 2008 resp. 74,8% en 69,8%. De EU27 bleven grosso modo constant in het Vlaamse uitvoerpakket. Het aandeel van de EU15 daarentegen liep wat terug.

Aan de invoerzijde belopen de aandelen van de EU27 70,3% en van de EU15 66,8%. Deze waarden liggen op een lager niveau dan in 2002. Dat wijst erop dat vooral de Vlaamse invoer zich diversifieert naar landengroep.

Doelstelling	3.1.3 Vlaanderen herwint tegen 2020 zijn in de afgelopen tien jaar verloren marktaandeel in de wereldeconomie en exploreert in veel sterkere mate dan vandaag onbenut potentieel op het vlak van internationalisatie (zowel in goederen als in diensten)
Kernindicator	Aandeel van de uitvoer van (medium)-HT goederen in de Vlaamse uitvoer
Definitie	Het gaat om bedrijven in België die een goed exporteren waarbij de laatste toegevoegde waarde gerealiseerd werd in het Vlaamse Gewest. Definitie High-tech: Eurostat
Streefwaarde	Toename van het aandeel van high-techgoederen in de Vlaamse uitvoer.
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000 t.e.m. 2006
Frequentie en stiptheid	De data moeten ad hoc aangevraagd worden aan het INR. Normaal komen de data van T beschikbaar in T+2.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Het INR betreft de data uit twee bronnen: - voor de extracommunautaire handel zijn dat de douanedocumenten (Extrastat) - voor de intracommunautaire handel is dit Intrastat: momenteel moeten enkel ondernemingen die op jaarbasis meer dan 1 miljoen euro naar
Bron data	INR
Meer informatie	Eurostat-document "What is high-tech trade? Definition based on the SITC nomenclature" (maart 2005)

Aandeel van high-tech goederen in Vlaamse uitvoer

Bespreking

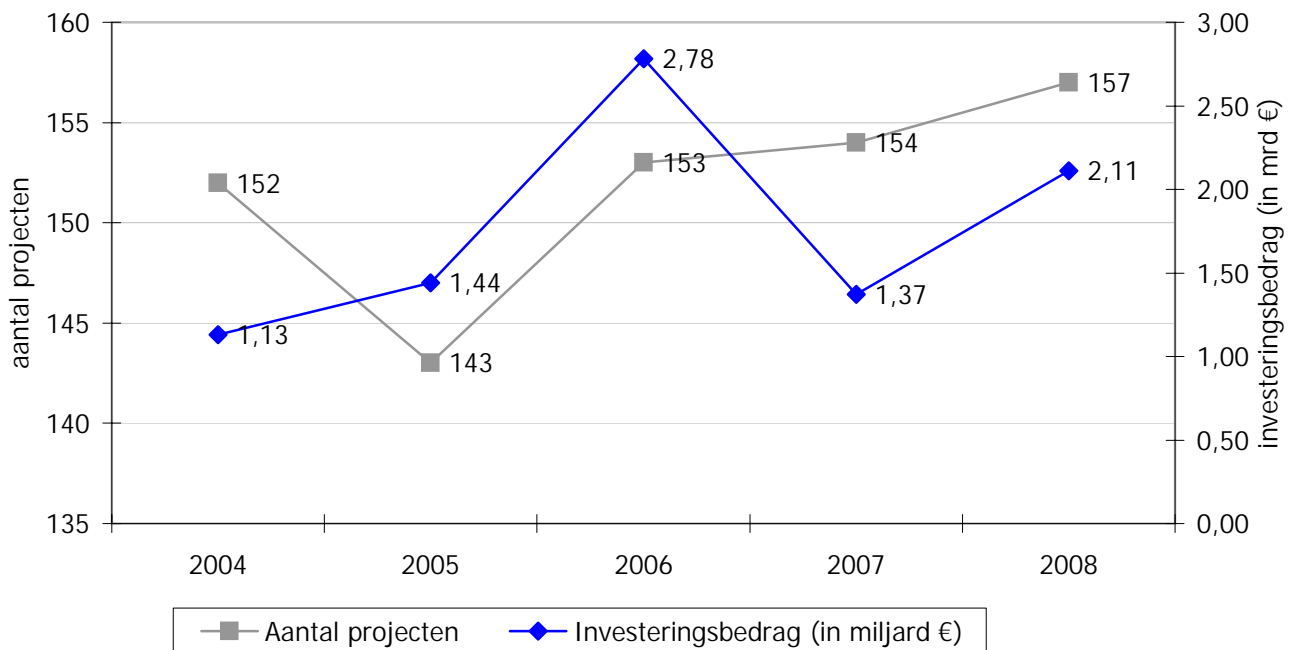
Het aandeel van high-techgoederen in de Vlaamse totale uitvoer situeert zich om en bij 6%. Het is iets lager dan in 2000 en 2001.

In internationaal verband scoren we laag. Nederland (18,3%), Frankrijk (17,9%) en Duitsland (14,1%) scoren merkbaar hoger (data 2006).

Op basis van een ruwe SITC-indeling (3 digits i.p.v. de vereiste 5-digits) zou het Vlaamse aandeel 12,5% zijn in 2006 en 14,6% in 2007. Maar deze cijfers zijn niet betrouwbaar.

Doelstelling	3.2 Het aantal buitenlandse directe investeringen in het Vlaamse Gewest neemt toe, evenals het ermee gepaard gaande investeringsbedrag.
Kernindicatoren	Aantal projecten en bedrag van de buitenlandse directe investeringen
Definitie	Het gaat om de investeringsprojecten die Flanders Investment and Trade (FIT) registreert uit allerhande bronnen (vakliteratuur, kranten, contacten, ...).
Streefwaarde	Toename van het de buitenlandse directe investeringen (naar aantal projecten en bedrag)
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 t.e.m. 2008
Frequentie en stiptheid	Kan jaarlijks berekend worden. Data voor jaar T zijn beschikbaar in tweede helft T+1.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Eigen registratie FIT
Bron data	FIT
Meer informatie	http://www.fitagency.be/

Directe buitenlandse investeringen in het Vlaamse Gewest

Bespreking

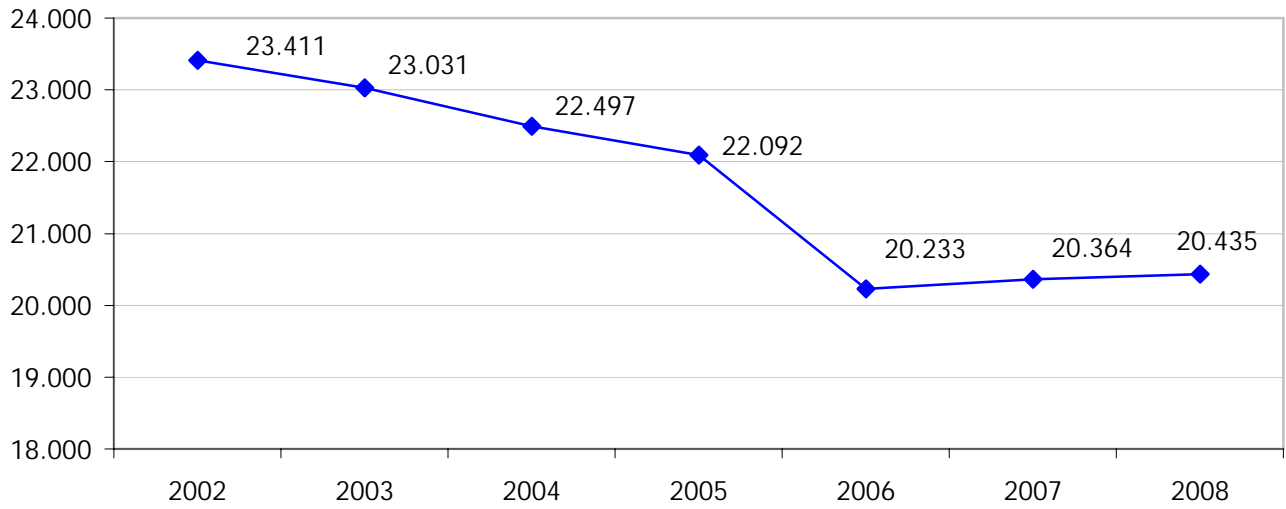
Sedert 2006 zit het aantal investeringsprojecten van buitenlandse investeerders in de lift. Het investeringsbedrag fluctueert echter nogal wat. Het was het hoogst in 2006, daalde in 2007 en steeg weer tot 2,11 miljard euro in 2008.

De VS zijn de belangrijkste buitenlandse investeerder.

De belangrijkste projecten betreffen ICT en 'logistiek & transport'. 'Chemie & kunststof' verliest relatief aan belang de laatste jaren.

Doelstelling	3.3 Tegen 2020 neemt het aantal exporterende bedrijven toe, het aantal exporterende KMO's verdubbelt (tegenover 2007).
Kernindicatoren	Aantal exporterende Vlaamse bedrijven (inclusief KMO's)
Definitie	Het gaat om bedrijven in België die een goed exporteren waarbij de laatste toegevoegde waarde gerealiseerd werd in het Vlaamse Gewest.
Streefwaarde	Toename van het aantal exporterende bedrijven
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 t.e.m. 2008
Frequentie en stiptheid	Kan jaarlijks berekend worden. Data voor jaar T zijn beschikbaar in T+2.
Laatst gewijzigd	14/01/2010
Meetmethode	Het INR betreft de data uit twee bronnen: - voor de extracommunautaire handel zijn dat de douanedocumenten (Extrastat) - voor de intracommunautaire handel is dit Intrastat: momenteel moeten enkel ondernemingen die op jaarbasis meer dan 1 miljoen euro naar EU-landen verzenden rapporteren in Intrastat (vóór 2007 was de drempel 250.000 euro). Voor het bekomen van de <u>exportwaarde</u> doet Het INR bijstellingen om een volledige statistiek te bekomen.
Bron data	INR
Meer informatie	http://www.nbb.be/pub/05_00_00_00/05_04_00_00_00/05_04_06_00_00.htm?l=nl#Kwartaalbericht

Aantal exporterende ondernemingen in het Vlaamse Gewest

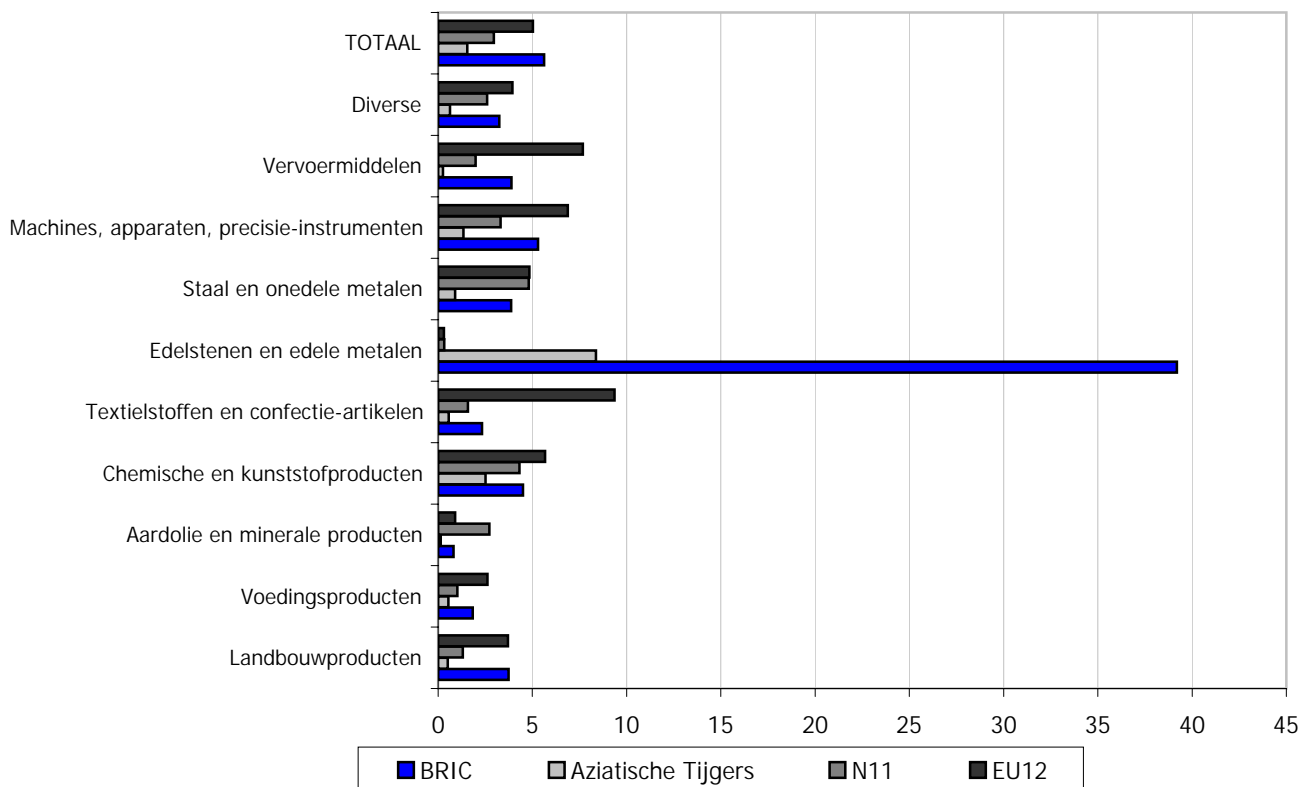

Bespreking

Het aantal exporterende ondernemingen in het Vlaamse Gewest liep terug tussen 2002 en 2005. Vanaf 2006 werd de drempelwaarde voor aangifte in Intrastat verhoogd, wat tot een daling van het aantal geregistreerde aangevers leidde. In 2007 is er opnieuw een (lichte) stijging die in 2008 verdergezet werd.

Doelstelling	3.4. Het aandeel van de totale Vlaamse uitvoer naar snelgroeiende markten groeit tegen 2020 tot 10%.
Kernindicatoren	Aandeel van de snelgroeiende markten in de Vlaamse goederenuitvoer naar productgroep
Definitie	<p>Het gaat om het procentuele belang van een landengroep in de totale vlaamse goederenuitvoer + idem maar dan voor de diverse productgroepen.</p> <p>BRIC: Brazilië, Rusland, Indië en China. N11: Bangladesh, Egypte, Indonesië, Iran, Zuid-Korea, Mexico, Nigeria, Filippijnen, Pakistan, Turkije en Vietnam. EU12: Bulgarije, Cyprus, Tsjechië, Estland, Hongarije, Litouwen, Letland, Malta, Polen, Roemenië, Slovenië en Slowakije.</p> <p>Er zal verder overleg gepleegd worden met IV voor de definitieve afbakening van snelgroeiende landen.</p>
Streefwaarde	Toename van het belang van de opkomende landengroepen in de Vlaamse goederenuitvoer.
Dimensies	Productgroep
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2002 en 2008.
Frequentie en stiptheid	Kan jaarlijks berekend worden. Data voor jaar T zijn beschikbaar in tweede helft T+1.
Laatst gewijzigd	17/09/2009
Meetmethode	Eigen berekeningen op basis van data NBB. De NBB verzamelt de data a.h.v. douaneformulieren.
Bron data	NBB
Meer informatie	http://www.nbb.be/sdb/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=276

Aandeel Vlaamse uitvoer naar snelgroeïende markten

Bespreking

Het belang van de opkomende landen weerspiegelt zich in de samenstelling van het Vlaamse uitvoerpakket. In 2008 zijn de BRIC-landen goed voor 5,6% van de Vlaamse export. In 2002 was dat nog 4,9% . Ook de Next 11 (3,0% in 2008, 2,4% in 2002) en de Oosteuropese landen van de EU12 (5,0% in 2008, 3,1% in 2002) eisen steeds meer hun plaats op in de Vlaamse uitvoer naar landengroep. Enkel de Aziatische Tijgers verloren relatief wat aan belang: in 2008 was 1,5% van de Vlaamse export voor hen bestemd tegenover nog 1,9% anno 2002.

De BRIC zijn belangrijk voor de Vlaamse uitvoer wat betreft (jaar 2008):

- Plantaardige textielvezels (26,6%) (--> d.w.z. 26,6% van de Vlaamse uitvoer van plantaardige textielvezels gaat naar de BRIC)
- Edelstenen (39,2%)

De Aziatische Tijgers zijn belangrijk voor de Vlaamse uitvoer wat betreft (jaar 2008):

- Plantensappen en -extracten (8,3%)
- Anorganische chemische producten (13,0%)

De N11 zijn belangrijk voor de Vlaamse uitvoer wat betreft (jaar 2008):

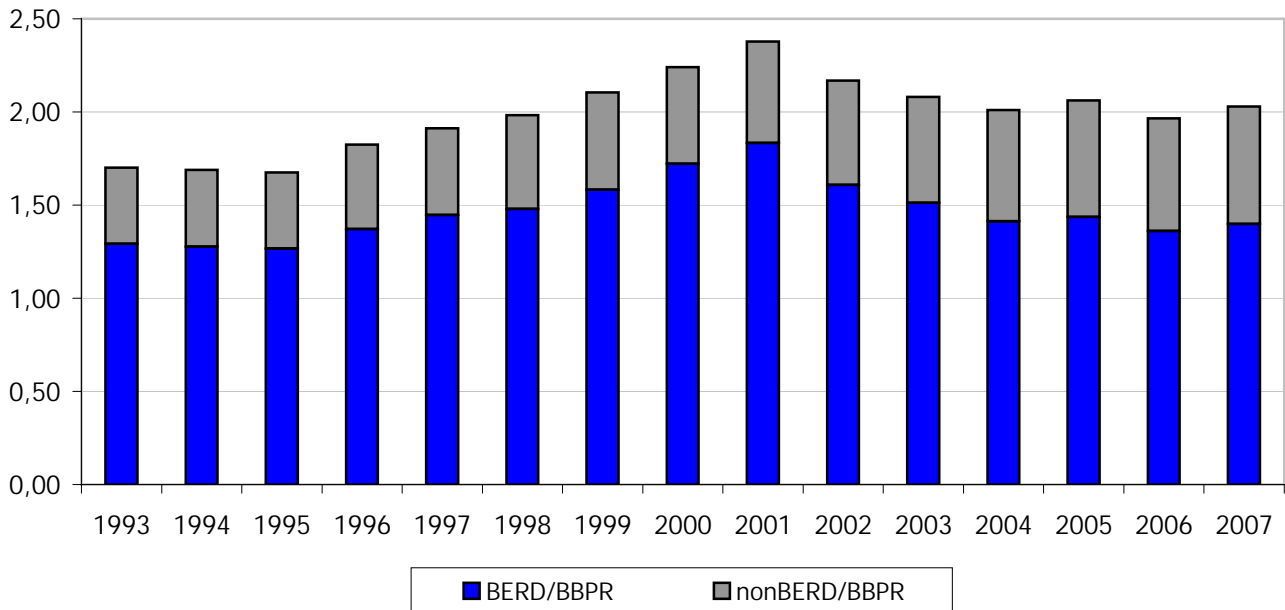
- Anorganische chemische producten (14,7%)
- Luchtvaart & ruimtevaart (7,8%)
- Producten fotografie en filmografie (7,7%)

De EU12 zijn belangrijk voor de Vlaamse uitvoer wat betreft (jaar 2008):

- Weefsels, technische artikelen van textielstoffen (26,9%)
- Leder (18,6%)
- Bont (17,8%)
- Tapijten, getufte textielstoffen (16,7%)

Doelstelling	4.1 Vanuit het oogpunt van economische en maatschappelijke valorisatie besteedt Vlaanderen tegen 2014 3% van zijn BBP aan O&O. Het aandeel groeit verder na 2014.
Kernindicatoren	Totale O&O-bestedingen (GERD) in % van het BBP (O&O-intensiteit) en opsplitsing GERD in totale uitgaven door de overheid en door het bedrijfsleven
Definitie(s)	<p>GERD = BERD + GOVERD + HERD + PNP</p> <p>GERD = Gross Expenditure on Research & development (R&D) (= BUOO = Bruto Binnenlandse Uitgaven voor Onderzoek & Ontwikkeling (O&O))</p> <p>BERD = Business Expenditure on R&D (= uitgaven voor O&O van de bedrijven en de Collectieve Onderzoekscentra COC)</p> <p>GOVERD = Government Expenditures on R&D</p> <p>HERD = Higher Education Expenditures on R&D</p> <p>PNP = Not for profit Organisations Expenditures on R&D = instellingen zonder winstoogmerk, zowel semi-publieke als private organisaties en internationale organisaties</p> <p>De O&O-intensiteit drukt de GERD uit relatief ten opzichte van het Bruto Binnenlands Product.</p> <p>De Gewestbenadering is de internationaal aanvaarde procedure om alle componenten van GERD en BBPR op éénzelfde eenheid, in casu het gewest, toe te passen. Het Expertisecentrum O&O Monitoring (ECCOOM) rapporteert daarnaast over de O&O-bestedingen op gemeenschapsniveau waarbij ook rekening wordt gehouden met de Vlaamse onderwijsinstellingen (van de HERD-component) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit levert dan de HERD en de GERD volgens de Gemeenschapsbenadering.</p>
Streefwaarde	3% GERD
Dimensies	
Vergelijking ruimte	
Vergelijking tijd	1993-2007
Frequentie	Geen probleem
Laatst gewijzigd	24/09/2009
Meetmethode	
Bron data	Steunpunt O&O Indicatoren, Vlaams Indicatorenboek WTI 2009.
Meer informatie	<p>Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOOM), , voormalig Steunpunt O&O Indicatoren</p> <p>http://www.kuleuven.be/onderzoek/onderzoeksdatabank/project/3H09/3H090011.htm</p> <p>http://www.ecoom.be/index.php?id=40&L=1</p>

O&O bestedingen in % BBP (GERD) - gewestbenadering

Bespreking

"Een van de meest gebruikte indicatoren om de O&O-activiteit van een regio weer te geven, is de O&O-intensiteit: het percentage van het BBPR dat besteed wordt aan O&O.

Wanneer we de totale O&O-uitgaven (GERD) uitdrukken als % van het BBPR bekomen we voor 2007 een percentage van 2,03% voor de GERD op gewestniveau en van 2,06% voor de GERD op gemeenschapsniveau. Na een stijging in 2005, zien we dat de totale uitgaven als percentage van het BBPR in 2006 opnieuw dalen tot 1,97% (gewestniveau). In 2007 zien we echter opnieuw een stijging tot 2,03%, maar de 3% doelstelling is duidelijk nog niet in zicht. Ter nuancering verwijzen we hierbij naar de uitermate sterke groei van het BBPR tussen 2005 en 2007. Een groei, die tengevolge van de aanwezigheid in de noemer van de intensiteitsberekening, uiteraard extra uitdagingen stelt aan de benodigde groei van de O&O-uitgaven, die in de teller van de breuk terechtkomen.

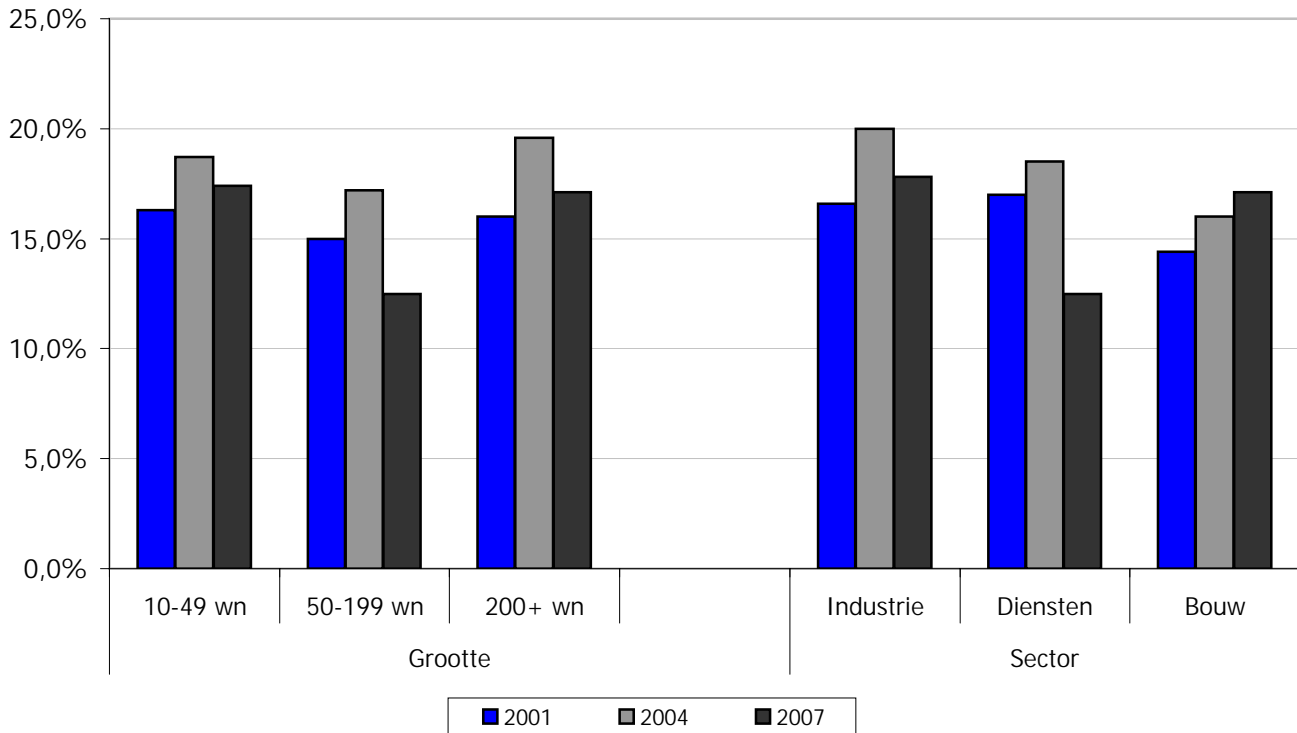
In de figuur worden de 2 componenten van de GERD (namelijk BERD- en nonBERDgedeelte) voorgesteld als percentage van het BBPR. Waar de BERD/BBPR-ratio en dalende lijn vertoontde tussen 2001 en 2004, en lichtjes steeg in 2005, zien we voor 2006 en 2007 opnieuw een lager aandeel dan in 2005. De nonBERD/BBPR-ratio steeg over de gehele periode 1995-2005, en stabiliseert in 2006 en 2007. Volgens deze benadering krijgen we voor 2007 een percentage van 1,40% uitgevoerd door de private sector en 0,63% door de publieke sector." (Vlaams Indicatorenboek WTI 2009, p.89)

Doelstelling	4.2.1 Dat uit zich in een verdubbeling (vanaf 2007) van de omzet uit nieuwe of verbeterde producten en diensten, een hogere vertegenwoordiging van de speerpunt domeinen, zoals ICT en gezondheidszorg, logistiek en een slim elektriciteitsnetwerk en een hoger aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren tot op een gelijk niveau als de Europese topregio's.
Kernindicatoren	Aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten per bedrijfsgrootte, innovatieniveau en per bedrijfssector
Definitie	Aandeel van de omzet (in percent) gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten ten opzichte van de gemiddelde omzet.
Streefwaarde	Verdubbeling vanaf 2007
Dimensies	- Tijd : 3-jaarlijks (2001, 2004, ...) - Sector : Industrie, Diensten en Bouw (en totaal) - Bedrijfsgrootte volgens klassen van werknemers : 10-49, 50-199, 200 en meer (en totaal)
Vergelijking ruimte	Vlaanderen
Vergelijking tijd	2001 - 2004 - 2007
Frequentie en stiptheid	3-jaarlijkse update : 2001, 2004 en 2007. Gegevens van het jaar X zijn beschikbaar in X+1
Laatst gewijzigd	augustus 2008 (publicatie)
Meetmethode	De Technologie-Organisatie-Arbeid (TOA) enquête is een driejaarlijkse telefonische enquête bij ondernemingen en organisaties met 10 of meer werknemers in Vlaanderen. Deze bevraging wil nagaan in welke mate vernieuwende management- en organisatieconcepten gekend zijn en toegepast worden.
Bron data	TOA Enquête Technologie, Organisatie en Arbeid (SERV) https://www.serv.be , publicaties (Informatiedossier TOA 3 Deelanalyses Volume 1: Competentiegerichte ondernemingen, Product- of dienstinnovatie en Motieven en hindernissen bij organisatieveranderingen)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/4622.htm

Opmerking

Innovatieklasse niet beschikbaar voor deze indicator

Aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten of diensten per bedrijfsgrootte, innovatieniveau en per bedrijfssector

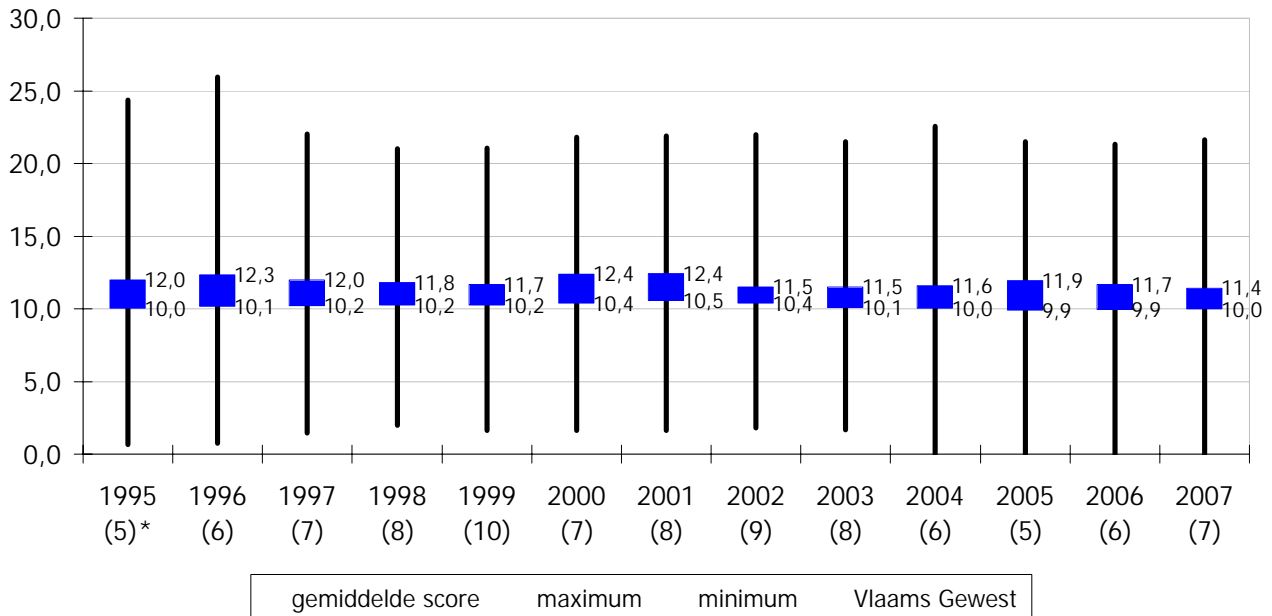

Bespreking

Er is geen significant verschil in de scores naar bedrijfsgrootte: kleine organisaties hebben dezelfde scores als grote organisaties en dit voor de 3 TOA-edities (2001, 2004 en 2007). De globale vaststelling dat de scores tussen 2001 en 2007 niet significant evolueerden, gaat ook op voor elke groottecategorie. Dezelfde vaststelling geldt voor de scores naar sector : geen significante verschillen tussen de sectoren onderling en geen significante verschuivingen over de tijd.

Doelstelling	4.2.2 Dat uit zich in een verdubbeling (vanaf 2007) van de omzet uit nieuwe of verbeterde producten en diensten, een hogere vertegenwoordiging van de speerpunt domeinen, zoals ICT en gezondheidszorg, logistiek en een slim elektriciteitsnetwerk en een hoger aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren tot op een gelijk niveau als de Europese topregio's.
Kernindicatoren	Aandeel van de werkenden in (medium)-hightech industrie en kennisintensieve diensten
Definitie	<ul style="list-style-type: none"> - Mediumhoogtechnologische industrie: NACE 24 minus 244, 29, 31, 34, 352, 354 en 355: elektrische machines, automobiel, chemie, overig transport, machinebouw - Hoogtechnologische industrie: NACE 244, 30, 32, 33 en 353: vliegtuigbouw, farmacie, computers en kantoormachines, audio-, video- en telecommunicatieapparatuur, medische, precisie en optische instrumenten - Kennisintensieve hightechdiensten: NACE 64, 72 en 73: post en telecommunicatie, informatica, speur- en ontwikkelingswerk
Streefwaarde	Stijgend aandeel
Dimensies	geen specifieke dimensies weergegeven. Indien gewenst zijn de gegevens beschikbaar volgens subcategorie (medium HT industrie, HT industrie, KI diensten).
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, 16 ViA benchmarkregio's
Vergelijking tijd	1995-2007
Frequentie en stiptheid	De gegevens zijn beschikbaar op jaarbasis. In internationaal vrband zijn de data voor jaar T beschikbaar eind T+2.
Laatst gewijzigd	2007
Meetmethode	<p>Enquête bij Vlamingen in private huishoudens over hun activiteit in de loop van een gegeven referentieweek.</p> <p>Op het niveau van België omvat de steekproef bijna 50.000 huishoudens (gebaseerd op het Rijksregister).</p> <p>De enquête wordt face-to-face afgenomen op basis van een tweetraps-steekproef gestratificeerd volgens geografische secties in een gemeente en huishouden</p>
Bron data	ADSEI, Eurostat
Meer informatie	

Aandeel werkenden in MHT industrie en KI HT diensten, in %

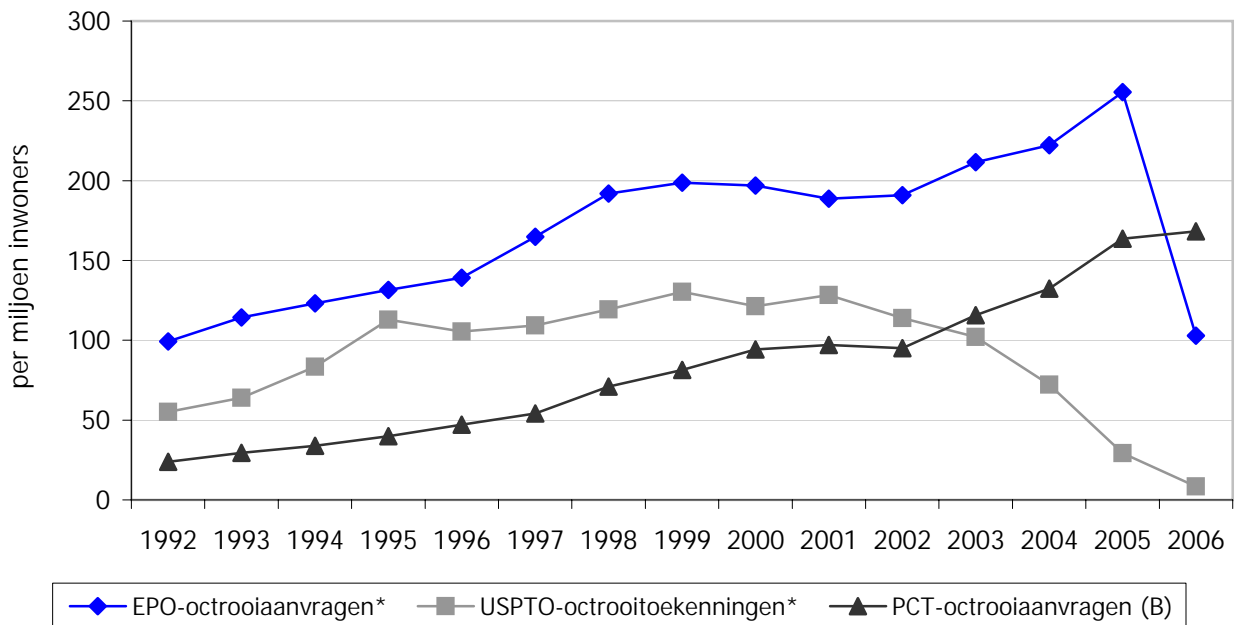
* ranking ten opzichte van 16 VIA benchmarkregio's

Bespreking

Uit de internationale vergelijking blijkt dat Vlaanderen steeds ongeveer 1 à 2% boven het Europese gemiddelde (EU27-gemiddelde) blijft voor de periode 1995-2007. In Vlaanderen ligt de indicator voor 2007 op 11,4%, tegenover 10% voor de EU-27. Hierdoor neemt Vlaanderen de 7de plaats op de 16 VIA benchmarkregio's. De Vlaamse waarden voor deze indicator zijn vrij stabiel in de tijd, evenals de positie dat Vlaanderen inneemt in Europa. Kenmerkend voor deze indicator is de grote spreidingsmaat tussen minimum en maximum. Dit minimum ligt immers altijd onder de 2%-grens (vb. Griekenland, Tikri) terwijl de maximumgrens steeds boven de 20% piekt (Duitsland, Baden-Württemberg en Ierland, Zuidoost-Ierland).

Doelstelling	4.3 Ook het aantal patentaanvragen stijgt jaar op jaar. Innovatie wordt meer en beter verspreid over alle sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen, mede met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.
Kernindicatoren	Aangevraagde en toegekende EPO, USPTO en PCT-octrooien per miljoen inwoners en naar bedrijfsgrootte
Definitie	"Een octrooi is een document, verleend door een officiële instantie, dat het recht toekent om anderen uit te sluiten van de aanmaak of het gebruik van een nieuw werktuig, apparaat of werkwijze (procédé) voor de duur van een nader bepaald aantal jaren. Het recht wordt verleend aan de uitvinder van het werktuig of de werkwijze na onderzoek van zowel de nieuwigheid als van de mogelijke bruikbaarheid ervan. Het recht besloten in het octrooi kan door de uitvinder aan iemand anders worden toegewezen, gewoonlijk zijn werkgever, een onderneming en/of worden verkocht of vergund voor gebruik door iemand anders. Dit recht kan worden afgedwongen hetzij door de bedreiging van een rechtszaak hetzij door de rechtszaak zelf voor schending van eigendomstitels." (vrij vertaald naar Zvi Griliches, Journal of Economic Literature, 1990; originele passage geciteerd in Vlaams Indicatorenboek WTI 2009, p.150).
Streefwaarde	Stijging
Dimensies	European Patent Office (EPO), U.S. Patent and Trademark Office (USPTO), Patent Cooperation Treaty (PCT) wat slaat op octrooiaanvragen bij 136 aangesloten landen voorafgaand aan de toekenningsprocedure van gemachtigde regionale autoriteiten (USPTO, EPO, Japan Patent Office (JPO), ...).
Vergelijking ruimte	Vlaanderen, België en 19 OESO-lidstaten.
Vergelijking tijd	1992-2007
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	2009
Meetmethode	Tellingen
Bron data	Steunpunt O&O Indicatoren, Vlaams Indicatorenboek WTI 2009.
Meer informatie	Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOM) http://www.kuleuven.be/onderzoek/onderzoeksdatabase/project/3H09/3H090011.htm http://www.ecoom.be/index.php?id=40&L=1

Evolutie octrooien

* Vlaanderen = Gewest/Gemeenschap = Vlaams Gewest + alle gemeenschapsbevoegdheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bespreking

"Uit de internationale vergelijking blijkt een significante toename van octrooiedrag voor nagenoeg alle voor Vlaanderen en België relevante 'referentie'-landen, en dit zowel voor wat EPO-octrooiaanvragen, PCT-aanvragen als USPTO-octrooien betreft. Binnen de referentiegroep bekleedt België een tiende plaats en Vlaanderen een achtste plaats voor wat betreft het aantal EPO aanvragen (per miljoen inwoners). De rangschikking wordt aangevoerd in respectievelijke volgorde door Zwitserland, Luxemburg, Nederland, Zweden, Finland, Duitsland en Oostenrijk (positie 7/8). Waar deze positie van België en Vlaanderen - in het midden van de referentiegroep - op het eerste zicht als 'middelmatic' kan overkomen, dient men voor ogen te houden dat de gekozen referentielanden instaan voor 95% van de octrooiactiviteiten; m.a.w. in een mondiale rangschikking behouden België en Vlaanderen deze positie.

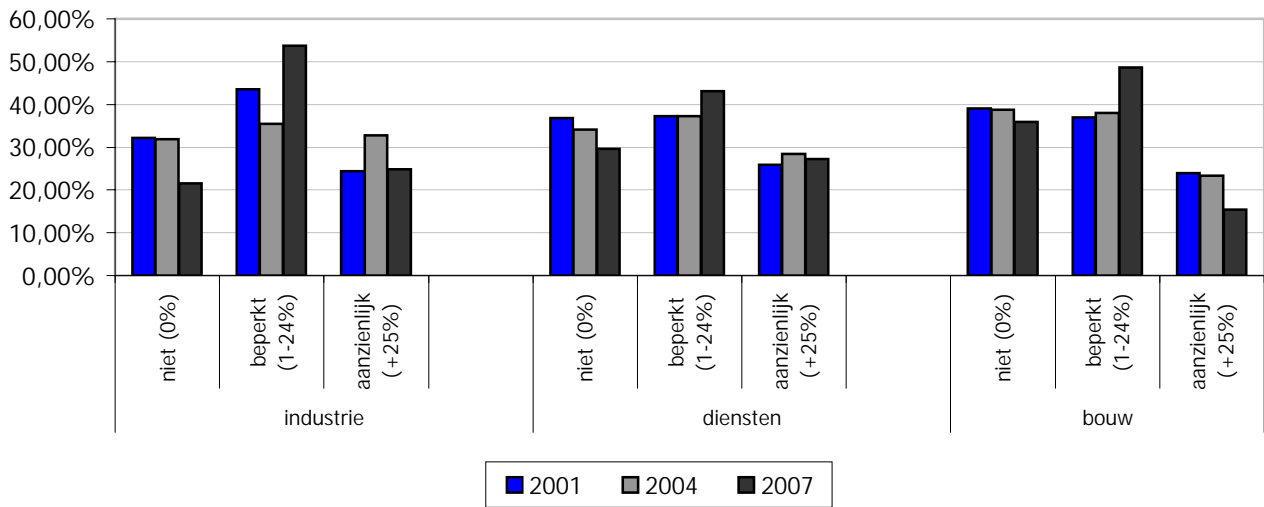
Inzake toegekende octrooien binnen het USPTO systeem bekleeden België en Vlaanderen respectievelijk een dertiende en een elfde plaats. Koplopers zijn hier de VS, Zwitserland, Japan, Luxemburg, Finland, Zweden, Duitsland, Korea en Nederland. Vlaanderen laat wel o.m. Denemarken, Frankrijk, het VK, Italië en Spanje achter zich.

Wat betreft de PCT-aanvragen bekleedt België een elfde plaats. De rangschikking wordt hier aangevoerd door Zwitserland, Zweden, Finland, Nederland, Luxemburg, Denemarken, Duitsland, Oostenrijk, Japan en de VS." (Vlaams Indicatorenboek WTI 2009, p.154)

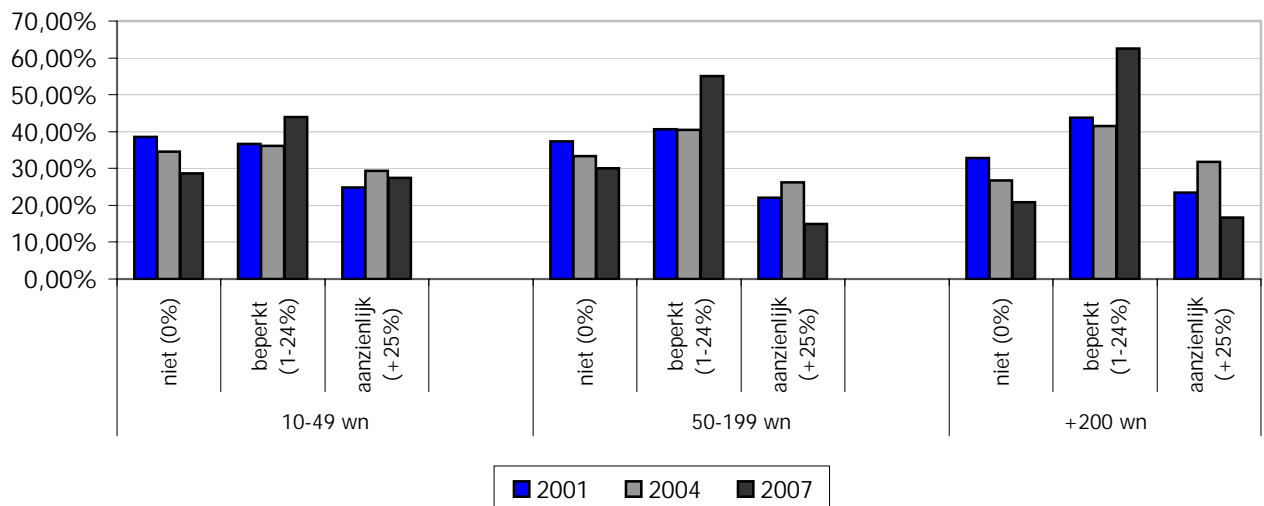
De terugval in 2007 heeft te maken met de vertraging waarmee octrooiaanvragen bij EPO (te München) gepubliceerd (18 maanden). Een deel van de octrooiaanvragen in 2007 zal dus maar in 2008 of in 2009 gekend zijn. De octrooitoekenningen van USPTO laten nog langer op zich wachten.

Doelstelling	4.3.1 Ook het aantal patentaanvragen stijgt jaar op jaar. Innovatie wordt meer en beter verspreid over alle sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen, mede met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.
Kernindicatoren	Innoverende bedrijven als % van alle industriële en dienstenbedrijven (per bedrijfsgrootte, per innovatieniveau en industrie/diensten)
Definitie	Percentage ondernemingen per jaar in de diverse categorieën, verder onderverdeeld per sector en per grootte.
Streefwaarde	Stijging
Dimensies	<ul style="list-style-type: none"> - Tijd : 3-jaarlijks (2001, 2004, ...) - Sector : Industrie, Diensten en Bouw (en totaal) - Bedrijfsgrootte volgens klassen van werknemers : 10-49, 50-199, 200 en meer (en totaal) - Innovatieklasse : niet-innoverende sectoren (0%), beperkt innoveren (1%-24%), aanzienlijk innoveren (24%-74%) en toppers (75%+)
Vergelijking ruimte	Vlaanderen
Vergelijking tijd	2001 - 2004 - 2007
Frequentie en stiptheid	3-jaarlijkse update : 2001, 2004 en 2007. Gegevens van het jaar X zijn beschikbaar in X+1
Laatst gewijzigd	augustus 2008 (publicatie)
Meetmethode	De Technologie-Organisatie-Arbeid (TOA) enquête is een driejaarlijkse telefonische enquête bij ondernemingen en organisaties met 10 of meer werknemers in Vlaanderen. Deze bevraging wil nagaan in welke mate vernieuwende management- en organisatieconcepten gekend zijn en toegepast worden.
Bron data	TOA Enquête Technologie, Organisatie en Arbeid (SERV) https://www.serv.be , publicaties (Informatiedossier TOA 3 Deelanalyses Volume 1: Competentiegerichte ondernemingen, Product- of dienstinnovatie en Motieven en hindernissen bij organisatieveranderingen)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4622.htm

Innoverende bedrijven volgens sector

Innoverende bedrijven volgens grootte

Bespreking

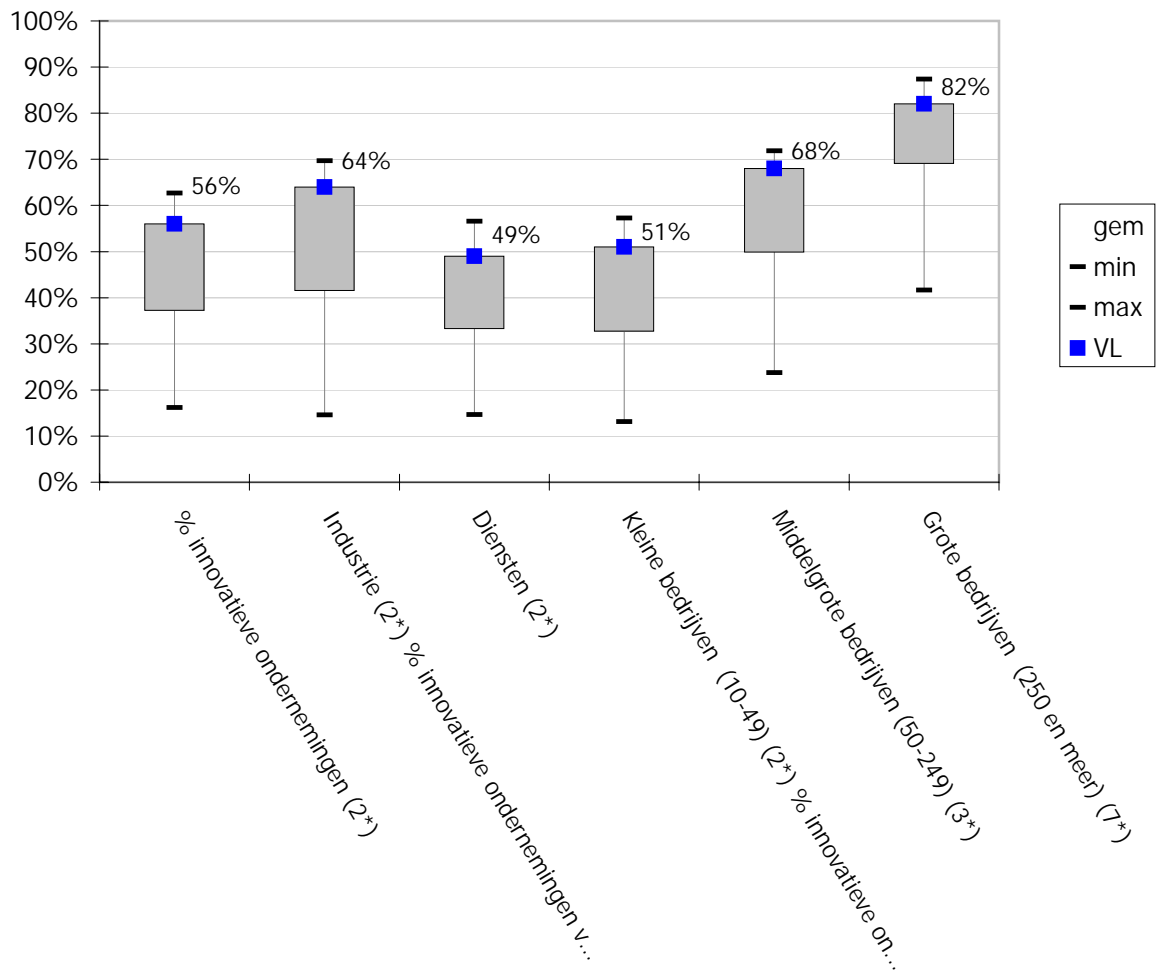
Het product- of dienstinnovatiecijfer is in de periode 2001-2007 stabiel gebleven en dit bij alle grootteklassen en sectoren. Bij de industrie en de ondernemingen met 10-49 werknemers zien we een verschuiving waarbij er meer ondernemingen 'beperkt' innoveren (product- of dienstinnovatiecijfer tussen 1 en 24%) en minder "niet". Dit weerspiegelt zich ook in de totaalcijfers.

Doelstelling	4.3.2 Ook het aantal patentaanvragen stijgt jaar op jaar. Innovatie wordt meer en beter verspreid over alle sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen, mede met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.
Kernindicator	Spreiding van innovatie over sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen in vergelijking met EU-regio's
Definitie	Spreiding van het aantal innovatieve bedrijven, naargelang de sector(industrie/diensten) en grootte (klein, middelgroot en groot)
Streefwaarde	Hogere positie voor Vlaanderen tov Europese landen
Dimensies	- naar sector - naar bedrijfsgrootte (klein, medium of groot)
Vergelijking ruimte	Europese landen
Vergelijking tijd	De CIS enquêtes beogen vergelijkbaarheid in de tijd en in de ruimte. Dit neemt niet weg dat er zich verschillen voordeden in het concept en de afname
Frequentie en stiptheid	CIS-1 (1993), CIS-2 (1997), CIS-3 (2001), CIS-4 (2005), CIS-5 (2007) en CIS-6 (2009)
Laatst gewijzigd	nvt
Meetmethode	Enquête bij bedrijven
Bron data	CIS-5, 2007
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1092.htm

Opmerking

Er is reeds een indicator over de spreiding van innovatie opgenomen

Aandeel innovatieve bedrijven

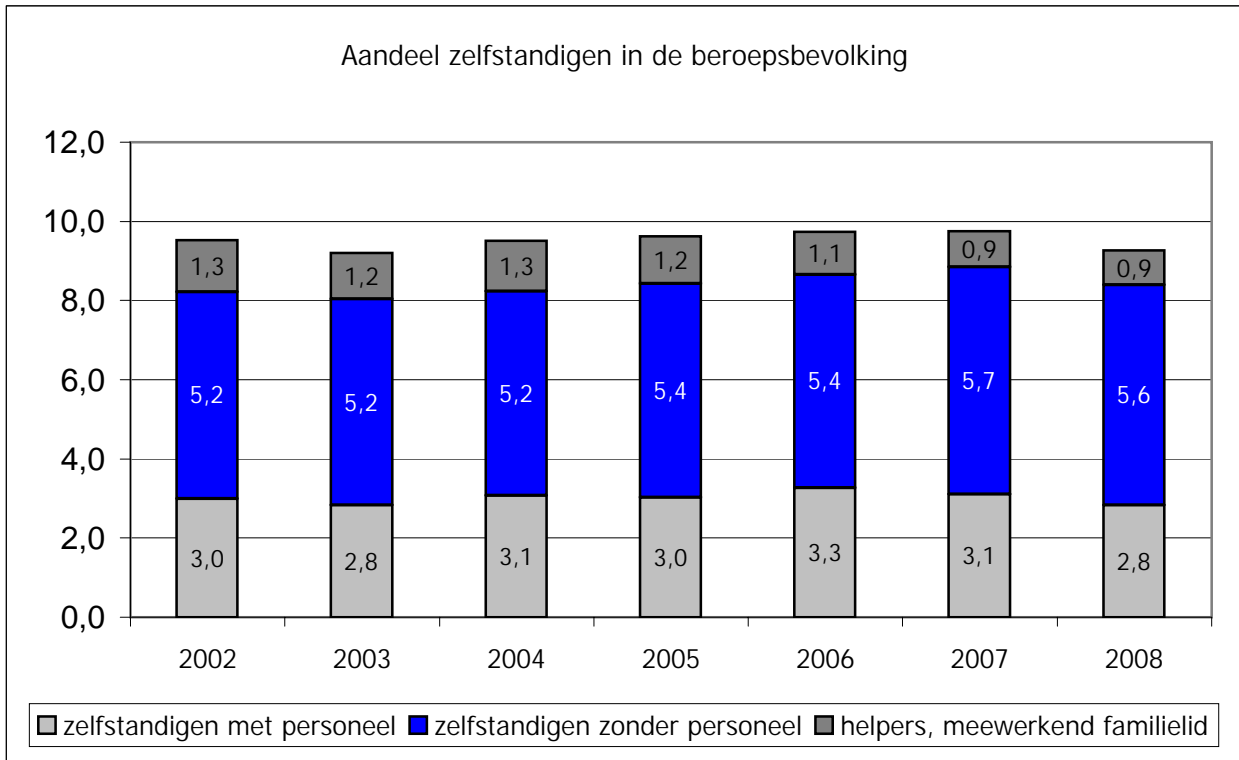
* ranking

Bespreking

Vlaanderen staat met 56% op de 2de plaats in Europa wat het aantal innovatieve ondernemingen betreft. Enkel Duitsland doet het als land nog beter (64%).

Wanneer we de spreiding naargelang de sector bekijken behouden we deze 2de plaats in zowel de diensten- als industriesector. Dit geldt eveneens voor de categorie "kleine bedrijven" tot 49 werknemers. Voor de middelgrote bedrijven komt Vlaanderen op de 3de plaats (na Duitsland en Oostenrijk) en op de 7de plaats voor de categorie "grote bedrijven".

Doelstelling	5.1.1 Tegen 2020 kent Vlaanderen een sterke ondernemerscultuur, stijgt het ondernemerschap en de waardering ervoor aanzienlijk, alsook het aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest, zodat we een goed scoren als de top-vijf van de Europese regio's. Jonge starters worden aangemoedigd, zodat de oprichtingsratio stijgt. Het ondernemerschap bij vrouwen, allochtonen en ouderen neemt toe tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij.
Kernindicatoren	Aandeel zelfstandigen met personeel in de beroepsbevolking
Definitie	Het gaat om informatie over de tewerkstellingssituatie van de Vlamingen zoals geregistreerd in de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) door ADSEI afgenomen en eveneens door Eurostat verwerkt.
Streefwaarde	Toename van het aantal zelfstandigen met personeel in de beroepsbevolking
Dimensies	zelfstandigen met personeel ter vergelijk ook: - zelfstandigen zonder personeel - helper, meewerkend familielid
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, EU27, buurlanden
Vergelijking tijd	2002-2008
Frequentie en stiptheid	De data worden berekend door WSE op basis van de EAK-gegevens.
Laatst gewijzigd	18/09/2009
Meetmethode	Enquête bij Vlamingen in private huishoudens over hun activiteit in de loop van een gegeven referentieweek. Op het niveau van België omvat de steekproef bijna 50.000 huishoudens (gebaseerd op het Rijksregister). De enquête wordt face-to-face afgenomen op basis van een tweetraps-steekproef gestratificeerd volgens geografische secties in een gemeente en huishouden.
Bron data	FOD Economie - Algemene Directie Statistiek - EAK (Bewerking Departement WSE) & Eurostat
Meer informatie	http://statbel.fgov.be/pub/d3/p311y2005_nl.pdf

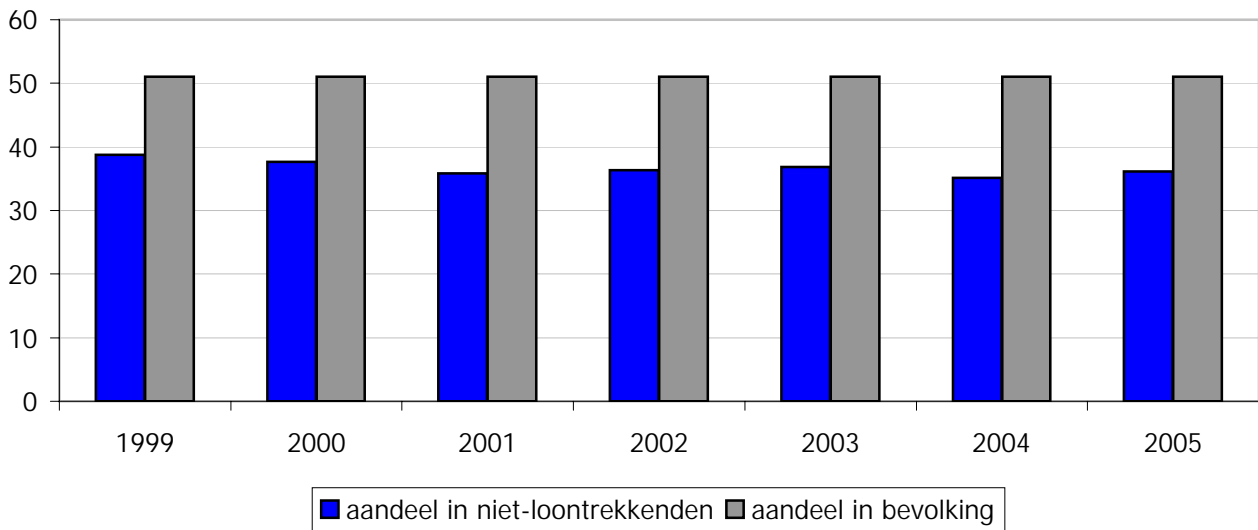
Bespreking

Het aandeel van de zelfstandigen globaal genomen, bedraagt in 2008 9,2 % van de beroepsbevolking. Vlaanderen scoort hiermee iets lager dan in EU-27 (10,3%), het zit in de buurt van het verenigd Koninkrijk (9,1%) en nederland (9,7%). In Duitsland (7,7%) en Frankrijk (6,7%) ligt het aandeel zelfstandigen lager.

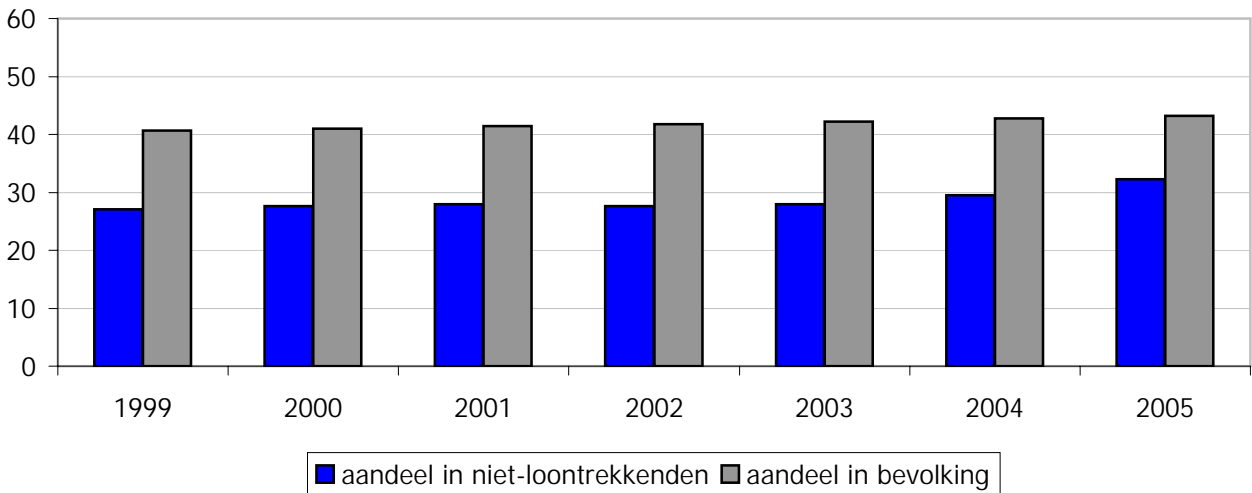
Het aandeel zelfstandigen met personeel schommelt rond de 3% en vertoont de laatste jaren eerder een dalende trend. In Vlaanderen kennen we vooral zelfstandigen zonder personeel, hun aandeel in de beroepsbevolking stijgt licht tot 5,6% in 2008. In EU-27 bedraagt dit aandeel gemiddeld 6,4%.

Doelstelling	5.1.2 Tegen 2020 kent Vlaanderen een sterke ondernemerscultuur, stijgt het ondernemerschap en de waardering ervoor aanzienlijk, alsook het aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest, zodat we een goed scoren als de top-vijf van de Europese regio's. Jonge starters worden aangemoedigd, zodat de oprichtingsratio stijgt. Het ondernemerschap bij vrouwen, allochtonen en ouderen neemt toe tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij.
Kernindicatoren	Aandeel vrouwelijke en oudere niet-loontrekkenden in vergelijking met het aandeel in de bevolking
Definitie	Het gaat om informatie over de tewerkstellingssituatie van de Vlamingen zoals geregistreerd in de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) door ADSEI afgenomen en eveneens door Eurostat verwerkt. Niet-loontrekkenden: zelfstandigen, werkgevers en helpers
Streefwaarde	Toename van vrouwelijke en oudere werknemers tot een niveau dat evenredig is met hun aandeel in de bevolking
Dimensies	vrouwen, bevolking van 50 jaar of ouder
Vergelijking ruimte	niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1999 - 2005
Frequentie en stiptheid	Data zijn op jaarbasis. Het duurt een tijd vooraleer ze gepubliceerd worden.
Laatst gewijzigd	18/09/2009
Meetmethode	Enquête bij Vlamingen in private huishoudens over hun activiteit in de loop van een gegeven referentieweek. Op het niveau van België omvat de steekproef bijna 50.000 huishoudens (gebaseerd op het Rijksregister). De enquête wordt face-to-face afgenomen op basis van een tweetraps-steekproef gestratificeerd volgens geografische secties in een gemeente en huishouden.
Bron data	ADSEI
Meer informatie	http://statbel.fgov.be/pub/d3/p311y2005_nl.pdf

Vrouwen - Vlaams Gewest.
Bevolkingsaandeel en aandeel in niet-loontrekkenden

Bevolking 50+ jr - Vlaams Gewest.
Bevolkingsaandeel en aandeel in niet-loontrekkenden

Bespreking

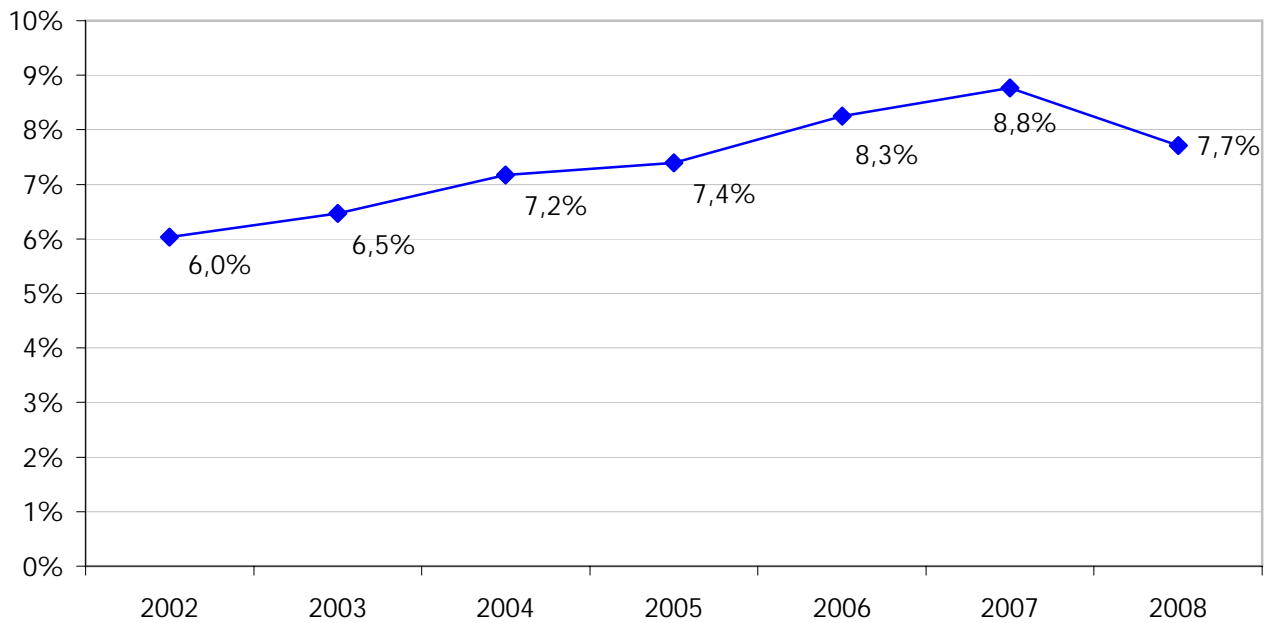
Het aandeel van vrouwen en het aandeel van de bevolking 50+ jr in het aantal niet-loontrekkenden is lager dan hun respectievelijke bevolkingsaandelen.

Bij de loontrekkenden zijn in 2005 36,1% vrouwen (tegenover 51,0% in de bevolking) en 32,3% personen van 50 jaar of ouder (tegenover 43,2% in de bevolking).

Bij de vrouwen brokkelt hun aandeel in de niet-loontrekkenden wat af de laatste jaren. Dit is niet het geval bij de bevolking 50+ jr.

Doelstelling	5.1.3 Tegen 2020 kent Vlaanderen een sterke ondernemerscultuur, stijgt het ondernemerschap en de waardering ervoor aanzienlijk, alsook het aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest, zodat we een goed scoren als de top-vijf van de Europese regio's. Jonge starters worden aangemoedigd, zodat de oprichtingsratio stijgt. Het ondernemerschap bij vrouwen, allochtonen en ouderen neemt toe tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij.
Kernindicatoren	Oprichtingsratio
Definitie	Het aantal opgerichte firma's (NV, BVBA, CV) en eenmanszaken in de loop van een jaar in verhouding tot het aanwezige aantal bij de aanvang van dat jaar.
Streefwaarde	Een toename van de oprichtingsratio
Dimensies	Firma's en eenmanszaken
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2002-2008
Frequentie en stiptheid	De gegevens worden jaarlijks berekend. Dit kan een tweetal maanden na afsluiten van het jaar.
Laatst gewijzigd	18/09/2009
Meetmethode	Registratie door Graydon bij de ambtelijke instanties.
Bron data	Graydon NV
Meer informatie	http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/cijfers/Exceltabellen/economie/2ondernemerschap/ECONONDE_002.xls

Oprichtingsratio Vlaams Gewest

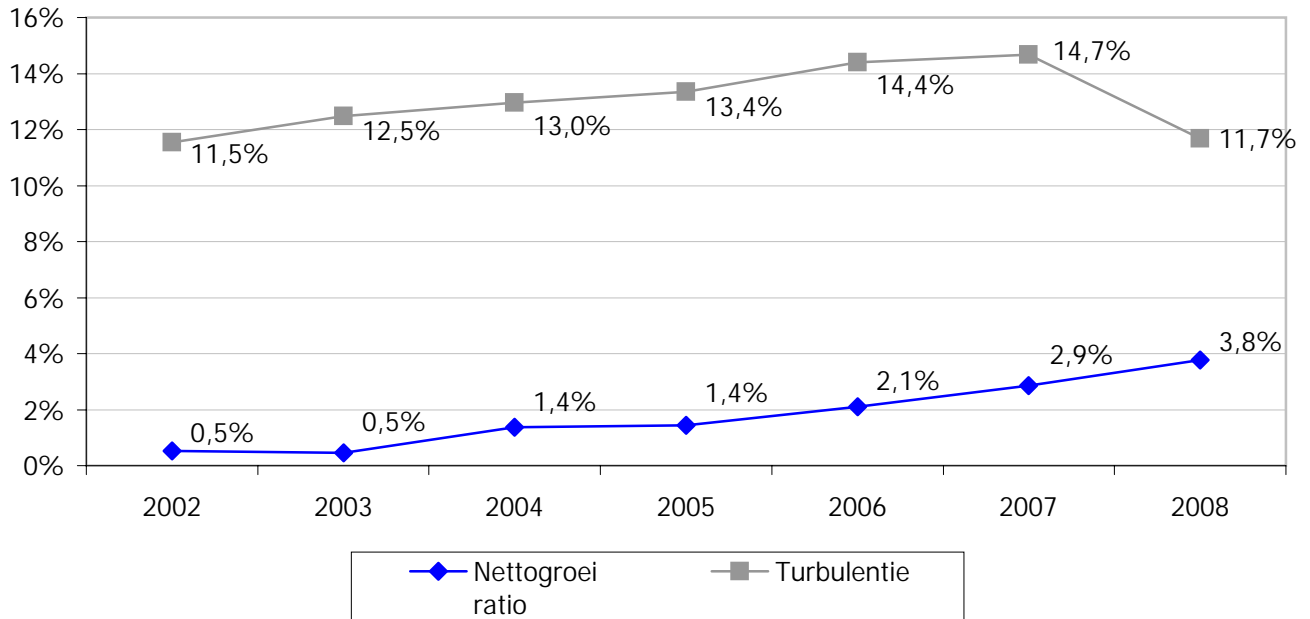
Bespreking

De oprichtingsratio ging van 2002 t.e.m. 2007 in stijgende lijn. In 2008 is er echter een terugval. Dit is te wijten aan het uitbreken van de financieel-economische crisis en de teruglopende conjunctuur.

Deze vaststelling geldt zowel voor firma's als voor eenmanszaken.

Doelstelling	5.1.4 Tegen 2020 kent Vlaanderen een sterke ondernemerscultuur, stijgt het ondernemerschap en de waardering ervoor aanzienlijk, alsook het aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest, zodat we een goed scoren als de top-vijf van de Europese regio's. Jonge starters worden aangemoedigd, zodat de oprichtingsratio stijgt. Het ondernemerschap bij vrouwen, allochtonen en ouderen neemt toe tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij.
Kernindicator	Netto-groeiratio Faillissementsratio Uittredingsratio Turbulentie
Definitie	Netto-groeiratio: aantal oprichtingen van bedrijven - aantal uittredingen in % van het aantal bestaande bedrijven bij de aanvang van het jaar. Turbulentie: aantal oprichtingen van bedrijven + aantal uittredingen in % van het aantal bestaande bedrijven bij de aanvang van het jaar. Faillissementsratio: aantal falingen van bedrijven in % van het aantal bestaande bedrijven bij de aanvang van het jaar. Uittredingsratio: aantal uittredingen van bedrijven in % van het aantal bestaande bedrijven bij de aanvang van het jaar. Bedrijven: firma's (NV, BVBA, VC) + eenmanszaken. Uittreding: stopzetting + falings.
Streefwaarde	Een toename van de netto-groeiratio, van de turbulentie en een afname van de faillissementsratio en van de uittredingsratio.
Dimensies	Firma's en eenmanszaken
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2002-2008
Frequentie en stiptheid	De gegevens worden jaarlijks berekend. Dit kan een tweetal maanden na afsluiten van het jaar.
Laatst gewijzigd	18/09/2009
Meetmethode	Registratie door Graydon bij de ambtelijke instanties.
Bron data	Graydon NV
Meer informatie	http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/cijfers/Exceltabellen/economie/2ondernemerschap/ECONONDE_003.xls

Netto-groeiratio en turbulentie in het Vlaams Gewest

Bespreking

De afgelopen jaren bleef de uittredingsratio in het Vlaams Gewest ongeveer constant. Samen met een stijgende oprichtingsratio resulteerde dat in een stelselmatige toename van de netto-groeiratio. In 2008 daalde de uittredingsratio sterker dan de oprichtingsratio, hetgeen weerom de nettogroeiratio deed verhogen.

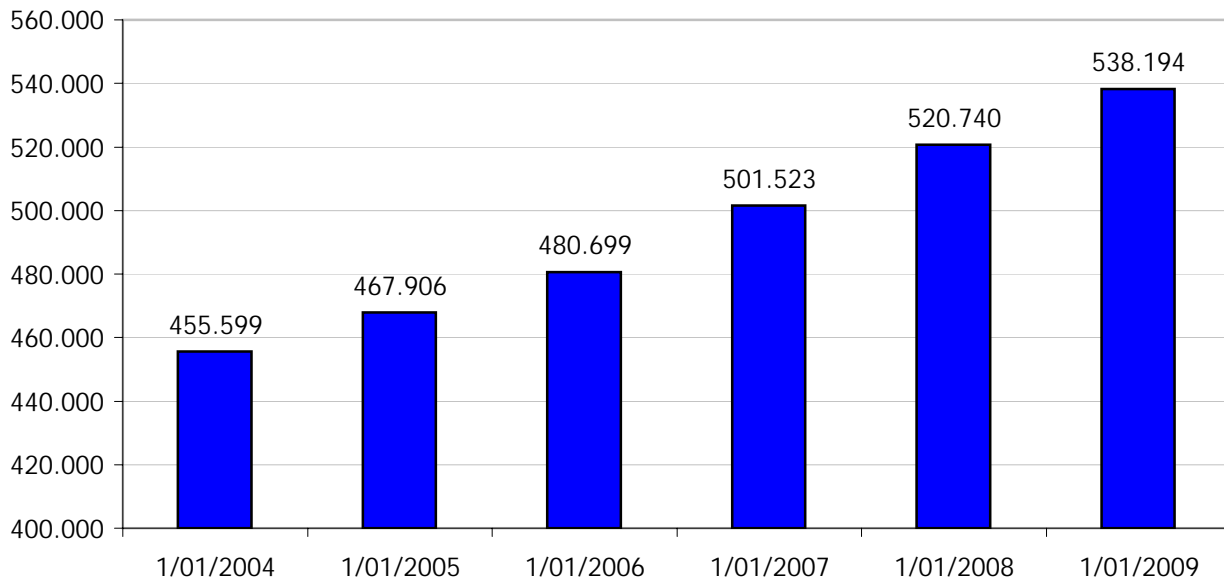
Voorgaande bewegingen verklaren ook de toenemende turbulentie tot en met 2007, gevolgd door een duidelijke terugloop in 2008.

De netto-groeiratio is hoger bij de firma's; de turbulentie lager. Dit is andersom bij de eenmanszaken, waar de netto-groeiratio lange tijd zelfs negatief was.

De faillissementsratio is heel lichtjes dalende. Dat komt door de terugloop van deze ratio bij de firma's.

Doelstelling	5.2. In 2020 is er meer doorgroei van bestaande ondernemingen
Kernindicator	Aantal ondernemingen en zelfstandigen
Definitie	Ondernemingen: firma's (NV, BVBA, CV) en eenmanszaken. Zelfstandigen: incl. helpers.
Streefwaarde	Een hoger aantal ondernemingen
Dimensies	Firma's & eenmanszaken en zelfstandigen (waaronder ook de helpers).
Vergelijking ruimte	Niveau Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1/1/2004 - 1/1/2009
Frequentie en stiptheid	De gegevens over ondernemingen worden jaarlijks berekend. Dit kan een tweetal maanden na afsluiten van het jaar. De data over zelfstandigen op 1/1/T komen in de loop van T+1 beschikbaar.
Laatst gewijzigd	14/01/2010
Meetmethode	Registratie door Graydon bij de ambtelijke instanties. Administratieve registratie van het aantal zelfstandigen door de RSVZ.
Bron data	Graydon NV RSVZ
Meer informatie	http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/cijfers/Exceltabellen/economie/2ondernemersch/ECONONDE_004.xls
Opmerkingen	<p>Uit de exploratie van de VKBO verwacht SVR in de loop van 2010 de volgende gegevens structureel op jaarbasis te leveren:</p> <p><u>Aantal ondernemingen</u> met de volgende dimensies :</p> <ul style="list-style-type: none"> - tijd : per 1 januari van elk jaar met als startdatum eveneens 01/01/2004 - type onderneming : rechtspersoon of natuurlijk persoon. <p>Rechtspersonen worden verder opgesplitst naar rechtsvorm (NV's, BVBA's,...)</p> <p>Opmerkingen :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) aantal ondernemingen zal gedefinieerd worden als "BTW-plichtige onderneming" (ondernemingen onderworpen aan BTW-registratie) 2) Aantal helpers kan niet uit het VKBO gehaald worden

Aantal ondernemingen Vlaams Gewest

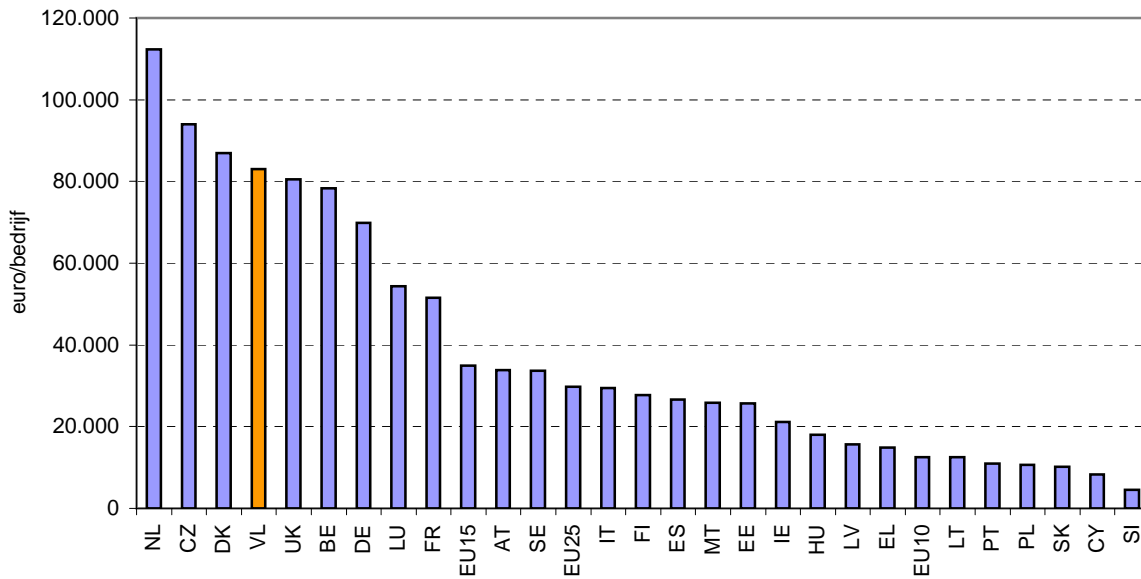
Bespreking

Het aantal bedrijven neemt alsmaar toe in het Vlaamse Gewest. Op 1 januari 2009 zijn er iets meer dan 538.000. De groei was de afgelopen jaren sterker bij de firma's dan bij de éénmanszaken.

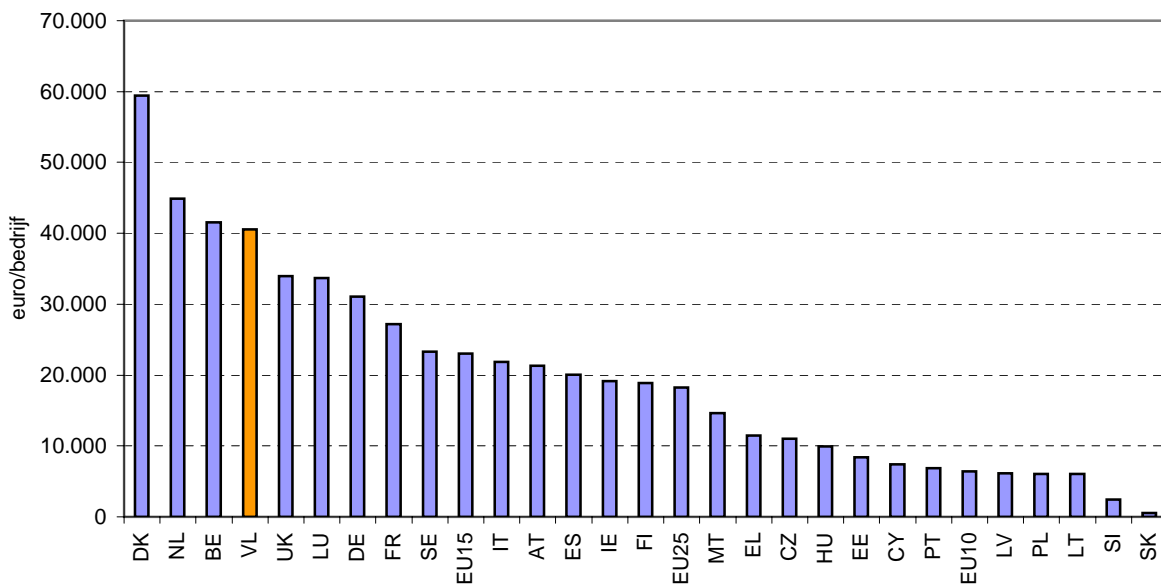
Ook het aantal zelfstandigen zit in de lift. Op 1/1/2009 waren er circa 572.800 met woonplaats in het Vlaams Gewest.

Doelstelling	5.4 In 2020 heeft Vlaanderen een performante landbouw die de vergelijking kan doorstaan met de Europese landbouweconomische topregio's. Tegen 2020 zal in Vlaanderen het landbouwareaal uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen juridisch verankerd zijn
Kernindicatoren	Netto toegevoegde waarde per bedrijf en per volwaardige arbeidskracht
Definitie	<p>Netto toegevoegde waarde per bedrijf (NTW) (of Farm Net Value Added (FNVA)): De indicator vertegenwoordigt de vergoeding van alle productiefactoren (land, kapitaal en arbeid), zowel bedrijfseigen als extern. De bruto toegevoegde waarde tegen marktprijzen resulteert uit het verschil tussen de eindproductiewaarde en het intermediair verbruik. Om de netto toegevoegde waarde tegen factorkosten te verkrijgen dienen nog de afschrijvingen afgetrokken en de "subsidies – taksen (indirecte belastingen)" bijgeteld te worden.</p> <p>Netto toegevoegde waarde per bedrijf per voltijdse arbeidskracht (VAK) (of FNVA/Annual Working Unit (AWU)) : Deze indicator is meer losgekoppeld van de bedrijfsgrootte door de netto toegevoegde waarde te bekijken per voltijdse arbeidskracht.</p>
Streefwaarde	
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2006
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	12/01/2010
Meetmethode	De boekhoudkundige gegevens zijn herberekend voor Vlaanderen als regio en conform de ILB-methodologie.
Bron data	Europese Informatienet inzake landbouwboekhoudingen (ILB) (Farm Accountancy Data Network (FADN))
Meer informatie	Bergen D., Tacquenier B., Vergelijking van de landbouw in Vlaanderen en de EU: bedrijfseconomische indicatoren. Beleidsdomein Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie, Brussel, 2009.

Netto toegevoegde waarde per bedrijf

Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK

Bespreking

Wat de Netto toegevoegde waarde per bedrijf betreft, positioneert Vlaanderen zich op de vierde plaats, na Nederland, Tsjechië en Denemarken. Het doet daarmee beter dan België in zijn geheel, dat ook het Verenigd Koninkrijk moet laten voorgaan. Duitsland, Luxemburg en Frankrijk volgen. Gemiddeld scoort de EU-15 ("oude" lidstaten) op deze parameter bijna 2,8 maal hoger dan de EU-10 ("nieuwe" lidstaten).

Wat de Netto toegevoegde waarde per bedrijf per VAK betreft, komt Vlaanderen na Denemarken, Nederland en België. Het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk en Zweden volgen. In vergelijking tot de EU-10 scoort de EU-15 gemiddeld 3,6 maal hoger.

Doelstelling	6.2.1 De economische poorten zijn vlot bereikbaar via de verschillende transportmodi (weg, spoor, water of lucht) en via de verschillende transportdragers (zowel privaat als openbaar vervoer). Hiermee realiseren we minder dan 5% verliesuren (op het totaal aantal gereden voertuigen) op de hoofdwegen en beperken de milieu-impact van het goederen- en personenvervoer.
Kernindicator	Aantal verliesuren op het hoofdwegenet
Definitie	Verliesuren: verschil tussen de werkelijke op de weg gepresteerde trajecttijd en de tijd die in normale omstandigheden (bij normale kruissnelheid) hiervoor nodig was geweest. Enkel de periode tussen 6u en 22u wordt in rekening gebracht. Als de gemiddelde snelheid van de verkeersstroom op een wegvak daalt onder 90% van de normale snelheid wordt dit als verliesuur gerekend. Als normale snelheid wordt de gemiddelde snelheid genomen bij lage bezettingsgraad (3-5%). Het verlies wordt vermenigvuldigd met het aantal voertuigen dat zich op het wegvak bevindt op het ogenblik van de vertraging (tot het moment dat de voertuigen het wegvak verlaten of tot het moment dat de snelheid terug stijgt tot boven de 90% grens).
Streefwaarde	minder dan 5% verliesuren op totaal aantal gereden voertuigen
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest (ook cijfers beschikbaar voor regio Antwerpen en regio Brussel)
Vergelijking tijd	Van het oude meetnet, met enkelvoudige detectielussen, worden geleidelijk aan meer en meer meetpunten buiten werking gesteld. Momenteel wordt gewerkt aan de methodiek voor de berekening van de voertuigverliesuren op basis van de nieuwe verkeersdetectoren. Het zal echter nog enige tijd in beslag nemen vooraleer dit meetnet voldoende dekkend zal zijn om de voertuigverliesuren betrouwbaar in kaart te brengen.
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. Eind januari zijn de gegevens van het voorgaande jaar beschikbaar.
Laatst gewijzigd	21/01/2009
Meetmethode	Gebaseerd op verkeerstellingen via vaste telposten (met enkelvoudige lusdetectoren en telcamera's). Op deze resultaten worden algoritmen toegepast om het aantal verliesuren te berekenen.
Bron data	MOW, Verkeerscentrum
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4321.htm

	2009 (2 en 4)	2008 (2)	2007 (2)	2006 (2)	2005 (2-3)	2004 (2-3)	2003	2002 (1)	2001	
regio Antwerpen	gereden uren	---	---	---	---	---	28.026.214	22.489.257	25.699.646	
	verliesuren	---	---	---	---	---	1.546.095	1.404.053	1.485.710	
	% verliesuren	---	---	---	---	---	5,5	6,2	5,8	
regio Antwerpen exclusief R1	gereden uren	15.933.854	19.711.017	21.316.268	21.593.083	17.667.925	17.119.854	22.160.188	17.529.405	20.293.566
	verliesuren	669.219	892.748	1.017.838	842.402	485.735	647.162	767.839	725.414	804.173
	% verliesuren	4,2	4,5	4,8	3,9	2,7	3,8	3,5	4,1	4
regio Brussel	gereden uren	29.623.124	35.829.553	41.328.215	40.795.293	39.045.841	36.680.926	41.108.289	33.840.480	41.213.917
	verliesuren	2.712.768	3.176.136	3.967.243	3.339.256	3.567.516	3.620.539	3.400.805	3.541.732	3.911.564
	% verliesuren	9,2	8,9	9,6	8,2	9,1	9,9	8,3	10,5	9,5
rest van Vlaams Gewest	gereden uren	34.665.967	37.054.516	40.314.059	41.302.185	36.984.295	34.908.121	40.480.045	33.624.358	38.023.277
	verliesuren	591.592	420.446	424.490	346.588	229.298	265.538	539.139	448.321	435.345
	% verliesuren	1,7	1,1	1,1	0,8	0,6	0,8	1,3	1,3	1,1
Vlaams Gewest	gereden uren	---	---	---	---	---	109.614.714	89.954.095	104.936.840	
	verliesuren	---	---	---	---	---	5.486.039	5.394.105	5.832.619	
	% verliesuren	---	---	---	---	---	5,0	6,0	5,6	
Vlaams Gewest exclusief R1	gereden uren	80.222.945	92.595.086	102.958.542	103.690.561	93.698.061	88.708.901	103.748.521	84.994.243	99.530.760
	verliesuren	3.973.579	4.489.330	5.409.571	4.528.245	4.282.549	4.533.239	4.707.783	4.715.466	5.151.082
	% verliesuren	5,0	4,8	5,3	4,4	4,6	5,1	4,5	5,5	5,2

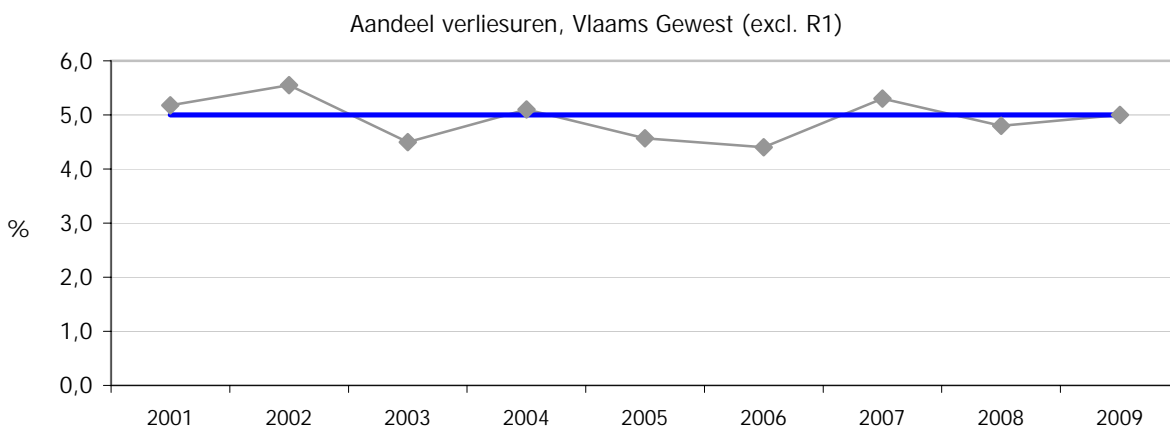
(1) Voor december 2002 zijn geen gegevens beschikbaar, deze werden geraamd. De cijfers voor 2002 liggen abnormaal laag.

(2) Sedert de start van de werken aan de Antwerpse ring (juni 2004) werden de meetpunten op de Antwerpse ring (R1) definitief verwijderd. Tijdens de tweede fase van de werken aan de R1 werden nog enkele bijkomende meetpunten verwijderd op de aansluitingen van de R1 met de radiale snelwegen.

Als gevolg hiervan kunnen sedertdien enkel nog resultaten worden bekomen exclusief de R1. Om vergelijking mogelijk te maken werden bijkomend voor 2001-2003 de cijfers exclusief de R1 berekend

(3) Waarden sterk beïnvloed door de ingrijpende werkzaamheden in Antwerpen (werken R1)

(4) Cijfers exclusief augustus 2009 (geen meetdata beschikbaar) waardoor vergelijking van de absolute cijfers voor de voertuigverliesuren en gepresteerde uren met voorgaande jaren niet mogelijk is. De verhouding tussen beide wordt hier minder door vertekend.

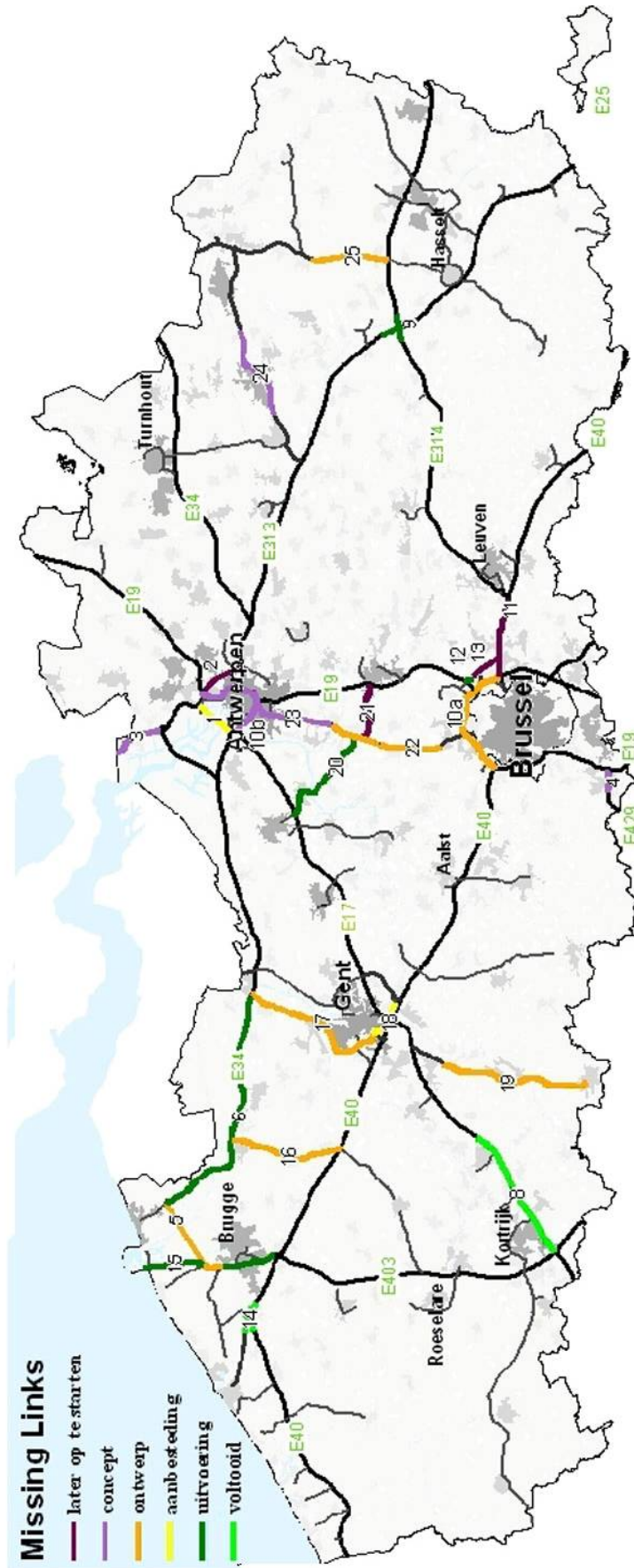

Bespreking

Tijdens de werken op de Antwerpse Ring werden de meetposten op deze zeer filegevoelige plek verwijderd en verdwenen dus uit de statistieken. De cijfers van 2009 zijn daarom een onderschatting van het Vlaamse totaal en zeker voor de Antwerpse regio. In 2009 stonden de automobilisten bijna 4 miljoen uren in de file op de Vlaamse hoofdwegen. Tegenover 2008 is dat een daling met 11,5%. Daarmee zijn in 2009 5% van de gereden uren 'verliesuren' en wordt de doelstelling net gehaald. De grootste problemen spelen zich af rond Brussel en Antwerpen, de twee belangrijkste economische knooppunten. In het Brusselse zijn 9,2% van de rijuren als verliesuren te beschouwen, in Antwerpen (excl. R1) 4,2%, in de rest van Vlaanderen 1,7%.

Doelstelling	6.3 Hiertoe worden de missing links in het transportnetwerk (op de weg, water en het spoor) van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen weggewerkt.
Kernindicator	Aantal weggewerkte missing links uit RSV
Definitie	Het Ruimtelijk Structuurplan bevat een opsomming van geplande werken voor wegen, waterwegen en spoorwegen. Een missing link kan uit verschillende deelprojecten bestaan die zich in een andere uitvoeringsfase bevinden. De eerste 6 projecten op de kaart zijn de missing links uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. De overige 20 projecten zijn missing links uit het Ontwerp Mobiliteitsplan Vlaanderen.
Streefwaarde	De missing links worden weggewerkt
Dimensies	Fase van het project: voltooid, in uitvoering, in aanbesteding, ontwerp, concept, later op te starten. De aanduiding op de kaart geeft telkens de verst gevorderde fase voor een missing link weer behalve voor de N31, de R4 West en de N16. Deze 3 missing links zijn op kaart aangeduid volgens de tweede verst gevorderde fase van de werkzaamheden van deelprojecten en dit om niet foutief de indruk te wekken dat deze missing links voltooid zouden zijn.
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	stand van zaken medio 2009
Frequentie en stiptheid	Kan continu worden geupdate. Echter trage evolutie wegens grote omvang van de projecten.
Laatst gewijzigd	medio 2009
Meetmethode	
Bron data	MOW, Agentschap Wegen en Verkeer
Meer informatie	http://wegen.vlaanderen.be/wegen/missinglinks/overzicht.php

Bespreking

1. Aanleg van de Oosterweelverbinding	
2. Aanleg van de A102 (Merksem R1, tot A13 Wommelgem)	
3. Omvormen van de A12 Antwerpen-Rosendaal tot autosnelweg	
4. Omvormen van de A0 te Halle tot autosnelweg (3,5 km incl. geluidschermen)	
5. Omvormen van de A11 havenrandweg Zuid naar Zeebrugge (Westkapelle-aansluiting N49, Blauwe Toren)	
6. Omvormen van de N49 Westkapelle-Zelzate tot autosnelweg	

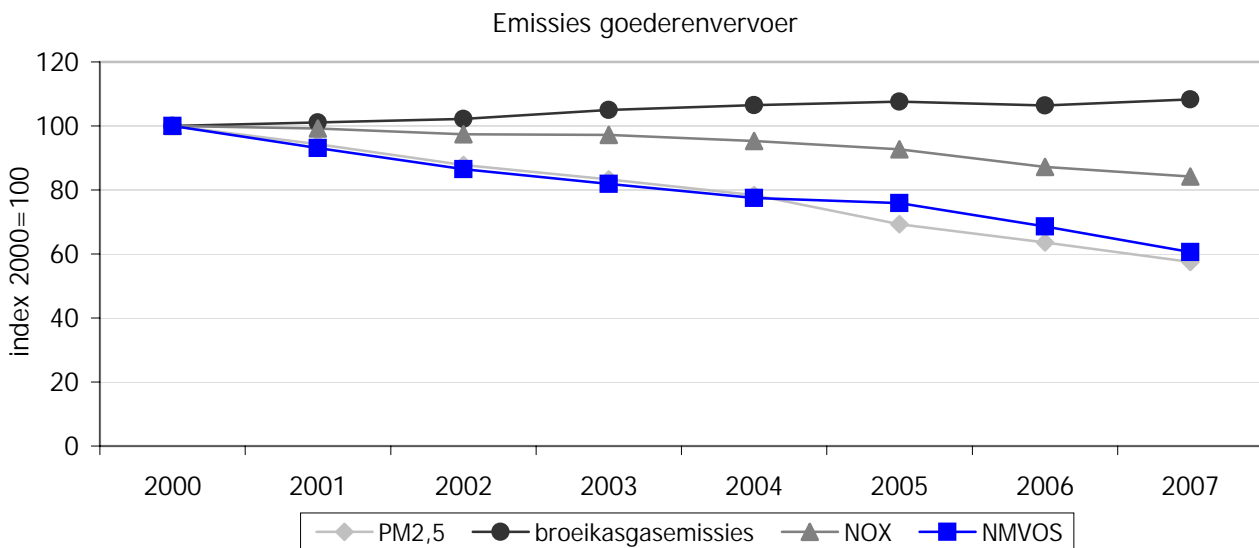
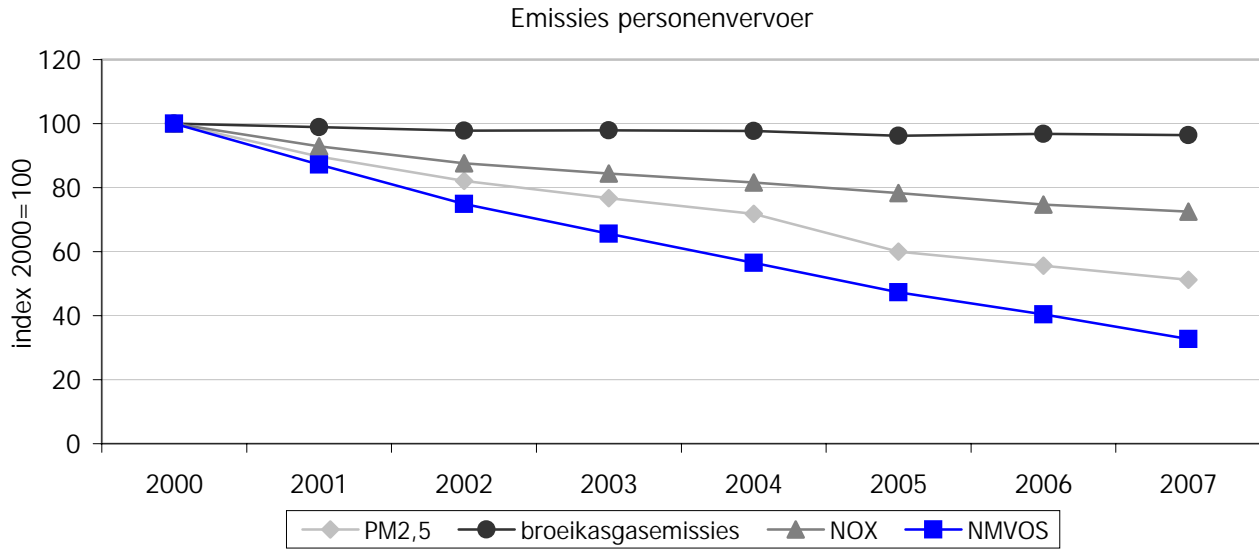
Legende

- Later op te starten
- Concept
- Ontwerp
- Aanbesteding
- Uitvoering
- Voltooid

	stand van zaken
Missing links uit MPV/RSY 1	
1. Aanleg van de Oosterweelverbinding	
2. Aanleg van de A102 (Merksem R1, tot A13 Wommelgem)	
3. Omvormen van de A12 Antwerpen-Roesendaal tot autosnelweg	
4. Omvormen van de A8 te Halle tot autosnelweg (3.5 km incl. geluidschermen)	
5. Omvormen van de A11 havenrandweg Zuid naar Zeebrugge (Westkapelle-aansluiting N49, Blauwe Toren)	
6. Omvormen van de N49 Westkapelle-Zelzate tot autosnelweg	
7. Extra rijstrook op de Brusselse ring tussen Wemmel en Kraainem	zie 10a
8. Extra rijstrook op de E17 tussen Kortrijk en Waregem	
9. Aanpassen van de verkeerswisselaar te Lummen (A2-A13)	
10a. Aanpassen van de verkeerswisselaar op de Brusselse ring	
10b. Aanpassen van de verkeerswisselaar op de Antwerpse ring	
11. E40 Brussel-Leuven op 4 rijstroken brengen	
12. Aanleggen verbindingsweg E19-luchthaven en verbetering van kruispunt N211xN21	
13. Aanleggen verbindingsweg E40-luchthaven, met ondertunneling van de N2	
14. A10 Jabbeke-Oostende: aansluitingen verbeteren	
15. N31 Brugge-Zeebrugge: omvormen tot 2x2 met ventwegen of 2x3, doortocht te Lissewege wegwerken	
16. N44 Aalter-Maldegem: lokaal erven van woningen en verbeteren aansluiting A10	
17. R4-west: kruispunten herinrichten, ongelijkvloerse aansluitingen bouwen, fietsstroken wegwerken	
18. R4-zuid: vervolliedigen + verbeteren aansluiting te Merelbeke	
19. N60: fietspad verbeteren, enkele erven wegwerken, kruispunten herinrichten, ring om Ronse	
20. N16 Sint-Niklaas-Willebroek: ongeregeld kruispunt omvormen, erven wegwerken, knelpunten te Temse	
21. N16 Willebroek-Mechelen; erven wegwerken, betere aansluiting op N17	
22. A12 Boom-Brussel: volledig ombouwen tot autoweg: beperken van het aantal (gelijkvloerse) kruispunten	
23. A12 Boom-Antwerpen aanpassen kruispunten	
24. N71 Geel-Mol-Lommel: aanpassingen kruispunten	
25. N74 noord-zuidverbinding Limburg: 2de rijstrook op sommige plaatsen, doortocht Houthalen-Helchteren	

Doelstelling	6.2.2 De economische poorten zijn vlot bereikbaar via de verschillende transportmodi (weg, spoor, water of lucht) en via de verschillende transportdragers (zowel privaat als openbaar vervoer). Hiermee realiseren we minder dan 5% verliesuren (op het totaal aantal gereden voertuiguren) op de hoofdwegen en beperken de milieu-impact van het goederen- en personenvervoer.
Kernindicatoren	Emissies (CO ₂ , NO _x , NMVOS en PM _{2,5}) door goederen- en personenvervoer
Definitie	Emissies (broeikasgassen (excl. HFK's), NO _x , NMVOS en PM _{2,5} (enkel uitlaatemissies) door goederen- en personenvervoer
Streefwaarde	Milieu-impact / emissies beperken
Dimensies	personenvervoer=wegverkeer en spoor (enkel dieseltreinen); goederenvervoer=wegverkeer, spoor (enkel dieseltreinen) en binnenvaart (geen binnenlandse zeescheepvaart)
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2007
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	voorjaar 2009
Meetmethode	berekening op basis van voertuigenpark, afgelegde kilometers en energieverbruik met het model MIMOSA IV
Bron data	VMM-MIRA
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feiten-cijfers/MIRA-T/sectoren/transport/eco-efficiëntie-van-sector-transport-in-vlaanderen/eco-efficiëntie-van-transport/

Bespreking

Zowel voor het personen- als het goederenvervoer waren de emissies van NO_x , NMVOS en $\text{PM}_{2,5}$ in 2007 lager dan in 2000. Dit is het resultaat van het verstrengen van de Europese emissienormen voor nieuwe voertuigen en brandstoffen. De broeikasgasemissies van het personenvervoer daalden lichtjes. De verdieselijking van het wagenpark en een verhoogde beschikbaarheid en aankoop van zuinigere wagens verklaren de lichte daling. De grotere groei van het goederenvervoer bleef daarentegen zorgen voor stijgende broeikasgasemissies.

Doelstelling	6.5 Om de logistieke activiteiten maximaal te valoriseren, trekken we logistieke spelers aan die ten volle toegevoegde waarde en werkgelegenheid creëren.
Kernindicator	Evolutie aandeel logistieke sector in werkgelegenheid en bruto toegevoegde waarde. Werkgelegenheid per tonkilometer, toegevoegde waarde per tonkilometer
Definitie	Afbakening logistieke sector gebaseerd op working paper 125 van de NBB.
Streefwaarde	De verhouding van de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid die de logistieke sector creëert ten opzichte van het aantal tonkilometer via vrachtvervoer is een soort verhouding tussen de lusten en de lasten van de logistieke activiteiten. De streefwaarde is een hogere verhouding lusten op lasten.
Dimensies	Tonkilometer enkel voor spoor, vrachtwagen en binnenvaart.
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2007
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	eind 2009
Meetmethode	zie "meer informatie"
Bron data	INR, RSZ, NBB; NMBS, PBV, FOD MV, ADSEI
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/5377.htm

Bruto toegevoegde waarde logistiek/vrachtvervoer, Vlaams Gewest

Tegen basisprijzen, in miljoen €

Bron: raming SVR op basis bronnenmateriaal INR

NACE Omschrijving	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
60 Vervoer te land; vervoer via pijpleidingen (partim)	2.669,4	2.868,1	2.839,1	2.869,9	2.824,1	2.596,3	2.757,9	2.897,7
61 Vervoer over water	197,4	127,5	58,0	103,0	313,3	799,6	717,6	786,6
62 Luchtvaart	398,6	269,8	195,5	316,8	370,0	422,2	458,8	500,5
63 Vervoerondersteunende activiteiten; reisbureau's (partim)	2.809,0	3.100,7	3.240,7	3.423,9	3.757,2	4.416,1	4.773,3	4.861,3
64 Post en telecommunicatie (partim)	1.305,1	1.262,0	1.364,5	1.463,9	1.689,5	1.663,8	1.702,4	1.739,1
Totaal Logistiek / vrachttransport	7.379,5	7.628,0	7.697,8	8.177,5	8.954,1	9.898,0	10.410,0	10.785,2
Algemeen totaal hele economie	128.146,6	132.329,4	136.439,4	140.670,0	147.936,0	154.068,8	162.879,1	172.624,6
Aandeel Logistiek / vrachttransport	5,8%	5,8%	5,6%	5,8%	6,1%	6,4%	6,4%	6,2%
Toegevoegde waarde logistieke sector per miljard tkm.	207,1	206,9	196,8	207,0	217,7	233,4	234,6	235,6

Opmerking: het gaat om de directe toegevoegde waardecreatie; indirecte effecten (door toeleverende bedrijfstakken) worden hier niet in rekening gebracht.

Bespreking

Het aandeel van de logistiek in de bruto toegevoegde waarde schommelt rond de 6%, en kent de laatste jaren een heropleving. Het aandeel van de logistieke sector in de werkgelegenheid ligt iets lager en schommelt rond de 5,5%. Als de toegevoegde waarde en werkgelegenheid worden afgezet op het aantal tonkilometer door vrachtvervoer (een soort verhouding tussen de lusten en lasten van de logistiek) zien we meer evolutie over de jaren heen. De toegevoegde waarde per miljard tonkilometer veert de laatste jaren vrij sterk op, na een daling in de periode 2000-2002. De werkgelegenheid per miljard tonkilometer daarentegen blijft gestaag achteruit gaan, en ligt in 2007 bijna 20% lager dan in 2000.

Totale werkgelegenheid (in personen) in logistiek, vrachtvervoer, Vlaams Gewest

Bron: raming SVR op basis bronnenmateriaal INR

NACE Omschrijving	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
60 Vervoer te land; vervoer via pijpleidingen (partim)	52.601	53.470	53.651	53.217	53.039	47.595	47.717	48.098
61 Vervoer over water	3.764	3.678	3.373	3.222	3.081	3.200	3.322	3.669
62 Luchtvaart	11.854	10.306	5.435	4.012	4.030	4.218	4.252	4.296
63 Vervoerondersteunende activiteiten; reisbureau's (partim)	37.316	39.707	39.763	42.005	42.228	49.480	50.711	52.352
64 Post en telecommunicatie (partim)	24.592	24.814	25.211	25.676	25.736	25.703	25.059	25.018
Totaal Logistiek / vrachttransport	130.126	131.975	127.434	128.132	128.113	130.196	131.061	133.432
Algemeen totaal hele economie	2.351.609	2.388.089	2.384.114	2.380.221	2.399.285	2.431.522	2.479.768	2.528.047
Aandeel Logistiek / vrachttransport	5,5%	5,5%	5,3%	5,4%	5,3%	5,4%	5,3%	5,3%
Werkgelegenheid logistieke sector per miljard tkm.	3.652,5	3.580,3	3.257,3	3.243,9	3.115,0	3.069,8	2.953,1	2.915,0

Opmerking: het gaat om de directe werkgelegenheidscreatie; indirecte effecten (door toeleverende bedrijfstakken) worden hier niet in rekening gebracht.

Doelstelling	7.1 Vlaanderen heeft in 2020 substantiële vorderingen gemaakt met het oog op een stabiele toegang tot energie. Dat komt de bevoorradingszekerheid en de competitiviteit van de prijzen ten goede.
Kernindicator	Aandeel lokale energieproductie in de totale Vlaamse energievraag
Definitie	Het gaat hier om de energie-opwekking op de site van de klant zelf of geïntegreerd in het lokale distributienetwerk, bijvoorbeeld met kleine motoren of turbines op aardgas of biomassa, brandstofcellen of hernieuwbare energie omgezet met microwaterkracht, fotovoltaïsche cellen of windturbines.
Streefwaarde	Een hoger aandeel lokale energieproductie.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	25/09/2009
Meetmethode	De indicator wordt afgeleid uit de jaarlijkse inventaris duurzame energie (lokale energieproductie) en de jaarlijkse Vlaamse energiebalans (finale energievraag).
Bron data	Vlaams Energieagentschap
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/index.cfm?PageID=589 http://www.emis.vito.be/index.cfm?PageID=28

Aandeel lokale energieproductie in de totale Vlaamse energievraag

<u>2008*</u>
<u>32,7%</u>

* voorlopig cijfer

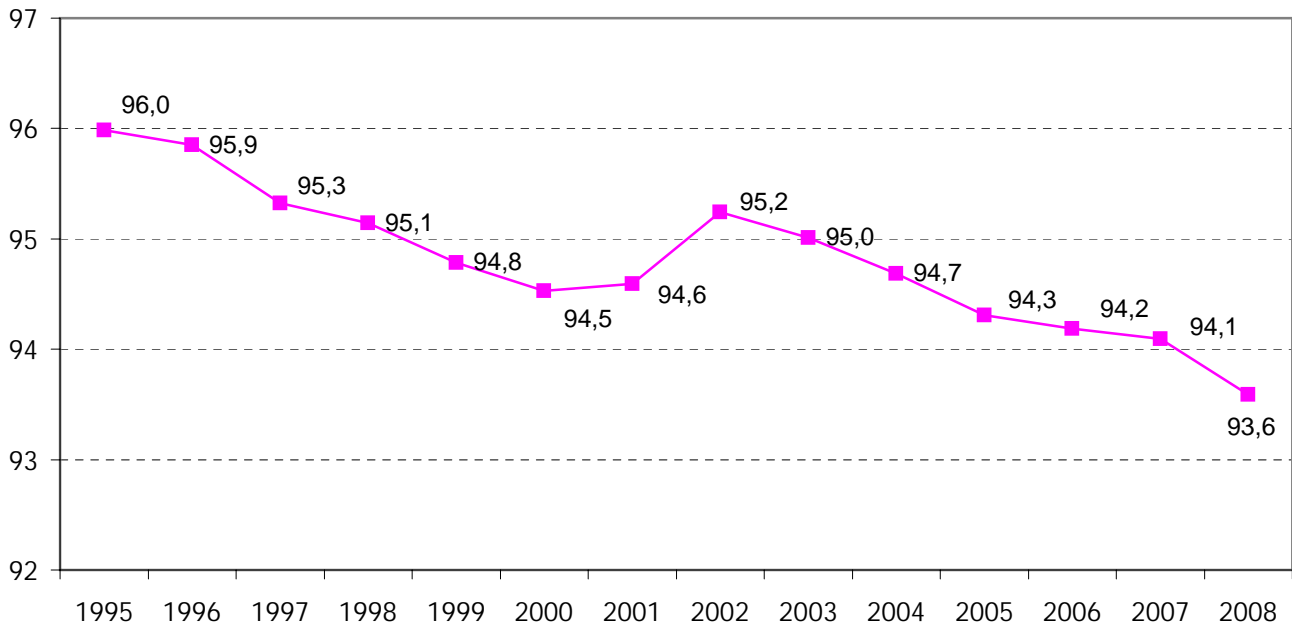
Bespreking

Het aandeel lokale energieproductie in de totale Vlaamse energievraag bedroeg in 2008 32,7%.

Het gaat hier om de energie-opwekking op de site van de klant zelf of geïntegreerd in het lokale distributienetwerk, bijvoorbeeld met kleine motoren of turbines op aardgas of biomassa, brandstofcellen of hernieuwbare energie omgezet met microwaterkracht, fotonvoltaïsche cellen of windturbines.

Doelstelling	7.1 Vlaanderen heeft in 2020 substantiële vorderingen gemaakt met het oog op een stabiele toegang tot energie. Dat komt de bevoorradingszekerheid en de competitiviteit van de prijzen ten goede.
Kernindicator	Energievoorziening waarvoor Vlaanderen afhankelijk is van import
Definitie	Primair energieverbruik: hoeveelheid energie die een geografische entiteit nodig heeft om gedurende de bestudeerde periode aan de vraag naar energie te kunnen voldoen. Het primair energieverbruik is de som van de primaire energieproductie en de netto invoer van energie.
Streefwaarde	Een lagere afhankelijkheid van ingevoerde energie.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	18/01/2010
Meetmethode	Berekening op basis van de Vlaamse energiebalans.
Bron data	Energiebalans Vito
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/index.cfm?PageID=28

Energiegebruik waarvoor Vlaanderen afhankelijk is van import

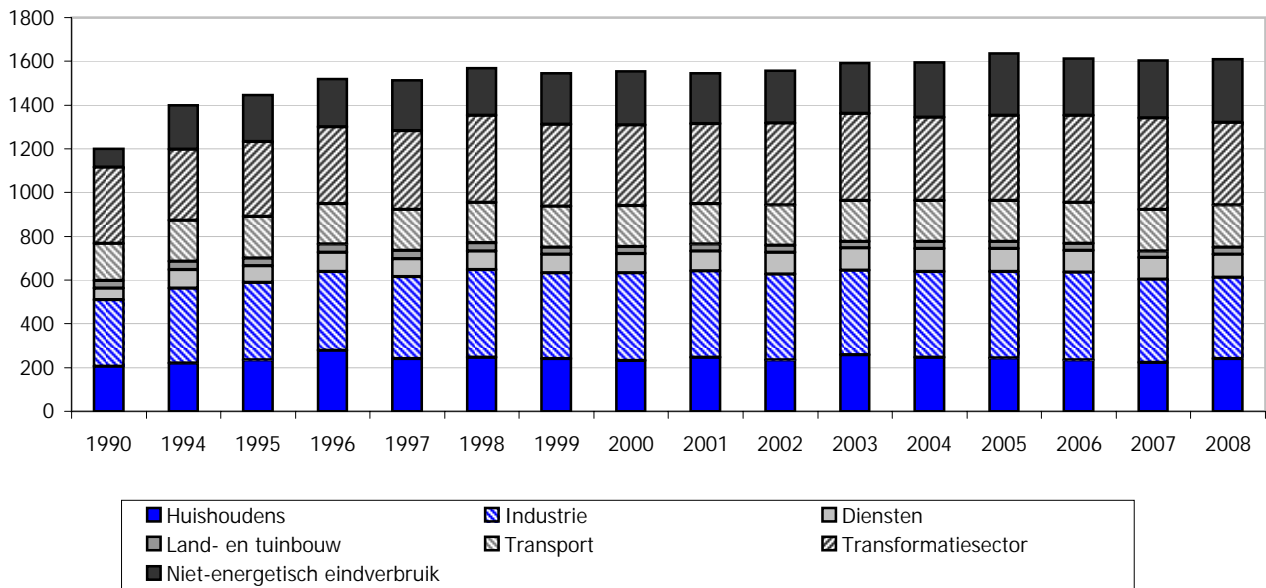
Bespreking

Vlaanderen is voor ongeveer 95% van zijn energievoorziening afhankelijk van de invoer. Dit aandeel vertoont de jongste jaren wel een dalende trend.

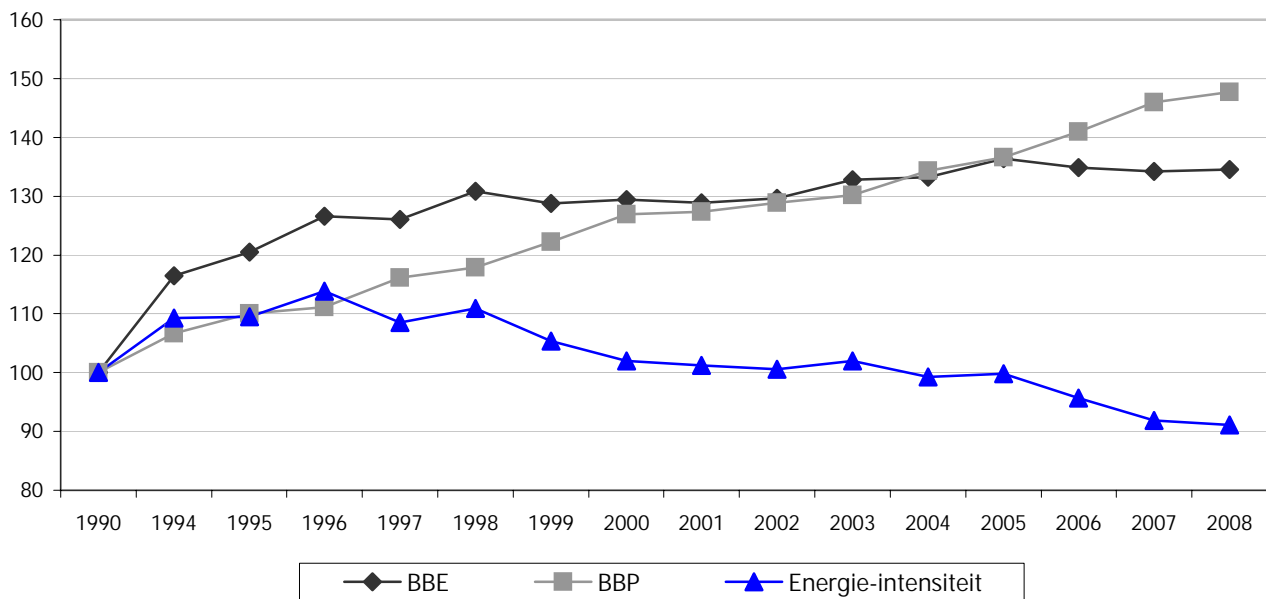
Op vlak van fossiele brandstoffen (steenkool, petroleum en gas) is Vlaanderen volledig afhankelijk van de invoer. Enkel op vlak van groene stroom, groene warmte, afvalverbranding, biomassa,... is er een kleine eigen productie in Vlaanderen.

Doelstelling	7.2 Hiertoe worden enerzijds efficiëntiewinsten geboekt om de elektriciteitsvraag te beperken. Daardoor en in overeenstemming met de Europees aangegane verbintenissen, is tegen 2020 de energie efficiëntie gestegen, en dienovereenkomstig het (relatieve) energiegebruik gedaald. Zodoende is de CO2-emissie tegen 2020 gedaald overeenkomstig de Europese aangegane verbintenissen.
Kernindicator	Energiegebruik per sector en energie-intensiteit op Vlaams niveau
Definitie	Deze indicator geeft de verhouding weer tussen het Bruto Binnenlands Energieverbruik (kg olie-equivalenten) en het Bruto Binnenlands Product (1.000 euro in kettingeuro's referentiejaar 2000). De energie-intensiteit geeft een beeld van de energie-afhankelijkheid van de economie.
Streefwaarde	Daling energiegebruik cfr Europese verbintenissen.
Dimensies	Sectoren: huishoudens, industrie, diensten, land- en tuinbouw, transport, transformatiesector en niet-energetisch eindverbruik
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1990, 1994-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	21/12/2009
Meetmethode	Berekening op basis van de Vlaamse energiebalans.
Bron data	Energiebalans Vito
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/index.cfm?PageID=28 http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1579.htm

Energiegebruik naar sector (PJ)

Energie-intensiteit van de economie (index 1990=100)

Bespreking

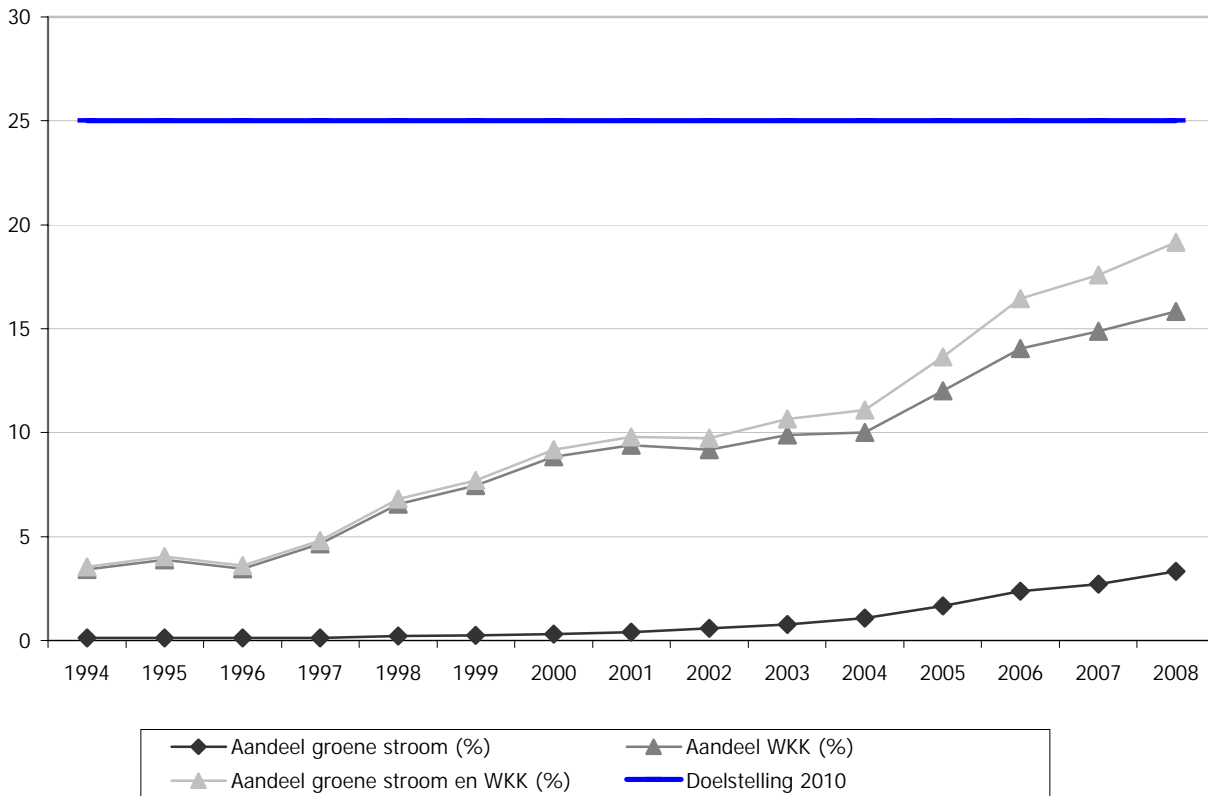
De industrie, het transport, de huishoudens, de diensten en de landbouw nemen 58% van het energieverbruik voor hun rekening. De transformatiesector (elektriciteitscentrales, raffinaderijen en cokesfabrieken) staat in voor bijna een kwart. 18% wordt niet-energetisch aangewend als grondstof in de chemie, als solvent of smeermiddel in de industrie. Dit niet-energetische verbruik kende met meer dan een verdrievoudiging sinds 1990, vooral als gevolg van de uitbreiding van de chemische sector begin jaren '90.

De energie-intensiteit vergelijkt het bruto binnenlands energieverbruik met het bruto binnenlands product (BBP). Een lager cijfer kan duiden op meer efficiëntie, zoals het produceren van evenveel producten met minder energie. Maar een verandering kan evengoed het gevolg zijn van een structureel effect, zoals verschuivingen in het belang van sectoren in de Vlaamse economie.

De energie-intensiteit steeg tussen 1990 en 1996 met 14%. Daarna steeg het BBP veel sterker dan het BBE en bijgevolg daalde de energie-intensiteit, om in 2008 9% onder het niveau van 1990 uit te komen. Het versterkte energie-efficiëntiebeleid de voorbije jaren werpt duidelijk vruchten af.

Doelstelling	7.3.1 Anderzijds wordt de productiecapaciteit voor elektriciteit uitgebreid tegen 2020, o.a. door het betrekken van voldoende spelers, waarbij het aandeel elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK aanzienlijk stijgt, zoals in Vlaanderen vereist zal zijn in uitvoering van de Europese richtlijn hernieuwbare energie.
Kernindicator	Aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK
Definitie	Milieuvriendelijke elektriciteit is elektriciteit opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen (groene stroom) of door een warmtekrachtkoppeling. Groene stroom wordt opgewekt op basis van zonne-energie, windenergie, waterkracht, biomassa, biogas en de organische fractie van het restafval (huisvuilverbrandingsinstallaties). Een warmtekrachtkoppeling (WKK) produceert zowel warmte als elektriciteit. In vergelijking met de gescheiden opwekking van elektriciteit (in centrales) en van warmte (in conventionele ketels) levert dit een belangrijke energiebesparing op.
Streefwaarde	Tegen 2010 een kwart van de elektriciteit milieuvriendelijk opgewekt: 6% uit groene stroom en 19% uit warmtekrachtkoppeling.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1994-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	6/01/2010
Meetmethode	Op basis van groenestroomcertificaten en WKK-certificaten.
Bron data	Vlaams Energieagentschap, Vito
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/index.cfm?PageID=589 http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2630.htm

Aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en WKK

Bespreking

Sinds 2005 kent de groenestroomproductie in Vlaanderen een sterke groei. De groenestroomproductie gebeurde in 2008 voornamelijk op basis van biomassa, biogas en de organische fractie van het restafval (huisvuilverbrandingsinstallaties), die samen een aandeel van 81% in de productie hadden. De overige groene stroom kwam voornamelijk uit windenergie, met een aandeel van 17%. Vooral de productie op basis van biomassa kende de voorbije jaren een stevige groei.

In 2008 werd 1.997 GWh groene stroom geproduceerd. Dit komt overeen met 3,3% van het bruto elektriciteitsverbruik.

In 2008 was er in Vlaanderen in totaal 1.923 MWe aan WKK's opgesteld, 290 Mwe meer dan in 2007. Dit is de tweede grootste stijging van het vermogen in een jaar in de WKK-geschiedenis van Vlaanderen. De groei situeert zich vooral bij WKK's met gasturbines, met motoren en met stoomturbines met directe aandrijving.

Alle WKK-installaties samen produceerden in 2008 voor 9.490 GWh elektriciteit of 16% van het bruto elektriciteitsverbruik, een stijging met 6% ten opzichte van 2007.

Doelstelling	7.3.2 Anderzijds wordt de productiecapaciteit voor elektriciteit uitgebreid tegen 2020, o.a. door het betrekken van voldoende spelers, waarbij het aandeel elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK aanzienlijk stijgt, zoals in Vlaanderen vereist zal zijn in uitvoering van de Europese richtlijn hernieuwbare energie.
Kernindicator	Elektriciteits- en gaslevering en elektriciteits- en gasproductie per speler
Definitie	
Streefwaarde	Electriciteits- en gaslevering en elektriciteitsproductie verdelen over meerdere spelers
Dimensies	Leveranciers, producenten
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	19/01/2010
Meetmethode	Elektriciteits- en gaslevering : berekening op basis van de gegevens van de netbeheerders. Elektriciteitsproductie : berekening Vito.
Bron data	VREG, VITO
Meer informatie	http://www.vreg.be/vreg/documenten/rapporten/RAPP-2009-5.pdf

Elektriciteitslevering : marktaandelen uitgedrukt in geleverde elektrische energie aan vrije afnemers op het distributienet

	2004	2005	2006	2007	2008
GDF-Suez groep	75,8	69,8	68,6	70,6	70,1
SPE	16,5	19,3	19,0	15,2	13,9
Nuon	3,9	5,4	5,9	5,5	5,4
E.ON groep	0,7	1,1	2,0	3,4	3,9
Eneco	0,0	0,0	0,5	1,5	2,5
Essent	1,3	2,0	2,3	2,2	2,2
Overige	1,8	2,4	1,6	1,7	2,0

Gaslevering : marktaandelen uitgedrukt in geleverd aardgas aan vrije afnemers op het distributienet

	2004	2005	2006	2007	2008
GDF-Suez groep	77,8	73,3	69,4	66,3	65,6
SPE	13,0	12,3	14,8	13,9	14,5
Distrigas	4,9	6,2	7,6	9,1	8,2
Nuon	2,9	5,1	5,3	5,7	5,4
Wingas	0,8	0,9	0,7	2,3	2,3
Overige	0,6	2,3	2,1	2,8	4,0

Elektriciteitsproductie

	2008	
	netto productie (MWh)	aandeel (%)
Electrabel	41.605.861	85,0
SPE	3.661.284	7,5
aspiravi	7.499	0,0
infrax	6.099	0,0
autonoom	697.686	1,4
andere (electrawinds, EBM, essent)	821.772	1,7
zelfproducenten	1.774.415	3,6
water	3.600	0,0
wind	333.000	0,7
PV	33.420	0,1
totaal	48.944.635	

Bespreking

70,1% van alle elektriciteitsleveringen staat op naam de GDF-Suez groep (Electrabel). In 2004, het eerste jaar van de vrijmaking van de markt, bedroeg dit nog bijna 76%. De drie grootste elektriciteitsleveranciers in termen van volume (GDF-Suez, SPE en Nuon) leveren samen 89,4% van alle elektriciteit aan eindafnemers op het distributienet in Vlaanderen.

Ook voor aardgas neemt GDF-Suez nog steeds het overgrote deel van de leveringen op het distributienet voor haar rekening. Slechts een aantal leveranciers heeft een marktaandeel van minimaal 2%.

Voor aardgas zijn de drie grootste leveranciers in termen van volume GDF-Suez, Distrigas en SPE. Samen leveren ze 88,3% van het totale volume aardgas aan de eindafnemers.

We kunnen bijgevolg stellen dat de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkt nog altijd zeer sterk geconcentreerd is. Dit is enerzijds te wijten aan het belangrijke marktaandeel van de standaardleveranciers, maar ook aan fusies en participaties tussen de verschillende spelers.

In 2009 verwierven de elektriciteitsproducenten SPE en E.ON ongeveer 2 000 MW van de productiecapaciteit van Electrabel, waardoor de concurrentie op de energiemarkt in België in belangrijke mate toenam. Deze operatie maakte deel uit van de verbintenissen die de GDF-Suez Groep en Electrabel in 2006 aangingen naar aanleiding van de fusie tussen GDF en Suez. Het aandeel van de onderneming in de productiecapaciteit in België, dat eind 2008 ongeveer 83% bedroeg, zal daardoor in 2010 verminderen tot 64%.

Doelstelling	7.3.3 Anderzijds wordt de productiecapaciteit voor elektriciteit uitgebreid tegen 2020, o.a. door het betrekken van voldoende spelers, waarbij het aandeel elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK aanzienlijk stijgt, zoals in Vlaanderen vereist zal zijn in uitvoering van de Europese richtlijn hernieuwbare energie.
Kernindicator	Aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het finaal energiegebruik
Definitie	Er wordt onderscheid gemaakt tussen 3 vormen van hernieuwbare energie: groene stroomproductie, groene warmteproductie en biobrandstoffen voor transportdoeleinden.
Streefwaarde	Europese richtlijn hernieuwbare energie
Dimensies	Groene stroom, groene warmte en biobrandstoffen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2006, 2007, 2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	6/01/2010
Meetmethode	Registratie
Bron data	Inventaris duurzame energie in Vlaanderen, Vito
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/index.cfm?PageID=589

Aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in finaal gebruik

	2006	2007	2008
Groene stroom			
Groene stroom productie (MWh)	1.431.059	1.640.377	1.997.302
Bruto binnenlands elektriciteitsverbruik, BBE (MWh)	60.122.525	60.398.235	59.989.152
<i>% groene stroom / BBE</i>	<i>2,4%</i>	<i>2,7%</i>	<i>3,3%</i>
Groene warmte			
Groene warmte productie (TJ)	8.598	9.777	10.213
Totale warmteproductie (TJ)	503.266	466.569	486.359
<i>% groene warmte / totale warmte</i>	<i>1,7%</i>	<i>2,1%</i>	<i>2,1%</i>
Biobrandstoffen			
Biobrandstoffen voor transport (TJ)	0	1.996	2.179
Totaal verbruik wegtransport (TJ)	176.462	179.030	180.630
<i>% biobrandstoffen / energie-verbruik wegtransport</i>	<i>0,0%</i>	<i>1,1%</i>	<i>1,2%</i>
Hernieuwbare energie doelstelling			
bruto groene stroom productie (TJ)			7.829
groene warmte (TJ)*			11.517
biobrandstoffen (TJ)			2.179
Totaal hernieuwbare energie Vlaanderen (TJ)			21.525
Totaal finaal energieverbruik Vlaanderen (TJ)*			895.664
<i>aandeel hernieuwbare energie / finaal energieverbruik*</i>			<i>2,4%</i>
<i>Streefdoel België 2020</i>			<i>13%</i>

* Volgens interpretatie van de definities van richtlijn 2009/28/EG

Bespreking

De groene stroomproductie in Vlaanderen bedroeg in 2008 1.997 GWh. De groene stroomproductie bedraagt 3,3% ten opzichte van het bruto binnenlands elektriciteitsverbruik in Vlaanderen (= elektriciteitsverbruik inclusief zelfproductie on site verbruikt + eigenverbruik van de centrales + netverliezen). Het grote aandeel van biomassa in de groenestroomproductie is vooral toe te schrijven aan de co-verbranding van biomassa in klassieke elektriciteitscentrales. Het grootschalige karakter van de elektriciteitscentrales bevordert deze vorm van groenestroomproductie natuurlijk sterker dan bijvoorbeeld de kleinschalige PV-panelen.

De groene warmteproductie in Vlaanderen bedraagt in 2008 10,2 PJ. Dit is 2,1% van de totale warmteproductie in Vlaanderen. 32 % van de groene warmte wordt geproduceerd door installaties die naast warmte ook elektriciteit produceren (WKK-installaties). De overige 68% wordt door exclusief warmteproducerende installaties op basis van biomassa in de industrie, de tertiaire sector, de landbouw en de huishoudens alsook door warmtepompen, warmtepompboilers en zonneboilers geproduceerd.

In 2008 werden 1.974 TJ biodiesel en 205 TJ bio-ethanol verbruikt in Vlaanderen. Deze hoeveelheden vertegenwoordigen 1,2% van het totale verbruik door het wegtransport.

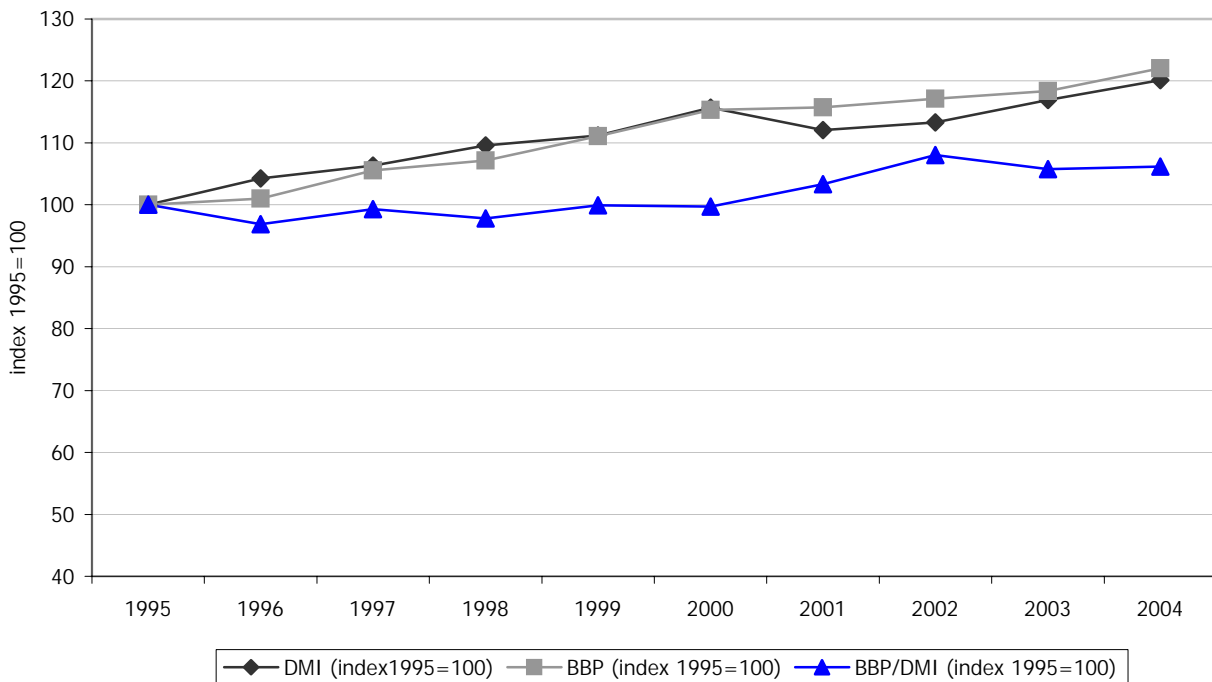
Doelstelling	8.1 Een verdere ontkoppeling van economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie is in 2020 gerealiseerd door een gestaag stijgende materiaal- en energie-efficiëntie in de verschillende maatschappelijke sectoren.
Kernindicator	BBP t.o.v. directe materialeninput (DMI) en omzet industrie t.o.v. DMI
Definitie	Directe Materialen Input: de totale hoeveelheid materialen die wordt ingezet in de economie. Het omvat zowel materialen die in een land verbruikt worden als de materialen die geëxporteerd worden. Materiaalproductiviteit: BBP/DMI: hoeveelheid economische welvaart die gecreëerd wordt per eenheid grondstoffen die wordt ingezet in de economie. Dit is een maat voor de eco-efficiëntie. Omzet industrie = omzet NACE 10 t.e.m. 41
Streefwaarde	Stijgende materiaalefficiëntie
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2004
Frequentie en stiptheid	geen actualisering meer sinds 2004
Laatst gewijzigd	14/01/2010
Meetmethode	Als methode wordt material flow analysis gebruikt. De indicatoren worden berekend door de massa van verschillende materiaalstromen op te tellen. In het overgrote deel van de gevallen ging het om jaarlijkse tellingen.
Bron data	VMM-MIRA, HERMREG, NBB
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2745.htm

Materiaalproductiviteit

	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
DMI (kton) (CC)				244.952	252.899	243.092	239.547	232.478	227.949	218.636
DMI (kton) (NC)	251.344	244.679	237.088							209.249
DMI (index1995=100)	120,1	116,9	113,3	112,0	115,7	111,2	109,6	106,3	104,3	100
BBP in kettingeuro's referentiejaar 2000 (miljoen EUR)	152.760,7	148.101,2	146.598,2	144.861,5	144.324,5	139.046,7	134.125,1	132.112,5	126.437,2	125170,08
BBP (index 1995=100)	122,1	118,3	117,1	115,8	115,3	111,1	107,2	105,6	101,0	100,0
BBP/DMI	0,608	0,605	0,618	0,591	0,571	0,572	0,560	0,568	0,555	0,572
BBP/DMI (index 1995=100)	106,2	105,7	108,0	103,3	99,7	99,9	97,8	99,3	96,9	100,0

opmerking: voor de periode 1995-2001 werden de Vlaamse import en export geschat op basis van Belgische importcijfers berekend door de NBB volgens communautair concept; voor de periode 2002-2004 werden de Vlaamse import en export berekend door de NBB volgens nationaal concept. Voor de berekening van de index moet dus de overeenkomstige referentiewaarde (1995) volgens CC of NC gebruikt worden.

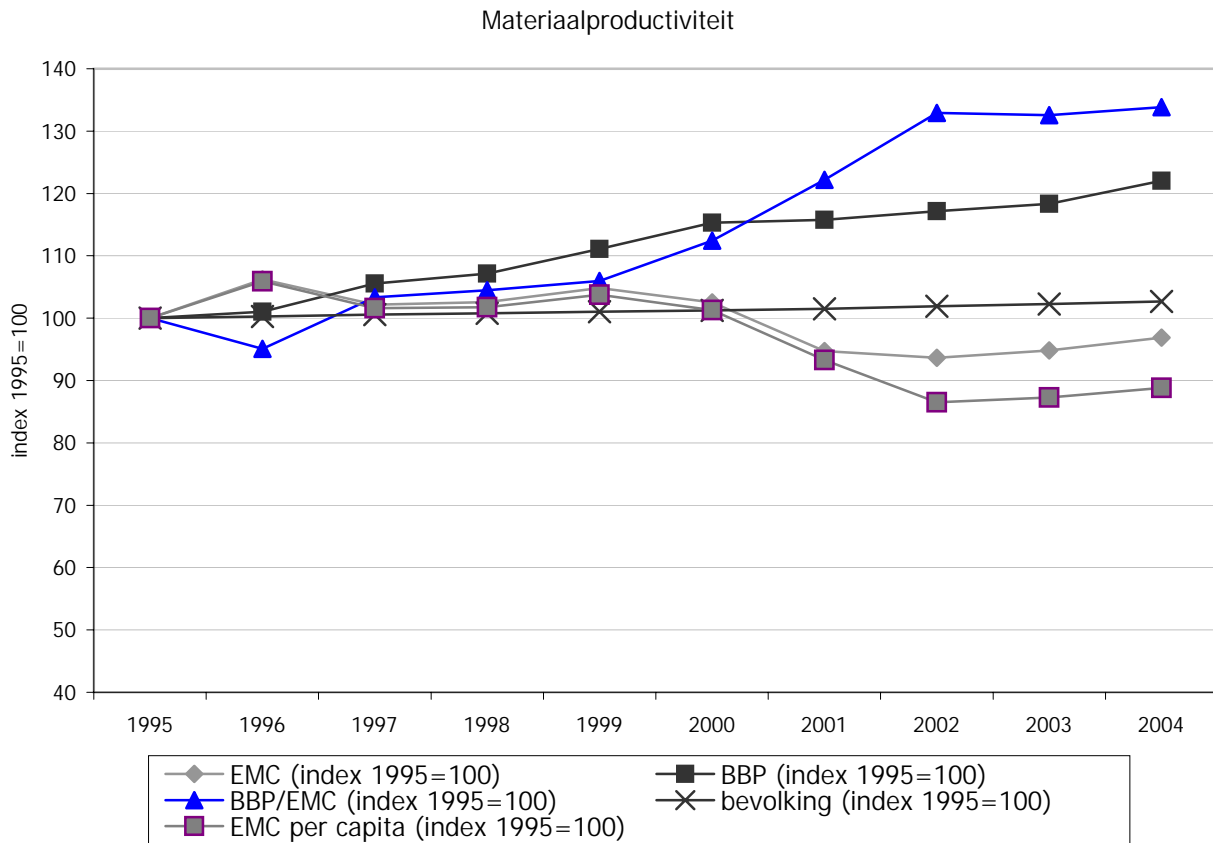
Materiaalproductiviteit

Bespreking

De DMI van Vlaanderen neemt de laatste jaren geleidelijk aan toe omwille van het steeds groter wordend aandeel van export. De groei van de DMI volgt min of meer de economische groei waardoor de materiaalproductiviteit vrij constant blijft. Er is dus in Vlaanderen nog geen ontkoppeling tussen de economische groei en het gebruik van primaire grondstoffen. Het grote aandeel van de export betekent ook dat er een deel van de milieudruk geëxporteerd wordt.

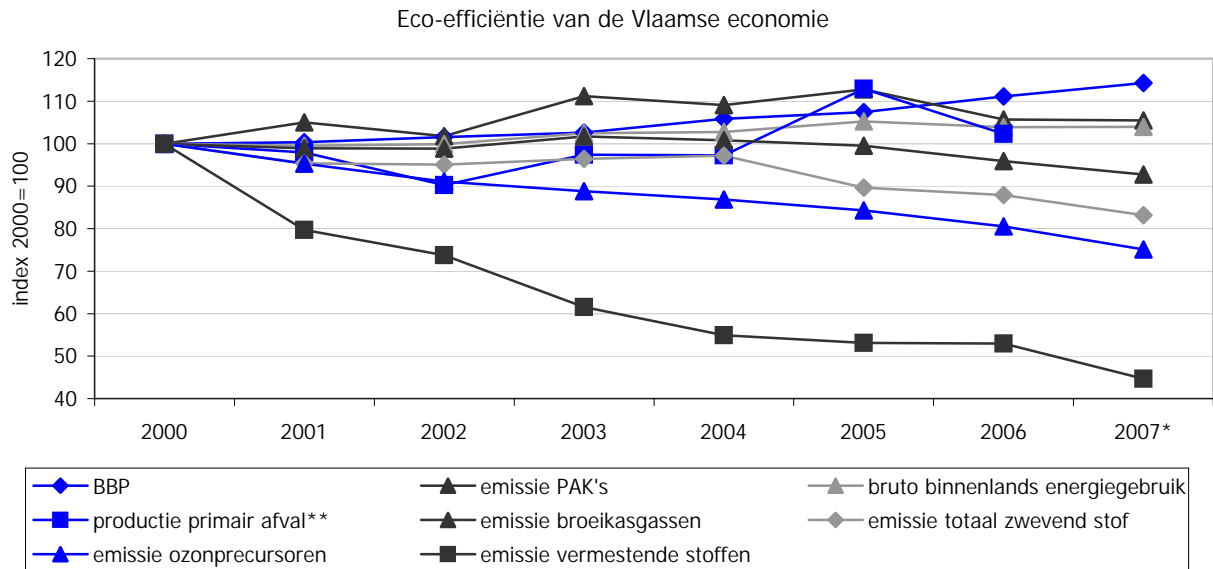
Doelstelling	8.1 Een verdere ontkoppeling van economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie is in 2020 gerealiseerd door een gestaag stijgende materiaal- en energie-efficiëntie in de verschillende maatschappelijke sectoren.
Kernindicator	BBP t.o.v. Eigen Materialen Consumptie (EMC) en EMC t.o.v. capita
Definitie	Eigen Materialen Consumptie (EMC): Dit zijn grondstoffen die tijdens productie- en consumptieprocessen in een land omgezet worden in afval en emissies of in goederen en infrastructuur. Export is hier dus niet in opgenomen (EMC = DMI - export). De EMC is een proxy voor de milieudruk die veroorzaakt zal worden door de materialen die in de eigen economie gebruikt worden.
Streefwaarde	stijgende materiaalefficiëntie
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2004
Frequentie en stiptheid	geen actualisering meer sinds 2004
Laatst gewijzigd	12/12/2008
Meetmethode	Als methode wordt 'material flow analysis' gebruikt. De indicatoren worden berekend door de massa van verschillende materiaalstromen op te tellen. In het overgrote deel van de gevallen ging het om jaarlijkse tellingen. Voor de EMC is het belangrijk te weten dat in 2003 de methodologie voor de berekening van de regionale handelsstatistieken is gewijzigd. Zo wordt de export nu aan een gewest toegewezen op basis van de plaats van laatst gerealiseerde toegevoegde waarde van het geëxporteerde goed. De verdeling was voorheen gebaseerd op de identiteit van de eigenaar van de goederen. Hierdoor stijgt het Vlaams aandeel in de Belgische export met 5 à 6%.
Bron data	VMM-MIRA, HERMREG
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/2745.htm

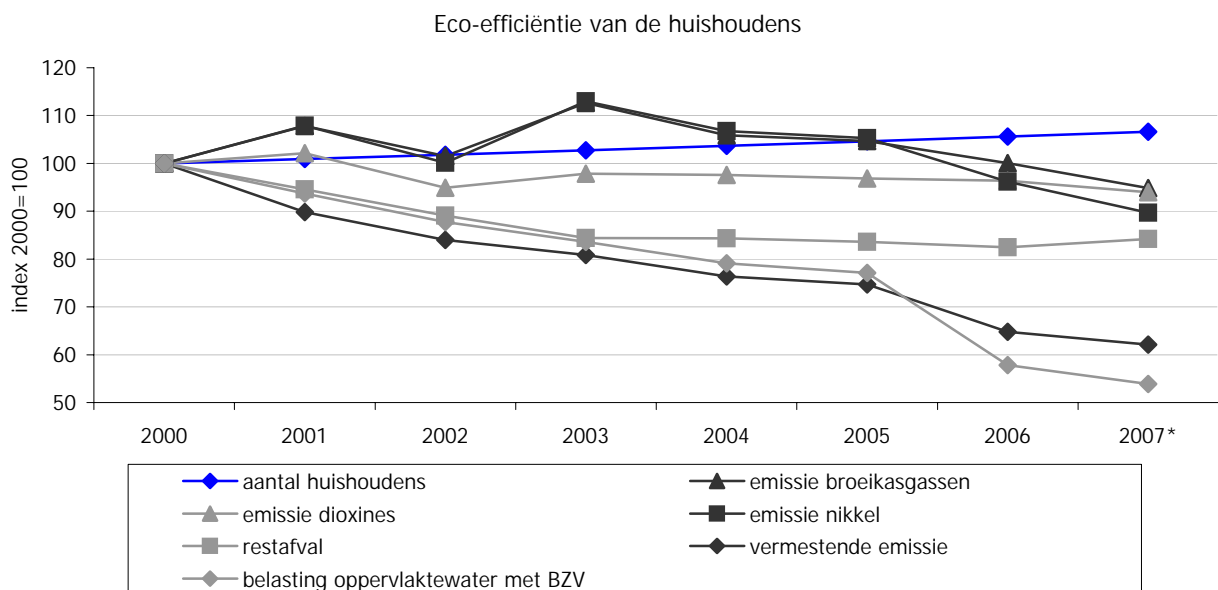
Bespreking

De EMC is een proxy voor de milieudruk die veroorzaakt zal worden door de materialen die in de eigen economie gebruikt worden. De EMC van Vlaanderen bleef sinds 1995 vrij constant en was laag in vergelijking met andere EU-15 lidstaten. Er is sinds 2000 een lichte ontkoppeling ten aanzien van de groei van de economie. In 2004 was de eigen materialen consumptie per persoon met 11% gedaald t.o.v. 1995.

Doelstelling	8.1 Een verdere ontkoppeling van economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie is in 2020 gerealiseerd door een gestaag stijgende materiaal- en energie-efficiëntie in de verschillende maatschappelijke sectoren.
Kernindicator	Eco-efficiëntie globaal en per sector
Definitie	Eco-efficiëntie: vergelijking van de milieudruk die een sector/regio teweegbrengt (emissies, brongebruik) met een activiteitenindicator van deze sector/regio (productie, volume, bruto toegevoegde waarde ...).
Streefwaarde	ontkoppeling tussen economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie
Dimensies	sectoren: huishoudens, industrie, energie, landbouw, transport, handel en diensten
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2007
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	voorjaar 2009
Meetmethode	verschillende bronnen worden gecombineerd: Energiebalans VITO, Emissie Inventaris Lucht VMM, afvalcijfers OVAM, HERMREG...
Bron data	VMM-MIRA
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feiten-cijfers/MIRA-T/sectoren/materiaalstromen/eco-efficiëntie-van-vlaanderen/eco-efficiëntie-in-vlaanderen/

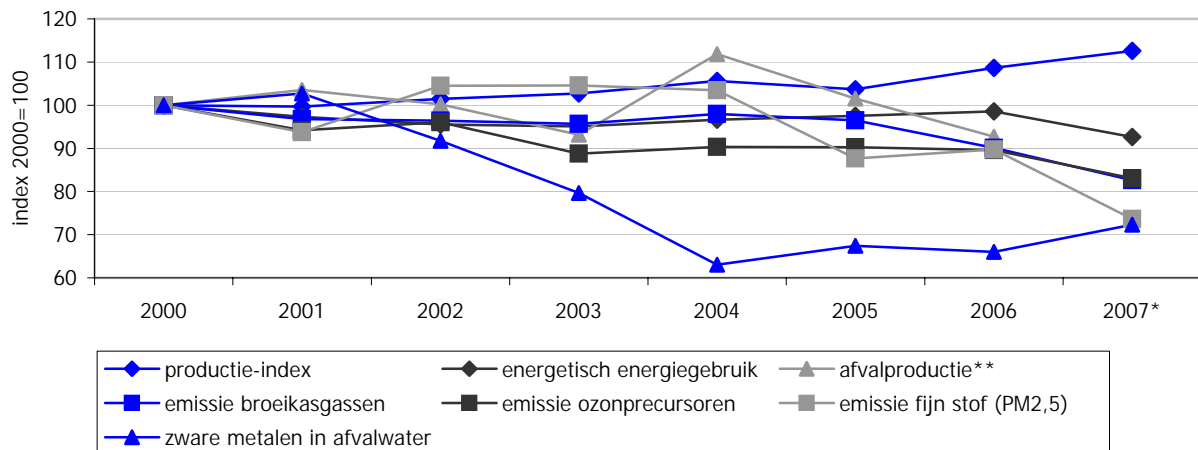

Heel wat parameters zijn losgekoppeld van het bruto binnenlands product (BBP), zij het in verschillende mate. Zo daalde de uitstoot van vermestende stoffen sterk tussen 2000 en 2007. Ook de uitstoot van ozonprecursoren daalde continu. De uitstoot van broeikasgassen bleef eerst vrij stabiel maar vertoont sinds 2004 een voorzichtige daling. De emissie van zwevend stof daalt sinds 2005. De emissie van PAK's en de hoeveelheid primair afval van huishoudens en bedrijven vertonen een schommelend verloop maar namen globaal gezien minder snel toe dan het BBP. Ook het bruto binnenlands energiegebruik steeg minder snel dan het BBP.

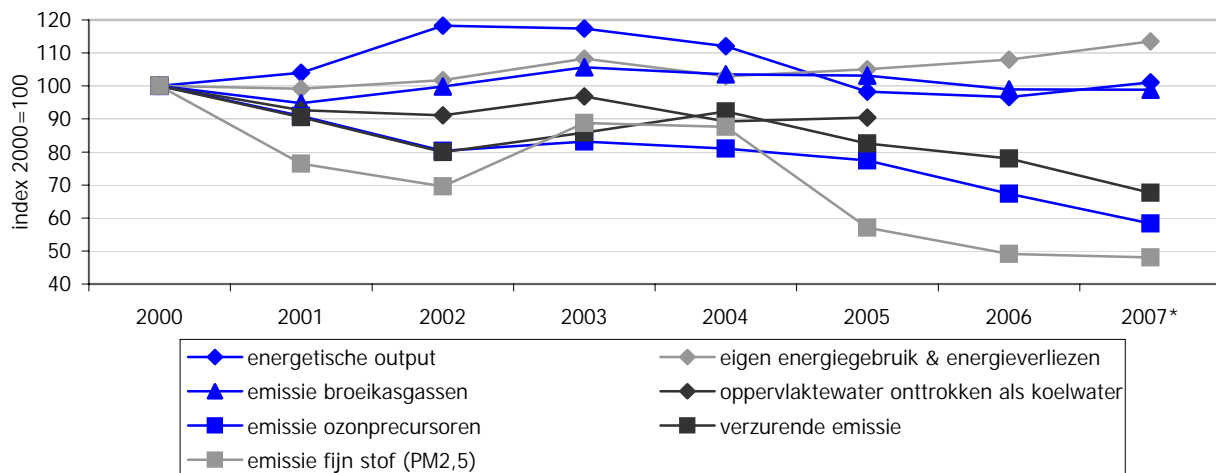
Het aantal huishoudens nam in de periode 2000-2007 toe met 6,6%. De hoeveelheid restafval daalde in dezelfde periode met 15,8% als gevolg van de succesvolle selectieve inzameling (absolute ont koppeling). Ook de emissies van broeikasgassen en nikkel vertonen een daling. Deze emissies zijn vrijwel volledig afkomstig van de verbranding van brandstoffen voor gebouwenverwarming. Gebouwenverwarming is verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de emissies van dioxines, waardoor deze emissies tussen 2003 en 2007 met 3,9% daalden. Tussen 2000 en 2007 vertonen de vermestende emissies (-37,9%) en het biochemisch zuurstofverbruik (BZV) (-46,1%) een absolute ont koppeling. Beide dalingen zijn te danken aan de uitbouw en verbetering van de openbare waterzuivering.

Eco-efficiëntie van de industrie

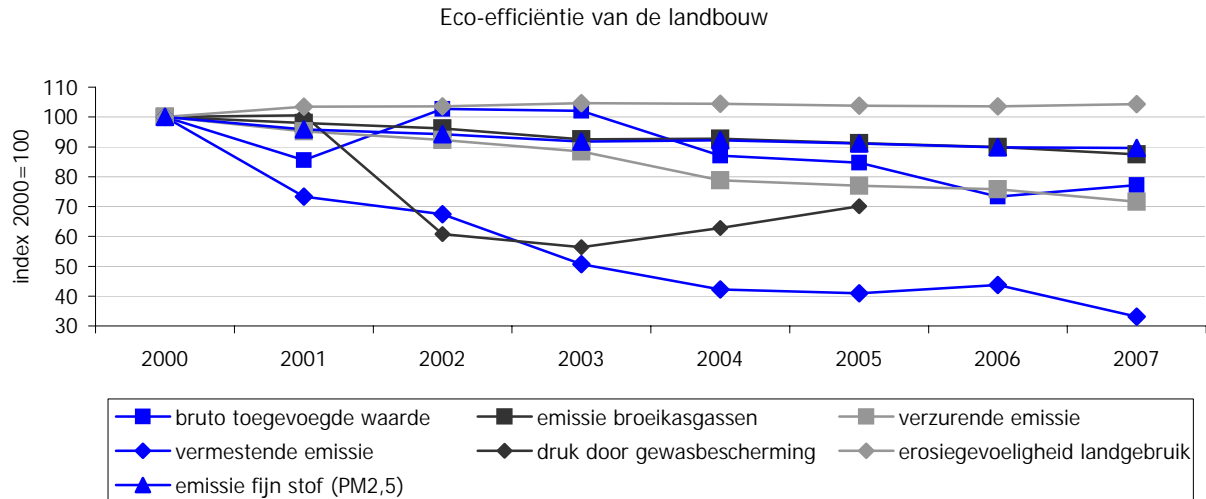

De industrie produceert steeds meer goederen, terwijl haar milieudruk steeds kleiner wordt. Ondanks de toename van de productie-index met 12,6% sinds 2000, daalden de emissies en het materiaal- en energiegebruik van de industrie. Er is dan ook sprake van een absolute ont koppeling tussen de productie en de milieudruk. Tussen 2000 en 2007 zijn de industriële lozingen van zware metalen in afvalwater sterk afgenomen. Ook de uitstoot van broeikasgassen (-17%) is ont koppeld van de productiegroei: de daling van procesgerelateerde emissies heeft hierbij een belangrijke rol gespeeld. Het energetisch energiegebruik vertoont een lichtere daling. Verder leidt de sterke daling van NMVOS ertoe dat de emissies van ozonprecursoren zijn gereduceerd, terwijl ook de emissie van fijn stof (PM2,5) sinds 2000 is afgenomen met 26%. De afvalproductie (exclusief de bouwsector) kent een schommelend verloop, maar vertoont t.o.v. 2000 toch een lichte daling.

Eco-efficiëntie van de energiesector

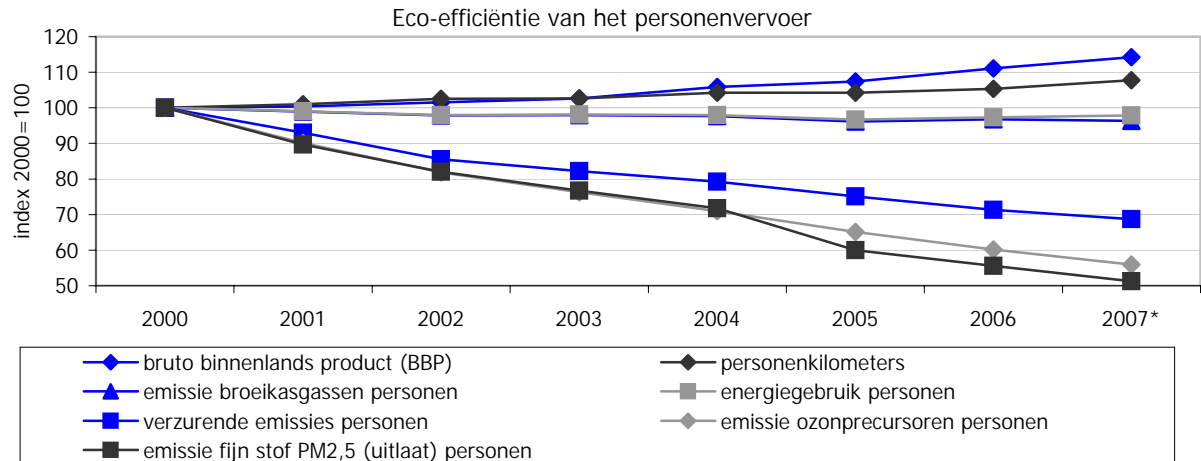

De energetische output van de energiesector – dit is de som van de energie-inhoud van zijn eindproducten zoals motorbrandstoffen of elektriciteit – steeg tot 2002 sneller dan het eigen energiegebruik en de energieverliezen bij de transformatie, het transport en de distributie. Deze relatieve ont koppeling wijst op een rendementsverbetering. Vanaf 2003 treedt echter een omgekeerd fenomeen op. De eigen energieconsumptie en -verliezen van de sector stegen terwijl er minder energie geproduceerd werd. Er is met andere woorden sprake van een rendementsverlies. Raffinaderijen hebben het belangrijkste aandeel in de energetische output (88%). Ten opzichte van 2000 is er een absolute ont koppeling voor de emissies van verzurende stoffen (-32%), ozonprecursoren (-42%) en fijn stof PM2,5 (-52%). Emissies zijn echter sterk afhankelijk van het steenkoolgebruik in elektriciteitscentrales (bv. knik na 2002). Ondanks de gunstige evolutie sinds 2003 voor broeikasgassen lagen deze emissies in 2007 slechts 1,2% lager dan het niveau van 2000.

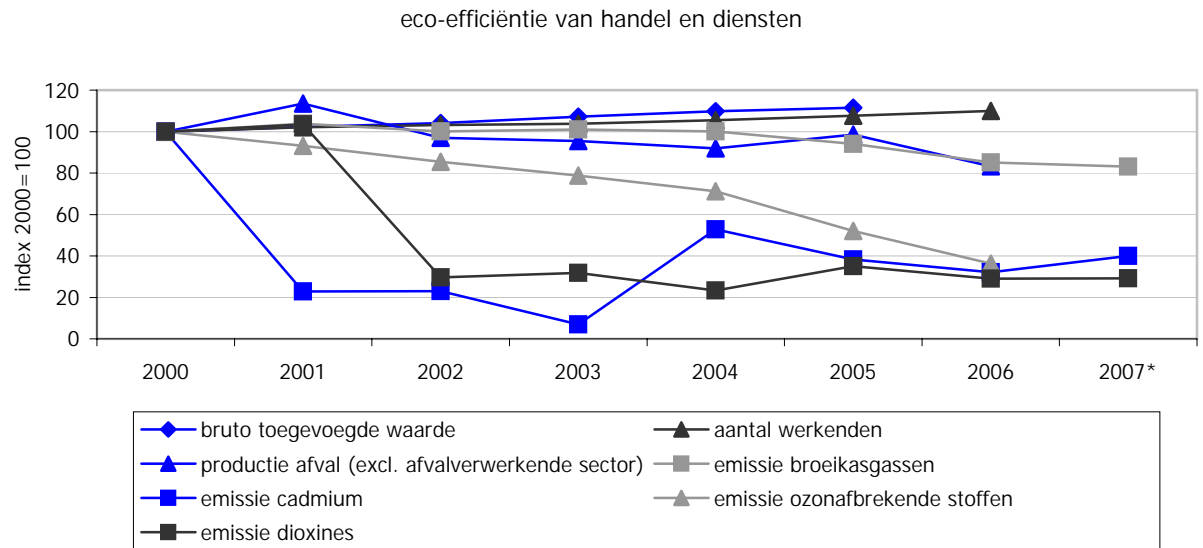
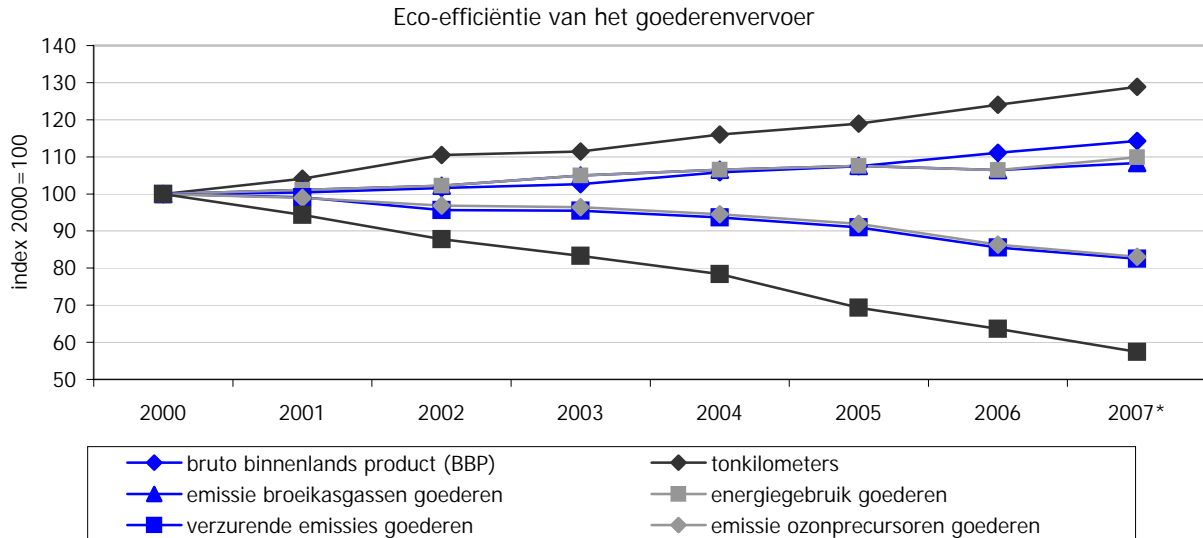

Voor 2007 werd de bruto toegevoegde waarde van landbouw op 2.272 miljoen euro geschat, tegenover 2.943 miljoen euro in 2000. Die daling met 23% werd gerealiseerd door stijgende productieprijs en dalende verkoopprijs en dalende productie. Over de periode 2000-2007 nam de milieudruk af, behalve voor de erosiegevoeligheid van het landgebruik. Het laatste jaar is er echter weer een stijging voor bestrijdingsmiddelen. De milieudruk van de landbouw neemt af.

De verzurende en vermestende emissie daalden met 28% en 67% in de periode 2000-2007. Drijvende krachten achter deze daling zijn het gevoerde mestbeleid en de conjunctuur. Dit uitte zich tezamen in een krimpende veestapel. De krimpende veestapel verklaart de afname van de broeikasgasemissie (-13%) en de emissie van fijn stof (-10%). De erosiegevoeligheid van het landgebruik bleef stijgen met 4% tussen 2000 en 2007, door de teeltkeuze voor meer erosiegevoelige gewassen zoals maïs en aardappelen.

In tegenstelling tot het energiegebruik bij personenvervoer (wegverkeer en spoor) bleef het energiegebruik door goederenvervoer (wegverkeer, spoor en binnenvaart) stijgen na 2000. De CO₂-emissie volgde die trend tot 2006. De daling bij het personenverkeer is te danken aan de verdieselijking van het wagenpark en de verhoogde beschikbaarheid en aankoop van zuinigere wagens. In de periode 2000-2007 was er voor het personenvervoer een absolute ont koppeling en voor het goederenvervoer een relatieve ont koppeling tussen het energiegebruik en de emissie van broeikasgassen enerzijds en de transportstromen anderzijds. Zowel voor het personen- als voor het goederenvervoer was de emissie van ozonprecursoren, verzurende componenten en PM_{2,5} lager in 2007 dan in 2000, er was een absolute ont koppeling met de transportstromen. Dat is het resultaat van het verstrengen van de Europese emissienormen voor nieuwe voertuigen en brandstoffen. Voor de sector transport blijft vooral de emissie van broeikasgassen problematisch. Bijkomende maatregelen zijn nodig om een duurzame daling te bekomen.

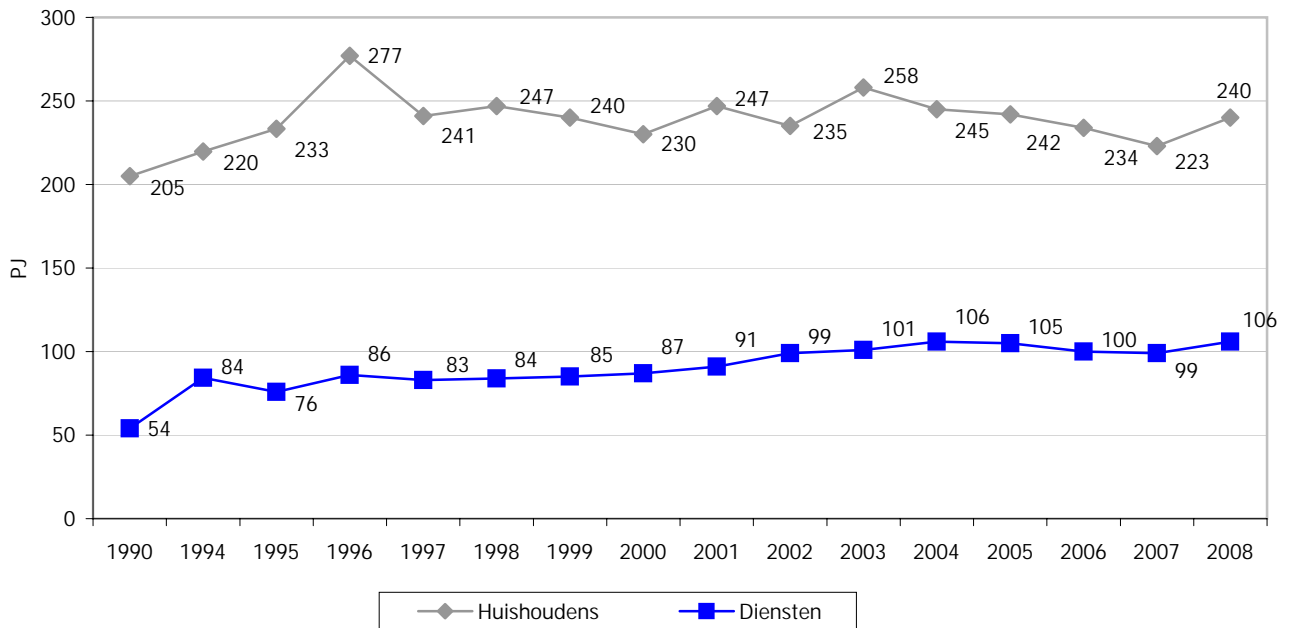

De bruto toegevoegde waarde van de sector handel & diensten steeg tussen 2000 en 2005 met 11,5 %. Ook het aantal werkenden nam toe met 10 % tussen 2000 en 2006. De emissie van broeikasgassen kende echter een sterke daling, -16,8 % in 2007 t.o.v. 2000. De verbetering is vooral te danken aan de afname van de methaanemissie (CH₄) op stortplaatsen. Tussen 2000 en 2007 kenden de emissie van dioxines (-70,8 %) en van cadmium (-60,0 %) een forse daling. Deze daling kan voornamelijk worden toegeschreven aan een aantal sluitingen en drastische saneringsmaatregelen in de afvalverbrandingssector. Ook de emissie van ozonafbrekende stoffen daalde fors, -63,7 % in 2006 t.o.v. 2000. De afvalproductie (exclusief de afvalverwerkende sector) vertoont een schommelend verloop, maar in 2006 is er een daling t.o.v. 2000.

* voorlopige cijfers

Doelstelling	8.2 De plaatsing van dak- of zoldervloerisolatie, de vervanging van enkel glas en inefficiënte verwarmingsinstallaties en innovaties in de sector zorgen er tegen 2020 onder andere voor dat het energiegebruik van het gebouwenpark aanzienlijk daalt.
Kernindicator	Energiegebruik van het gebouwenpark
Definitie	Energiegebruik van de sectoren huishoudens en handel en diensten
Streefwaarde	Het energiegebruik van het gebouwenpark daalt aanzienlijk
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1990-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	16/07/2009
Meetmethode	<p>De gegevens voor het opstellen van de Energiebalans komen van vele verschillende bronnen. De gegevens worden verzameld per sector. Voor de sector huishoudens zijn er verschillende bronbestanden gebruikt o.a. de volks- en woningtelling, de panelstudie van Belgische huishoudens, de enquête energie- en energiezuinig gedrag van de Afdeling Natuurlijke Rijdommen en Energie en de web-enquête van VITO.</p> <p>Voor de tertiaire sector werd er in 2004 een enquête uitgevoerd. De respons was laag, de respondenten vertegenwoordigden slechts 14,5% van het totale elektriciteitsverbruik. Voor een aantal deelsectoren werden bij centrale instanties cijfers opgevraagd. Er waren niet voor alle jaren gegevens beschikbaar.</p>
Bron data	Energiebalans VITO
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/1085.htm

Energiegebruik van het gebouwenpark

Bespreking

Bij de huishoudens zorgde de warme winter van 2007 voor een duidelijke daling van de energienoden. Ondanks de warmere winters van de laatste jaren, werd geen recente dalende trend in het energiegebruik bij de sector handel & diensten opgetekend.

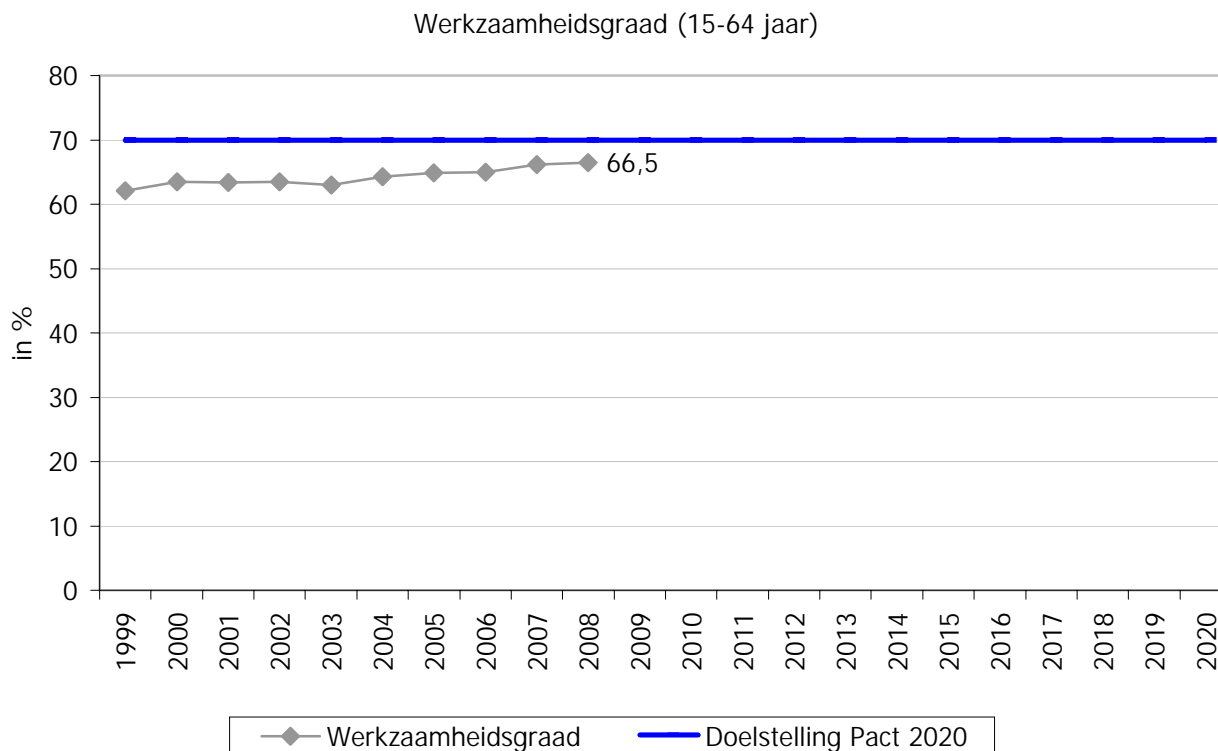
Doelstelling	8.3 Tegen 2020 beantwoorden nieuwbouwwoningen aan de optimale energieprestatienorm.
Kernindicator	Spreading van het gerealiseerde energiepeil bij nieuwbouwwoningen
Definitie	Door technische problemen aan de energieprestatiedatabank wordt de oude indicator gerapporteerd, zijnde: het aandeel nieuwbouwwoningen dat niet aan het geldende energiepeil voldoet
Streefwaarde	Alle nieuwbouwwoningen voldoen aan de optimale energieprestatienorm
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Cumulatief tot en met 31 augustus 2009
Frequentie en stiptheid	Doorlooptijd soms meer dan 2 jaar tussen aanvraag bouwvergunning en indienen van de EPB-aangifte
Laatst gewijzigd	31/08/2009
Meetmethode	Administratieve databank: EPB-aangiftes
Bron data	VEA
Meer informatie	http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/epb/doc/epbevaluatienota2008.pdf http://www.energiesparen.be/epb/energieprestatieregelgeving

	cumulatief tot en met 31 augustus 2009
aantal EPB-aangiftes dat niet voldoet aan het energiepeil	65
aantal ingediends EPB-aangiftes	24913
aandeel nieuwbouwwoningen dat niet voldoet aan het energiepeil (%)	0,26

Bespreking

Tot 31 augustus 2009 werden in totaal 24.913 EPB-aangiftes van nieuwbouwwoningen ingediend. Daarvan voldeden er 65 niet aan het geldende energiepeil E-100. Voor aangiftes met een aanvraagdatum van de vergunning in 2006 voldoen er 38 niet aan de E-peileis en niet aan de K-peileis (2006 was een overgangsjaar: er mocht gekozen worden om te voldoen aan de E-peil of aan de K-peil). Voor aangiftes met een vergunningsaanvraag in 2007 voldoen er 26 niet aan de E-peileis. Voor aangiftes met een vergunningsaanvraag in 2008 voldoet er 1 niet aan de E-peileis. Dat maakt dat 0,26% van de nieuwbouwwoningen niet voldoet aan de E-peileis. Vanaf 1 januari 2010 is E-80 de norm voor het energiepeil.

Doelstelling	9.1 De globale werkzaamheidsgraad stijgt tot minstens 70% in 2020, dankzij een gemiddelde jaarlijkse groei van minstens een 0,5 procentpunt.
Kernindicator	Werkzaamheidsgraad (15-64 jaar), jaargemiddelde, in %
Definitie	De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Onder 'werkenden' verstaan we iedereen die in een bepaalde referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht (definitie van de Internationale Arbeidsorganisatie).
Streefwaarde	Minstens 70% in 2020
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juli van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	11/12/2009
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/392.htm

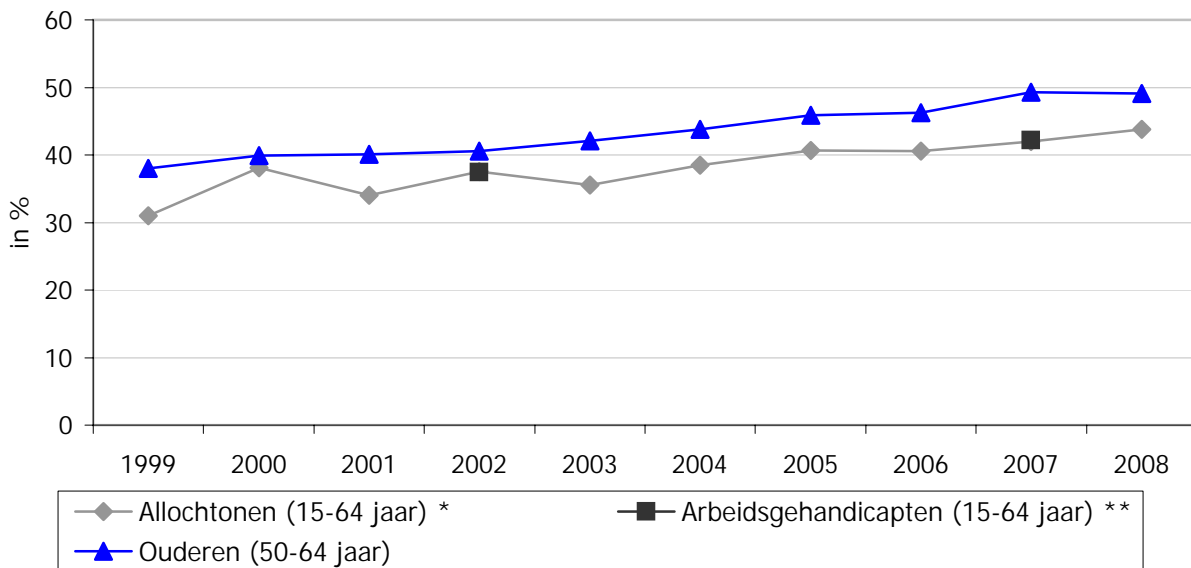

Bespreking

Het aandeel werkende Vlamingen is in 2008 opnieuw lichtjes toegenomen (+ 0,4 procentpunt in vergelijking met 2007). Er zijn dan 66,5% van de Vlamingen op beroepsactieve leeftijd (15 tot 64 jaar) aan het werk. Dit betekent dat zowat 2 op de 3 Vlamingen op arbeidsleeftijd aan de slag is. De Vlaamse werkzaamheidsgraad is lange tijd stabiel gebleven, maar is sinds 2003 dan toch langzaam aan beginnen groeien.

Doelstelling	9.2.1 De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen. Voor kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+) verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.
Kernindicator	Werkzaamheidsgraad naar kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+), jaargemiddelde, in %
Definitie	De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Onder 'werkenden' verstaan we iedereen die in een bepaalde referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht (definitie van de Internationale Arbeidsorganisatie). 'Allochtonen' zijn personen met een niet-EU-nationaliteit. 'Personen met een handicap' zijn zij die "Ja" hebben geantwoord op de vraag : "Ervaart U in uw dagelijkse bezigheden (op het werk of daarbuiten) hinder door een handicap, een langdurige aandoening of langdurige ziekte (al dan niet werkgerelateerd)".
Streefwaarde	Gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 1 procentpunt
Dimensies	Naar nationaliteit, arbeidshandicap, leeftijd
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juli van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	11/12/2009
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/392.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/3461.htm

Werkzaamheidsgraad naar kansengroepen

* Tot 2004 niet-EU-15 nationaliteit, voor 2005-2006 niet-EU-25 nationaliteit, vanaf 2007 niet-EU-27 nationaliteit.

** Cijfer voor 2007 betreft een 2e kwartaalcijfer en is niet vergelijkbaar met 2002 toen de handicapvraag anders gesteld werd.

Bespreking

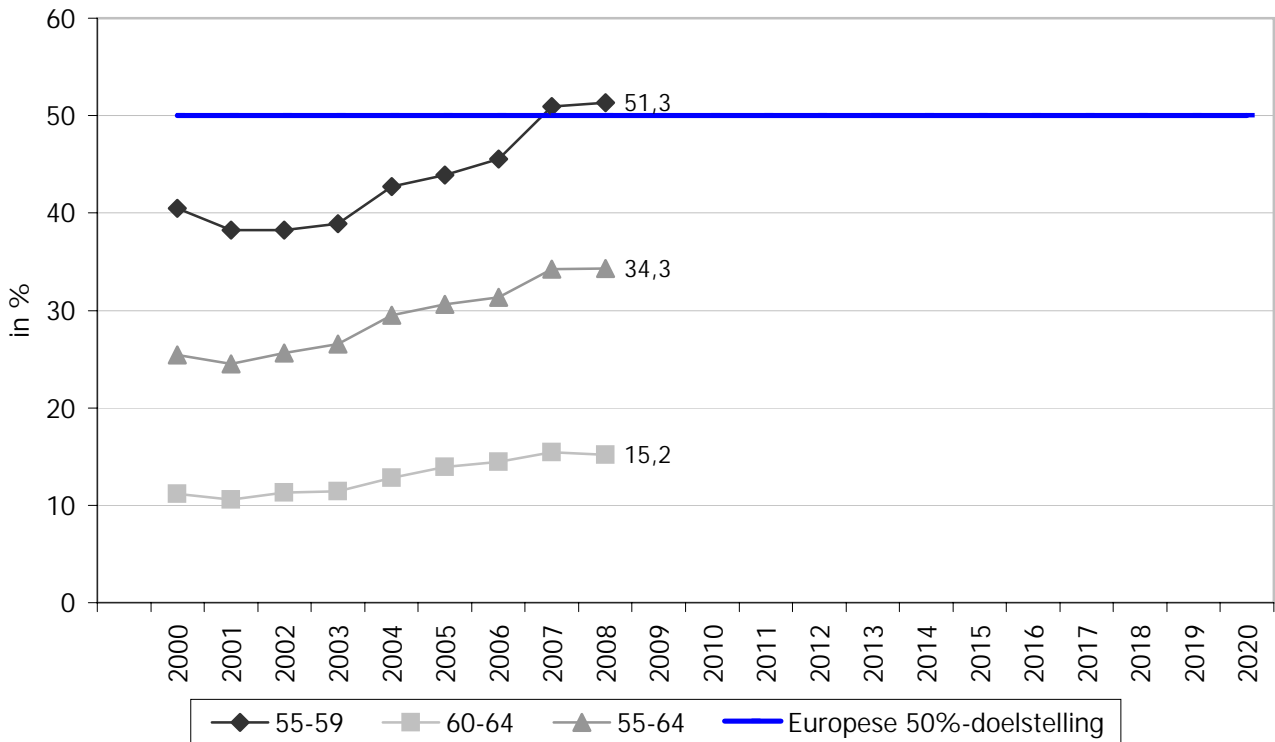
Personen met een nationaliteit van buiten de Europese Unie hebben de laatste jaren een grote stap voorwaarts gezet. Van een werkzaamheidsgraad van 38,1% in 2000 sprongen ze in 2008 naar een aandeel werkenden van 43,8%. In vergelijking met 2007 groeide de werkzaamheidsgraad van allochtonen met 1,8 procentpunt aan. Vooral de inhaalbeweging van vrouwen met een niet EU-nationaliteit was uitgesproken in de periode 2000-2008.

De arbeidsmarktdeelname van personen met een handicap (42,2%) blijft in 2007 een heel stuk onder die van de totale bevolking (65,6%).

In het Vlaamse Gewest verschilt de werkzaamheid sterk naargelang de leeftijd. De lage werkzaamheid van de 50-plussers is en blijft een belangrijk aandachtspunt op de Vlaamse arbeidsmarkt. De laatste jaren was het net bij de 50-64-jarigen dat er een aanzienlijke toename van de werkzaamheidsgraad kon opgetekend worden, maar in 2008 komt hier een einde aan en is het aandeel werkende 50-plussers zelfs lichtjes gedaald (-0,2 procentpunt).

Doelstelling	9.2.2 De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen. Voor kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+) verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.
Kernindicator	Werkzaamheidsgraad 55+ per 5-jarige leeftijdsklassen, jaargemiddelde, in %
Definitie	De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Onder 'werkenden' verstaan we iedereen die in een bepaalde referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht (definitie van de Internationale Arbeidsorganisatie).
Streefwaarde	Werkzaamheidsgraad van 50% bij 55+
Dimensies	Naar leeftijd (5-jarige klassen)
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juli van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	11/12/2009
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/392.htm

Werkzaamheidsgraad 55-plussers naar 5-jarige leeftijdsklassen

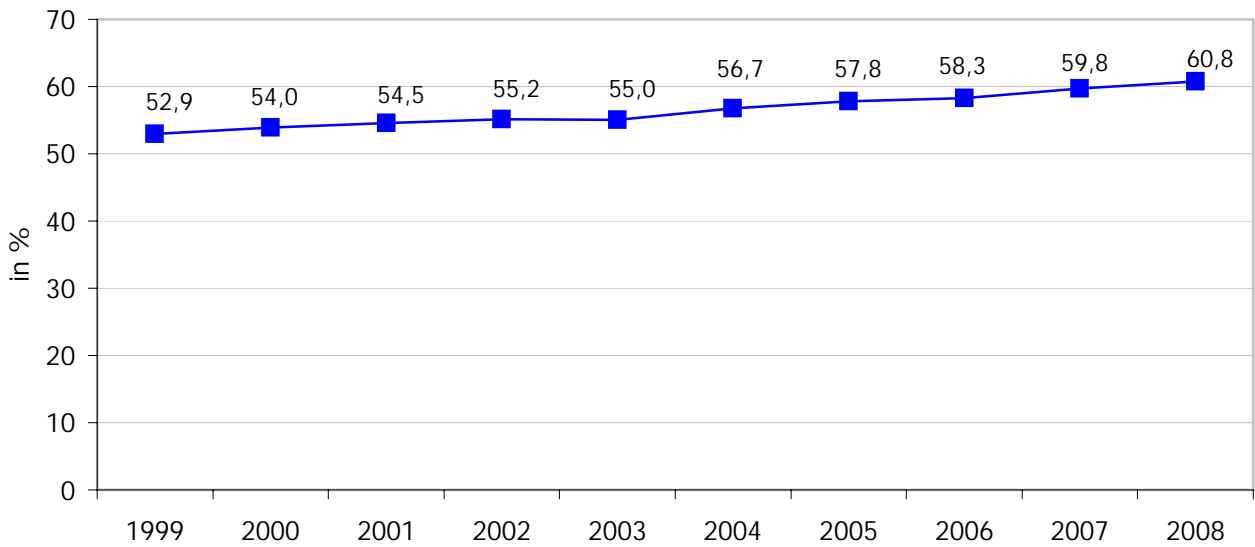

Bespreking

Bij een verdere opdeling van de werkzaamheid van de 55-plussers naar 5-jarige leeftijdsklassen, wordt al snel duidelijk dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de 55- tot 59-jarigen enerzijds en de 60-64-jarigen anderzijds. De werkzaamheid bij de 55-59-jarigen groeide de laatste jaren flink aan tot 51,3% in 2008; bij de 60-64-jarigen was dit een pak minder en werkt in 2008 nog nauwelijks 1 op 6. Samen halen de 55-plussers zo een werkzaamheidsgraad van 34,3% in 2008, wat nagenoeg een stilstand ten opzichte van 2007 betekent (+0,1 procentpunt).

Doelstelling	9.2.3 De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen. Voor kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+) verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.
Kernindicator	Werkzaamheidsgraad (15-64 jaar) vrouwen, jaargemiddelde, in %
Definitie	De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Onder 'werkenden' verstaan we iedereen die in een bepaalde referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht (definitie van de Internationale Arbeidsorganisatie).
Streefwaarde	Verdere stijging
Dimensies	Naar geslacht
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juli van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	11/12/2009
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/392.htm

Werkzaamheidsgraad vrouwen

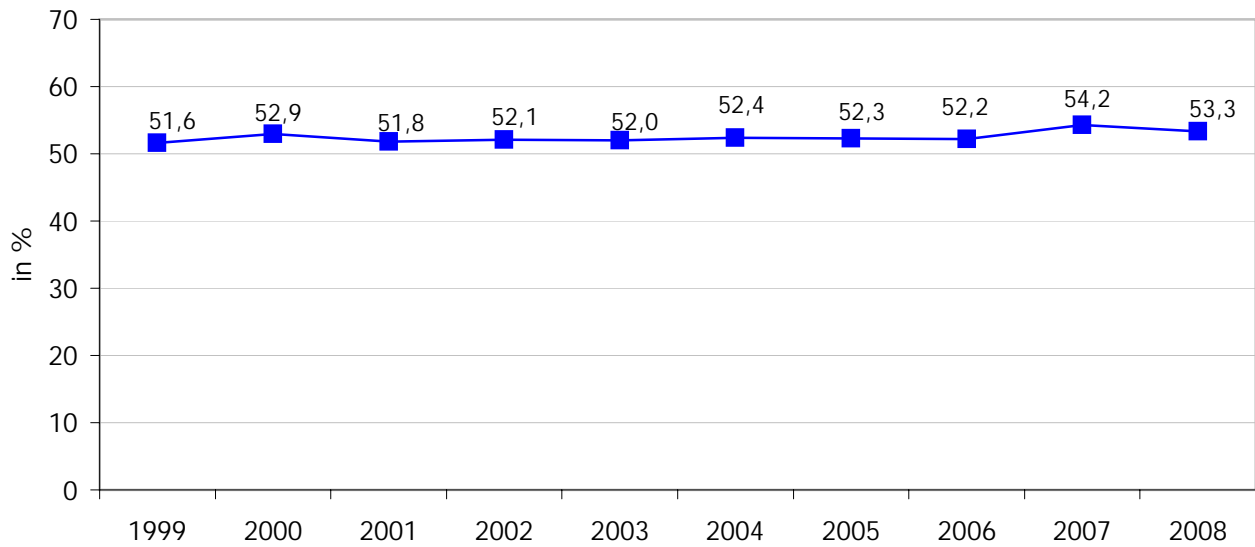

Bespreeking

Anno 2008 bedraagt de vrouwelijke werkzaamheidsgraad 60,8%. Dat is 1 procentpunt meer dan in 2007. De genderkloof brokkelt daarmee verder af tot 11,2 procentpunten. Het is de groeiende arbeidsdeelname van de vrouwen die de afgelopen jaren voor een stijging van de globale werkzaamheidsgraad in Vlaanderen heeft gezorgd. De toename in de vrouwelijke werkzaamheid hangt nauw samen met de toenemende populariteit van deeltijdarbeid.

Doelstelling	9.2.4 De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen. Voor kansengroepen (allochtonen, personen met een arbeidshandicap en 50+) verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.
Kernindicator	Werkzaamheidsgraad (25-64 jaar) laaggeschoolden, jaargemiddelde, in %
Definitie	De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd. Onder 'werkenden' verstaan we iedereen die in een bepaalde referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht (definitie van de Internationale Arbeidsorganisatie). Het onderwijsniveau wordt ingedeeld aan de hand van het hoogst behaalde diploma van de respondent; deze indeling komt overeen met de internationaal geldende ISCED-indeling. Laaggeschoolden zijn hierbij de personen zonder diploma, met een diploma lager onderwijs, of secundair onderwijs van de 1ste of 2de graad.
Streefwaarde	Verdere stijging
Dimensies	Naar onderwijsniveau
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juli van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	11/12/2009
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/3456.htm

Werkzaamheidsgraad laaggeschoolden

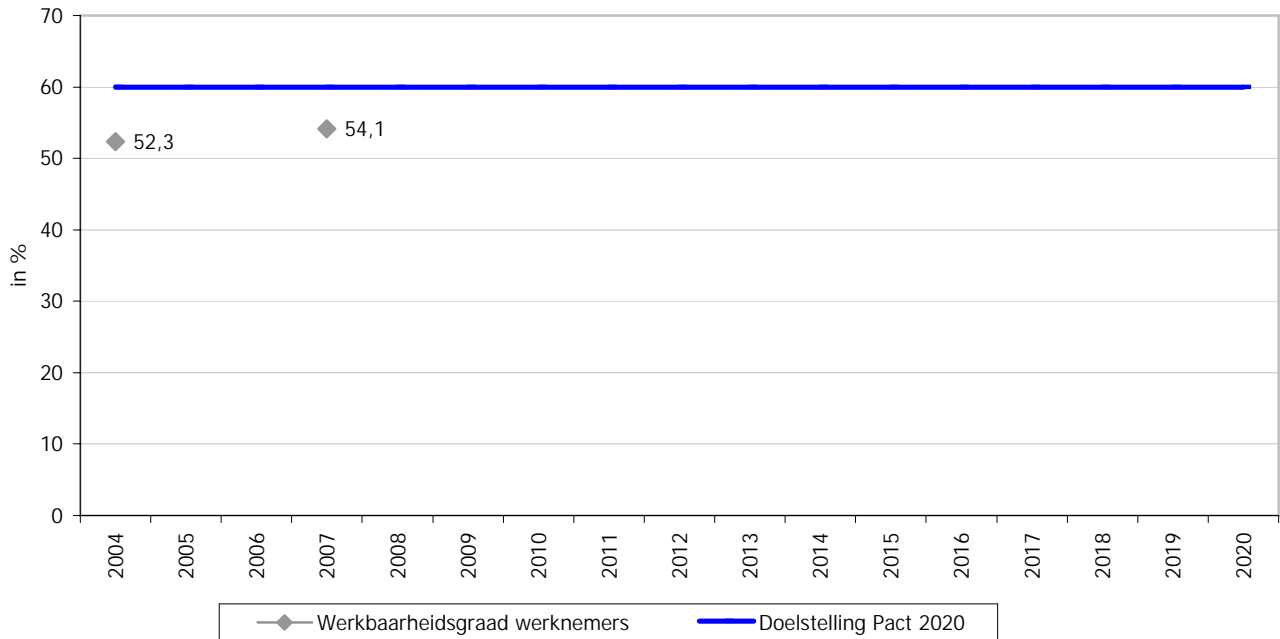

Bespreeking

Anno 2008 komt de werkzaamheidsgraad bij laaggeschoolden op 53,3%. Dat is 0,9 procentpunt minder dan in 2007. Over langere periode bekeken, blijft de werkzaamheidsgraad bij de laaggeschoolden relatief stabiel. Dat is ook het geval voor de andere opleidingsniveaus, maar deze liggen wel op een hoger peil. Zo is bij de middengeschoolde Vlamingen circa 78% aan het werk en bij de hogeschoolden ongeveer 87%.

Doelstelling	10.1 Zowel de werkbaarheid van werknemers als van zelfstandigen groeit jaarlijks gemiddeld met minstens 0,5 procentpunt . De werkbaarheidsgraad verhoogt voor werknemers daardoor tot minstens 60% in 2020, en komt voor zelfstandigen in 2020 zo dicht mogelijk bij 55%.
Kernindicator	Werkbaarheidsmonitor werknemers
Definitie	De werkbaarheidsgraad is een samengestelde ratio die aangeeft welk percentage van de werknemers een job heeft die voldoende leermogelijkheden biedt, goed te combineren is met het privéleven en geen aanleiding geeft tot werkstress of motivatieproblemen.
Streefwaarde	Minstens 60% in 2020
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 (nulmeting) en 2007
Frequentie en stiptheid	Driejaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juni van het jaar x
Laatst gewijzigd	24/07/2009
Meetmethode	Schriftelijke bevraging van een representatief staal van 20.000 loontrekkende Vlamingen.
Bron data	SERV-STV Innovatie & Arbeid
Meer informatie	

Werkbaarheidsgraad werknemers

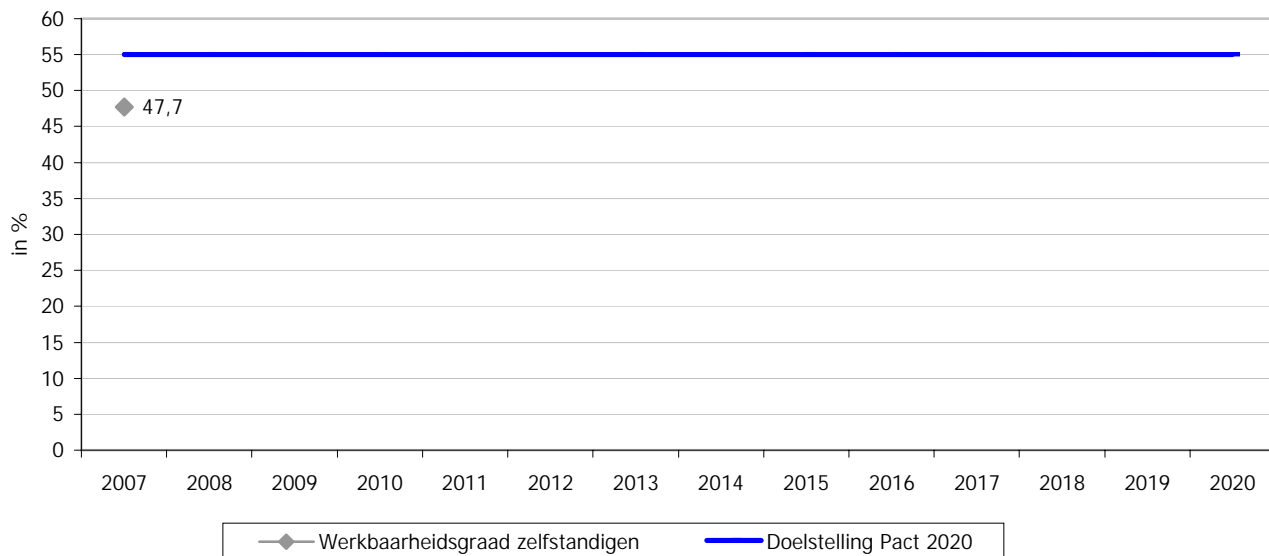

Bespreking

In 2007 stijgt de werkbaarheidsgraad van de Vlaamse loontrekkenden tot 54,1% (+1,8 procentpunt t.o.v. 2004). Daarmee komt het aandeel van de werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft op vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans op ruim de helft. Daartegenover staat dat 45,9% van de Vlaamse werknemers met één of meerdere werkbaarheidsproblemen geconfronteerd wordt. De meesten onder hen ondervinden slechts één (23,9%) of twee (14%) werkbaarheidsknelpunten, een kleine minderheid onder hen ervaart er drie (6,1%) of meer (1,8%).

Doelstelling	10.2 Zowel de werkbaarheid van werknemers als van zelfstandigen groeit jaarlijks gemiddeld met minstens 0,5 procentpunt . De werkbaarheidsgraad verhoogt voor werknemers daardoor tot minstens 60% in 2020, en komt voor zelfstandigen in 2020 zo dicht mogelijk bij 55%.
Kernindicator	Werkbaarheidsmonitor zelfstandigen
Definitie	De werkbaarheidsgraad is een samengesteld cijfer dat aangeeft welk percentage van de zelfstandigen een job heeft die voldoende leermogelijkheden biedt, goed te combineren is met het privéleven en geen aanleiding geeft tot werkstress of motivatieproblemen.
Streefwaarde	Zo dicht mogelijk bij 55% in 2020
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2007 (nulmeting)
Frequentie en stiptheid	Driejaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juni van het jaar x
Laatst gewijzigd	24/07/2009
Meetmethode	Schriftelijke bevraging van een representatief staal van 6.000 Vlaamse zelfstandige ondernemers.
Bron data	SERV-STV Innovatie & Arbeid
Meer informatie	

Werkbaarheidsgraad zelfstandigen

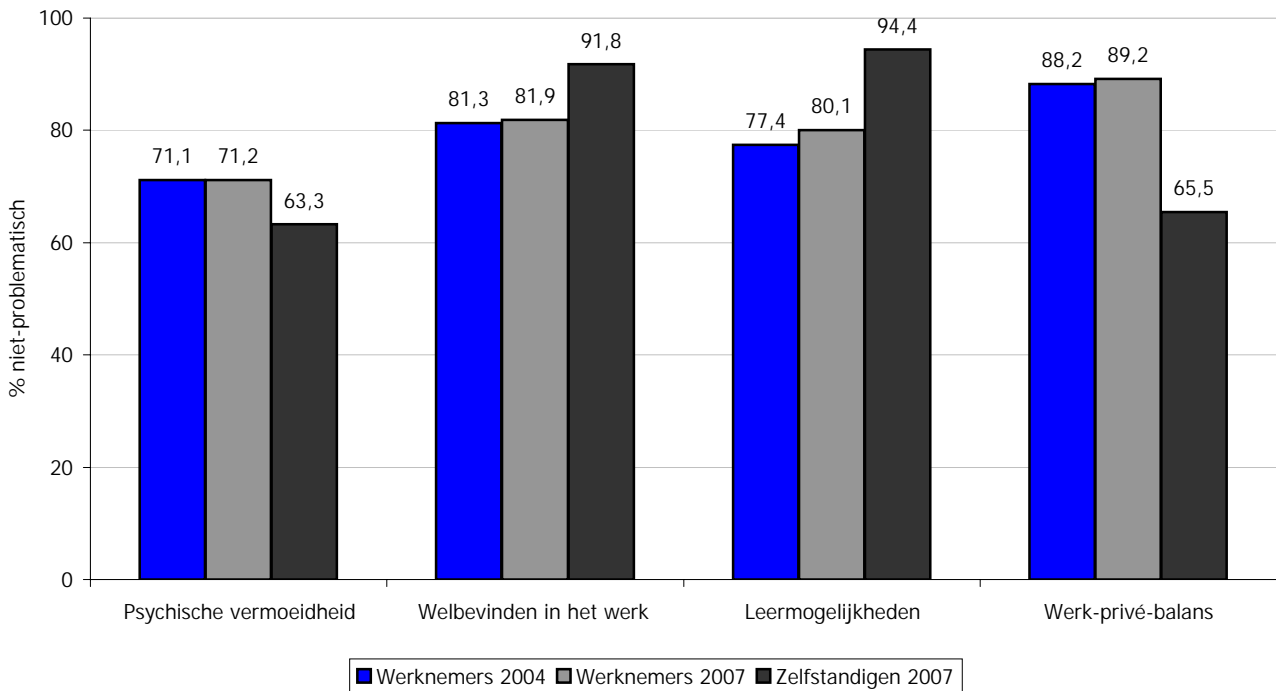

Bespreking

In 2007 bedraagt de werkbaarheidsgraad van de Vlaamse zelfstandige ondernemers 47,7%. Daarmee komt het aandeel van de zelfstandigen dat een kwaliteitsvolle job heeft op vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans nog niet op de helft. Daartegenover staat dat de meerderheid of 52,3% van de zelfstandige ondernemers met één of meerdere werkbaarheidsproblemen geconfronteerd wordt. De meesten onder hen ondervinden slechts één (27,1%) of twee (19,9%) werkbaarheidsknelpunten, een kleine minderheid onder hen ervaart er drie (4,6%) of meer (0,7%).

Doelstelling	10.3 Dit impliceert dat voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans) hogere groeicijfers gescoord worden.
Kernindicator	Werkbaarheidsmonitor werknemers en zelfstandigen voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies. Score: % niet problematisch Operationalisering hogere groeicijfers = de groei in procentpunten in de globale werkbaarheid + 0,1pp
Definitie	De werkbaarheidsmonitor meet vier belangrijke aspecten van arbeidskwaliteit: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie), leermogelijkheden en de balans tussen werk en privé.
Streefwaarde	Hogere groeicijfers in 2020
Dimensies	Vier werkbaarheidsdimensies naar loontrekkenden/zelfstandigen, % niet problematisch
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 (alleen voor werknemers) en 2007
Frequentie en stiptheid	Driejaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juni van het jaar x
Laatst gewijzigd	24/07/2009
Meetmethode	Schriftelijke bevraging van een representatief staal van werkende Vlamingen: 20.000 loontrekkenden en 6.000 zelfstandige ondernemers.
Bron data	SERV-STV Innovatie & Arbeid
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4507.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/3541.htm

Werkbaarheidsindicatoren in 2004 en 2007, naar werknemer/zelfstandige

Bespreking

Werkbaar werk kan concreet gemaakt worden aan de hand van vier indicatoren: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (werkbetrokkenheid, motivatie), leermogelijkheden (kansen op blijven en competentie-ontwikkeling) en werk-privé-balans (combinatie van arbeid met gezin en sociaal leven).

Bij een zeer ruime meerderheid van zowel werknemers als zelfstandigen in 2007, blijken er zich geen problemen te stellen op gebied van welbevinden in het werk en leermogelijkheden. Het aandeel zelfstandigen dat tot de niet-problematische groep behoort op vlak van beide werkbaarheidsdimensies ligt een stuk hoger dan het percentage werknemers dat zich in deze positie bevindt. In vergelijking met 2004 is de groep werknemers in een niet-problematische situatie toegenomen voor deze twee werkbaarheidsdimensies met respectievelijk 0,6 procentpunt en 2,7 procentpunten.

Op terrein van psychische vermoeidheid is de niet-problematische categorie aanzienlijk kleiner, zowel voor de loontrekkenden en zeker voor de zelfstandige ondernemers. De groep werknemers is voor deze dimensie lichtjes aangegroeid t.o.v. 2004 (+0,1 procentpunt).

Het grootste verschil tussen zelfstandigen en werknemers situeert zich op vlak van werk-privé-balans. Bijna negen op tien werknemers bevindt zich in een niet-problematische situatie, waar dat bij de zelfstandige ondernemers maar twee op drie zijn. Ten opzichte van 2004 steeg de groep loontrekkenden in deze werkbaarheidsdimensie met 1 procentpunt.

Doelstelling	10.4.1 Bijzondere aandacht gaat naar vrouwen, kansengroepen en bijzondere gezinssituaties. Hiertoe wordt in het algemeen gestreefd naar een betere afstemming tussen arbeid en gezin.
Kernindicator	Werkbaarheidsmonitor werknemers en zelfstandigen voor kansengroepen en vrouwen. Operationalisering kansengroepen: 50+, laaggeschoolden, personen met een arbeidshandicap
Definitie	De werkbaarheidsgraad is een samengesteld cijfer dat aangeeft welk percentage van de zelfstandigen en de werknemers een job heeft die voldoende leermogelijkheden biedt, goed te combineren is met het privéleven en geen aanleiding geeft tot werkstress of motivatieproblemen.
Streefwaarde	/
Dimensies	Naar vrouwen en kansengroepen (arbeidshandicap niet bevraagd bij zelfstandigen)
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 (alleen werknemers) en 2007
Frequentie en stiptheid	Driejaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juni van het jaar x
Laatst gewijzigd	24/07/2009
Meetmethode	Schriftelijke bevraging van een representatief staal van werkende Vlamingen: 20.000 loontrekkenden en 6.000 zelfstandige ondernemers.
Bron data	SERV-STV Innovatie & Arbeid
Meer informatie	

Werkbaarheidsgraad kansengroepen in 2004 en 2007, in %

	Werknemers		Zelfstandigen
	2004	2007	2007
Vrouwen	51,4	52,6	46,9
50-54-jarigen	47,1	52,2	53,0
55-plussers	58,5	54,6	53,4
Laaggeschoolden	34,9	35,9	43,3
Personen met een arbeidshandicap (erg)	-	19,2	-
Personen met een arbeidshandicap (in zekere mate)	-	36,2	-

Bespreking

De globale werkbaarheidsgraad van werknemers en zelfstandigen bedraagt in 2007 respectievelijk 54,1% en 47,7%.

De werkbaarheidsgraad van de werkende vrouwen, zowel bij de zelfstandigen als bij de loontrekkenden, ligt in 2007 iets onder de globale Vlaamse werkbaarheidsgraad. Bij de vrouwelijke loontrekkenden is er een significant verschil met hun mannelijke collega's (55,6%); bij de vrouwelijke zelfstandige ondernemers in vergelijking met hun mannelijke tegenhangers (48,1%) is dat niet het geval. De vrouwelijke werkbaarheidsgraad bij de werknemers groeide aan met 1,2 procentpunt in vergelijking met 2004.

De werkbaarheidsgraad bij de plusvijftigers onder de zelfstandige ondernemers ligt anno 2007 opvallend hoger dan de globale werkbaarheidsgraad en ook bij de 55-plussers onder de werknemers is dat het geval. Meer dan in andere leeftijdsgroepen verlaten de vijftigplussers de arbeidsmarkt en zijn de oudere werkenden die overblijven een 'selecte' groep. De werkbaarheidsgraad bij de 50-54-jarigen nam aanzienlijk toe in vergelijking met 2004 (+5,1 procentpunten); voor de 55-plussers was dat niet het geval (-3,9 procentpunten).

De werkbaarheidsgraad van de laaggeschoolden ligt zowel bij de werknemers als bij de zelfstandigen onder de algemene werkbaarheidsgraad. Bij de laaggeschoolde loontrekkenden steeg de werkbaarheidsgraad met 1 procentpunt ten opzichte van 2004.

Bij loontrekkende personen met een erge arbeidshandicap ervaart maar één op vijf zijn/haar baan als kwaliteitsvol; bij personen met een zekere mate van arbeidshandicap is dat ruim één op drie.

Doelstelling	10.4.2 Bijzondere aandacht gaat naar vrouwen, kansengroepen en bijzondere gezinssituatie. Hiertoe wordt in het algemeen gestreefd naar een betere afstemming tussen arbeid en gezin.
Kernindicator	Bijzondere gezinssituaties en het streven naar een betere afstemming arbeid en gezin: variabele huishoudtype expliciet opnemen in de monitoring voor alle vier de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (% niet problematisch)
Definitie	De werkbaarheidsmonitor meet vier belangrijke aspecten van arbeidskwaliteit: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (motivatie), leermogelijkheden en de balans tussen werk en privé. % niet problematisch
Streefwaarde	/
Dimensies	Vier werkbaarheidsdimensies naar loontrekkenden/zelfstandigen en naar huishoudtype: alleenstaande zonder kinderen, partner zonder job en geen kinderen, partner met kinderen en geen kinderen, alleenstaand met kinderen, partner zonder job en kinderen, partner met job en kinderen.
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 (enkel werknemers) en 2007
Frequentie en stiptheid	Driejaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in juni van het jaar x
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Schriftelijke bevraging van een representatief staal van werkende Vlamingen: 20.000 loontrekkenden en 6.000 zelfstandige ondernemers.
Bron data	SERV-STV Innovatie & Arbeid
Meer informatie	

Werkbaarheidsindicatoren in 2004 en 2007,
naar huishoudtype en werknemer/zelfstandige, % niet problematisch

	Werknemers								Zelfstandigen			
	Psychische vermoeidheid		Wel-bevinden in het werk		Leermogelijkheden		Werk-privé-balans		Psychische vermoeidheid	Wel-bevinden in het werk	Leermogelijkheden	Werk-privé-balans
	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2004	2007	2007			
Alleenstaand zonder kinderen	73,5	72,9	79,2	78,2	77,3	79,6	90,8	91,6	60,6	92,0	93,0	67,2
Partner zonder job, geen kinderen	69,7	71,2	78,5	81,7	73,9	76,3	88,1	90,7	66,7	90,5	86,9	74,7
Partner met job, geen kinderen	71,2	70,2	80,5	81,2	78,2	80,9	90,4	89,8	66,4	91,7	94,6	72,4
Alleenstaand met kinderen	67,2	67,5	79,8	82,2	73,9	78,8	86,5	88,1	64,4	89,3	95,3	71,1
Partner zonder job, kinderen	68,9	70,0	79,0	77,2	76,4	76,1	89,6	87,3	64,3	91,2	96,4	63,8
Partner met job, kinderen	71,2	71,2	83,2	84,1	78,1	81,4	86,1	88,2	63,0	92,5	95,3	61,8
Totaal	71,2	71,1	81,2	81,8	77,5	80,3	88,2	89,2	63,8	91,9	94,6	65,9

Bespreking

Globaal kan gesteld worden dat in 2007 bij de meerderheid van de werknemers en de zelfstandige ondernemers voor elk van de werkbaarheidsaspecten er zich weinig tot geen problemen stellen. Er valt wel wat verscheidenheid te noteren voor elk van de werkbaarheidsdimensies indien rekening gehouden wordt met de gezinspositie van de werkende. Voor de werknemers kan de vergelijking met 2004 gemaakt worden en daaruit blijkt dat er een lichte verbetering is voor de meeste werkbaarheidsdimensies voor het merendeel van de loontrekkenden, over de gezinssituaties heen.

Loontrekkende alleenstaanden zonder kinderen behalen de hoogste cijfers voor een werksituatie zonder problemen op vlak van psychische vermoeidheid en werk-privé-balans. Werknemers die een partner met job en kinderen hebben de minst problematische werksituatie op vlak van welbevinden en leermogelijkheden. Loontrekkenden met een partner zonder job en met kinderen zijn het minst in niet-problematische werksituaties op vlak van welbevinden, leermogelijkheden en werk-privé-balans.

Zelfstandigen met een partner zonder job en geen kinderen bevinden zich het meest in een job zonder problemen op gebied van psychische vermoeidheid en werk-privé-balans. Op vlak van leermogelijkheden scoren zij dan weer minder goed dan de zelfstandigen met een andere gezinssituatie.

Alleenstaande zelfstandige ondernemers zonder kinderen bevinden zich meer in een werksituatie met problemen op vlak van psychische vermoeidheid dan de zelfstandigen met een andere gezinssituatie.

Voor meer dan 95% van de zelfstandigen met een partner zonder job en kinderen geldt dat hun werksituatie niet problematisch is op vlak van leermogelijkheden.

Doelstelling	10.4.3 Bijzondere aandacht gaat naar vrouwen, kansengroepen en bijzondere gezinssituaties. Hiertoe wordt in het algemeen gestreefd naar een betere afstemming tussen arbeid en gezin.
Kernindicatoren	Arbeidsdeelname naar huishoudtype
Definitie	De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Bij de werkzaamheidsgraad naar huishoudtype wordt de leeftijdsgroep afgebakend op 25-49 jaar. Onder 'werkenden' verstaan we iedereen die in een bepaalde referentieweek minstens één uur betaalde arbeid heeft verricht (definitie van de Internationale Arbeidsorganisatie).
Streefwaarde	/
Dimensies	Naar huishoudtype: alleenstaand, samenwonend al of niet met kinderen, alleenstaande ouder
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2006-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, statistiek voor jaar x is in principe beschikbaar in het najaar van het jaar x+1
Laatst gewijzigd	totaal
Meetmethode	De Eurostat Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie, waarvan de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van de FOD Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) de Belgische uitvoering is.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE)
Meer informatie	

Werkzaamheidsgraad (25-49 jaar), naar geslacht en huishoudtype, in %

	Totaal	Man	Vrouw
2006			
alleenstaand	83,5	84,4	81,7
samenwonend met partner zonder kinderen	87,6	93,1	82,2
samenwonend met partner en 1 kind	88,8	95,3	82,8
samenwonend met partner en 2 kinderen	89,8	96,4	83,5
samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	80,1	93,0	68,0
alleenstaande ouder	83,4	92,4	80,2
totaal	85,8	91,5	80,0
2007			
alleenstaand	84,7	84,1	85,8
samenwonend met partner zonder kinderen	89,0	93,9	84,1
samenwonend met partner en 1 kind	89,1	96,3	82,5
samenwonend met partner en 2 kinderen	90,2	97,5	83,4
samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	80,9	94,2	68,6
alleenstaande ouder	86,7	95,0	82,5
totaal	86,8	92,3	81,1
2008			
alleenstaand	86,6	87,1	85,6
samenwonend met partner zonder kinderen	90,1	95,3	85,0
samenwonend met partner en 1 kind	90,7	96,1	85,8
samenwonend met partner en 2 kinderen	90,9	96,7	85,5
samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	81,6	93,3	70,9
alleenstaande ouder	85,5	97,0	80,0
totaal	87,9	92,5	83,1

Bespreking

Bij een vergelijking van de werkzaamheidsgraad bij de 25-49-jarigen blijkt dat de gezinspositie toch een rol speelt bij het al dan niet buitenshuis werken.

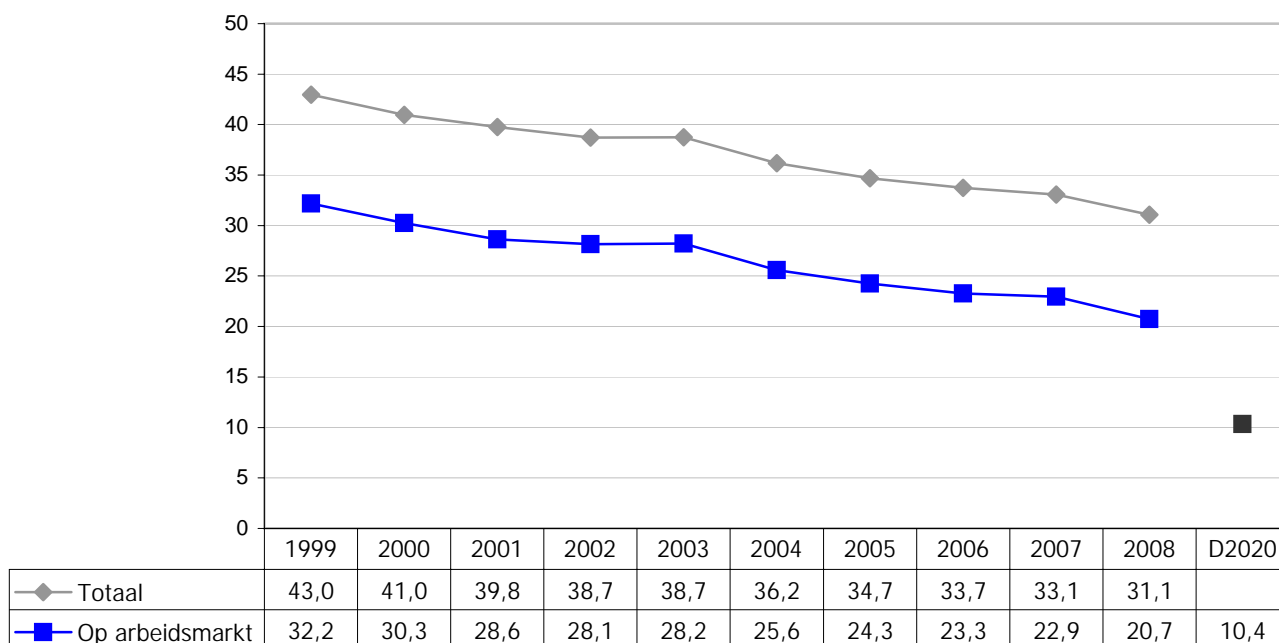
Zo zijn alleenstaande vrouwen (85,6%) anno 2008 iets minder vaak aan het werk dan alleenstaande mannen (87,1%). Het absolute verschil tussen alleenstaande mannen en vrouwen is tussen 2006 en 2008 wat afgenomen.

Zoals in de voorbije jaren is er weinig verschil in werkzaamheid tussen vrouwen met en zonder kinderen (rond 85% in 2008), behalve als ze 3 of meer kinderen hebben, dan zakt de vrouwelijke werkzaamheidsgraad aanzienlijk (circa 70%).

De werkzaamheidsgraad van alleenstaande ouders schommelt bij vrouwen rond de vrouwelijke gemiddelde arbeidsdeelname. Voor de alleenstaande mannelijke ouder is de kloof met de gemiddelde werkzaamheidsgraad bij mannen de laatste jaren wat groter geworden; zij zijn iets vaker aan de slag.

Doelstelling	11.2.1. Het aantal kortgeschoolden is in 2020 op de arbeidsmarkt met de helft verminderd. Dit komt doordat i) meer jongeren het secundair onderwijs afwerken ii) meer jongeren na hun secundair onderwijs verder studeren zowel in het hoger beroepsonderwijs als in het hoger onderwijs iii) meer mensen deelnemen aan levenslang en levensbreed leren (stijging tot 15% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd).
Kernindicatoren	Aandeel kortgeschoolden (max. lager secundair) 15-64 jaar op actieve leeftijd (aandeel kortgeschoolden 15-64 jaar op de arbeidsmarkt als achtergrondvariabele) (EAK)
Definitie	Aandeel kortgeschoolden 15-64 jaar. Deze leeftijdscategorie wordt internationaal als "actieve leeftijd" beschouwd. Kortgeschoolden zijn de personen zonder diploma, met een diploma lager onderwijs, of secundair onderwijs van de 1ste of 2de graad. Personen op de arbeidsmarkt zijn werkenden en werkzoekenden (ILO-definitie).
Streefwaarde	Halvering aantal kortgeschoolden op de arbeidsmarkt tegen 2020. Nulmeting: 2008
Dimensies	op arbeidsmarkt (werkend of werkzoekend), totaal (incl niet-beroepsactieven)
Vergelijking ruimte	geen
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, update in de eerste maanden na verloop jaar.
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	EAK-survey (Enquête Arbeidskrachten of Labour Force Survey), die op Europees niveau wordt georganiseerd.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE) ipv ADSEI EAK (bewerking Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://www.steunpuntwse.be/view/nl/3086184?section=methodologie

Kortgeschoolden op arbeidsmarkt

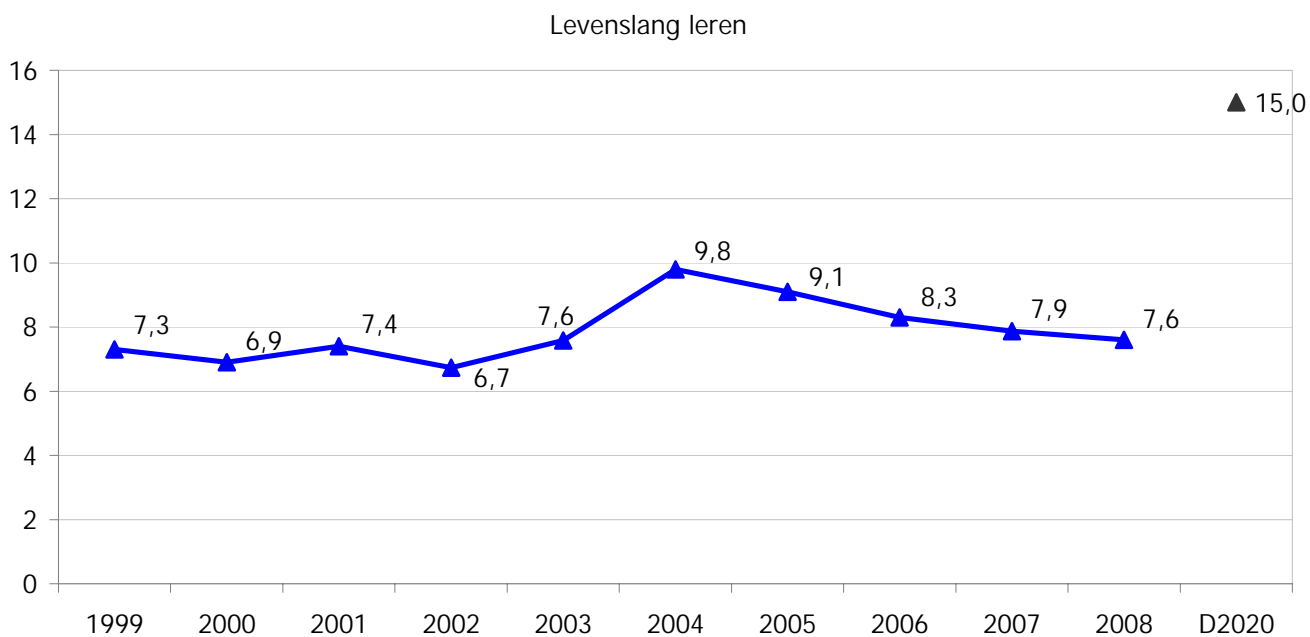

Bespreking

Het aandeel kortgeschoolden (maximaal lager secundair) daalt nog steeds. Over de gehele actieve leeftijdscategorie (15-64-jarigen) bedraagt het thans 31%. Trekt men hiervan diegenen af die zich niet op de arbeidsmarkt bevinden, daalt het aandeel tot 21%. Het Pact mikt op een halvering van de kortgeschoolden op de arbeidsmarkt tegen 2020.

SVR en de Departementen O&V en WSE wijzen erop dat op basis van huidige wetenschappelijke projecties het vrijwel onmogelijk is om tegen 2020 een halvering van het aantal kortgeschoolden op de arbeidsmarkt te realiseren, zoals vooropgesteld in doelstelling 11.2.

Doelstelling	11.2.2. Het aantal kortgeschoolden is in 2020 op de arbeidsmarkt met de helft verminderd. Dit komt doordat i) meer jongeren het secundair onderwijs afwerken ii) meer jongeren na hun secundair onderwijs verder studeren zowel in het hoger beroepsonderwijs als in het hoger onderwijs iii) meer mensen deelnemen aan levenslang en levensbreed leren (stijging tot 15% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd).
Kernindicatoren	Bevolking 25-64 jaar dat deelneemt aan opleidingen tijdens referentieperiode van 4 weken voorafgaand aan enquête (levenslang leren), in % (EAK)
Definitie	De indicator geeft het aandeel van de bevolking in de leeftijdscategorie tussen 25 en 64 jaar die in de referentieperiode van vier weken een opleiding (vorming) heeft gevolgd. Opleiding (vorming) wordt ruim opgevat en omvat zowel een opleiding in het reguliere onderwijs als erbuiten. De aard van de opleiding speelt geen rol. Het hoeft dus niet noodzakelijk over beroepgerichte opleidingen te gaan. Het gaat over jaargemiddelden, dat wil zeggen over jaargemiddelden van de steekproef die gelijkmatig over het jaar wordt gespreid. In het verleden (zie verder vergelijkbaarheid) waren de jaarcijfers niet altijd beschikbaar en beperkte men zich tot cijfers die alleen betrekking hadden op het tweede kwartaal. Vanaf 2006 werd de definitie van opleiding licht aangepast in die zin dat de studenten in vakantie uit de steekproef worden uitgesloten, hetgeen voordien niet het geval was.
Streefwaarde	15% van de totale bevolking op beroepsactieve leeftijd tegen 2020
Dimensies	geen
Vergelijking ruimte	geen
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. Een update verschijnt in de eerste maanden na verloop jaar.
Laatst gewijzigd	31/08/2009
Meetmethode	EAK-survey (Enquête Arbeidskrachten of Labour Force Survey), die op Europees niveau wordt georganiseerd.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE) ipv ADSEI EAK (bewerking Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4637.htm http://www.steunpuntwse.be/view/nl/3086184?section=methodologie

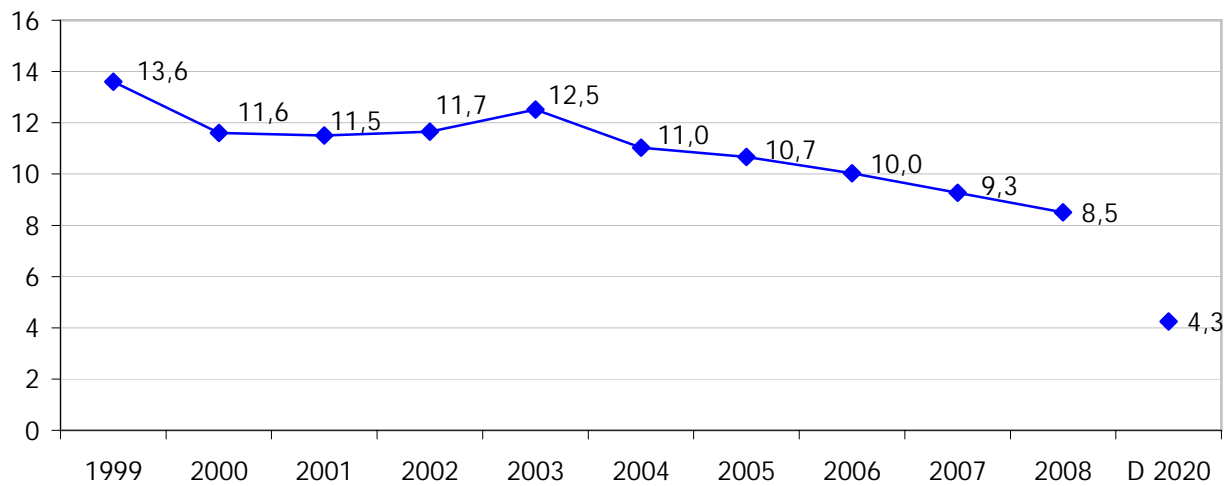

Bespreking

Het aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat deelneemt aan levenslang leren is in het Vlaamse Gewest internationaal vergeleken vrij laag en ligt onder het EU-gemiddelde. De Europese norm in het kader van de Lissabonstrategie is 12,5% tegen 2010. In 2008 bedroeg het aandeel echter slechts een kleine 8%. Bovendien daalt het aandeel reeds enkele jaren. Het Pact stelt 15% als streefnorm tegen 2020 voorop.

Doelstelling	11.3.1 Concreet halveren we tegen 2020 het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet-hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs.
Kernindicatoren	% vroegtijdige schoolverlaters (aandeel 18-24 jarigen zonder voldoende startkwalificaties en die geen opleiding volgen)
Definitie	Deze indicator, ook bekend onder de naam "ongekwalificeerde uitstroom", meet het aantal 18- tot en met 24-jarigen die als hoogste diploma lager secundair (1ste of 2de graad) onderwijs hebben en in de referentieperiode van de 4 laatste weken geen opleiding hebben gevolgd, in verhouding tot het totaal aantal 18- tot en met 24-jarigen. Het gaat telkens om jaargemiddelden. Het is pas sinds 2005 mogelijk om studenten in schoolvakantie af te zonderen. Voordien werden zij wel als ongekwalificeerde uitstroom beschouwd. Vandaar dat er een tijdreeksbreuk is tussen 2004 en 2005.
Streefwaarde	Halvering tegen 2020. Nulmeting 2008
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Geen
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. Een update verschijnt in de eerste maanden na verloop jaar.
Laatst gewijzigd	31/08/2009
Meetmethode	EAK-survey (Enquête Arbeidskrachten of Labour Force Survey), die op Europees niveau wordt georganiseerd.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking Departement WSE/ Steunpunt WSE) ipv ADSEI EAK (bewerking Steunpunt WSE)
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/995.htm

Vroegtijdige schoolverlaters (1)

Bespreking

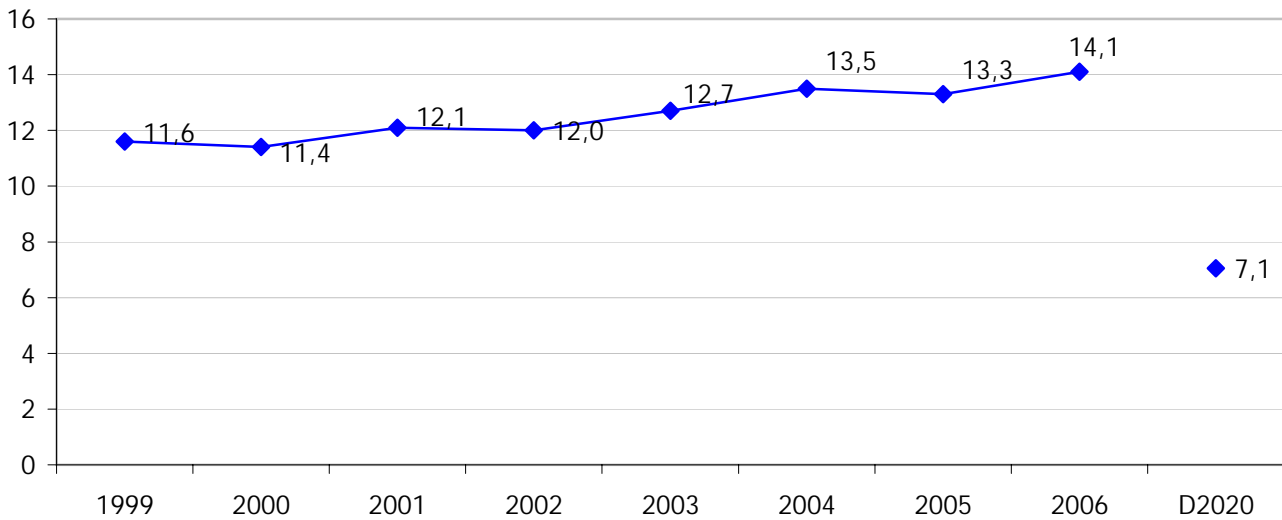
In het Vlaamse Gewest wordt sinds 2004 een dalende tendens vastgesteld. In 2008 hadden 8,5% van de 18-24 jarigen geen diploma lager secundair onderwijs en waren niet in opleiding, tegenover 12,5% in 2003. De Europese norm in het kader van het Lissabonproces (10% tegen 2010) is al in 2007 bereikt. Daarmee presteert het Vlaamse Gewest beter dan de overige regio's. De doelstelling in het kader van het Pact van Vlaanderen is echter een stuk ambitieuzer en vraagt een halvering van de huidige waarde tegen 2020.

SVR en de Departementen O&V en WSE wijzen erop dat op basis van huidige wetenschappelijke inzichten het vrijwel onmogelijk is om tegen 2020 een halvering van het aantal vroegtijdige schoolverlaters te bereiken, zoals geformuleerd in doelstelling 11.3.

Doelstelling	11.3.2 Concreet halveren we tegen 2020 het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet-hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs.
Kernindicatoren	% 22-jarigen dat niet beschikt over een kwalificatie van het niveau secundair onderwijs en zich niet meer in het leerplichtonderwijs bevindt
Definitie	Het gaat over het percentage van de 22-jarigen dat geen kwalificatie hoger secundair onderwijs heeft en zich ook niet meer in het leerplichtonderwijs bevindt. Onder kwalificatie secundair onderwijs wordt zowel de kwalificaties uit het voltijds secundair onderwijs, Syntra of het deeltijds beroepssecundair onderwijs verstaan.
Streefwaarde	Halvering tegen 2020 Nulmeting: 2006
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	Geen
Vergelijking tijd	1999-2006
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. Een update verschijnt in het najaar na verloop jaar.
Laatst gewijzigd	31/08/2009
Meetmethode	Administratieve data van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Het betreft populatiegegevens.
Bron data	Steunpunt Studie en Schoolloopbanen (SSL), Onderwijs en Vorming
Meer informatie	http://www.steunpuntloopbanen.be http://www.steunpuntloopbanen.be/public_upload/OD1_2008_13_OU_lft.pdf

Vroegtijdige schoolverlaters (2)

I

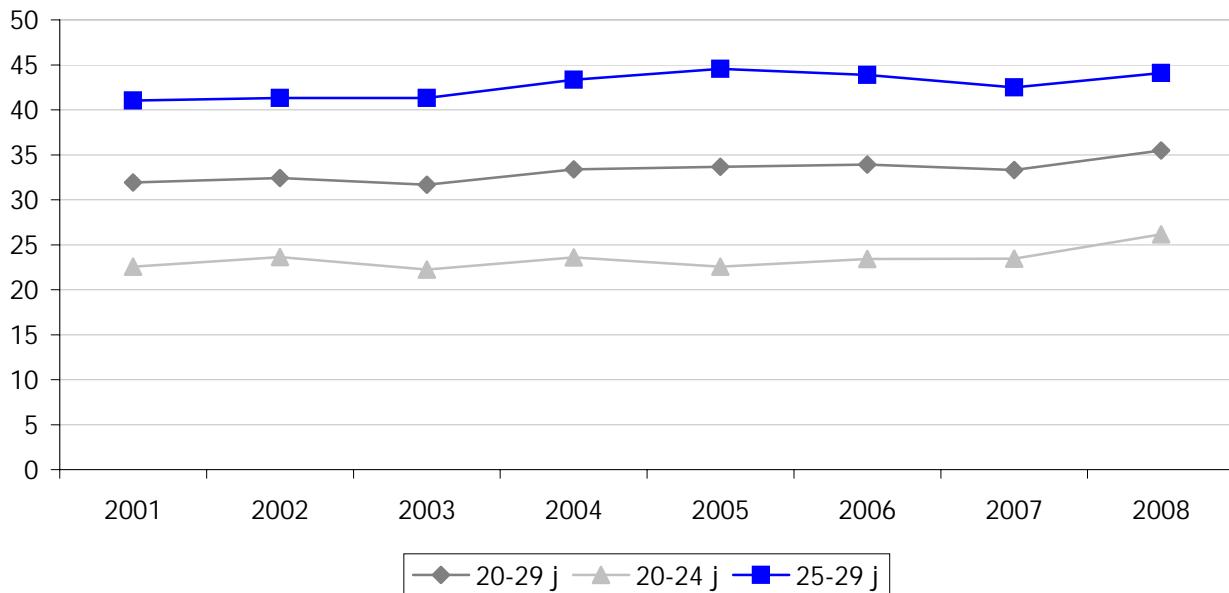
Bespreking

In 2006 wordt een aandeel vroegtijdige schoolverlaters geconstateerd van 14%, veel meer dan de 10% van de EAK--indicator (zie 11.3.1). In tegenstelling tot de EAK-indicator over de ongekwalificeerde uitstroom is hier wel een stijgende tendens waar te nemen, ondanks de (bewust) zeer gelijklopende formulering, wat impliceert dat een halvering van de ongekwalificeerde uitstroom tegen 2020, een doelstelling van het Pact, een grote uitdaging vormt. Belangrijke verschil met de EAK-indicator is dat hier geen verwijzing is naar de (brede) vormingactiviteiten, zodat de categorie "zonder kwalificatie die een opleiding volgt" hier niet van de ongekwalificeerde uitstroom wordt "afgetrokken". Een ander belangrijk verschil is dat voor deze indicator een beroep wordt gedaan op objectieve administratieve bestanden, terwijl de EAK-indicator gebaseerd is op een survey van de betrokkenen zelf.

SVR en de Departementen O&V en WSE wijzen erop dat op basis van huidige wetenschappelijke inzichten het vrijwel onmogelijk is om tegen 2020 een halvering van het aantal vroegtijdige schoolverlaters te bereiken, zoals geformuleerd in doelstelling 11.3.

Doelstelling	11.3.3 Concreet halveren we tegen 2020 het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet-hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs.
Kernindicatoren	Aandeel jongeren met een diploma hoger onderwijs 20-29 jaar (aandeel 20-24 jaar en 25-29 jaar als achtergrondvariabele)
Definitie	Aandeel jongeren met een diploma hoger onderwijs in drie leeftijdscategorieën (20-29 jaar, en als achtergrondvariabelen de deelcategorieën 20-24 jaar en 25-29 jaar). Onder diploma hoger onderwijs wordt verstaan: hogescholenonderwijs (van het korte en het lange type, c.q. bachelors), hoger beroepsonderwijs, hoger volwassenenonderwijs, of universitair onderwijs. De oude kandidaturendiploma's worden echter niet meegeteld als diploma's hoger onderwijs, terwijl dit voor de huidige bachelordiploma's wel het geval is. Diploma's postsecundair niet-hoger onderwijs (onder meer derde jaar van derde graad en vierde graad beroepssecundair) gelden niet als diploma's hoger onderwijs. Het gaat telkens om jaargemiddelden.
Streefwaarde	Aanzienlijke stijging van dit aandeel (niet gekwantificeerd).
Dimensies	Leeftijdscategorieën 20-29 jaar, 20-24 jaar en 25-29 jaar
Vergelijking ruimte	geen
Vergelijking tijd	2001-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, eerste maanden na verloop jaar
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	EAK-survey (Enquête Arbeidskrachten of Labour Force Survey), die op Europees niveau wordt georganiseerd.
Bron data	FOD Economie – ADSEI EAK (bewerking O&V)
Meer informatie	http://www.steunpuntwse.be/view/nl/3086184?section=methodologie

Diploma hoger onderwijs

Opmerking: telkens gebaseerd op jaargemiddelden.

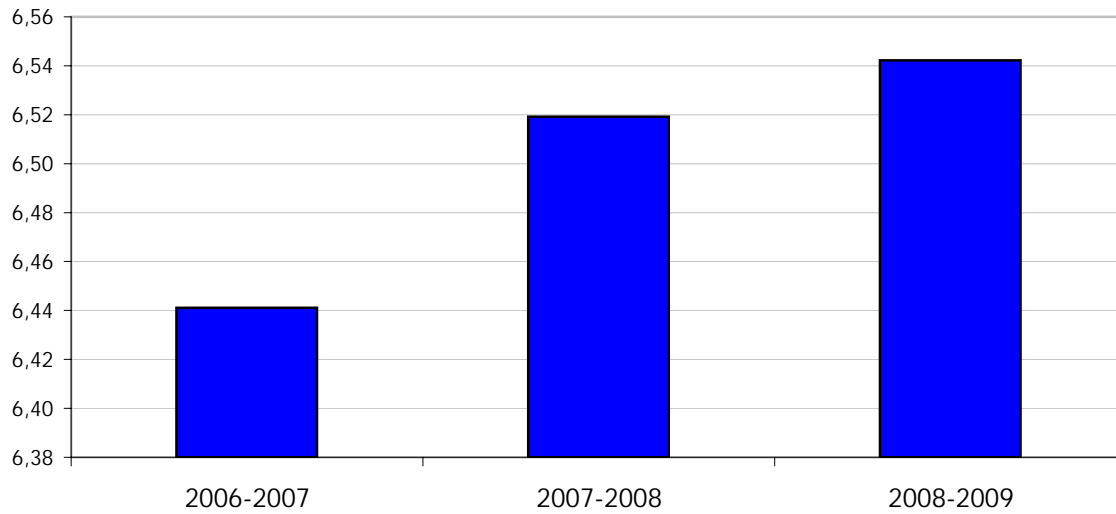
Bespreking

Het aandeel van de jongeren met een diploma hoger onderwijs neemt licht toe over de jaren. In 2008 bedraagt dit aandeel in de volledige categorie 20-29-jarigen 35,5%. In het jongste segment 20-24-jarigen is dit 26%, in het oudste segment 25-29-jarigen zelfs 44%. Dit verschil is het gevolg van het klein aantal afgestudeerden voor de leeftijd van 21-22-jaar, en door diegenen die pas op hun 25ste of later het diploma behalen. Te vermelden is ook dat de huidige academische bachelors (studieduur 3 jaar) als hoger diploma worden beschouwd, terwijl dit vroeger slechts voor de licentiaatsdiploma's het geval was, wat natuurlijk de cijfers enigszins verhoogt. Toch mag de impact op de cijfers ook niet overschat worden; het gaat in het overgrote deel van de gevallen immers om het één jaar vroeger behalen van het diploma (de proportie die vroeger afhaakte tussen jaar 3 & jaar 4 is minimaal te noemen).

In het Pact streeft men voor 2020 een aanzienlijke stijging hoger gediplomeerden na (zonder kwantificering).

Doelstelling	11.3.4 Concreet halveren we tegen 2020 het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet-hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs.
Kernindicatoren	% van de schoolbevolking (gewoon secundair onderwijs) met 2 jaar of meer achterstand
Definitie	Schoolse vertraging berekend op basis van een vergelijking tussen het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven en het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortjaar en bij normale studievordering ingeschreven zou moeten zijn. Door atypische studieovergangen kan een leerling in het verleden schoolse vertraging opgelopen hebben die niet blijkt uit deze tabel (bv. overgang van 5de leerjaar naar 1B op basis van het leeftijds criterium). Deze schoolse vertraging wordt vervolgens gedeeld door het aantal ingeschreven leerlingen in het gewoon secundair onderwijs.
Streefwaarde	De doelstelling stelt een daling van het aantal schoolverlaters die het secundair onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten. Het aandeel leerlingen met grote schoolse vertraging is hiervoor een risicofactor.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	2006-2007, 2007-2008, 2008-2009
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. De cijfers zijn beschikbaar in het najaar dat volgt op het einde van het schooljaar (najaar 2010 voor het schooljaar 2009-2010).
Laatst gewijzigd	11/01/2010
Meetmethode	De cijfers zijn afkomstig van een administratieve database, beheerd door de Afdeling Stafdiensten van het Vlaams Departement Onderwijs en Vorming, op basis van populatiegegevens, geleverd door de scholen.
Bron data	Vlaams Departement Onderwijs en Vorming, Afdeling Stafdiensten
Meer informatie	http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/2008-2009/0809_119-185_gewoon_secundair_schoolbevolking_per_studierichting.pdf

Aandeel schoolbevolking secundair met 2 jaar of meer achterstand

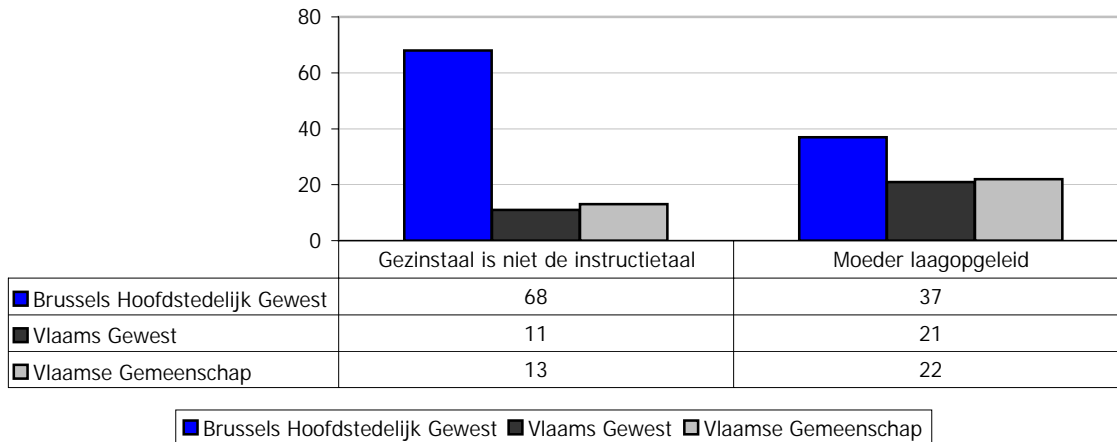
Bespreking

De schoolse vertraging van de scholieren in het gewoon secundair onderwijs stijgt licht. In het schooljaar 2006-2007 bedroeg het aandeel scholieren met 2 jaar of meer vertraging 6,44%, in 2008-2009 6,54%.

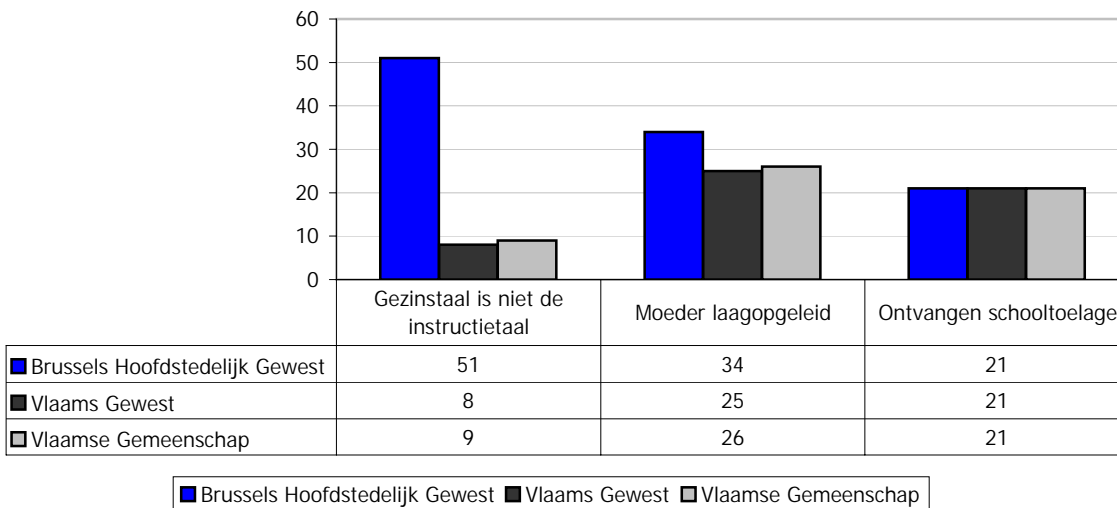
Schoolse vertraging is niet noodzakelijk het gevolg van zittenblijven, maar kan ook voortkomen uit ziekte, verlate instap in het lager en/of secundair onderwijs, atypische studieovergangen (bv. van 1ste leerjaar B naar 1ste leerjaar A), enz...

Doelstelling	11.3.5 Concreet halveren we tegen 2020 het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet-hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs.
Kernindicatoren	% leerlingen in kleuter, gewoon lager onderwijs en secundair onderwijs met een laagopgeleide moeder, een gezinstaal die niet de instructietaal is en % leerlingen dat een schooltoelage ontvangt
Definitie	De aandelen van de leerlingen worden berekend op het niveau van het gewoon basisonderwijs (gewoon kleuteronderwijs+gewoon lager onderwijs) en gewoon secundair onderwijs in het Vlaamse onderwijs in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Een laagopgeleide moeder is een moeder die niet over een diploma/getuigschrift hoger secundair onderwijs beschikt.
Streefwaarde	/
Dimensies	Gezinstaal is niet de instructietaal, moeder laagopgeleid, ontvangen schooltoelage
Vergelijking ruimte	Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks in februari worden de cijfers verzameld. De cijfers zijn uiterlijk begin van het daaropvolgende jaar beschikbaar.
Laatst gewijzigd	20/01/2010
Meetmethode	De cijfers met betrekking tot het ontvangen van de schooltoelage zijn afkomstig van een administratieve database van het Departement Onderwijs en Vorming, de overige van een vragenlijst die alle leerlingen van het basis- en secundair onderwijs moeten (laten) invullen. Leerlingen die deze vragenlijst reeds hebben ingevuld, dienen deze in de volgende jaren niet opnieuw in te vullen.
Bron data	Agentschap voor Onderwijsdiensten, Beleidsdomein Onderwijs en Vorming
Meer informatie	http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14041

GOK-kenmerken basisonderwijs, % leerlingen, 2008

GOK-kenmerken secundair onderwijs, % leerlingen, 2008

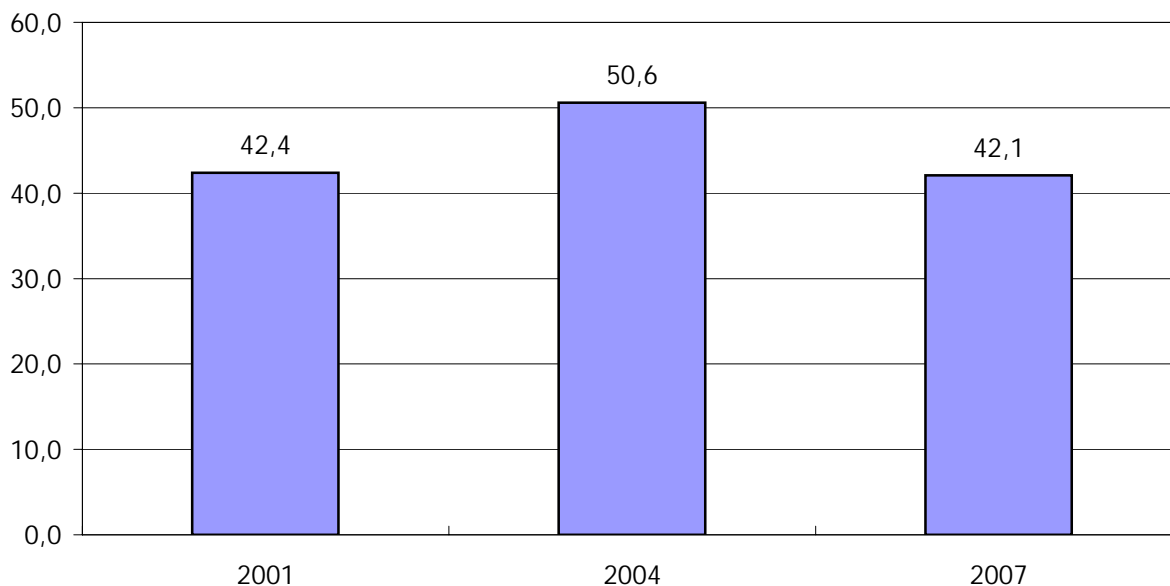
Bespreking

In de nulmeting van het jaar 2008 heeft 13% van de leerlingen in het basisonderwijs een gezinstaal die verschilt van de instructietaal en heeft 22% een laagopgeleide moeder. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest liggen deze cijfers met respectievelijk 68% en 37% aanmerkelijk hoger.

In het secundair onderwijs ligt het cijfer voor gezinstaal verschillend van de instructietaal met 9% lager dan in het basisonderwijs. Daarentegen is het aandeel leerlingen met laagopgeleide moeder in het secundair onderwijs met 26% hoger dan in het basisonderwijs. Het kenmerk "ontvangen van een schooltoelage" is tot en met 2007-2008 alleen van toepassing in het secundair onderwijs, omdat tot dan geen schooltoelagen aan leerlingen van het lager onderwijs werden gegeven. 21% van de leerlingen in het secundair onderwijs ontvangen deze toelage. Zoals in het basisonderwijs zijn de cijfers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ongunstiger dan in het Vlaamse Gewest. 51% van de leerlingen in de Vlaamse secundaire scholen in Brussel hebben niet het Nederlands als gezinstaal. 34% van de leerlingen hebben er een laagopgeleide moeder.

Doelstelling	11.4.1 In 2020 zullen meer bedrijven en sectoren een strategisch competentiebeleid voeren.
Kernindicatoren	Indicator Competentiegerichte Organisaties (ICO), gebaseerd op de driejaarlijkse Technologie-Organisatie-Arbeid (TOA) screening (SERV/STV)
Definitie	De indicator drukt het aandeel ondernemingen uit die positief scoren op de meerderheid van 13 kenmerken van competentiegerichte ondernemen. Deze indicatoren worden bevraagd in de driejaarlijkse TOA (Technologie, Organisatie, Arbeid) -enquête bij bedrijven, georganiseerd door SERV. Deze indicatoren zijn :1. opleiding voor minstens de helft van de personeelsleden, 2. opleidingsplan hebben, 3. competentie management minstens gedeeltelijk toepassen, 4. functioneringsgesprekken voor minstens de helft van het personeel, 5. toepassen van werkoverleg voor minstens de helft van het personeel, 6. er is een formeel suggestiesysteem, 7. eigen personeel vaak benutten als bron voor innovatie, 8. toepassen van teamwerk voor minstens de helft van het personeel, 9. ... en werkmethode en/of werkverdeling zijn bevoegdheden van de teams, 10. minstens de helft van het personeel heeft de verantwoordelijkheid over de eigen werkmethode, 11. polyvalentie voor minstens de helft van de personeelsleden, 12. vaste samenwerking EN elektronische communicatie met klanten OF leveranciers, 13. vaak gebruik maken van klanten-leveranciers én kennis-instellingen als bron van innovatie
Streefwaarde	stijging
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	2001, 2004, 2007
Frequentie en stiptheid	Driejaarlijks. De ICO-resultaten van de TOA-enquête worden bekend gemaakt in de eerste maanden van het jaar volgend op het jaar van de enquête.
Laatst gewijzigd	3/09/2009
Meetmethode	TOA-enquête. Dit is een driejaarlijkse telefonische enquête van SERV-STV afgenomen bij personeelsverantwoordelijken en zaakvoerders van ondernemingen. Sinds 2001 wordt hierin gepeild naar de ICO-deelindicatoren.
Bron data	SERV-STV
Meer informatie	http://www.serv.be/publicaties/1361.pdf

Indicator Competentiegerichte Ondernemingen (ICO)

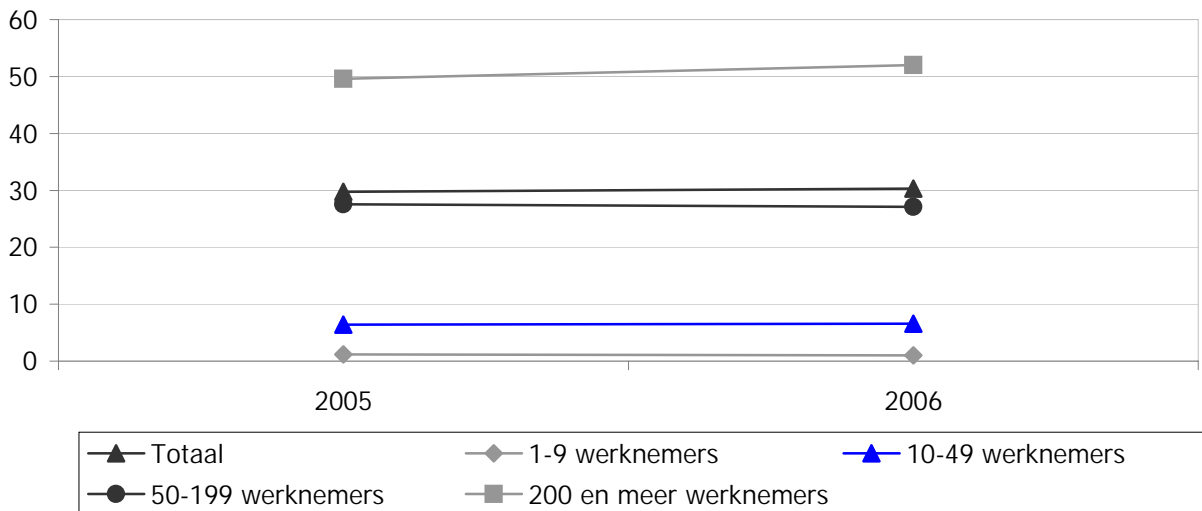

Bespreking

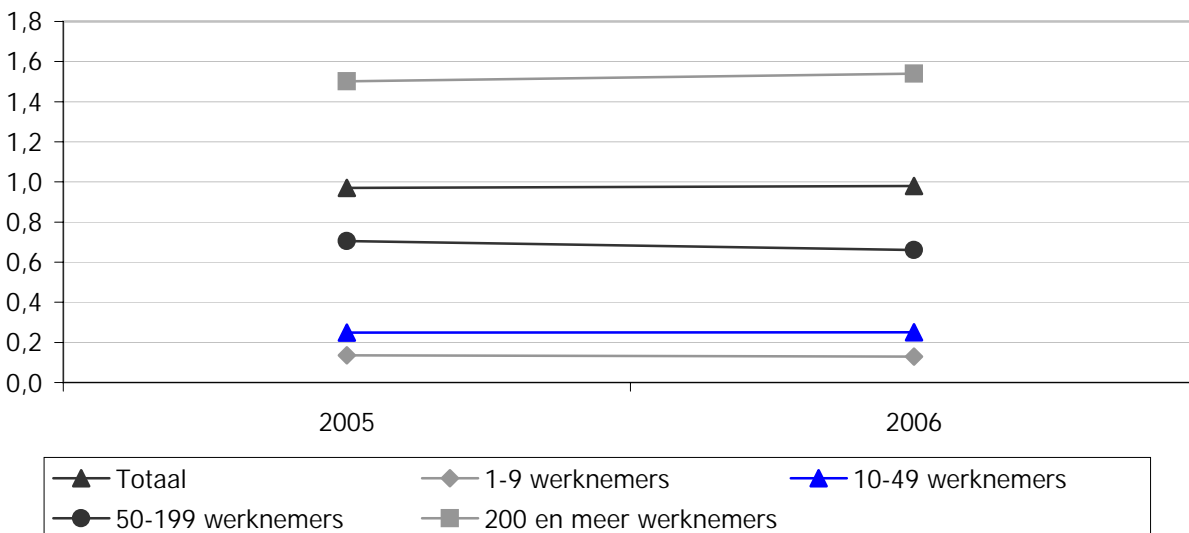
Na een verbetering in 2004 is de ICO opnieuw teruggevallen op het niveau van 2001. De terugval is te wijten aan het vermindering van het aandeel respondenten dat positief antwoordt op de criteria : opleiding voor minstens helft personeelsleden, functioneringsgesprekken voor minstens helft personeel, toepassen van werkoverleg voor minstens helft van personeel, eigen personeel vaak benutten als bron informatie, polyvalentie voor minstens helft personeelen vaste samenwerking en elektronische communicatie met klanten of leveranciers. Er is wel een significante verbetering van het aandeel respondenten met een opleidingsplan, met een formeel suggestiesysteem en dat vaak gebruik maakt van klanten-leveranciers en kennis-instellingen als bronnen van innovatie.

Doelstelling	11.4.2 In 2020 zullen meer bedrijven en sectoren een strategisch competentiebeleid voeren.
Kernindicatoren	Aandeel werknemers in opleiding (breed aanbod: interne vorming, training en opleiding, externe opleidingspartners bvb. sectoren, ...), Financiële opleidingsinvestering in % van de loonmassa, Gegevens sectoren m.b.t. opleiding, verspreiding competentiebeleid
Definitie	Opleidingsparticipatie van werknemers : aandeel werknemers dat gedurende het boekjaar één of meer formele opleidingen heeft gevolgd. Opleidingsinvestering als percentage van de loonmassa: totale opleidingskosten gedeeld door de bruto totale loonkosten (inclusief werkgeversbijdragen).
Streefwaarde	stijging
Dimensies	Geslacht (opleidingsparticipatie), grootte bedrijf in termen van aantal werknemers, NACE-branche
Vergelijking ruimte	
Vergelijking tijd	2005, 2006
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, een nulmeting op basis van de boekjaren 2005 en 2006 werd gepubliceerd in 2009.
Laatst gewijzigd	3/09/2009
Meetmethode	De cijfers zijn afkomstig van de sociale balansen van ondernemingen van de particuliere sector met minstens 1 VTE werknemerr, die een volledig boekjaar van twaalf maanden kunnen voorleggen. Hierop wordt een regionalisatie toegepast op basis van de verdeling van de werknemers van het bedrijf (of de sector) over de regio's (RSZ-data). In totaal werden, na kwaliteitscontroles, 102382 bedrijven over heel België in de analyse betrokken (2006)
Bron data	WSE, op basis van Balanscentrale (NBB) en RSZ
Meer informatie	http://www.steunpuntwse.be/download/nl/4168389/pdf

Opleidingsparticipatie werknemers

Opleidingsinvestering tov loonmassa

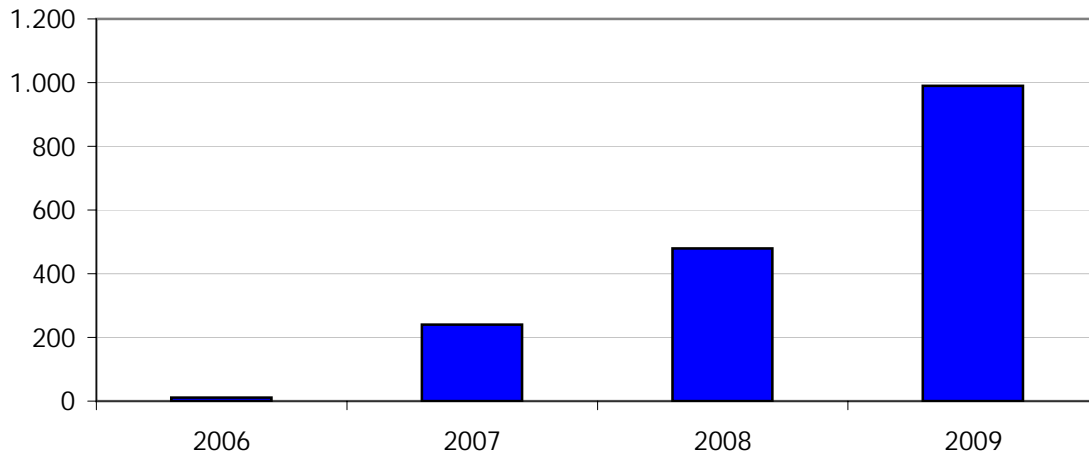
Bespreking

De opleidingsparticipatie, ofwel het aandeel van de werknemers dat in de loop van het jaar een of meer formele opleidingen heeft gevolgd, bedraagt 30%. Naar geslacht zijn er nauwelijks verschillen, maar des te meer naar de grootte van het bedrijf. In de micro-ondernemingen (minder dan 10 werknemers) bedraagt het aandeel amper 1%; in de grote ondernemingen (meer dan 200 werknemers) 52% in 2006. Naar sectoren scoren energie en water het best (74%), gevolgd door de financiële sector en de gezondheidszorg.

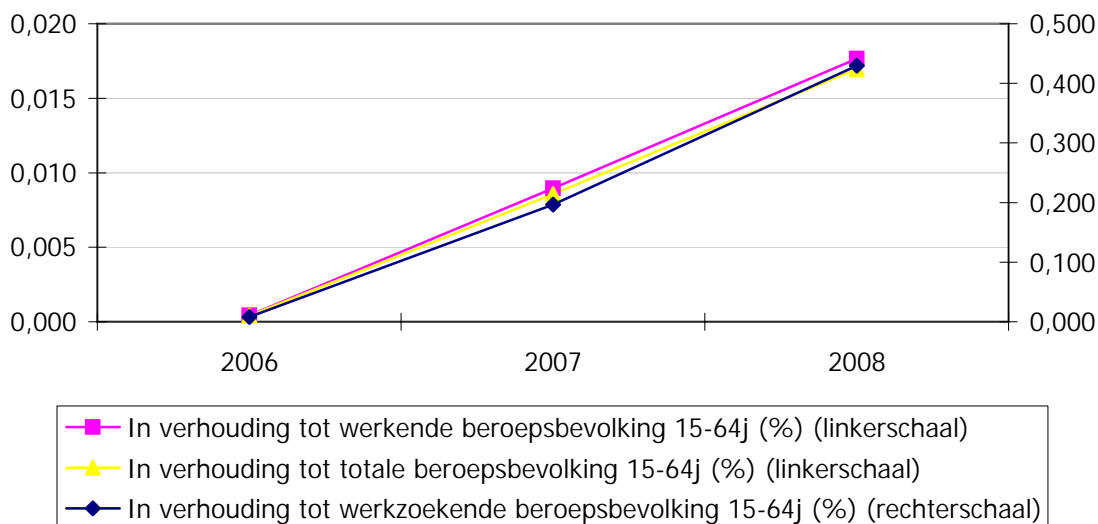
De opleidingsinvestering, als aandeel van de totale loonkosten, bedraagt 1%. Het Pact legt geen gekwantificeerde doelstellingen vast, maar in vergelijking met de in 1998 door de sociale partners overeengekomen "1,9%-doelstelling" is dit niet hoog te noemen. Zoals bij de werknemersparticipatie geven grotere bedrijven relatief meer uit dan kleinere, maar zelfs bij ondernemingen met meer dan 200 werknemers komt men maar tot 1,5%. Slechts twee branches komen boven 1,9% uit : energie en water en de financiële sector (beide 2%).

Doelstelling	11.5.1 Een lerende samenleving in 2020 erkent competenties, waar en hoe ze ook verworven zijn.
Kernindicatoren	Aantal titels van beroepsbekwaamheid/aantal uitgereikte ervaringsbewijzen: in absolute cijfers en relatief t.o.v. werkende en werkzoekende beroepsbevolking
Definitie	Aantal uitgereikte ervaringsbewijzen, in absolute aantallen, en in verhouding tot de werkende/werkzoekende beroepsbevolking van 15-64 jaar (Enquête Arbeidskrachten).
Streefwaarde	/
Dimensies	Erkend beroep (voor de absolute aantallen uitgereikte ervaringsbewijzen)
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	2006-2009 (2006-2008 voor de verhoudingen tegenover de beroepsbevolking)
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. De aantallen uitgereikte ervaringsbewijzen zijn onmiddellijk na afloop jaar beschikbaar, de cijfers omtrent de beroepsbevolking (EAK) volgen enkele maanden later.
Laatst gewijzigd	11/01/2010
Meetmethode	De uitgereikte ervaringsbewijzen zijn afkomstig van een administratieve database, beheerd door het Vlaams Subsidieagentschap Werk en Sociale Economie (Vlaams Ministerie van Werk en Sociale Economie). Dit agentschap reikt zelf de ervaringsbewijzen uit. De data omtrent de beroepsbevolking zijn ontleend aan de Europese Enquête Arbeidskrachten (EAK), in België uitgevoerd door ADSEI. Bemerking: idealiter zou het aantal uitgereikte ervaringsbewijzen moeten afgezet worden t.o.v. de beroepsgroepen waarvoor ervaringsbewijzen bestaan. Deze cijfers zijn niet beschikbaar.
Bron data	Vlaams Subsidieagentschap Werk en Sociale Economie (WSE) (uitgereikte ervaringsbewijzen), Steunpunt WSE, op basis van ADSEI (beroepsbevolking)
Meer informatie	http://www.werk.be/wse/subsidieagentschap/documenten/jaarverslag_vsawse_2008.pdf?SMSESSION=NO

Aantal uitgereikte ervaringsbewijzen

Uitgereikte ervaringsbewijzen tegenover beroepsbevolking (%)

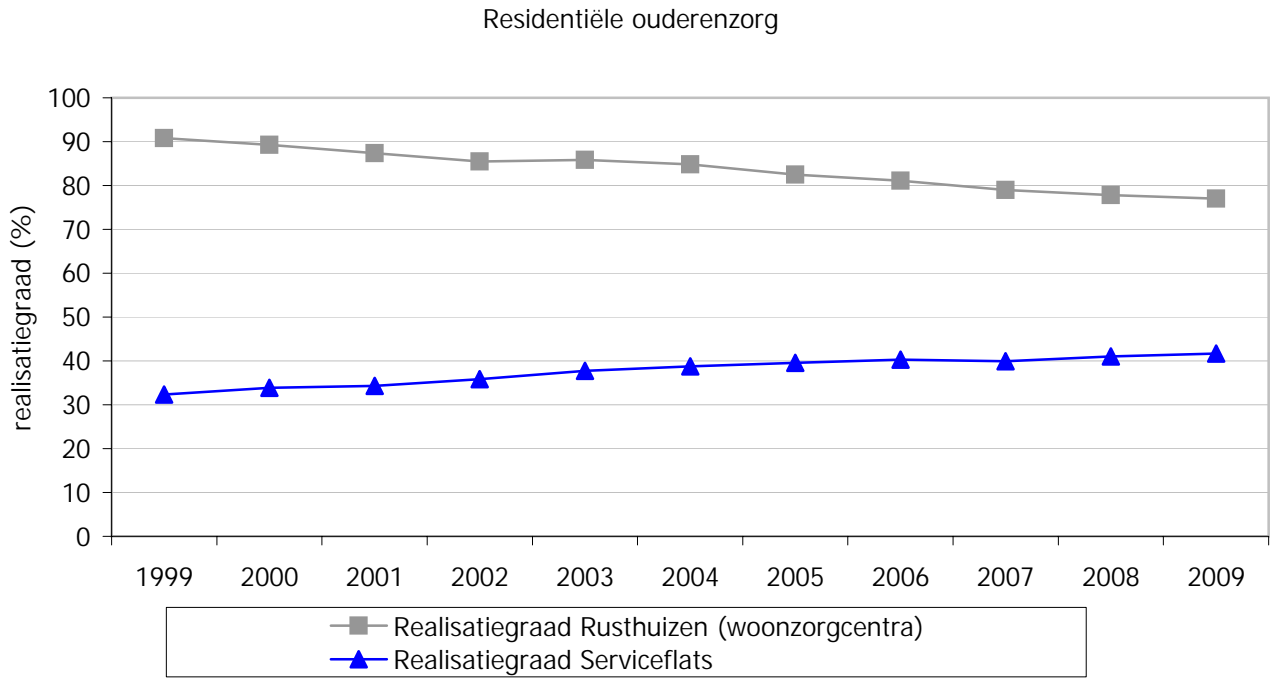

Bespreking

Vanaf oktober 2006 werd er voor het eerst ervaringsbewijzen, namelijk voor 11 call center operators. Sindsdien is het aantal snel toegenomen. In 2007, het eerste volledige jaar waarvoor cijfers beschikbaar zijn, werden 240 ervaringsbewijzen uitgereikt, in 2009 990. Het aantal beroepen steeg van 1 tot 29. De belangrijkste in 2009 waren : begeleider buitenschoolse kinderopvang (273 ervaringsbewijzen), heftruckchauffeur (218) en call center operator (103).

In verhouding tot de beroepsbevolking blijven de aantallen echter bijzonder laag: in verhouding tot de werkenden tussen 15 en 64 jaar waren er in 2008 0,018% ervaringsbewijzen uitgereikt. Voor het volledig jaar 2009 zijn nog geen cijfers van de beroepsbevolking bekend. Aangezien het aantal ervaringsbewijzen van 2008 tot 2009 meer dan verdubbeld is, zal ook dit aandeel ervaringsbewijzen tegenover de beroepsbevolking in 2009 fors zijn opgelopen. In verhouding tot de werkzoekenden 15-64 jaar waren er in 2008 0,43% ervaringsbewijzen uitgereikt.

Doelstelling	12.1.1 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Kernindicator	Verhouding gerealiseerde capaciteit t.o.v. de geprogrammeerde capaciteit in de ouderenzorg
Definitie	Om in te spelen op de sociaaldemografische evolutie (de vergrijzing) hanteert men programmacijfers voor het aantal woongelegenheden in de rusthuizen (woonzorgcentra) en de serviceflats. Wordt het aantal gerealiseerde plaatsen daar tegen afgezet dan krijgen we de realisatiegraad. Dit is een indicatie voor een voldoende aanbod. Maar deze indicator meet enkel de residentiële ouderenvoorzieningen, bijgevolg houdt hij geen rekening met de toenemende beleidsaandacht voor thuis-, mantel- en tijdelijke opvang.
Streefwaarde	Niet in doelstelling. Indien de programmatie een goede weergave is van de behoefte, zou deze volledig ingevuld moeten zijn om van een toereikend aanbod te kunnen spreken.
Dimensies	Realisatiegraad programmacijfer rusthuizen (woonzorgcentra) en realisatiegraad programmacijfer serviceflats
Vergelijking ruimte	Vlaamse Gemeenschap
Vergelijking tijd	Begin 2010 wordt het woonzorgdecreet van kracht en wijzigt de berekening van de programmatie (andere leeftijdscohorten). Hierdoor zal een vergelijking van realisatiegraad voor rusthuizen (woonzorgcentra) niet meer mogelijk zijn. De berekening voor de serviceflats blijft ongewijzigd.
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, januari X
Laatst gewijzigd	16/07/2009
Meetmethode	
Bron data	Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://www.zorgengezondheid.be/cijfers.aspx

Bespreking

De realisatiegraad in de rusthuissector nam de voorbije 10 jaar af met 13,8 procentpunt. Begin 2009 bedraagt de realisatiegraad in de rusthuissector 77%. Het aanbod van de rusthuissector is het laatste decennium minder toereikend geworden. Vanaf 2010 zal de programmatie op een nieuwe manier berekend worden, zodat de evolutie in de tijd niet meer mogelijk zal zijn.

Begin 2009 is 41,7% van de geprogrameerde capaciteit aan serviceflats gerealiseerd. De realisatiegraad bij de serviceflats neemt in tegenstelling tot deze van de rusthuizen de voorbije 10 jaar toe. Over de ganse periode is er bij de serviceflats een toename met 9,32 procentpunt. Het aanbod van de serviceflats werd de laatste tien jaar meer toereikend in het licht van maatschappelijke en demografische ontwikkelingen.

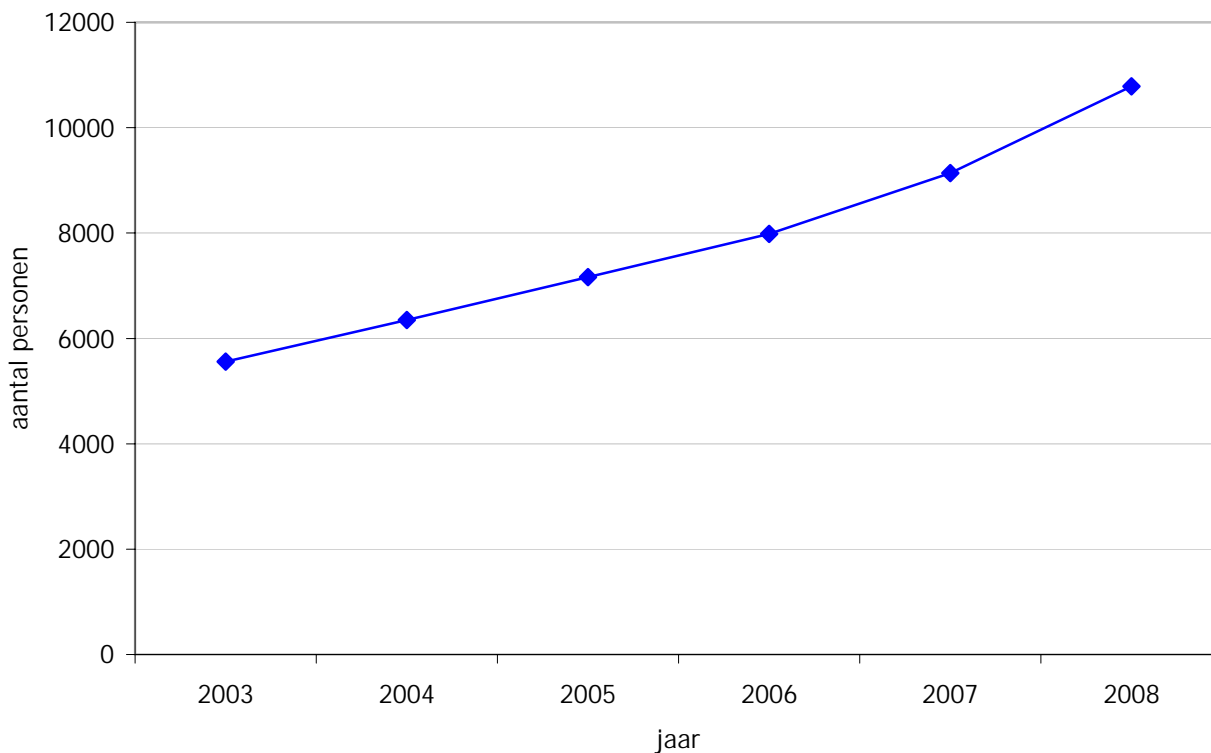
Doelstelling	12.1.1 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Kernindicator	Verhouding gerealiseerde capaciteit t.o.v. de geprogrammeerde capaciteit in de kinderopvang
Definitie	Om in te spelen op de sociaaldemografische evolutie hanteert men programmacijfers voor het aantal kinderopvangplaatsen. Wordt het aantal gerealiseerde plaatsen daar tegen afgezet dan krijgen we de realisatiegraad. Deze is een indicatie voor een voldoende aanbod in de kinderopvang.
Streefwaarde	Niet in doelstelling. Indien de programmatie een goede weergave is van de behoefte, zou deze volledig ingevuld moeten zijn om van een toereikend aanbod te kunnen spreken.
Dimensies	Invulling programmacijfer kinderopvangplaatsen
Vergelijking ruimte	Vlaamse Gemeenschap
Vergelijking tijd	Er zijn slechts gegevens beschikbaar vanaf 2010. Vanaf dan is een vergelijking in de tijd mogelijk.
Frequentie en stiptheid	jaarlijks
Laatst gewijzigd	pas vanaf 2010
Meetmethode	
Bron data	Kind en Gezin
Meer informatie	www.kindengezin.be

Verhouding gerealiseerde capaciteit t.o.v. de geprogrammeerde capaciteit in de kinderopvang

Pas gegevens beschikbaar vanaf 2010

Doelstelling	12.1.2 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Te overwegen indicator	Aantal personen op de centrale registratie zorg van VAPH met een dringende zorgvraag
Definitie	Het totaal aantal personen dat met één of meerdere dringende zorgvragen bij de Centrale Registratie van Zorgvragen geregistreerd is. Bij het stellen van een zorgvraag dient een urgentiecode aangegeven te worden. Wij nemen enkel de dringende zorgvragen (UC1 en UC2) in beschouwing.
Streefwaarde	Niet in doelstelling, maar de indicator geeft weer hoeveel personen een dringende zorgvraag hebben binnen de gehandicapte sector. Bij een toereikend aanbod zou er niemand op de Centrale Registratie Zorg voorkomen.
Dimensies	aantal personen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	vergelijkbaar, maar de registratie is onderhevig aan wijzigende maatschappelijke en wettelijk kaders
Frequentie en stiptheid	Halfjaarlijks publiceert het VAPH een "Zorgregierapport" (mei en oktober) met daarin de situatie van het voorbije semester. Voor deze rapportage vergelijken we de steeds de situatie op 31 december.
Laatst gewijzigd	1/05/2009
Meetmethode	Rapportage van de bij het VAPH geregistreerde zorgvragen
Bron data	Het CRZ-rapport van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)
Meer informatie	http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/464335-Zorgvragen.html

Personen bij CRZ geregistreerd met dringende zorgvraag

Bespreking

Op 31 december 2008 waren in totaal 10.785 personen geregistreerd bij de Centrale Registratie Zorg met een dringende vraag. Er is een toename van 94% sinds het registratie- en rapporteringssysteem in 2003 ingevoerd is. Ondanks het realiseren van bijkomende plaatsen in het kader van het uitbreidingsbeleid blijft het aantal geregistreerde dringende zorgvragen verder groeien.

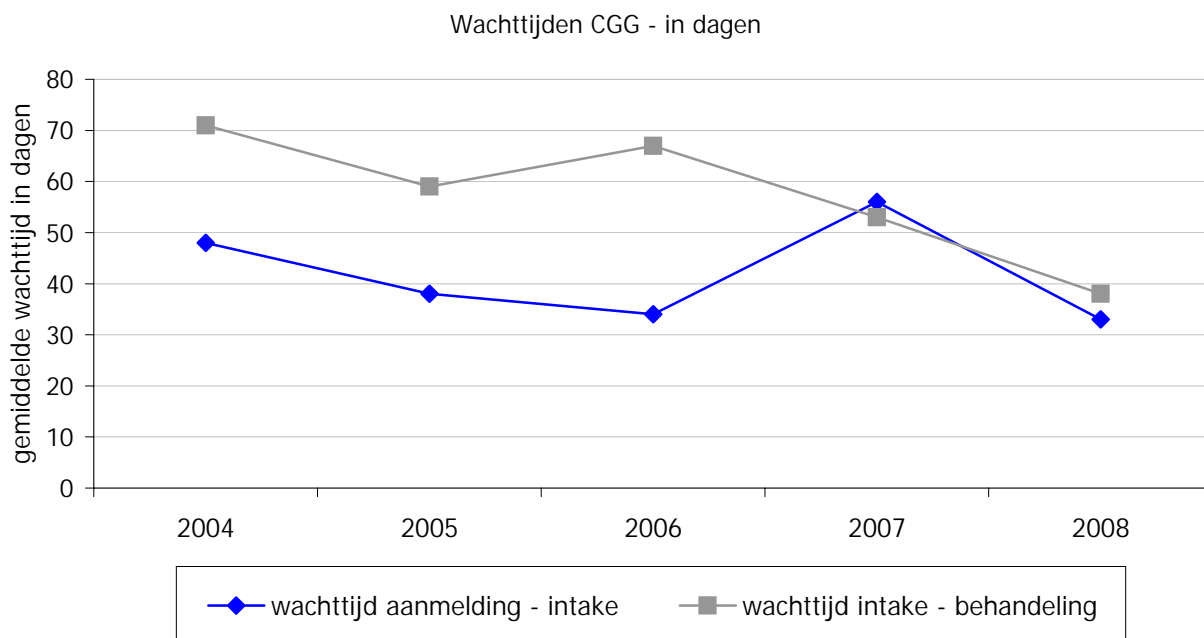
Doelstelling	12.1.2 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Kernindicator	Aantal personen op de centrale wachtlijst van agentschap Jeugdzorg (vanaf 2010)
Definitie	Het totaal aantal jongeren dat voorkomt op de centrale wachtlijst van het agentschap Jeugdzorg gemeten via een uniform systeem van capaciteitsbeheer
Streefwaarde	Niet in doelstelling, maar de indicator geeft weer hoeveel personen voorkomen op de centrale wachtlijst, bij een toereikend aanbod zou er niemand op een wachtlijst mogen voorkomen.
Dimensies	aantal personen
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	vergelijkbaar, maar de registratie gaat pas vanaf 2010 van start
Frequentie en stiptheid	De gegevens zullen worden opgevraagd bij het agentschap Jeugdzorg. Of ze gepubliceerd zullen worden is nog niet duidelijk.
Laatst gewijzigd	pas vanaf 2010
Meetmethode	
Bron data	Het agentschap Jeugdzorg
Meer informatie	http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/

Gegevens pas beschikbaar vanaf 2010

Doelstelling	12.1.3 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Kernindicator	De wachttijd bij de centra Geestelijke Gezondheidszorg
Definitie	Er bestaan twee soorten wachttijden bij de Centra Geestelijke Gezondheidszorg. Deze tussen de aanmelding en het intake-gesprek en deze tussen het intake-gesprek en de start van de behandeling. We geven voor beide de gemiddelde wachttijd in dagen.
Streefwaarde	Niet in doelstelling, maar bij een toereikend aanbod zou er geen wachttijd zijn.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	in 2007 overgang naar nieuwe registratiemethode.
Frequentie en stiptheid	In de tweede jaarhelft worden de kerncijfers steeds op de website gepubliceerd (jaarlijks)
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	De wachttijden worden verzameld door middel van het elektronische patiëntendossier. Hiervoor wordt enkel rekening gehouden met de erkende CGG, met de niet-erkende CGG wordt hier geen rekening gehouden.
Bron data	Agentschap zorg en gezondheid
Meer informatie	http://www.zorgengezondheid.be/topPage.aspx?id=7668

Wachttijd bij centra geestelijke gezondheidszorg, in dagen

	2004	2005	2006	2007	2008
wachttijd aanmelding - intake	48	38	34	56	33
wachttijd intake - behandeling	71	59	67	53	38

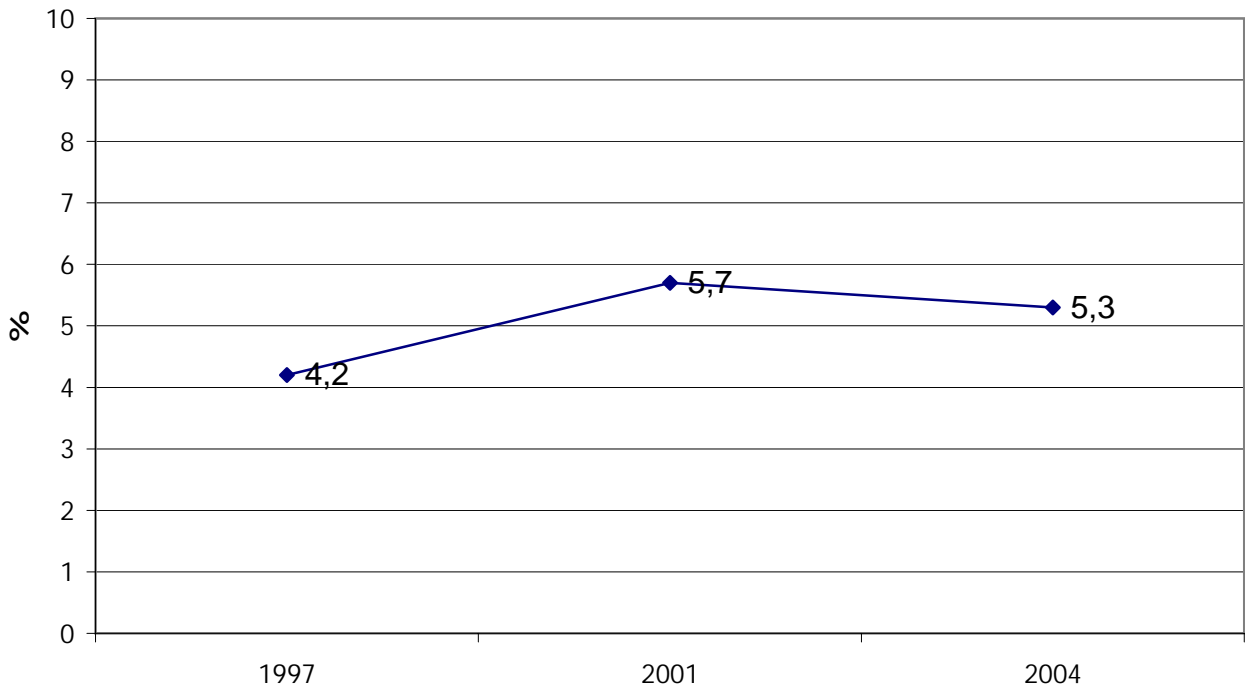
Bespreking

De gemiddelde wachttijd tussen aanmelding en intake bij de Centra Geestelijke Gezondheidszorg bedroeg in 2008 33 dagen, een sterke daling in vergelijking met 2007 en ook lager dan de jaren voor de invoering van het nieuwe registratiesysteem. De wachttijd tussen intake en start behandeling was 38 dagen. Deze wachttijd neemt sterker af dan deze voor de intake.

Deze indicator evolueert in positieve zin, kortere wachttijden betekent immers betere toegankelijkheid van het aanbod.

Doelstelling	12.1.4 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Kernindicator	Het aandeel gezinnen dat in het voorbije jaar medische consumptie heeft moeten uitstellen om financiële redenen.
Definitie	Het aandeel gezinnen dat in de "Gezondheidsenquête" aangeeft dat ze het voorbije jaar een medische hulpverlening heeft uitgesteld om financiële redenen
Streefwaarde	Niet in doelstelling
Dimensies	Aandeel van alle gezinnen
Vergelijking ruimte	niet in de doelstelling
Vergelijking tijd	1997, 2001, 2004
Frequentie en stiptheid	De gezondheidsenquête wordt om de drie a vier jaar gehouden. Na bewerking door het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid worden de resultaten vrijgegeven.
Laatst gewijzigd	Laatst beschikbare enquêtegegevens zijn van 2004, De data met betrekking tot 2008 zullen vermoedelijk in de zomer 2010 verspreid worden,
Meetmethode	Enquête
Bron data	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid
Meer informatie	http://www.iph.fgov.be/epidemiologie/epinl/index4.htm

Aandeel gezinnen dat medische consumptie uitstelde om financiële redenen

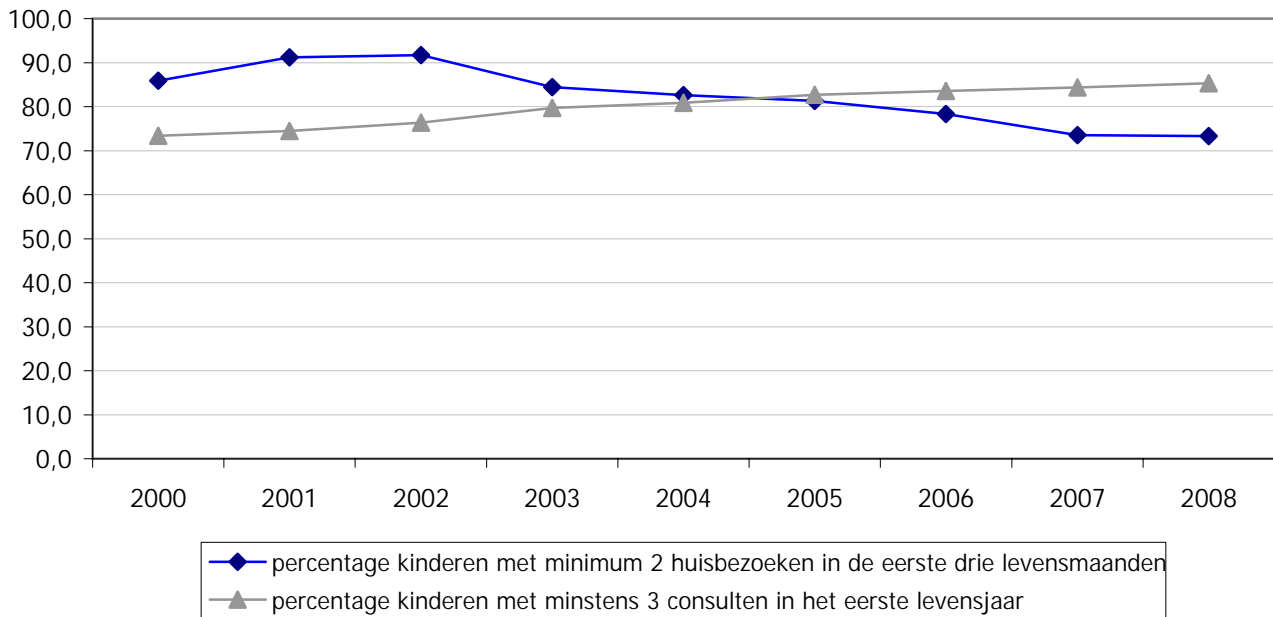

Bespreking

5,3 % van alle gezinnen gaf in de Gezondheidsenquête van 2004 aan het vorige jaar medische consumptie om financiële redenen te hebben uitgesteld. Dit is een daling ten opzichte van de vorige enquête met 0,4 procentpunt, maar wel 1,1 procentpunt hoger dan in 1997.

Doelstelling	12.1.5 In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaaldemografische ontwikkelingen.
Kernindicator	Percentage kinderen met minimum 2 huisbezoeken in de eerste drie levensmaanden en met minstens 3 consulten in het eerste levensjaar
Definitie	Huisbezoeken van Kind en Gezin worden verricht door een verpleegkundige, terwijl bij consulten de ouders zelf terecht kunnen in een consultatiebureau (arts en verpleegkundige). Percentage kinderen met minimum 2 huisbezoeken in de eerste drie levensmaanden en met minstens 3 consulten in het eerste levensjaar.
Streefwaarde	Niet in doelstelling, maar een toereikend aanbod betekent dat alle kinderen minimaal 2 huisbezoeken en 3 consulten hebben.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks
Laatst gewijzigd	23/12/2009
Meetmethode	De gegevens komen uit Ikaros, vanaf april 2010 Mirage. In deze databanken van Kind en Gezin worden gegevens opgeslagen betreffende alle kinderen vanaf de geboorte. De gegevens worden geregistreerd door regioteamleden van Kind en Gezin tijdens contacten met gezinnen met jonge kinderen.
Bron data	Kind & Gezin - Statistisch Jaarverslag
Meer informatie	http://www.kindengezin.be

Aandeel kinderen met minimum 2 huisbezoeken in de eerste drie levensmaanden en
aandeel kinderen met minstens 3 consulten in het eerste levensjaar

Bespreking

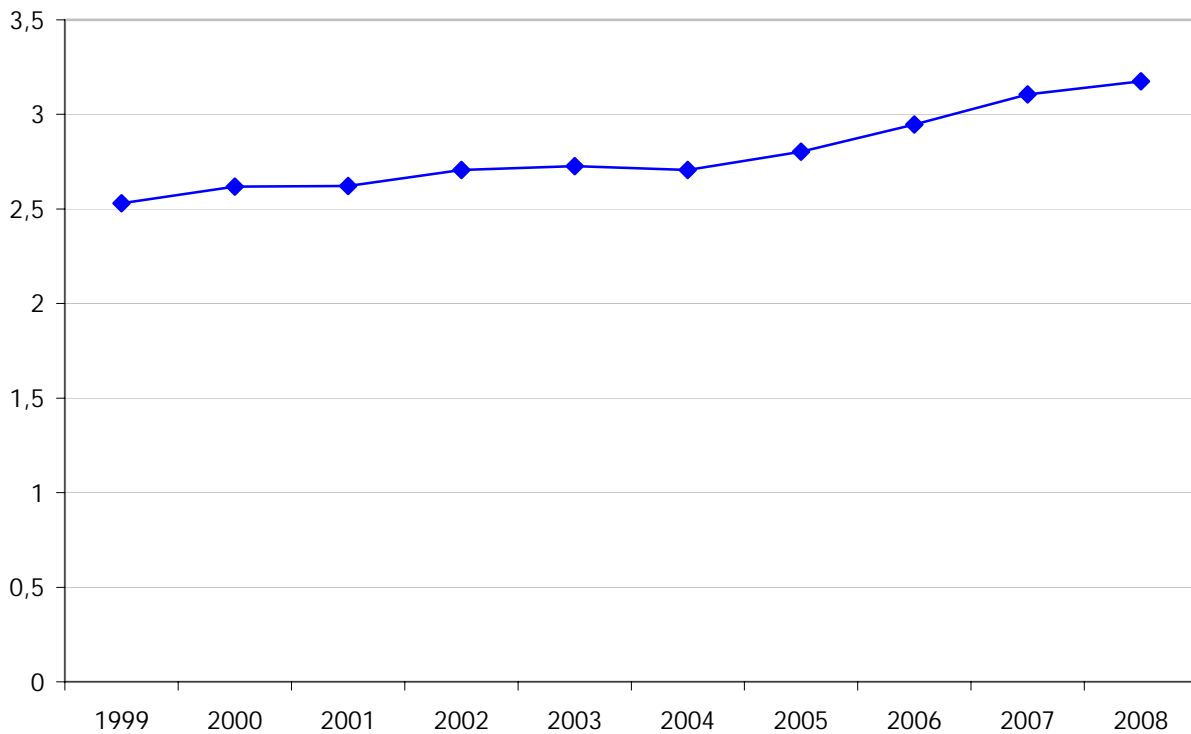
Het aandeel kinderen dat in de eerste 3 levensjaren minimum 2 huisbezoeken krijgt, neemt sinds 2002 jaarlijks af. 73,3% van de gezinnen met een kind krijgen minimum 2 huisbezoeken (2008).

Het aandeel kinderen dat in het eerste levensjaar 3 of meer consulten doet, stijgt jaarlijks van 73,4% in 2000 tot 85,3% in 2008.

Het bereik van de consultatiebureaus evolueert in positieve zin, terwijl het bereik via de huisbezoeken in negatieve zin evolueert.

Doelstelling	12.3. Eerstelijnszorg- en thuiszorg zijn in 2020 versterkt.
Kernindicator	Geholpen gezinnen in de gezinszorg en aanvullende thuiszorg per 100 huishoudens
Definitie	Het aantal gezinnen dat jaarlijks geholpen wordt door de verschillende diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg ten opzichte van het totaal aantal Vlaamse huishoudens.
Streefwaarde	Versterken, een concrete streefwaarde vermeldt de doelstelling niet. Dit versterken uit zich door het aandeel (en aantal) geholpen gezinnen.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	niet vergelijkbaar met andere regio's of landen wegens totaal andere organisatie van de gezinshulp
Vergelijking tijd	vergelijking in tijd is mogelijk
Frequentie en stiptheid	De cijfers worden jaarlijks bezorgd door het Agentschap Zorg en Gezondheid. Ze worden niet gepubliceerd. X+2
Laatst gewijzigd	voorjaar 2009
Meetmethode	Het aantal gezinnen dat jaarlijks geholpen wordt door de openbare en de private diensten voor gezinszorg wordt samengeteld
Bron data	Team Eerstelijns en Thuiszorg
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be

Geholpen gezinnen in de gezinszorg per 100 huishoudens

Bespreking

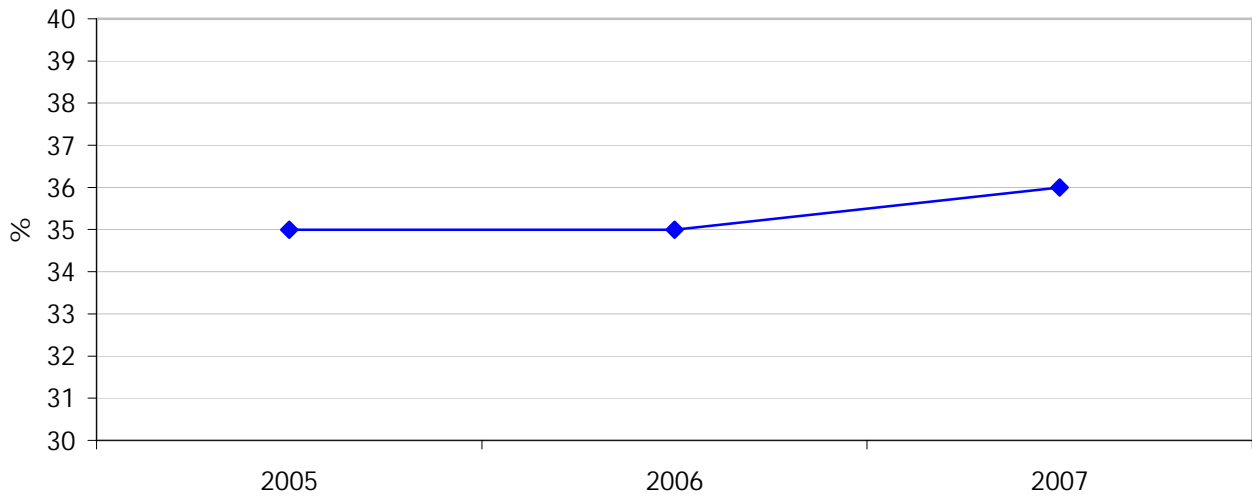
In 2008 werden 3,17% van de particuliere huishoudens geholpen door een openbare of een private dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg. Dit is sinds 1999 een toename met 0,64%-punt. Het aantal gezinnen dat geholpen wordt door de gezinszorg is sterker gestegen dan de toename van het aantal gezinnen.

In 1999 werden 60.000 gezinnen van de 2,37 miljoen geholpen, in 2008 waren dat er bijna 82.000 van de 2,58 miljoen.

De gezinszorg is versterkt.

Doelstelling	12.4. Het ontstaan van groepspraktijken wordt gestimuleerd.
Kernindicator	Aandeel groepspraktijken
Definitie	Het aandeel groepspraktijken binnen alle huisartspraktijken. Het aandeel wordt berekend op basis van een bevraging bij een representatief staal huisartsen (de zgn. peilartsen)
Streefwaarde	Niet concreet in doelstelling, wel dat het gestimuleerd wordt.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Belgische gewesten
Vergelijking tijd	Vergelijkbaar, wel rekening houden met survey-fluctuaties
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, najaar X cijfers over X-2
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Gegevens worden middels een schriftelijke enquête verzameld bij de peilhuisartsen. Peilartsen zijn huisartsen die regelmatig bevroegd en opgevolgd worden.
Bron data	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid - Dienst Epidemiologie
Meer informatie	http://www.iph.fgov.be/epidemie/EPINL/medvnl/profil_07.pdf

Aandeel groepspraktijken bij de huisartspraktijken

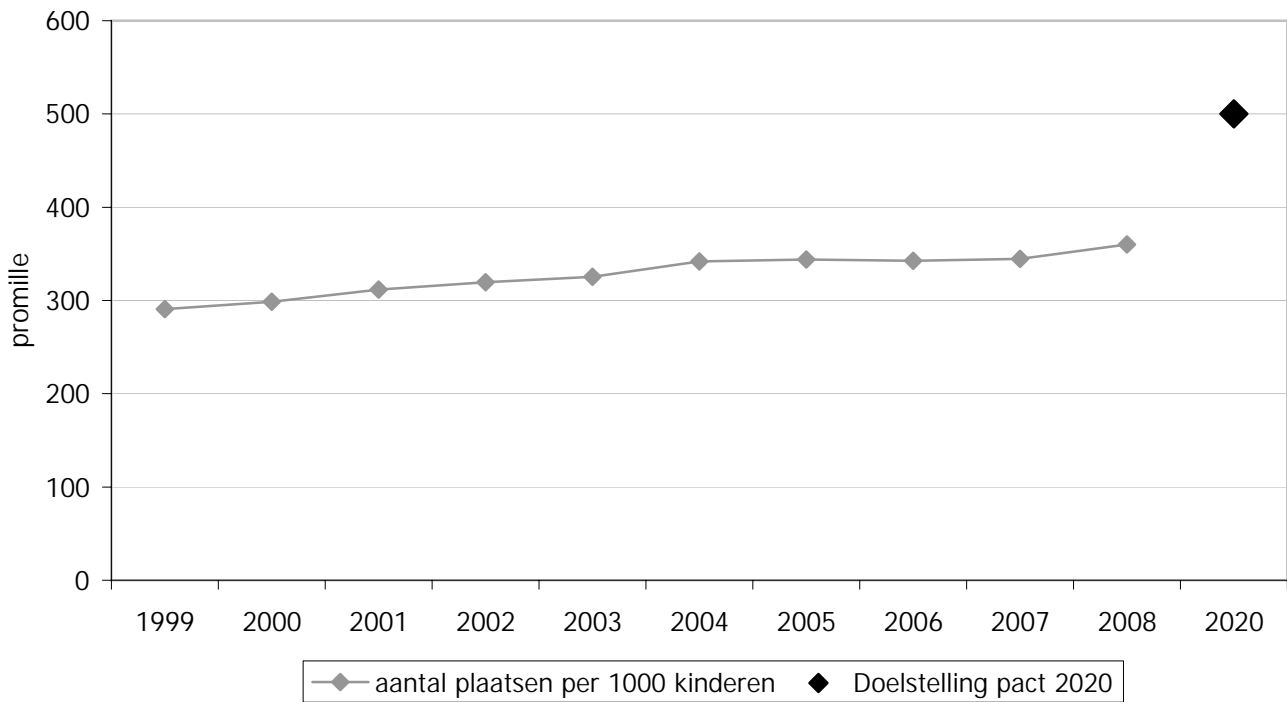

Bespreking

In de Vlaamse regio is 36% van de huisartspraktijken een groepspraktijk. Dit aandeel is de laatste jaren stabiel. Over de evolutie in de richting van de doelstelling is nog geen uitspraak te doen.

Doelstelling	12.6 Voor minstens de helft van de kinderen tot 3 jaar worden in 2020 formele en kwaliteitsvolle vormen van kinderopvang aangeboden.
Kernindicator	Aantal plaatsen in formele kinderopvang per duizend kinderen (0-3 jaar)
Definitie	Aantal voorschoolse opvangplaatsen per 1000 kinderen onder de drie jaar. Deze opvangplaatsen zijn erkend en gesubsidieerd of hebben een attest van toezicht van Kind en Gezin. Belangrijke bemerking is dat het hier gaat over het aantal opvangplaatsen en niet om het aantal kinderen dat gebruik maakt van de opvang. Eén opvangplaats kan immers door meerdere kinderen gebruik worden, vb. deeltijds. Het aantal kinderen dat gebruik maakt van opvang kan ook bekomen worden bij Kind en Gezin.
Streefwaarde	500 plaatsen per 1000 kinderen
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaamse Gewest
Vergelijking tijd	1999 - 2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, beschikbaar in de maand juni (X+1)
Laatst gewijzigd	16/07/2009
Meetmethode	Het aantal voorschoolse opvangplaatsen is de som van het aantal plaatsen in erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en in opvangvoorzieningen met attest van toezicht op 31 december. Het aantal kinderen is het aantal kinderen onder de drie jaar in het Vlaams Gewest op 1 januari
Bron data	Kind en Gezin - jaarverslag
Meer informatie	www.kindengezin.be

Voorschoolse kinderopvang

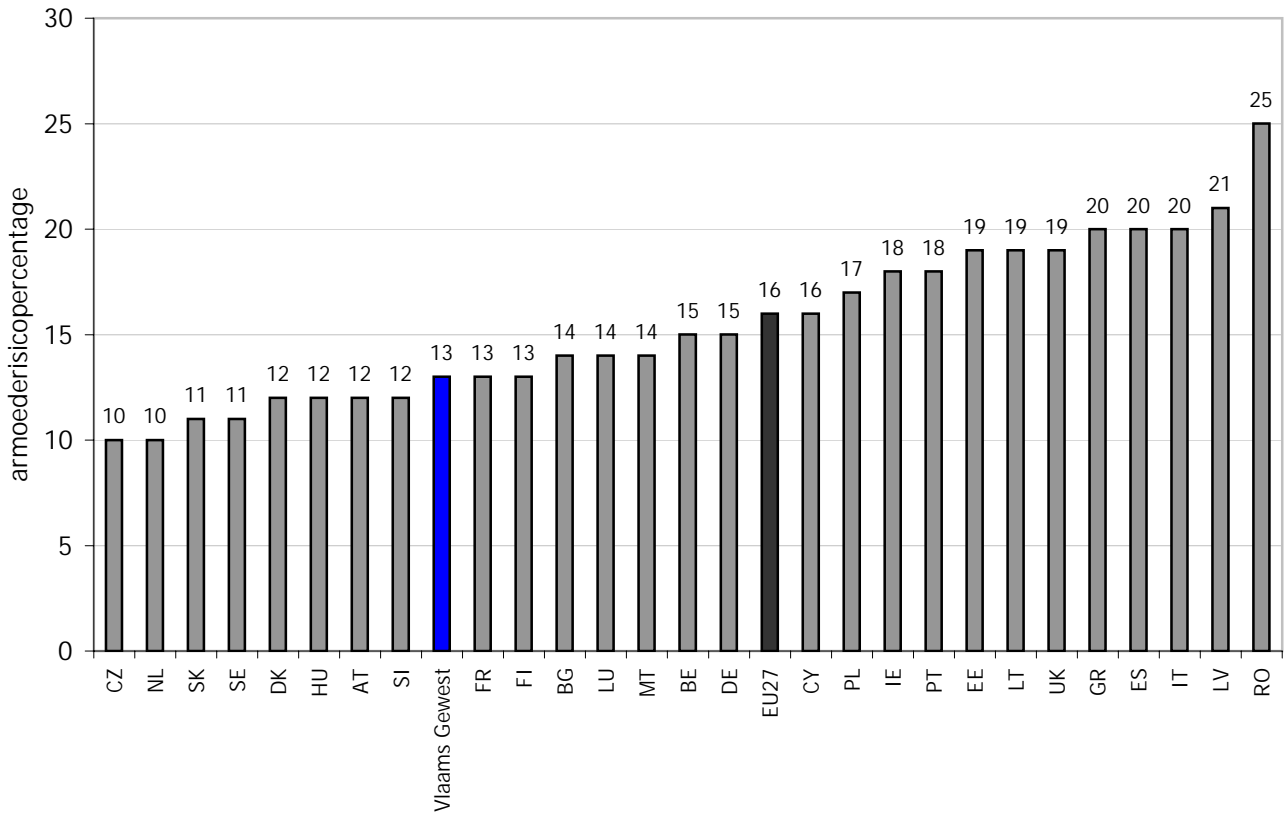

Bespreking

In 2008 waren er 359,9 plaatsen per 1000 kinderen. Het aantal plaatsen per 1000 kinderen jonger dan 3 jaar steeg de voorbije 10 jaar met 69,1 promillepunt. Met uitzondering van 2006 was er ieder jaar een toename. De daling in 2006 was te wijten aan het feit dat de stijging van het aantal geboorten groter was dan de toename van het aantal plaatsen.

Doelstelling	13.1.1 In 2020 ligt het aandeel inwoners dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting laag in vergelijking met de best presterende EU27-landen.
Kernindicatoren	Risico op financiële armoede na sociale transfers, op basis van regionale armoededrempel: in % van de bevolking (individueel niveau)
Definitie	Er wordt in de Europese actieplannen vanuit gegaan dat een persoon risico loopt op financiële armoede als zijn of haar netto-beschikbaar equivalent inkomen na alle sociale transfers lager ligt dan de armoededrempel. Klassiek maakt men bij de berekening van het Vlaamse armoederisicopercentage de vergelijking van de inkomens van de Vlaamse bevolking met de Belgische armoededrempel. Deze Belgische drempel wordt berekend door 60% te nemen van het mediaan equivalente beschikbare inkomen van alle Belgen. Een alternatieve manier om het Vlaamse armoederisico te berekenen, bestaat erin de Vlaamse inkomens te vergelijken met een Vlaamse armoededrempel. De berekeningswijze van deze drempel blijft identiek (60% van het beschikbare mediaaninkomen), al neemt men daarvoor nu niet alle Belgische inkomens maar enkel de Vlaamse inkomens in rekening. Het is deze Vlaamse drempel die hier bij de berekening van het Vlaamse armoederisicopercentage wordt gebruikt.
Streefwaarde	Het Vlaamse armoederisicopercentage ligt in 2020 laag in vergelijking met de best presterende EU27-landen
Dimensies	Het armoedecijfer wordt hier berekend op individueel niveau. Om individuen in huishoudens met verschillende samenstelling met mekaar te kunnen vergelijken, wordt aan elk lid van het huishouden een deel van het gezinsinkomen toebedeeld. Daartoe wordt het totale huishoudinkomen gedeeld door een equivalentiecijfer. Dit equivalentiecijfer wordt bekomen door aan de eerste volwassene in het huishouden het equivalent 1 toe te kennen, de tweede en volgende volwassene het equivalent 0,5 en alle kinderen jonger dan 14 jaar het equivalent 0,3.
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt vergelijkingen met het Waals Gewest, België als geheel en de andere EU27-landen mogelijk
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. De resultaten zijn telkens gebaseerd op gegevens over het inkomen van het jaar voordien. De meest recente cijfers zijn afkomstig van SILC 2007 en hebben betrekking op de inkomens van 2006.
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	SILC 2007 (inkomen 2006): data vrijgegeven begin 2009
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2785.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/main_tables

Risico op financiële armoede op individueel niveau, na sociale transfers, in het Vlaams Gewest (regionale armoededrempel) en de 27 EU-lidstaten in 2007

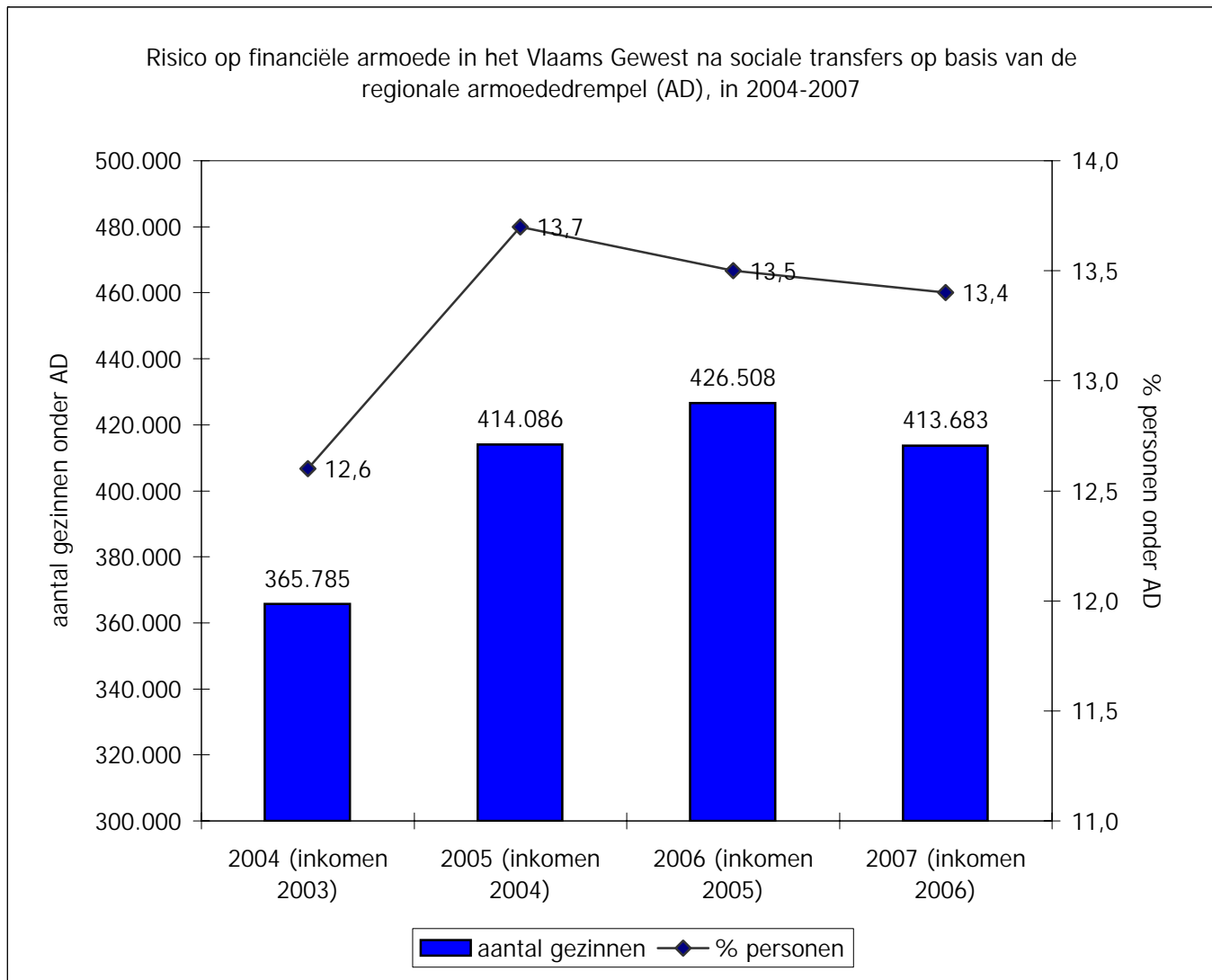

Bespreking

Het Vlaamse armoederisicopercentage lag in 2007 duidelijk lager dan het EU27-gemiddelde (16%). Vlaanderen haalde daarmee in 2007 een 9de plaats in de EU27. Dat is iets beter dan de jaren daarvoor. In 2005 haalde Vlaanderen een 12de plaats, in 2006 een 11de plaats.

Het is echter zo dat de rangschikking sterk varieert naargelang de bevolkingsgroep. Vooral bij de ouderen scoort het Vlaamse Gewest niet goed. Zo haalt Vlaanderen bij de gezinnen waarvan één van de leden ouder is dan 65 jaar met een armoederisico van 26% maar een 23ste plaats in de EU27.

Doelstelling	13.1.2 In 2020 ligt het aandeel inwoners dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting laag in vergelijking met de best presterende EU27-landen. Dit houdt in dat in 2020 in Vlaanderen elk gezin ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen heeft dat de Europese armoederisicodrempel bereikt.
Kernindicatoren	Risico op financiële armoede na sociale transfers, op basis van regionale armoededrempel: in % van de bevolking (individueel niveau) en in aantal gezinnen (gezinsniveau)
Definitie	Er wordt in de Europese actieplannen vanuit gegaan dat een persoon risico loopt op financiële armoede als zijn of haar netto-beschikbaar equivalent inkomen na alle sociale transfers lager ligt dan de armoededrempel. Klassiek maakt men bij de berekening van het Vlaamse armoederisicopercentage de vergelijking van de inkomens van de Vlaamse bevolking met de Belgische armoededrempel. Deze Belgische drempel wordt berekend door 60% te nemen van het mediaan equivalente beschikbare inkomen van alle Belgen. Een alternatieve manier om het Vlaamse armoederisico te berekenen, bestaat erin de Vlaamse inkomens te vergelijken met een Vlaamse armoededrempel. De berekeningswijze van deze drempel blijft identiek (60% van het beschikbare mediaaninkomen), al neemt men daarvoor nu niet alle Belgische inkomens maar enkel de Vlaamse inkomens in rekening. Het is deze Vlaamse drempel die hier bij de berekening van het Vlaamse armoederisicopercentage wordt gebruikt.
Streefwaarde	"Elk gezin dient in 2020 ongeacht de samenstelling een inkomen te hebben dat de armoededrempel bereikt." Dit betekent dat het armoederisicopercentage en het aantal gezinnen in armoede in principe naar 0 moet evolueren.
Dimensies	Het armoedecijfer wordt hier berekend op individueel niveau en op gezinsniveau. Om te komen tot het aantal gezinnen onder de armoededrempel wordt het gezinsinkomen vergeleken met de armoededrempel per gezinstype. Om te komen tot het armoederisicopercentage op individueel niveau (% personen onder de armoededrempel) wordt aan elk lid van het huishouden een deel van het gezinsinkomen toebedeeld. Daartoe wordt het totale huishoudinkomen gedeeld door een equivalentiecijfer. Dit equivalentiecijfer wordt bekomen door aan de eerste volwassene in het huishouden het equivalent 1 toe te kennen, de tweede en volgende volwassene het equivalent 0,5 en alle kinderen jonger dan 14 jaar het equivalent 0,3.
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt vergelijkingen met het Waals Gewest, België als geheel en de andere EU27-landen mogelijk
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. De resultaten zijn telkens gebaseerd op gegevens over het inkomen van het jaar voordien. De meest recente cijfers zijn afkomstig van SILC 2007 en hebben betrekking op de inkomens van 2006.
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	SILC 2007 (inkomen 2006): data vrijgegeven begin 2009
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2785.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/main_tables

Bespreking

De Vlaamse armoededrempel lag in 2007 voor een alleenstaande op 11.185 euro per jaar of 932 euro per maand. Omgerekend is dat voor een gezin met twee volwassenen en twee kinderen 1.957 euro per maand.

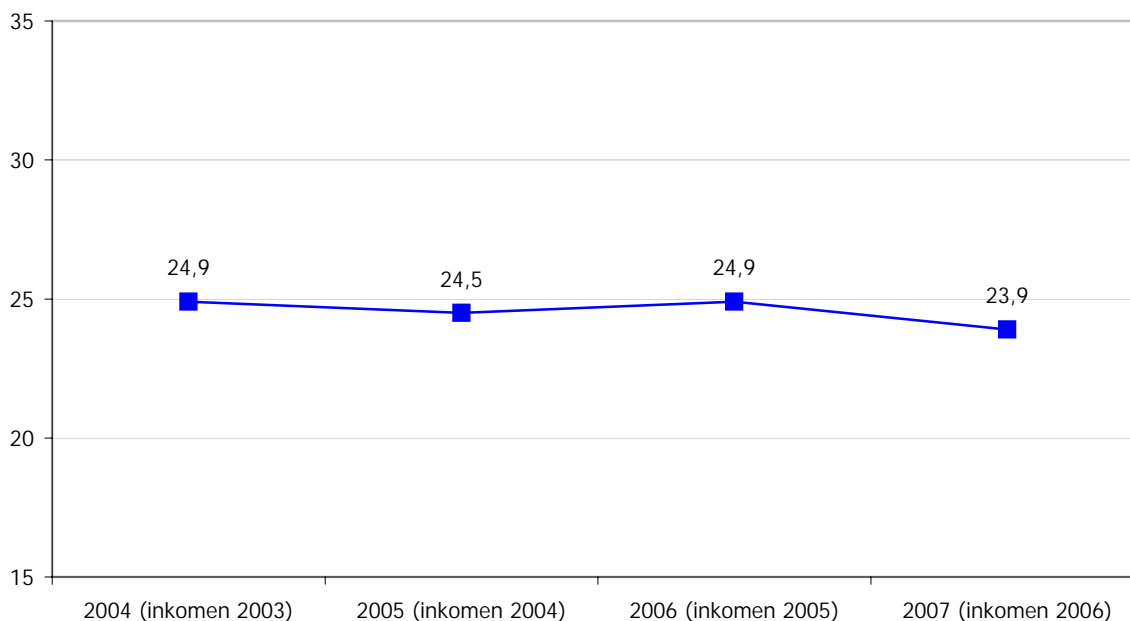
Goed één op acht personen in Vlaanderen (13,4%) beschikte in 2007 over een inkomen onder deze armoededrempel. Dat komt overeen met ongeveer 810.000 personen. Vrouwen, ouderen, alleenstaanden, eenoudergezinnen, personen die niet werken, laagopgeleiden en huurders lopen een hoger risico om in armoede terecht te komen. Ook personen met een vreemde nationaliteit kampen met een verhoogd armoederisico. Sinds 2005 is het armoederisicopercentage niet significant gestegen of gedaald. De vergelijking maken met de periode voor 2003 is moeilijk wegens een breuk in de tijdreeks (overgang van de ECHP-survey naar de EU-SILC-survey). Wel is het zo dat tussen 1994 en 1997 het armoederisicopercentage licht is gedaald waarna het tussen 1997 en 2001 min of meer stabiel is gebleven.

Als de armoedecijfers niet op individueel niveau maar op gezinsniveau worden berekend, blijkt het in 2007 te gaan om bijna 414.000 gezinnen of 16,2% van het totale aantal gezinnen in Vlaanderen. Dat cijfer blijft de laatste jaren vrij stabiel.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat in de EU-SILC-survey bepaalde kwetsbare bevolkingsgroepen (zoals personen in collectieve huishoudens, personen die illegaal in het land verblijven of dak- en thuislozen), niet of nauwelijks vertegenwoordigd zijn. De hier vermelde cijfers lijken dus eerder nog een onderschatting van de werkelijkheid.

Doelstelling	13.3. In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen, ...
Kernindicator	Ginicoëfficiënt
Definitie	De ginicoëfficiënt is een maat die inzicht geeft in de wijze waarop het inkomen verdeeld is tussen de inwoners van een land of regio. Het is een synthetische maat van het cumulatieve aandeel van het equivalent inkomen dat opgenomen wordt door de cumulatieve percentages van het aantal individuen. De waarde van de coëfficiënt varieert van 0% (volledige inkomensgelijkheid) tot 100% (volledige ongelijkheid).
Streefwaarde	"In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting." Dat kan geïnterpreteerd worden als een significante daling van de ginicoëfficiënt tegen 2020.
Dimensies	Individuen
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt vergelijkingen met het Waals Gewest, België als geheel en de andere EU27-landen mogelijk
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. De resultaten zijn telkens gebaseerd op gegevens over het inkomen van het jaar voordien. De meest recente cijfers zijn afkomstig van SILC 2007 en hebben betrekking op de inkomens van 2006.
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	SILC 2007 (inkomen 2006): data vrijgegeven begin 2009
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/239.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/main_tables

Ginicoëfficiënt in het Vlaams Gewest in %, in 2004-2007

Bespreking

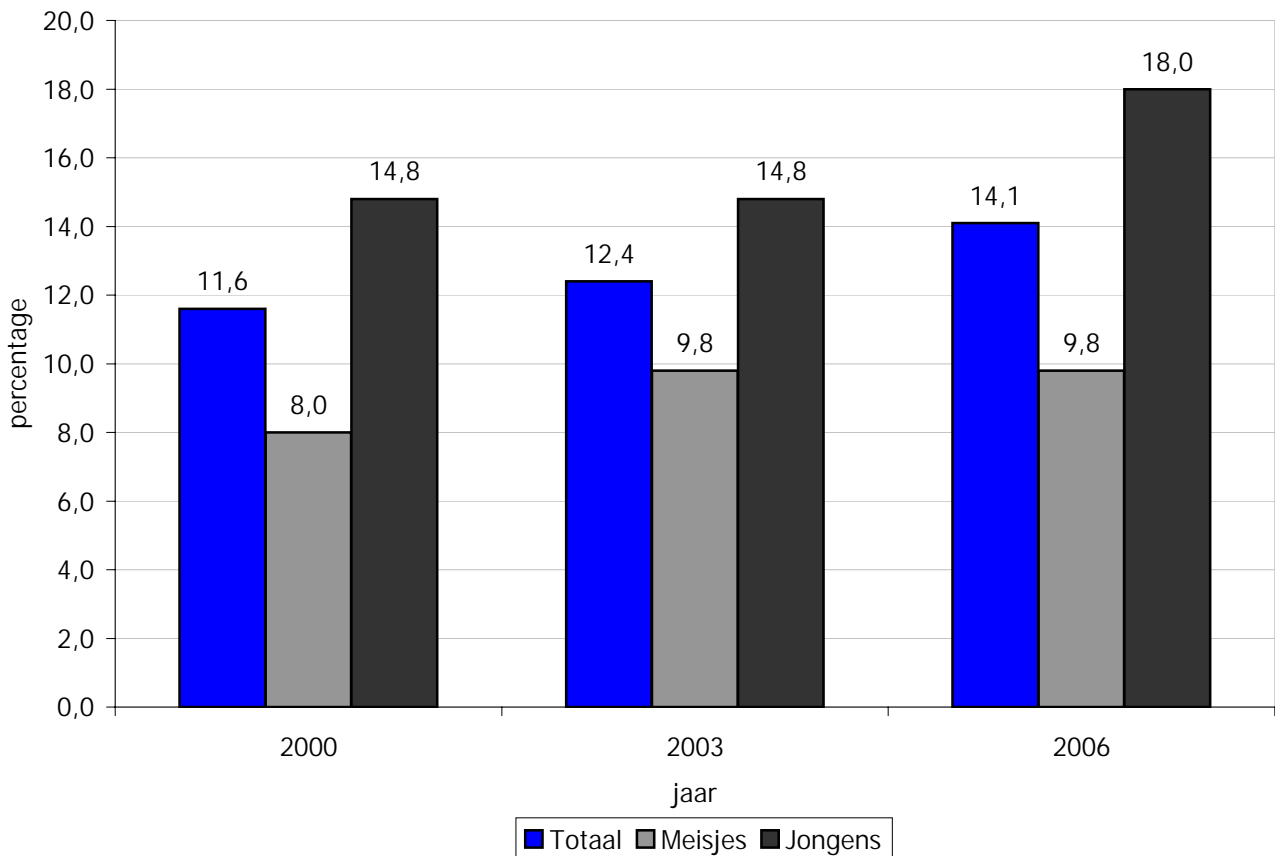
De ginicoëfficiënt is een maat die inzicht geeft in de wijze waarop het inkomen verdeeld is tussen de inwoners van een land of regio. Deze maat varieert van 0% (volledige inkomensgelijkheid) tot 100% (volledige ongelijkheid).

De ginicoëfficiënt is de jongste jaren niet significant gestegen of gedaald in Vlaanderen. De vergelijking maken met de periode voor 2003 is moeilijk wegens een breuk in de tijdreeks (overgang van de ECHP-survey naar de EU-SILC-survey).

In Europees opzicht scoort Vlaanderen behoorlijk goed. In 2007 haalden enkel Zweden en Slovenië nog een iets lagere score dan het Vlaamse Gewest.

Doelstelling	13.4.1 In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen... Die inspanningen resulteren o.m. in een beperking van de laaggeletterdheid tot 3%.
Kernindicatoren	Cijfers over de leesvaardigheid van de totale bevolking ontbreken voorlopig (worden verzameld door het PIAAC-onderzoek dat eerste resultaten zal presenteren in 2013). Second best-indicator: Percentage 15-jarigen met geletterdheid niveau 1 of minder op de PISA gecombineerde leesvaardigheidschaal.
Definitie	De leesvaardigheid van 15-jarigen wordt gepeild op drie subschalen: de vaardigheid om in teksten informatie terug te vinden (het lokaliseren van informatie), om deze informatie te interpreteren (het opbouwen van verklaringen en leggen van verbanden binnen een tekst) en om over deze informatie te reflecteren (het relateren van een tekst aan eigen voorkennis, ervaringen en ideeën). Niveau 1 (335 tot 407 punten) betekent dat leerlingen enkel de meest eenvoudige leestaken kunnen oplossen. Ze kunnen expliciet geformuleerde informatie in een tekst lokaliseren, kunnen het hoofdthema van een tekst reconstrueren en kunnen een eenvoudig verband leggen naar algemene, alledaagse kennis.
Streefwaarde	De nagestreefde globale laaggeletterdheid van 3% in 2020 wordt hier vertaald naar een beperking van de geletterdheid niveau 1 bij 15-jarigen tot 3%.
Dimensies	Geslacht
Vergelijking ruimte	De data zijn vergelijkbaar met die van de andere deelnemende landen. In 2000 = 43, in 2003 = 41 en in 2006 = 57; in 2009 zullen 62 landen deelnemen. In 2006 zijn bovendien gegevens beschikbaar voor subregio's van België, Finland, Italië en het Verenigd Koninkrijk.
Vergelijking tijd	Door de tijd is de vergelijkbaarheid minder vanzelfsprekend omdat leesvaardigheid in 2000 een hoofddomein was, en niet in 2003 en 2006. Dit impliceert dat er in 2000 meer aandacht was voor leesvaardigheid (meer vragen) dan in 2003 en 2006.
Frequentie en stiptheid	De gegevens worden ter beschikking gesteld op het einde van het jaar dat volgt op het jaar waarin de testen werden afgenomen en waarnaar de enquête is genoemd (dus, bv. eind 2007 voor PISA 2006).
Laatst gewijzigd	Eind 2007
Meetmethode	Een internationaal overeengekomen gestandaardiseerde proef bij 4.500 tot 10.000 15-jarige scholieren, afhankelijk van het deelnemende land, uit een representatief staal van scholen.
Bron data	OESO-PISA
Meer informatie	http://www.pisa.oecd.org/pages/0,3417,en_32252351_32235731_1_1_1_1_1_00.html http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/992.htm

Evolutie van het percentage leerlingen in het Vlaams Gewest van 15 jaar die niveau 1 of lager scoren op de PISA gecombineerde leesvaardigheidschaal, naar geslacht.

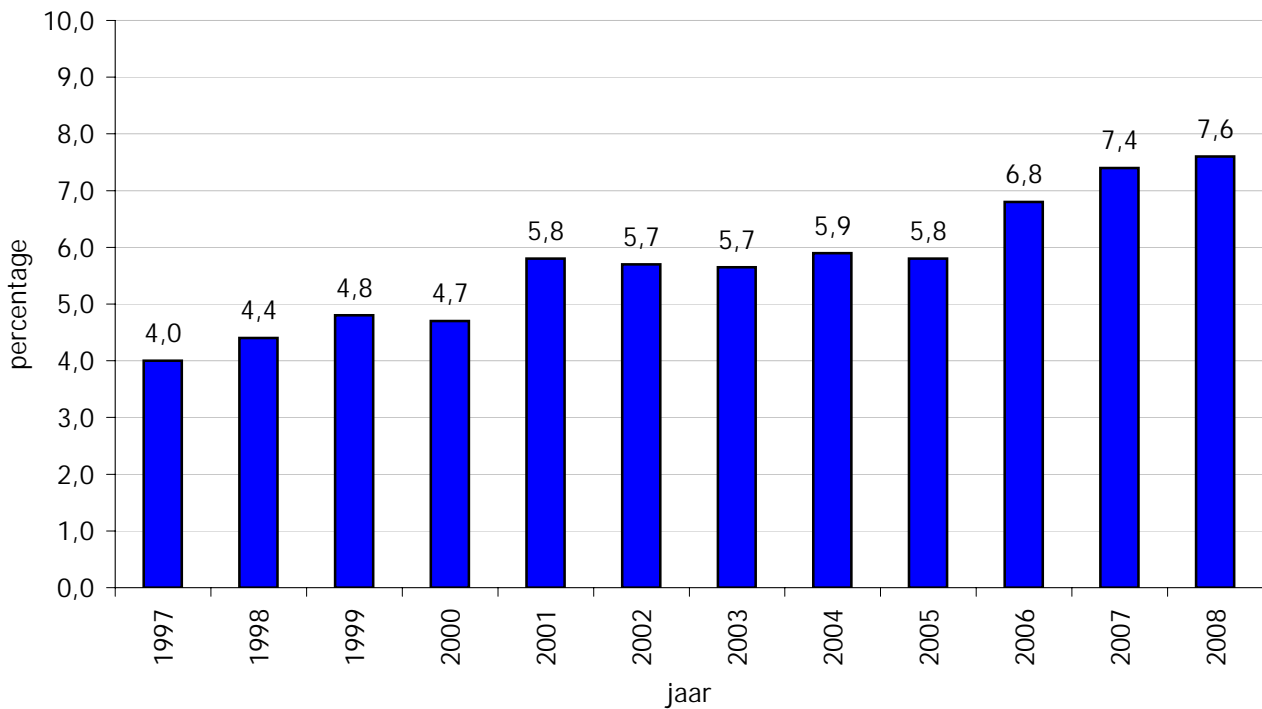
Bespreking

Hoewel Vlaanderen in vergelijking met andere Europese landen behoorlijk scoort qua geletterdheid van 15-jarigen, steeg het aantal leerlingen met niveau 1 of lager de afgelopen jaren van 12% tot 14%. De doelstelling van 3% is dus nog veraf.

Bovendien blijken een aantal groepen duidelijk minder te scoren. Vooreerst valt het grote verschil op tussen meisjes en jongens. Maar vooral allochtone leerlingen scoren beduidend minder dan het algemene gemiddelde. Terwijl autochtone leerlingen in 2006 gemiddeld 530 punten halen, ligt dat bij allochtone leerlingen aanzienlijk lager (431 bij eerste generatie-leerlingen, 421 bij tweede generatie-leerlingen).

Doelstelling	13.4.2 In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen... Die inspanningen resulteren o.m. in een halvering van het aantal kinderen dat geboren wordt in armoede.
Kernindicatoren	Percentage kinderen geboren in kansarme gezinnen, volgens de kansarmoedecriteria van Kind en Gezin.
Definitie	Kind en Gezin gebruikt zes toetsingscriteria om te bepalen of een geboorte plaatsvond in een kansarm gezin. Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens drie van de volgende criteria zwak scoort: 1. Beschikbaar maandinkomen: gemiddeld onregelmatig maandinkomen of het beschikbaar inkomen (min schulden) is lager dan het bedrag van het leefloon; leven van werkloosheidsuitkering en/of leefloon. Er wordt onderscheid gemaakt naar het aantal kinderen ten laste, maar geen rekening gehouden met de kinderbijslag. 2. Opleiding ouders: lager onderwijs, beroepsonderwijs, buitengewoon onderwijs, niet beëindigd lager secundair onderwijs en/of analfabeet. 3. Arbeidssituatie ouders: preciaire tewerkstelling (bv. tijdelijke contracten), werkloosheid van beide ouders of van de alleenstaande ouder en/of werkzaam in beschutte werkplaats. 4. Laag stimulatie niveau: laag stimulatie niveau kinderen, niet of onregelmatig volgen van kleuteronderwijs en/of moeilijkheden verzorging kinderen. 5. Huisvesting: verkrotte, ongezonde en/of onveilige woning (bv. schimmels, lekken,,, verzakkingen,...); te klein en/of te weinig nutsvoorzieningen (bv. bad, cv,...). 6. Gezondheid: zwakke gezondheid van de gezinsleden, gebrek aan kennis en deelname aan de gezondheidszorg, chronische ziektes en/of handicaps in het gezin.
Streefwaarde	3,8 % in 2020, op basis van 2008 als referentiejaar (nulmeting).
Dimensies	Gezinnen
Vergelijking ruimte	De gegevens worden door Kind en Gezin enkel verzameld in het Vlaamse Gewest waardoor geen vergelijking mogelijk is met het Waalse Gewest of met de situatie in andere landen.
Vergelijking tijd	De gegevens kunnen goed vergeleken worden doorheen de tijd. Er zijn cijfers beschikbaar vanaf begin jaren '90.
Frequentie en stiptheid	Gegevens worden jaarlijks samengebracht en gepubliceerd in 'Het Kind in Vlaanderen'.
Laatst gewijzigd	jun/09
Meetmethode	Administratieve registratie
Bron data	Kind en Gezin
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/259.htm http://www.kindengezin.be

Evolutie van het aandeel geboorten in kansarme gezinnen in % van het totaal aantal geboorten in het Vlaams Gewest

Bespreking

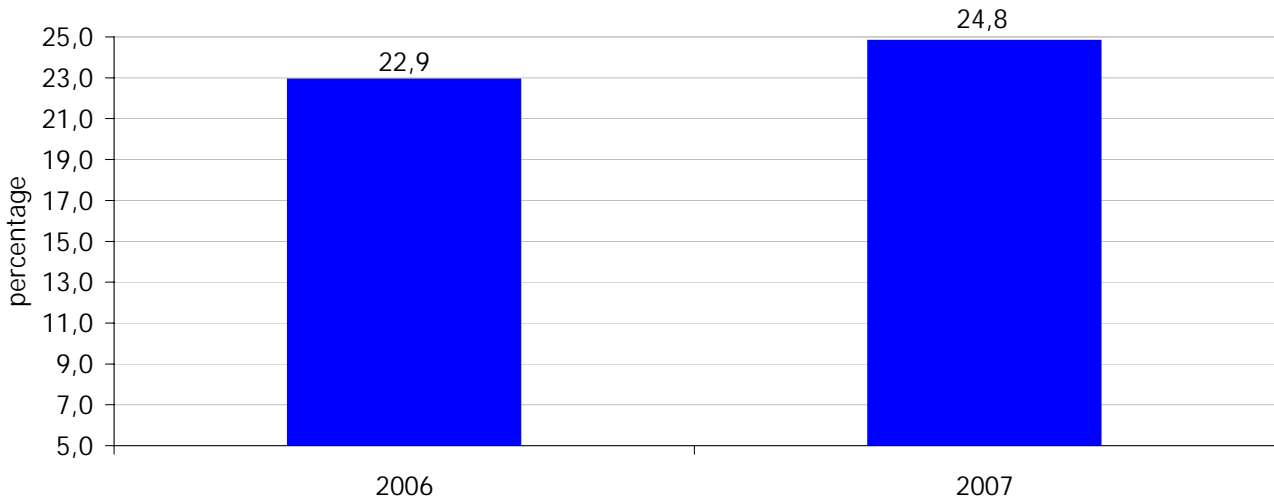
In 2008 vond 7,6% van het totale aantal geboorten plaats in een kansarm gezin. Dit percentage is de afgelopen 10 jaar opvallend gestegen.

Deze kansarme gezinnen hebben veelal te kampen met een complex geheel van problemen. Een lage opleiding van minstens één van beide ouders, komt bij acht op tien van deze gezinnen voor. Een laag maandinkomen en een zwakke arbeidssituatie van de ouders bij driekwart. De helft van deze gezinnen is slecht gehuisvest.

Goed vier op tien van de kinderen geboren in een kansarm gezin woont in de grootsteden Antwerpen en Gent. Van bijna zes op de tien kinderen geboren in een kansarm gezin beschikte de moeder bij haar geboorte niet over de Belgische nationaliteit.

Doelstelling	13.4.3 In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen... Die inspanningen resulteren o.m. in een substantiële verhoging van de woonkwaliteit in 2020 door halvering t.a.v. 2006 van het aandeel van de bevolking dat een woning betreft met twee of meer structurele gebreken en/of een gebrek aan basiscomfort.
Kernindicatoren	Percentage van de bevolking dat zegt in een woning te betrekken met 2 of meer structurele gebreken, gebrek aan basiscomfort en/of een gebrek aan
Definitie	Basiscomfort - een bad of douche; - warm stromend water; - een toilet met waterspoeling in de woning zelf Structurele problemen - een lekkend dak; - geen adequate verwarming; - schimmel en vocht; - rottende ramen en deuren Gebrek aan ruimte: minder dan 1 kamer per lid van het huishouden (badkamer, toilet... niet meegerekend).
Streefwaarde	11,4% in 2020 (22,9% uit 2006 als nulmeting)
Dimensies	Volgende dimensies zijn mogelijk: geslacht, leeftijd, huishoudtype, statuut woning (eigenaar/huurder), activiteitstatus, nationaliteit, onderwijsniveau, werkintensiteit en inkomen (quintielverdeling).
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt vergelijkingen met het Waals Gewest, België als geheel en de andere EU27-landen mogelijk
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. De resultaten zijn telkens gebaseerd op gegevens over het inkomen van het jaar voordien.
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	SILC 2007 (inkomen 2006): data vrijgegeven begin 2009
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2785.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/main_tables

Percentage van de bevolking in het Vlaams Gewest dat leeft in een woning met gebrek aan klein comfort, twee of meer huisvestingsproblemen, en/of gebrek aan ruimte, in 2004-2007

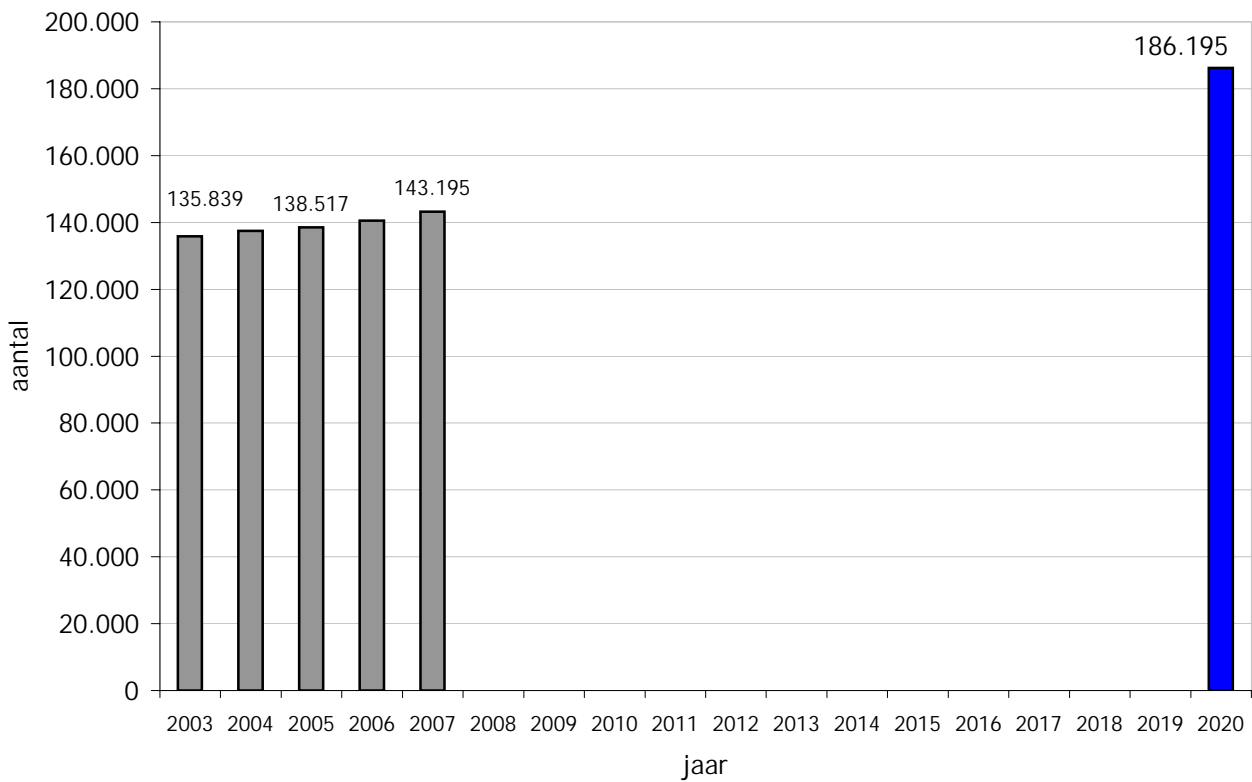
Bespreking

Bijna een kwart van de bevolking in het Vlaamse Gewest zegt in 2007 in een huis met twee of meer structurele problemen te wonen, een gebrek te hebben aan basiscomfort en/of een gebrek aan ruimte. Dat aandeel is tussen 2006 en 2007 toegenomen.

Een slechte huisvestingssituatie komt vaker voor bij alleenstaande ouders (42%), grote gezinnen (42%), huurders (41%), werklozen (31%), niet-EU-burgers (57%), gezinnen met kinderen waarin niemand werkt (61%) en personen uit het laagste inkomensquintiel (40%).

Doelstelling	13.4.4 In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen... Die inspanningen resulteren o.m. in een substantiële verhoging van de woonkwaliteit in 2020 door halvering t.a.v. 2006 van het aandeel van de bevolking dat een woning betreft met twee of meer structurele gebreken en/of een gebrek aan basiscomfort, o.a. door de creatie van minstens 43.000 bijkomende sociale huurwoningen zoals bepaald in het decreet Grond en pandenbeleid.
Kernindicatoren	Evolutie van het aantal sociale huurwoningen.
Definitie	Sociale huurwoning: een woning die op 31 december van het betrokken jaar verhuurd was binnen het sociaal huurstelsel via de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) + alle woningen binnen dit sociale huurstelsel zonder verhuring geregistreerd op 31 december + de woningen op 31 december verhuurd door de Sociale Verhuurkantoren (SVK's) + huurwoningen van gemeenten, OCMW's en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die voortaan verhuurd worden binnen het sociaal huurstelsel.
Streefwaarde	Het decreet voorziet in de realisatie van 43.000 bijkomende sociale huurwoningen tussen 2009 en 2020.
Dimensies	Een opdeling tot op het niveau van de gemeenten is mogelijk voor het type woning (appartement, bungalow, duplex, eengezinswoning) en aantal slaapkamers. Ook wordt bijgehouden, per provincie, hoeveel woningen er werden gegund en hoeveel er werden opgeleverd, op jaarbasis.
Vergelijking ruimte	De gegevens zijn tot op het niveau van de gemeenten beschikbaar. Internationale vergelijking zou eventueel mogelijk moeten zijn, op basis van een afgesproken gemeenschappelijke definitie.
Vergelijking tijd	De statistieken zijn vergelijkbaar in de tijd.
Frequentie en stiptheid	De gegevens van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen verschijnen eind mei. Op de website van de VMSW is een rubriek 'statistieken' opgenomen (zie bij 'meer informatie'). De gegevens over het aantal woningen verhuurd door de Sociale Verhuurkantoren (SVK's) zijn opgenomen in de jaarverslagen van Vlaams Overleg Bewonersbelangen vzw (zie bij 'meer informatie').
Laatst gewijzigd	Eind mei 2009
Meetmethode	Administratieve registratie
Bron data	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen & Vlaams Overleg Bewonersbelangen vzw
Meer informatie	http://www.vmsw.be/Algemeen/Statistieken/tabid/4019/language/nl-BE/Default.aspx http://www.vob-vzw.be/SVK/WatiseenSVK/Jaarrapporten/tabid/106/Default.aspx http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1077.htm

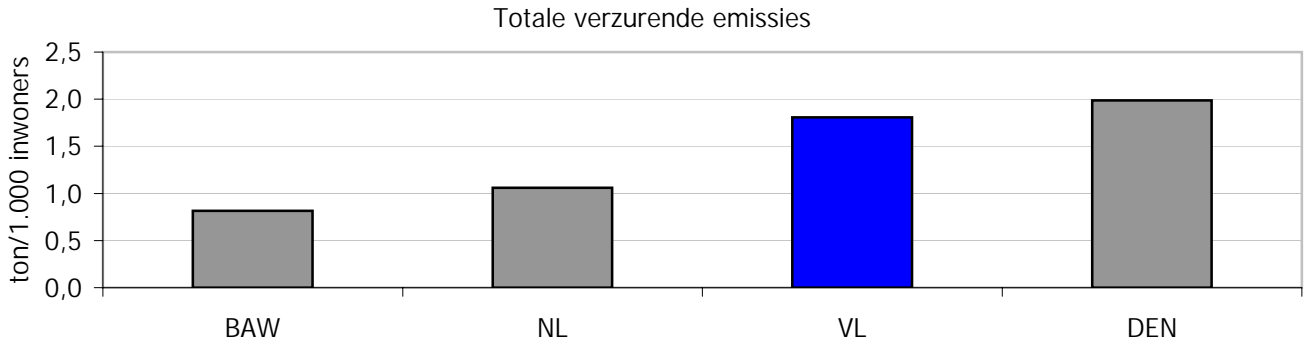
Evolutie van het aantal sociale huurwoningen verhuurd via de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen en de Sociale Verhuur Kantoren en de doelstelling tegen 2020

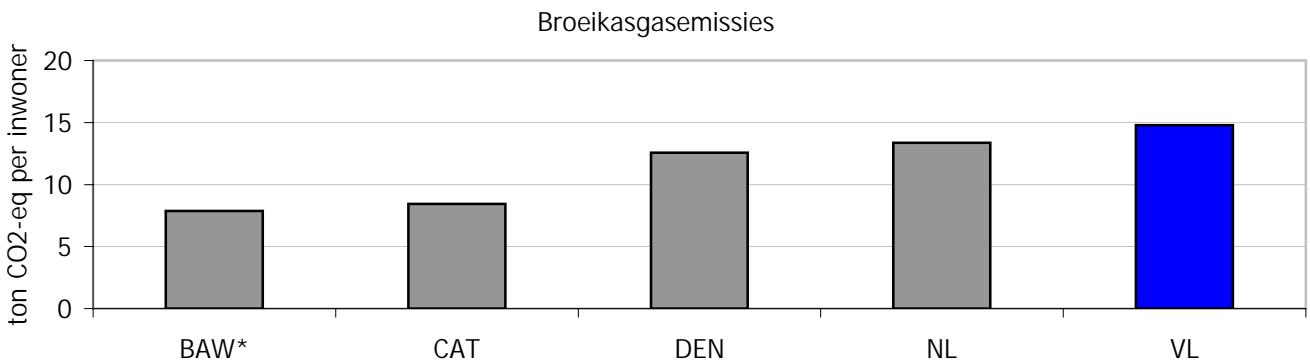
Bespreking

Het aantal sociale huurwoningen neemt de laatste jaren gestaag toe, van bijna 136.000 eind 2003 tot goed 143.000 eind 2007. Tegen 2020 zouden er 43.000 huurwoningen moeten bijkomen. De situatie eind 2007 wordt hierbij als referentiepunt genomen zodat tegen 2020 gestreefd wordt naar goed 186.000 sociale huurwoningen.

Doelstelling	14.1 Voor water- en luchtkwaliteit, bodembescherming en geluidshinder scoort Vlaanderen in 2020 even goed als Europese economische topregio's.
Kernindicator	Benchmark op basis van een selectie van milieu-indicatoren
Definitie	Milieu-indicatoren: verzurende emissies, broeikasgasemissies, afvalwaterzuivering, % van de bevolking blootgesteld aan concentraties (PM ₁₀) boven de Europese streefwaarden, waterkwaliteit (MMIF, nitraat in oppervlakte- en grondwater)
Streefwaarde	Vlaanderen scoort even goed als Europese economische topregio's
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, Europese economische topregio's, lidstaten
Vergelijking tijd	afhankelijk van de indicator
Frequentie en stiptheid	onregelmatig
Laatst gewijzigd	Voorjaar 2009
Meetmethode	afhankelijk van de indicator
Bron data	LNE, SVR, WISE, EEA, IRCEL
Meer informatie	http://www.lne.be/themas/beleid/beleidsplanning/publicaties/benchmarking-m-b-t-de-toestand-van-milieu-en-natuur http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/afbeeldingennieuwtjes/algemeen/bijlagen/vrind2009/2009-07-01-vrind2009-hfdst14.pdf

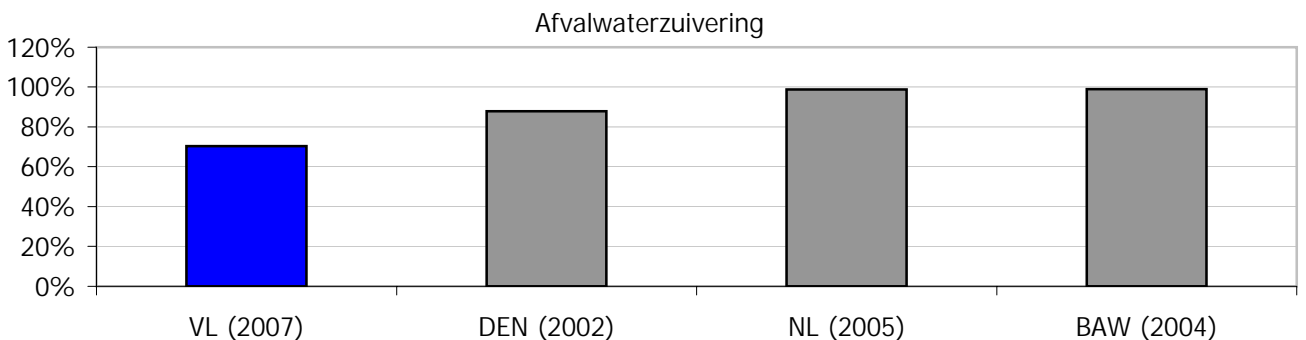

Hier wordt het totaal van de verzurende emissies gerapporteerd: NO_x, NH₃ en SO₂, elk gewogen door hun zuurvormend vermogen. Ondanks de dalende trend zijn de verzurende emissies in Vlaanderen met 1,8 ton per 1.000 inwoners in 2004 hoog in vergelijking met andere regio's en lidstaten. In Vlaanderen zijn het verkeer en de land- en tuinbouw de grootste bronnen van verzurende emissies.

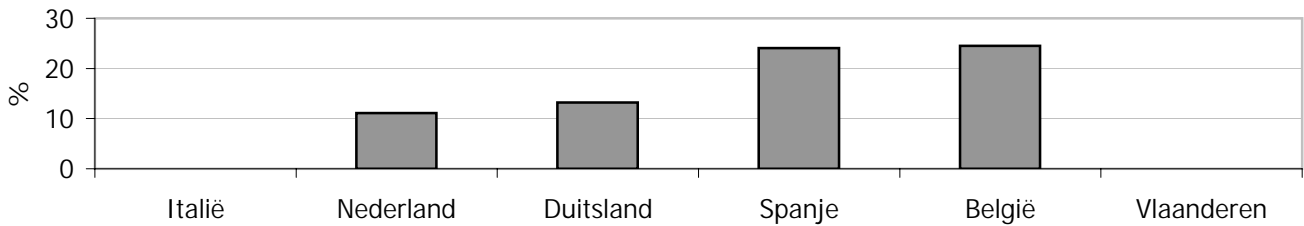
*: enkel CO₂, CH₄ en N₂O

Deze indicator beschrijft de emissies van de 6 broeikasgassen die onder het Kyoto-protocol vallen (BAW rapporteerde enkel over CO₂, CH₄ en N₂O). Vlaanderen heeft met 14,8 ton per inwoner in 2004 een hoge broeikasgasuitstoot. Dit hangt samen met het hoge energieverbruik in Vlaanderen door de energie-intensieve industrie, veel verkeer en een ondermaatse isolatie van gebouwen.

Deze indicator beschrijft het aandeel van de bevolking dat aangesloten is op een riolering die naar een waterzuiveringsinstallatie gaat (primaire, secundaire en tertiaire zuivering). Vlaanderen behaalde in 2007 een zuiveringsgraad van 70%. Het is in Vlaanderen echter niet de bedoeling om een zuiveringsgraad van 100% te behalen. Afgelegen woningen zullen niet collectief maar individueel gezuiverd worden.

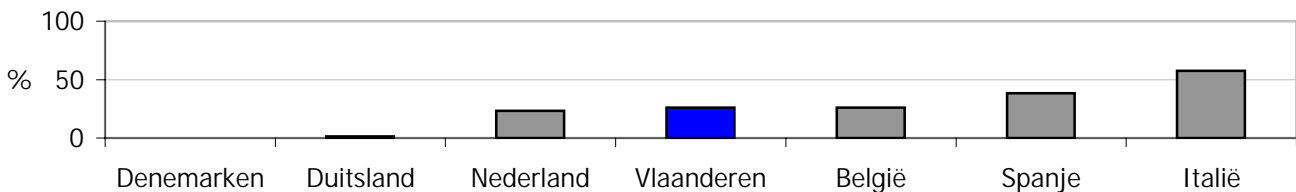
Aandeel meetplaatsen met gemiddelde concentratie nitraat in grondwater > 50 mg/l, 2007

oppervlaktewater rivieren (2005)	aantal meetplaatsen met gemiddelde jaarlijkse concentratie > 11,3 mg/l nitraatstikstof	aantal meetplaatsen	aandeel meetplaatsen met overschrijding nitraatnorm
Nederland	0	11	0
België	0	41	0
Denemarken (2004)	0	32	0
Spanje	1	316	0,3
Duitsland	2	163	1,2
Italië	4	230	1,7
Vlaanderen (2008-2009)			4

JVS Water

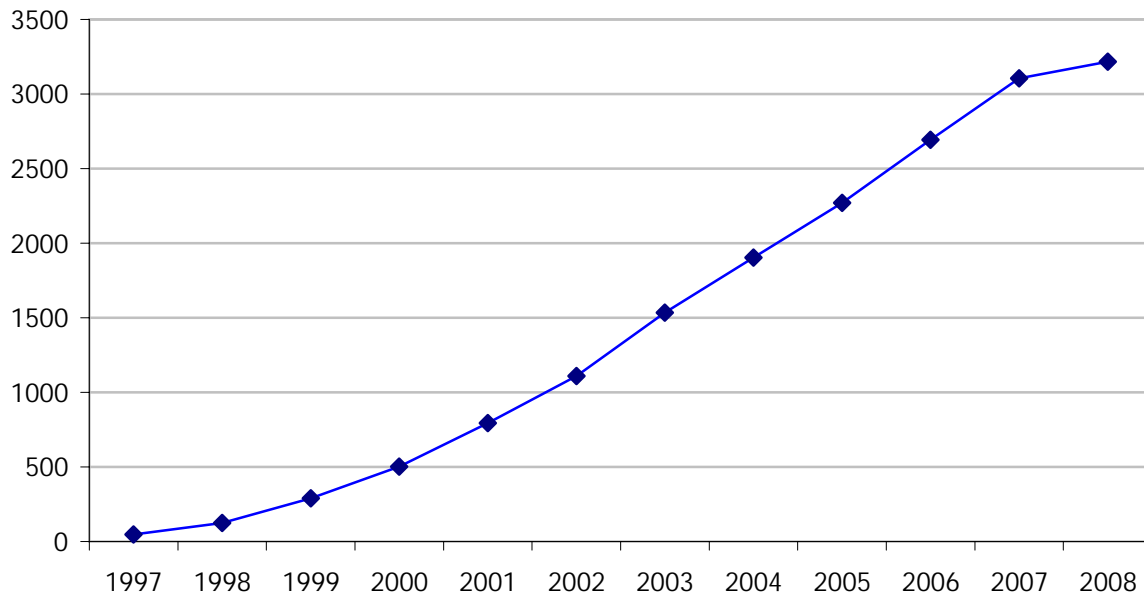
Aandeel van de bevolking meer dan 35 dagen blootgesteld aan een daggemiddelde PM10-concentratie van 50 µg/m³, 2005

In Vlaanderen werd in 2005 26% van de bevolking gedurende meer dan 35 dagen blootgesteld aan een daggemiddelde concentratie van minstens 50 µg/m³. In Denemarken werd niemand aan zulke concentraties blootgesteld maar in Spanje en Italië werd respectievelijk 38 en 57% van de bevolking blootgesteld aan concentraties boven de Europese daggrenswaarde voor PM₁₀.

Doelstelling	14.2 De gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling significant daalt tegen 2020.
Kernindicator	Aantal gronden met een historische verontreiniging waarvoor de sanering gestart is
Definitie	Sanering opgestart = saneringsproject conform verklaard
Streefwaarde	Afname van de druk op milieu en natuur
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1997-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks
Laatst gewijzigd	28/04/2009
Meetmethode	Grondeninformatieregister
Bron data	OVAM
Meer informatie	http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/cijfers/Exceltabellen/milieu/bodem/schema_bodem_sanering.doc

Gronden met historische verontreiniging waarvoor de sanering gestart is

Bespreking

Er zijn naar schatting 10.700 gronden met historische bodemverontreiniging in Vlaanderen. Tussen 1997 en 2008 is er voor 3.217 van die gronden een sanering gestart.

Doelstelling	14.2 De gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling significant daalt tegen 2020.
Kernindicator	Aantal verloren gezonde levensjaren als gevolg van milieuvervuiling
Definitie	Verloren gezonde levensjaren: het aantal gezonde levensjaren die een populatie verliest door ziekte of vroegtijdige sterfte
Streefwaarde	Significante daling van het aantal verloren gezonde levensjaren
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2002-2004
Frequentie en stiptheid	onregelmatig
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	Berekening op basis van dosis-effectrelaties voor verschillende milieuverontreinigende factoren.
Bron data	VMM-MIRA
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feiten-cijfers/MIRA-T/gevolgen-voor-mens-natuur-en-economie/milieu-mens-en-gezondheid/verloren-gezonde-levensjaren-evaluatie-van-de-volksgezondheid/verloren-gezonde-levensjaren-(daly%e2%80%99s)-door-milieuverstoring/

Verloren gezonde levensjaren: het aantal gezonde levensjaren die een populatie verliest door ziekte of vroegtijdige sterfte

(DALY's)	2002	2003	2004 *
			centrale schatting
Totaal	33.248 (100 %)	35.908 (100 %)	92.429 (100%)
totaal PM10 & PM2,5	22.300 (67 %)	25.518 (71 %)	68.473 (74,1%)
totaal ozon	785 (2 %)	879 (2 %)	669 (0,7%)
totaal geluid	6.528 (20 %)	6.528 (18 %)	19.151 (20,7%)
totaal kankerverwekkende stoffen (uitgezonderd PM10)	2.032 (6 %)	2.009 (6 %)	3.155 (3,4%)
totaal Pb	1.601 (5 %)	974 (3 %)	981 (1,1 %)
DALY/inwoner/jaar	0,006	0,006	0,015
DALY/inwoner/70 jaar	0,410	0,440	1,100

* Er werden 2 extra gezondheidseffecten voor geluid doorgerekend: ischemische hartziekten en hoge bloeddruk. De methode voor de impact van PM2,5 werd aangepast in overeenstemming met Europese studies

Bespreking

In 2004 verloor een inwoner van Vlaanderen door de hierboven vermelde set van milieufactoren 0,015 gezonde levensjaren. Bij levenslange blootstelling aan de concentraties in 2004 komt dit neer op een verlies van iets meer dan een gezond levensjaar. Blootstelling aan PM10 en PM2,5 heeft het grootste aantal verloren gezonde levensjaren tot gevolg.

De gezondheidseffecten die werden meegenomen zijn: vervroegde sterfte, algemene luchtwegklachten, bronchitis en astma. Op de tweede plaats komt de blootstelling aan geluid. Voor geluid werden volgende gezondheidseffecten berekend: hinder, slaaphinder, verhoogde bloeddruk en ischemische hartziekte.

Doelstelling	14.3 Het beleid in 2020 focust binnen een Europese context op belangrijke uitdagingen en risico's. Zo moeten de gekozen maatregelen leiden tot een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies conform de voor Vlaanderen vastgestelde doelstellingen in het kader van de Europese klimaatwetgeving, een vermindering in 2020 van de gemiddelde jaarconcentratie aan fijn stof (PM₁₀) met 25% t.a.v. 2007, waarbij alle Europese fijnstofnormen onverkort worden gerespecteerd.
Kernindicatoren	Broeikasgasemissies opgedeeld naar ETS en non-ETS sectoren
Definitie	ETS: emissies die vallen onder het Emission Trading scheme; non-ETS: gebouwen, transport, landbouw, kleine industriële installaties
Streefwaarde	In de EU moeten de ETS broeikasgasemissies tegen 2020 21% lager liggen dan in 2005. Deze reductie zal over de lidstaten verdeeld worden op basis van toegestane emissiequota. In België moeten de non-ETS broeikasgasemissies tegen 2020 15% lager liggen dan in 2005. De totale broeikasgasemissies in Vlaanderen moeten tegen 2008-2012 5,2% lager liggen dan in 1990.
Dimensies	ETS en non-ETS sectoren
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1990 en 2007
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	Voorjaar 2009
Meetmethode	Milieujaarverslagen, energieverbruiksgegevens, modellering...
Bron data	Voortgangsrapport 2008 van het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1409.htm

Broeikasgasemissies opgedeeld naar ETS en non-ETS sectoren

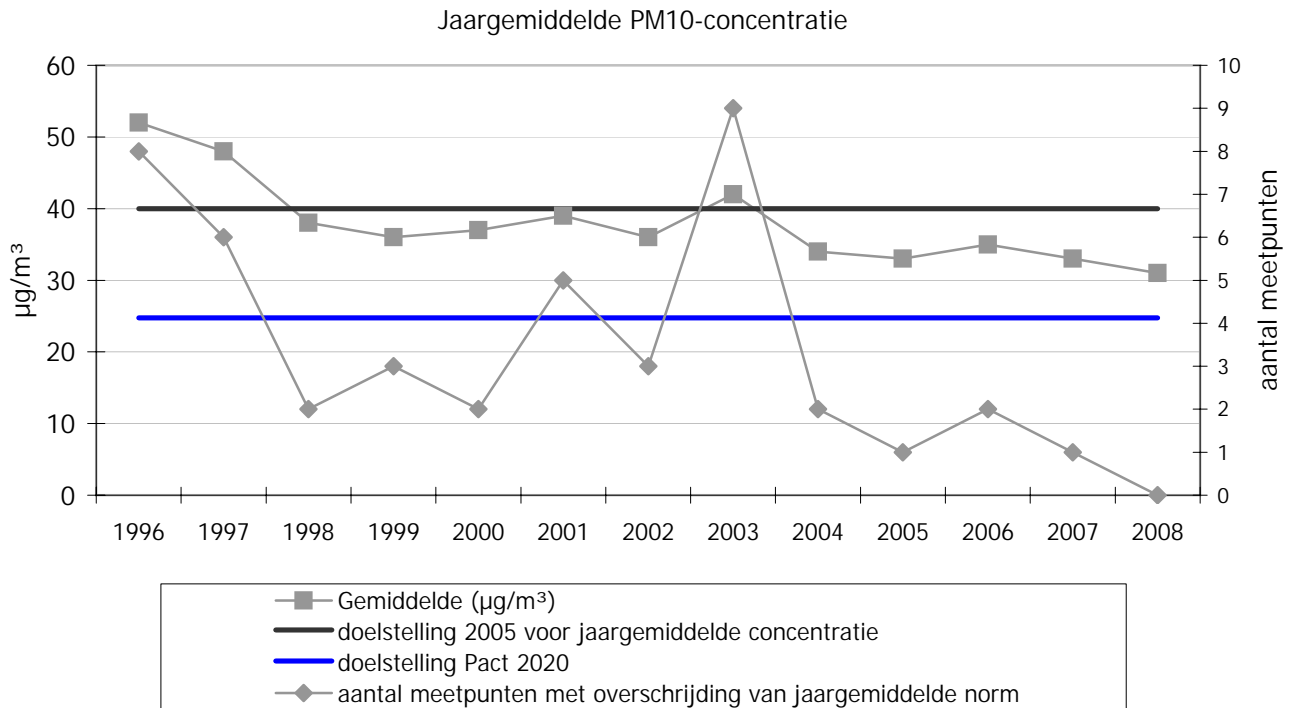
kton CO ₂ -equivalenten	1990	2007
ETS		36.874
niet-ETS		43.847
totaal	86.986	80.723

Bespreking

Tussen 1990 en 2007 namen de broeikasgasemissies met 7,2% af. Daarmee doen we al beter dan de vooropgestelde reductie met 5,2% over de periode 2008-2012 t.o.v. 1990 zoals die voor Vlaanderen werd vooropgesteld vanuit de Kyotodoelstelling. In 2007 werd ruim 45% van de broeikasgasuitstoot geproduceerd door inrichtingen die onder het systeem van verhandelbare emissierechten vallen.

In het Vlaams Toewijzingsplan CO₂-emissierechten 2008-2012 wordt de hoeveelheid emissierechten bepaald die gemiddeld in de handelsperiode 2008-2012 in het Vlaams Gewest aan de bedrijven kan toegewezen worden. Gezien de ETS cap voor de handelsperiode 2008-2012 vastligt, is enkel nog de uitstoot van de niet-ETS sectoren bepalend voor het realiseren van de Vlaamse Kyotodoelstelling. Het blijft dan ook belangrijk dat de beleidsinspanningen in deze sectoren aanhouden en zelfs versterkt worden.

Doelstelling	14.3 Het beleid in 2020 focust binnen een Europese context op belangrijke uitdagingen en risico's. Zo moeten de gekozen maatregelen leiden tot een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies conform de voor Vlaanderen vastgestelde doelstellingen in het kader van de Europese klimaatwetgeving, een vermindering in 2020 van de gemiddelde jaarconcentratie aan fijn stof (PM₁₀) met 25% t.a.v. 2007, waarbij alle Europese fijnstofnormen onverkort worden gerespecteerd.
Kernindicator	Jaar- en daggemiddelde concentratie PM ₁₀ en PM _{2,5}
Definitie	PM ₁₀ en PM _{2,5} : stofdeeltjes met een aërodynamische diameter kleiner dan respectievelijk 10 en 2,5 µm. De aërodynamische diameter van een stofdeeltje is gelijk aan de diameter van een bolvormig deeltje dat in de omgevingslucht hetzelfde gedrag vertoont als dat stofdeeltje.
Streefwaarde	In 2020 een vermindering van de jaargemiddelde concentratie PM ₁₀ met 25% t.o.v. 2007, De jaargemiddelde concentratie van 40 µg/m ³ mag sinds 2005 niet meer overschreden worden. De daggrenswaarde van 50 µg/m ³ mag slechts 35 keer per jaar overschreden worden. De jaargemiddelde concentratie van PM _{2,5} mag vanaf 2015 niet hoger zijn dan 25 µg/m ³ .
Dimensies	Meetstations van het telemetrisch meetnet, alle meetstations
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	PM ₁₀ : 1996-2008; PM _{2,5} : 2003-2008 en 1997-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-1)
Laatst gewijzigd	12/05/2009
Meetmethode	In Vlaanderen zijn een aantal meetstations ingeplant om de algemene kwaliteit van de omgevingslucht op te volgen nl. de zogenaamde telemetrische meetstations. Op basis van uurwaarden wordt de jaargemiddelde concentratie berekend. Daarbij dienen beide halfuren beschikbaar te zijn voor de berekening van de uurwaarde. Enkel de jaargemiddelden van stations die 50% of meer data hebben, worden weerhouden. Op basis van deze stations wordt een virtueel gemiddelde over Vlaanderen berekend en wordt het aantal dagen bepaald met overschrijding van de dagnorm van 50 µg/m ³ . Voor het toetsen van het aantal meetpunten met een overschrijding van de jaarnorm, worden alle meetstations gebruikt. Voor PM _{2,5} worden de ruimtelijke jaargemiddelde concentraties voor Vlaanderen berekend met het RIO-c interpolatiemodel. Dit gebeurt op basis van de ruimtelijke jaargemiddelde concentraties PM ₁₀ , eveneens berekend met het interpolatiemodel. Deze PM ₁₀ -concentraties worden dan omgerekend naar PM _{2,5} -concentraties op basis van een verhouding tussen PM _{2,5} en PM ₁₀ van 0,7. Voor PM _{2,5} worden ook de waarden v
Bron data	VMM, IRCEL
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2145.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/5142.htm

PM₁₀

	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996
alle meetstations													
aantal meetpunten met overschrijding van de dagnorm (meer dan 35 dagen 50 µg/m ³)	9	21	25	17	23	20	13	11	10	10	8	11	10
telemetrisch meetnet													
aantal dagen met overschrijding van de dagnorm van 50 µg/m ³	25	50	57	42	51	87	64	67	57	60	72	118	143

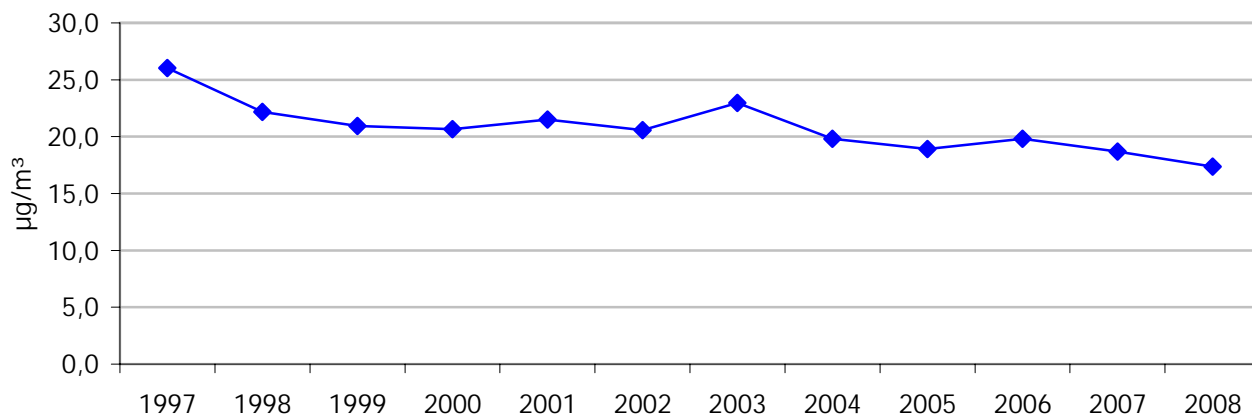
Bespreking

De jaargemiddelde PM₁₀-concentratie daalde in 2008 lichtjes ten opzichte van het voorgaande jaar tot 31 µg/m³. Op geen enkel meetpunt werd de jaargemiddelde norm van 40 µg/m³ overschreden. De daggemiddelde waarde van 50 µg/m³ mag slechts 35 keer per jaar overschreden worden. In 2008 werd de daggrenswaarde 25 keer overschreden. Op 9 meetpunten werd gedurende meer dan 35 dagen een daggemiddelde concentratie van meer dan 50 µg/m³ gemeten. Dit lage aantal is het gevolg van gunstige weersomstandigheden die ervoor zorgden dat de pollutie verdunde of uitregende. De PM_{2,5}-concentraties lagen in 2008 op alle meetplaatsen onder de doelstelling van 25 µg/m³.

PM_{2,5}-concentratie

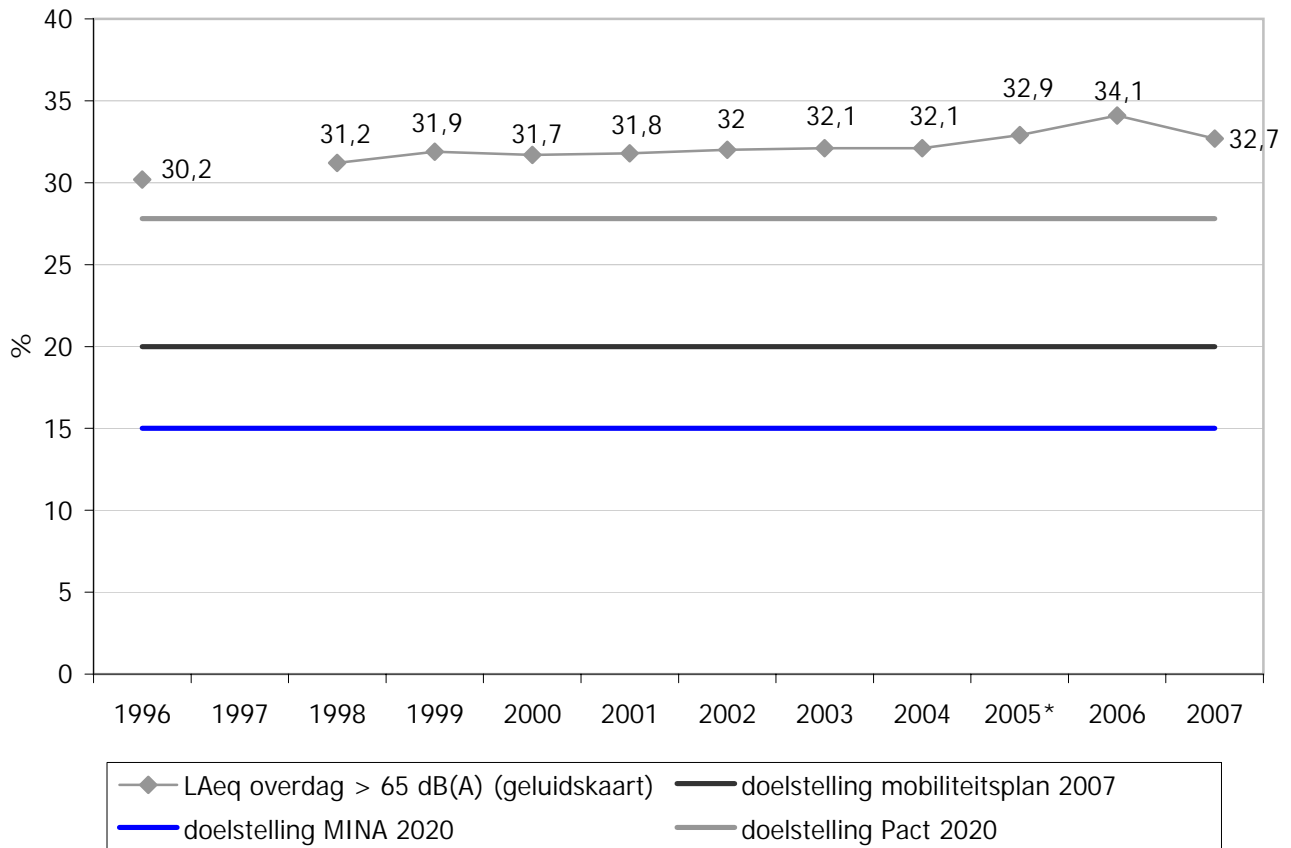
	2008	2007	2006	2005	2004	2003
jaargemiddelde concentratie	onvoldoende stations om een jaargemiddelde concentratie te berekenen					
Maximum	23	24	26	26	27	28
Minimum	19	20	21	21	19	25
aantal meetpunten doelstelling 2015 (jaargemiddelde concentratie)	5	5	4	5	5	2
aantal meetpunten met overschrijding jaargemiddelde concentratie van 25 µg/m ³	0	0	2	1	5	6

Ruimtelijk jaargemiddelde PM_{2,5}-concentratie

Doelstelling	14.4 Een significante daling van de potentieel ernstig gehinderden door geluidsoverlast door verkeer met 15% tegen 2020.
Kernindicator	Aandeel van de bevolking dat potentieel ernstig gehinderd wordt door verkeersgeluid.
Definitie	Percentage van de bevolking overdag blootgesteld aan wegverkeersgeluid > 65 dB(A) ter hoogte van de gevel van de woning
Streefwaarde	Tegen 2020 een daling van het aantal potentieel ernstig gehinderden met 15%
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1996-2007
Frequentie en stiptheid	
Laatst gewijzigd	27/07/2009
Meetmethode	Geluidskaat opgesteld op basis van verkeersgegevens van de belangrijkste wegen en geluidsmetingen bij een steekproef van woningen. De trendbreuk in 2005 is het gevolg van wijzigingen in het verkeersmodel.
Bron data	VMM-MIRA, INTEC Ugent
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/5112.htm

Aandeel bevolking blootgesteld aan wegverkeersgeluid

Bespreking

In 2007 werd bijna 33% van de Vlamingen overdag blootgesteld aan geluidsdrumniveaus boven 65 dB.

Doelstelling	14.5 De meeste Vlaamse waterlopen hebben een goede ecologische toestand bereikt zodat het effectief mogelijk is dat ten laatste in 2021 voldaan is aan de kwaliteitsvereisten van de Kaderrichtlijn Water.
Kernindicator	Aandeel van de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen met een goede toestand of potentieel (ecologische en chemische toestand)
Definitie	Aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede toestand, aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede ecologische toestand en in goede chemische toestand
Streefwaarde	Alle oppervlaktewaterlichamen verkeren tegen 2021 in een goede ecologische toestand of hebben een goed ecologisch potentieel.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	x
Bron data	VMM
Meer informatie	http://www.vmm.be/publicaties/2009/Jaarverslag_water_2008_TW.pdf

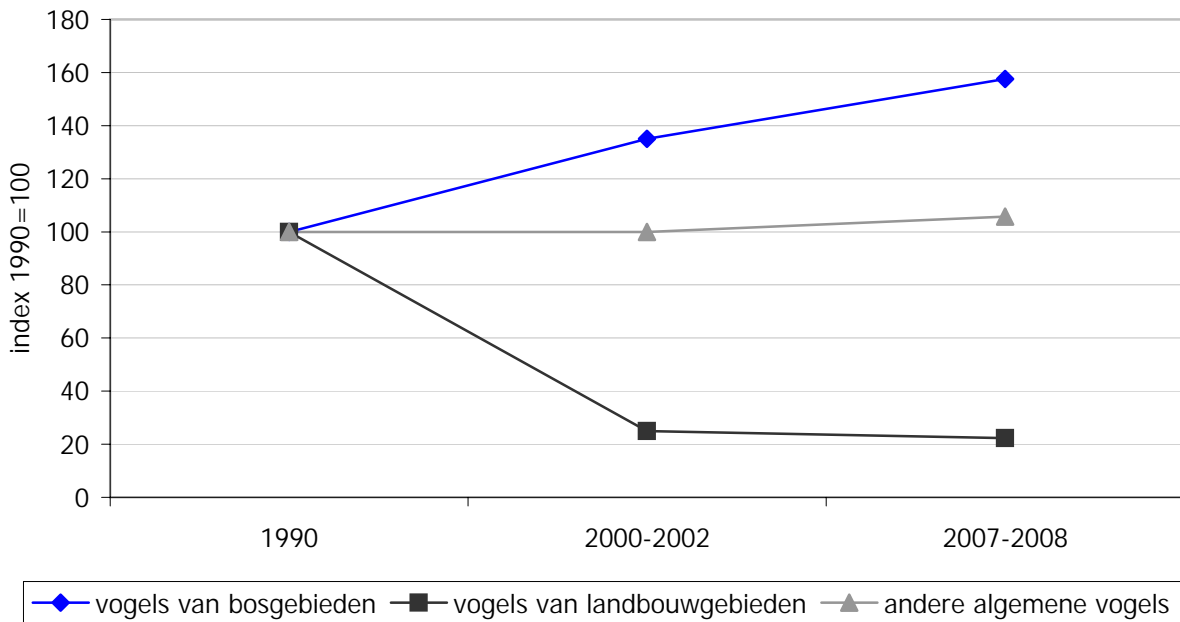
	2008
Aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede toestand	0
Aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede chemische toestand	< 50
Aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede ecologische toestand	0

Bespreking

In 2008 was het aandeel Vlaamse oppervlaktewaterlichamen in goede toestand zo goed als 0%. Geen enkel Vlaams oppervlaktewaterlichaam verkeerde in goede ecologische toestand. Minder dan de helft van de oppervlaktewaterlichamen verkeerde in goede chemische toestand. Daarbij moet vermeld worden dat op tientallen meetplaatsen enkel zware metalen werden gemeten en er dus voor die meetplaatsen geen volledig dekkend uitsluitsel kan gegeven worden.

Doelstelling	15.1 Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan.
Kernindicator	Europese broedvogelindex, vlinderindex en index overwinterende watervogels
Definitie	Deze indexen geven de trends weer van het aantal broedvogels, vlinders en overwinterende watervogels.
Streefwaarde	Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, lidstaten
Vergelijking tijd	Verschillend per index
Frequentie en stiptheid	
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	Monitoring van soorten (soortentellingen)
Bron data	INBO-NARA, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/3796.htm http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?lang=nl&detail=676&id_structuur=71 http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?lang=nl&detail=692&id_structuur=71 http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?lang=nl&detail=691&id_structuur=71

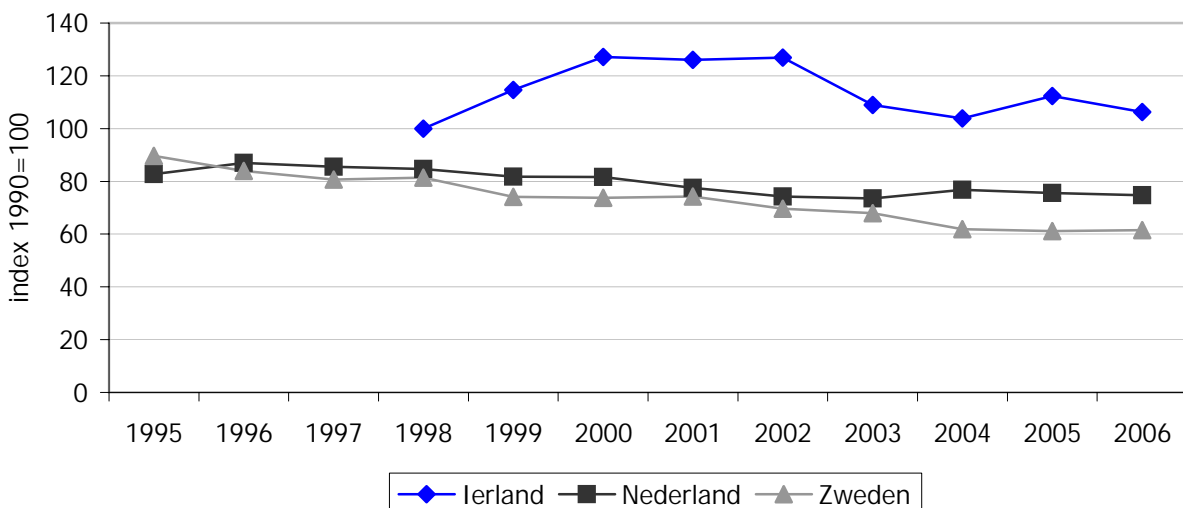
Algemene broedvogelindex Vlaanderen

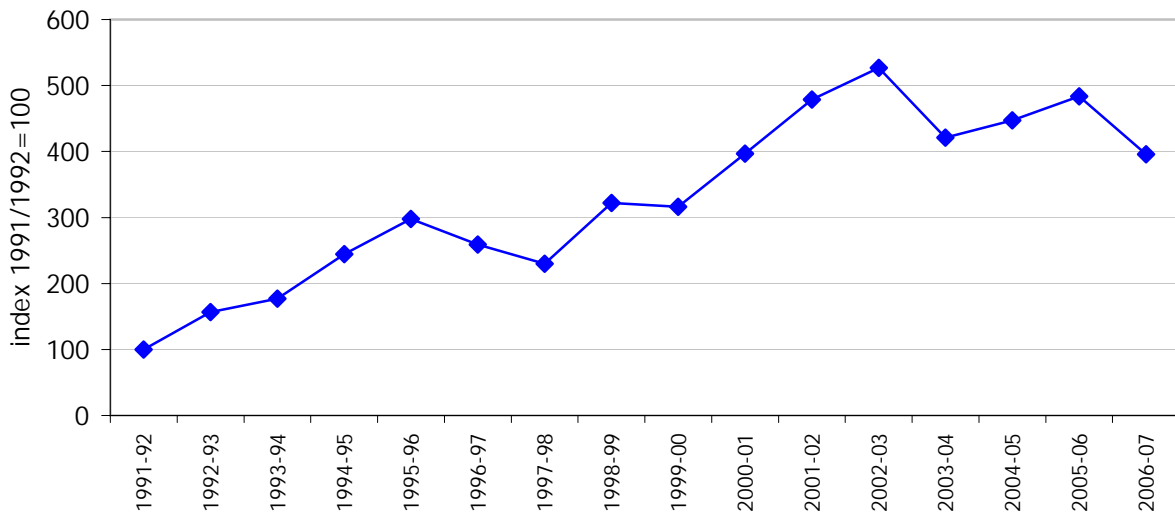
Bespreking

De vogels van landbouwgebieden kenden in Vlaanderen tussen 1990 en 2000-2002 een sterke daling. Deze daling zette zich verder tot 2007-2008, hetzij minder sterk. In de EU-25 gingen de landbouwvogels tussen 1990 en 2006 met 25% achteruit. In Zweden gingen de landbouwvogels met bijna 40% achteruit, in Nederland met 25%. In Ierland verbeterde de toestand met zo'n 25% in het begin van de eeuwwisseling maar die verbetering viel terug tot 6% in 2006. De toestand van de bosvogels ging er in Vlaanderen op vooruit. De 'andere' vogels uit verschillende leefgebieden bleven nagenoeg stabiel met een lichte stijging tussen 2000-2002 en 2007-2008. In de EU-25 gingen de algemene soorten tussen 1990 en 2006 met 10% achteruit.

Vogels van landbouwgebieden

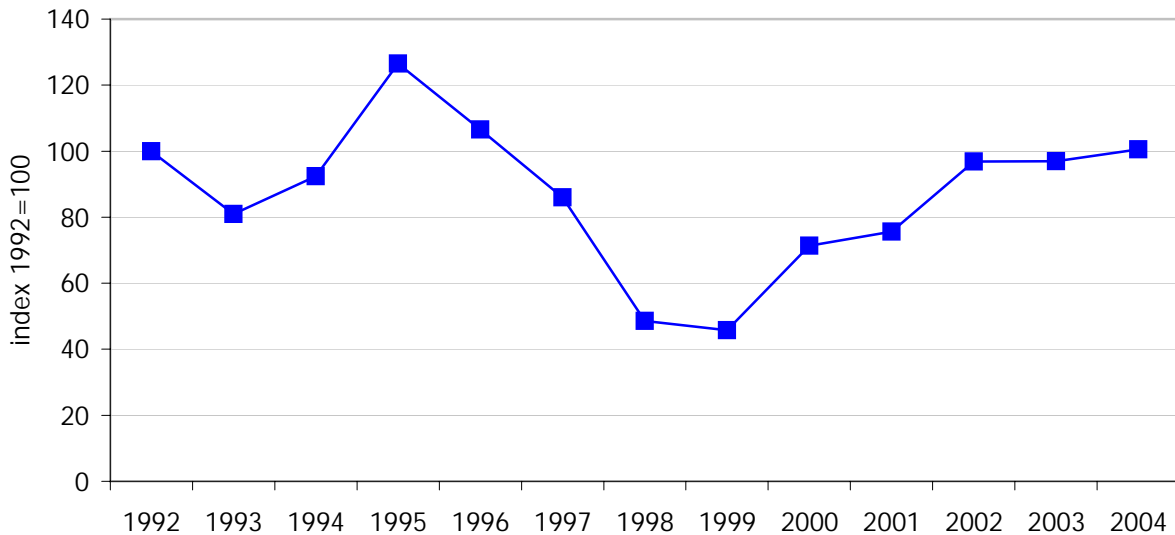
Overwinterende watervogelindex Vlaanderen

Bespreking

Uit de overwinterende watervogelindex blijkt dat het aantal vogels van dit type tussen de winter van 1991-1992 en de winter van 2002-2003 vervijfvoudigd is in Vlaanderen. Daarna is er een licht dalende trend.

Graslandvlinderindex Vlaanderen

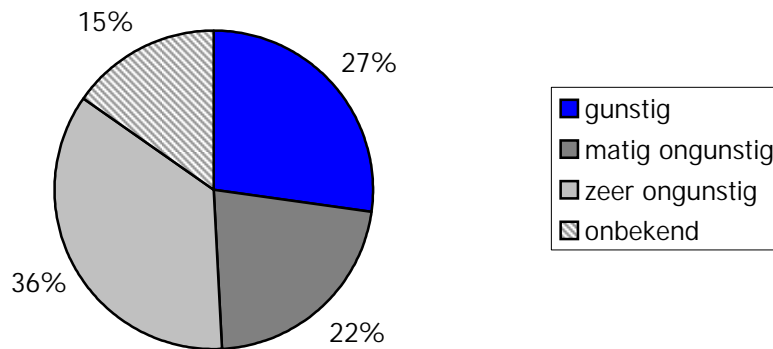

Bespreking

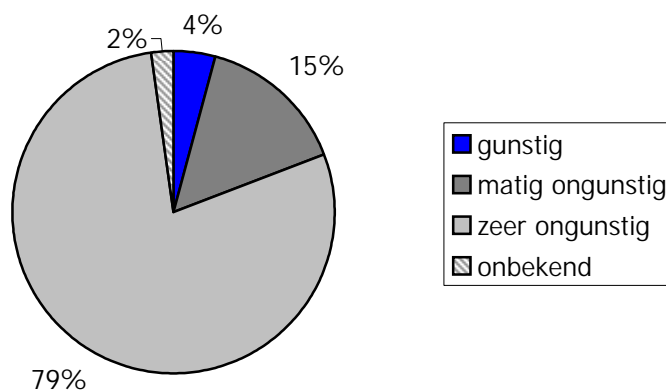
De samengestelde indicator (gebaseerd op 7 wijdverspreide soorten) geeft een schommelend beeld. Het eindresultaat is dat de index in 2004 opnieuw op hetzelfde peil staat als in het startjaar 1992. In Europa zijn de graslandvlinders dramatisch achteruit gegaan (met 60% sinds 1990) en er zijn nog geen tekenen van een eventuele afvlakking van deze achteruitgang.

Doelstelling	15.2 Hiertoe heeft Vlaanderen in 2020 voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren.
Kernindicator	Staat van instandhouding van soorten en habitats van Europees belang
Definitie	Staat van instandhouding (gunstig, matig ongunstig, zeer ongunstig, onbekend) van soorten en habitats van Europees belang
Streefwaarde	
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, lidstaten
Vergelijking tijd	2007
Frequentie en stiptheid	elke 6 jaar
Laatst gewijzigd	14/01/2008
Meetmethode	Verplichte rapportering in het kader van de habitatrichtlijn
Bron data	INBO-NARA, EC rapportering Habitatrichtlijn artikel 17
Meer informatie	http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?detail=694&lang=nl&id_structuur=23&id_categorie= http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?detail=700&lang=nl&id_structuur=23&id_categorie= http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

Staat van instandhouding van soorten van de habitatrichtlijn, Vlaanderen

Staat van instandhouding van habitats van de habitatrichtlijn, Vlaanderen

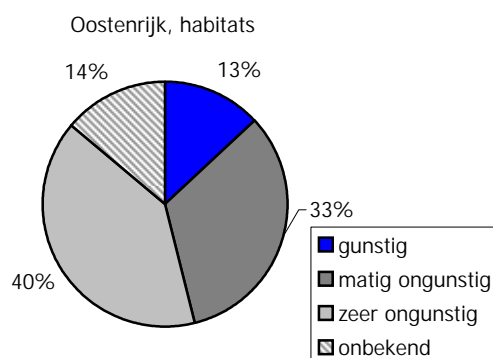
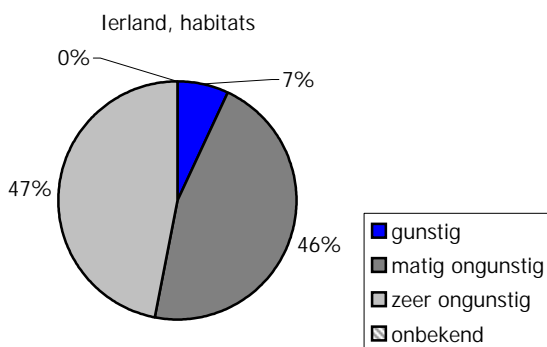
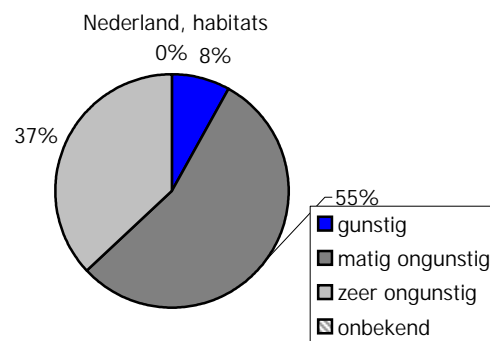
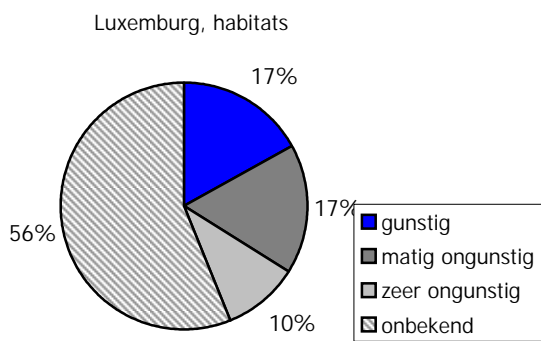
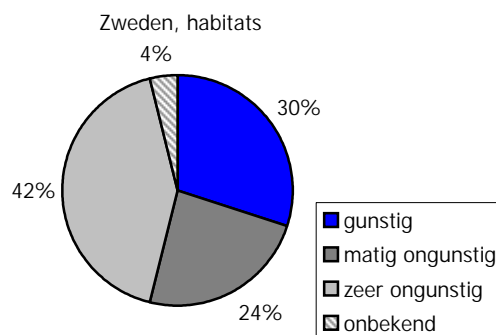
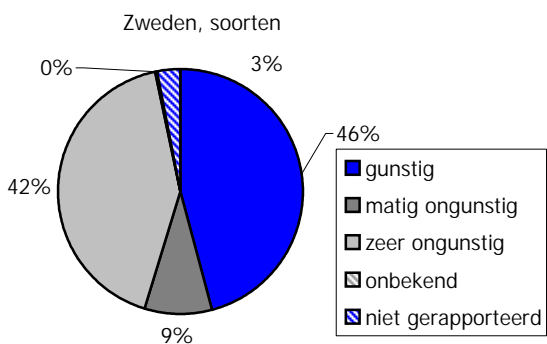
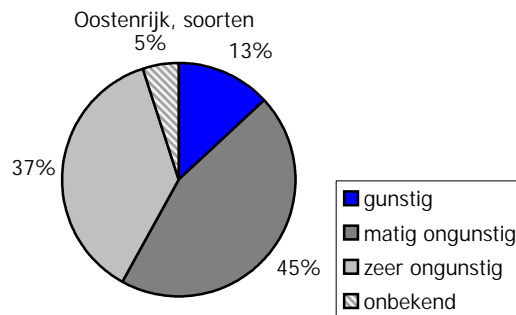
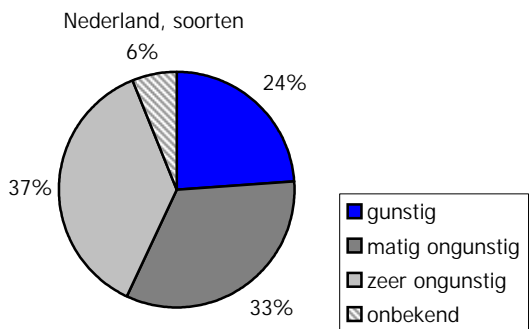
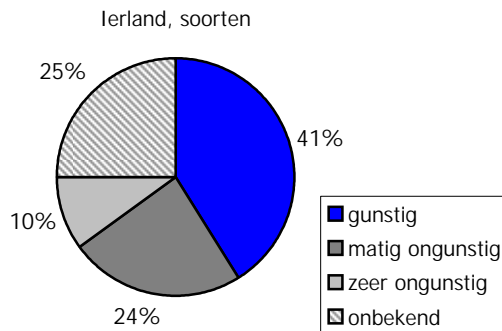
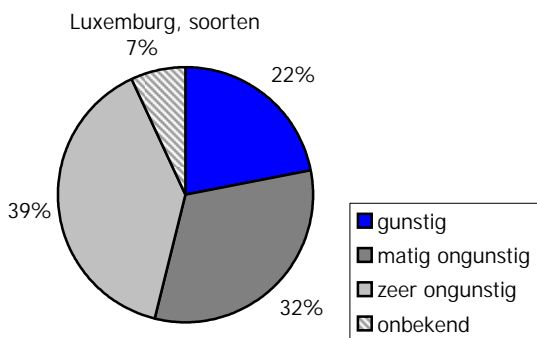

Bespreking

Iets meer dan een kwart van de soorten (16 soorten, 27 %) wordt gunstig geëvalueerd in Vlaanderen. Voor 13 soorten (22 %) is de score matig ongunstig en voor 21 soorten (36 %) is die zeer ongunstig. Voor negen soorten waren er onvoldoende gegevens om tot een globale evaluatie te komen. De globale evaluatie is relatief gezien het slechtst voor aquatische soorten waar slechts één soort van de 10 gunstig scoort.

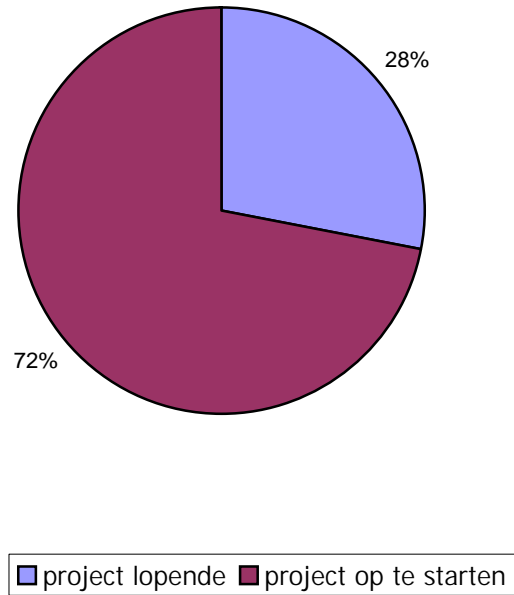
Drie kwart (37) van de habitats krijgen een zeer ongunstige score in Vlaanderen omdat minstens één van de criteria (oppervlakte, areaal, kwaliteit en toekomstverwachting) zeer ongunstig scoort. Daarnaast zijn er nog zeven habitats (15 %) die matig ongunstig scoren. Dit betekent dat er slechts twee habitats zijn die over de ganse lijn een gunstige score halen. Voor één habitat is de staat van instandhouding onbekend.

In Nederland en Luxemburg is het aandeel soorten met een gunstige evaluatie ongeveer even groot als in Vlaanderen. In Ierland en Zweden is er een beduidend groter aandeel van soorten met een gunstige evaluatie. In al deze lidstaten is het aandeel habitats met een zeer ongunstige evaluatie wel veel kleiner dan in Vlaanderen.

Doelstelling	15.3 Zowel de beboste oppervlakte als de kwaliteit ervan nemen aanzienlijk toe en minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt in 2020 over een stadsbos of heeft er een opgestart.
Kernindicator	Aandeel stedelijke of kleinstedelijke gebieden met een stadsbos of stadsbos project
Definitie	Stadsbosprojecten zijn vaak langlopende projecten en zijn in feite nooit af.
Streefwaarde	De helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt in 2020 over een stadsbos of heeft er een opgestart.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	/
Frequentie en stiptheid	
Laatst gewijzigd	25/01/2010
Meetmethode	x
Bron data	aantal stedelijke tot kleinstedelijke gebieden: RSV aantal stadsbossen of stadsbosprojecten: ANB
Meer informatie	

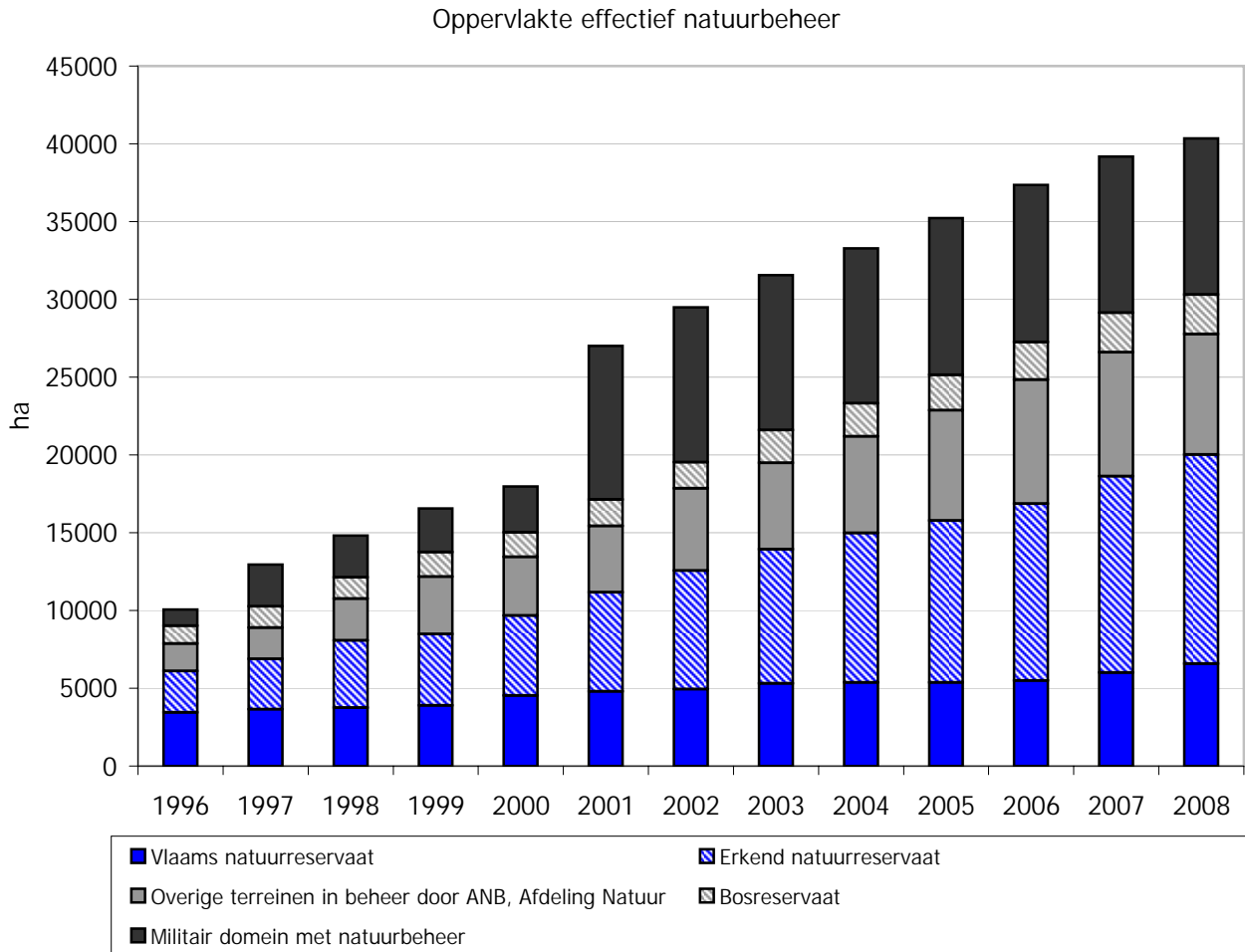
Aandeel stedelijke gebieden met stadsbosproject lopende

Bespreking

Op dit moment zijn 16 stadsprojecten opgestart binnen de 57 (klein)stedelijke gebieden. Dit komt neer op een aandeel van 28%.

Doelstelling	15.2 Hiertoe heeft Vlaanderen in 2020 voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren. 15.3 Zowel de beboste oppervlakte als de kwaliteit ervan nemen aanzienlijk toe en minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt in 2020 over een stadsbos of heeft er een opgestart.
Kernindicator	Evolutie oppervlakte met effectief natuurbeheer
Definitie	Oppervlakte met effectief natuurbeheer: erkende, Vlaamse en/of bosreservaten, overige terreinen in beheer door het Agentschap voor Natuur en Bos en militaire domeinen met natuurbeheer.
Streefwaarde	
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1996-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-1)
Laatst gewijzigd	7/05/2009
Meetmethode	De natuurgebiedendatabank bevat informatie over natuurgebieden die door Vlaamse instanties en verenigingen worden beheerd, opgericht, erkend en/of geëvalueerd. De databank geeft op elk moment een toestandbeschrijving m.b.t. de verworven en erkende natuurgebieden, inclusief een historiek hieromtrent.
Bron data	INBO-NARA
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2211.htm http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?detail=620&id_structuur=36&id_categorie=

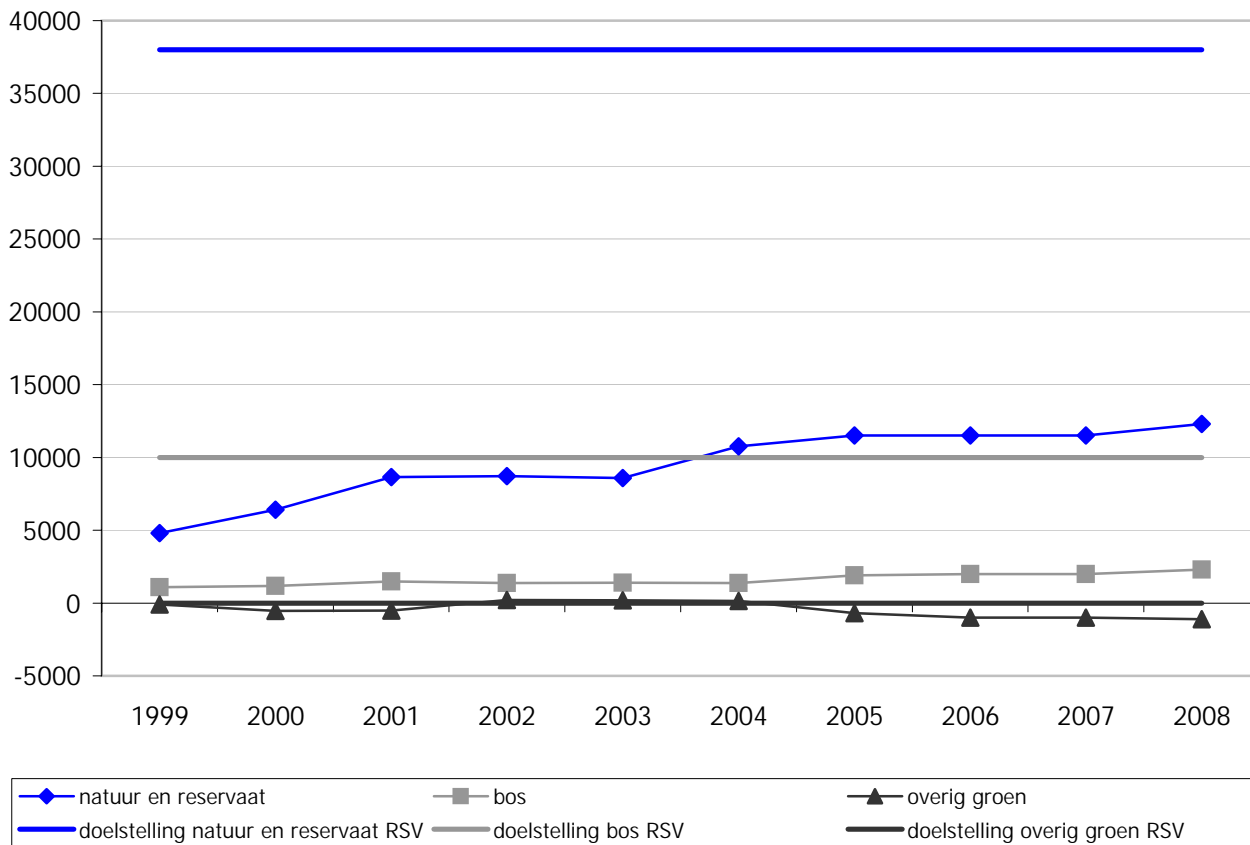

Bespreking

Eind 2008 was er 40.358 ha effectief natuurbeheer gerealiseerd: 22.561 ha erkende, Vlaamse of bosreservaten, 7.756 ha natuur in beheer door het Agentschap Natuur en Bos en nog niet aangewezen als Vlaams natuurreservaat en 10.041 ha natuurgericht beheer op militaire domeinen. Sinds 2002 wordt de aangroei van de oppervlakte met effectief natuurbeheer vooral bepaald door de jaarlijkse verwerving van nieuwe terreinen door het ANB en door de erkende terreinbeherende natuurverenigingen. Een deel van de verworven terreinen wordt vervolgens erkend of aangewezen als natuurreservaat. Die jaarlijkse terreinverwerving vertoont sinds 2002 een dalende trend.

Doelstelling	15.2 Hiertoe heeft Vlaanderen in 2020 voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren.
Kernindicator	Evolutie oppervlakte herbestemmingscategorieën volgens bestemmingen in de gewestplannen
Definitie	Extra planologisch groen gebied (natuur en reservaat, bos en overig groen) op de gewestplannen of RUP's
Streefwaarde	
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1999-2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks (x-1)
Laatst gewijzigd	6/05/2009
Meetmethode	Ruimteboekhouding: Alle gewestplanwijzigingen, afwijkende bijzondere plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen worden hierin verrekend, en de actuele toestand wordt vergeleken met de toestand van 1994 (afgesproken moment van nulmeting). Daarbij worden enkel herbestemmingen ten gevolge van volledig afgeronde planningsprocessen (definitief goedgekeurde plannen) opgenomen.
Bron data	INBO-NARA, RWO, afdeling Ruimtelijke Planning
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/2206.htm http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?detail=205&id_structuur=65&id_categorie=

Extra planologisch groen gebied

Bespreking

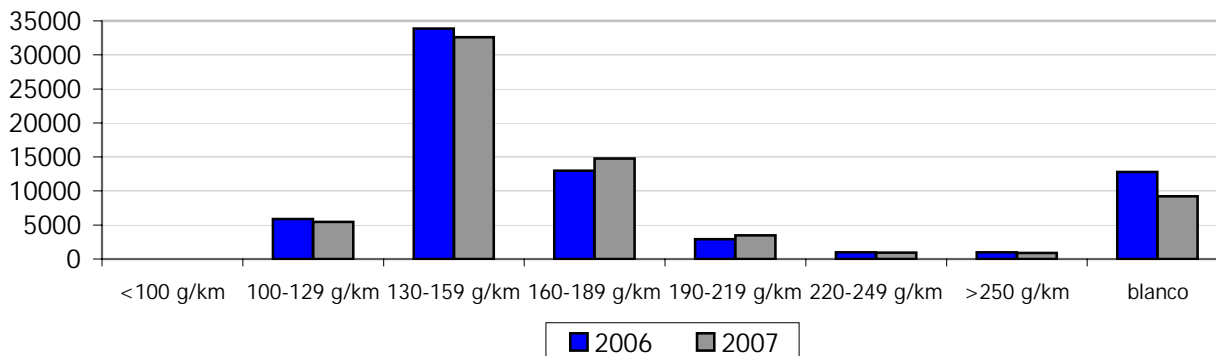
In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is een reeks groene gewestplanwijzigingen voorzien voor 38.000 ha bijkomend natuurgebied en 10.000 ha bosuitbreiding ten opzichte van 1994. Tussen 1994 en 2008 kwam er 14.600 ha groenbestemming bij. 30% van de vooropgestelde totale oppervlakte is hiermee gerealiseerd.

Doelstelling	15.2.4 Hiertoe heeft Vlaanderen in 2020 voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren.
Kernindicator	Evolutie van goedkeuring en implementatie van S-IHD's
Definitie	S-IHD's: instandhoudingsdoelstellingen op niveau van de Speciale Beschermingszone
Streefwaarde	70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats zijn gerealiseerd tegen 2020.
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks (x-1)
Laatst gewijzigd	-
Meetmethode	Besluit van de Vlaamse Regering
Bron data	ANB, Belgisch Staatsblad
Meer informatie	

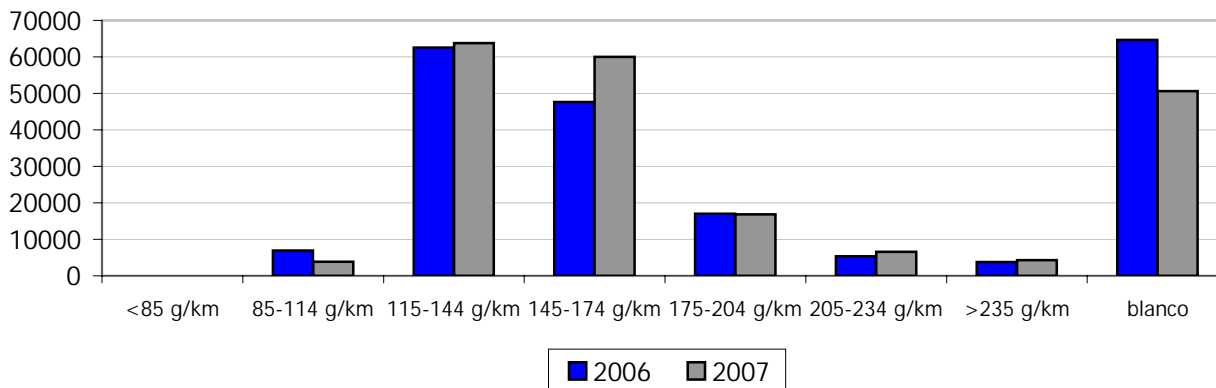
Voorlopig werden nog geen instandhoudingsdoelstellingen principieel goedgekeurd. Op dit ogenblik is men de doelstellingen nog aan het vastleggen zowel gewestelijk als per soort en per habitat.

Doelstelling	16.1 In 2020 heeft Vlaanderen een verkeers- en vervoerssysteem dat tot de performantste van Europa behoort. 16.3 We zorgen dat we voldoen aan de milieudoelstellingen die andere Europese landen ook dienen te bereiken tegen 2020.
Kernindicator	Samenstelling voertuigenpark naar Euronorm en ecoscore voor het totale wagenpark en CO ₂ -uitstoot voor nieuwe voertuigen
Definitie	Euronorm: Europese normen voor de emissies (CO, koolwaterstoffen, NOx, fijn stof) van voertuigen die ingaan vanaf een bepaalde datum. Ecoscore: De ecoscore laat toe om de milieuprestaties van een voertuig in te schatten door rekening te houden met de belangrijkste milieu-impacten (emissies van broeikasgassen, fijn stof, stikstofoxiden en geluidsproductie...) die het voertuig veroorzaakt. De ecoscore gaat van 0 tot 100. Een voertuig met een ecoscore lager dan 50 kan als zeer milieuvriendelijk worden beschouwd. Voertuigen met een ecoscore van meer dan 70 zijn dan weer milieuvriendelijke wagens.
Streefwaarde	De CO ₂ -uitstoot van nieuw verkochte personenwagens moet dalen tot gemiddeld 130 g/km tegen 2012-2015 en tot 95 g/km tegen 2020.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams gewest
Vergelijking tijd	2006-2007
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	voorjaar 2009
Meetmethode	DIV, inschrijvingen van voertuigen
Bron data	VITO, VUB
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/5137.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/5122.htm

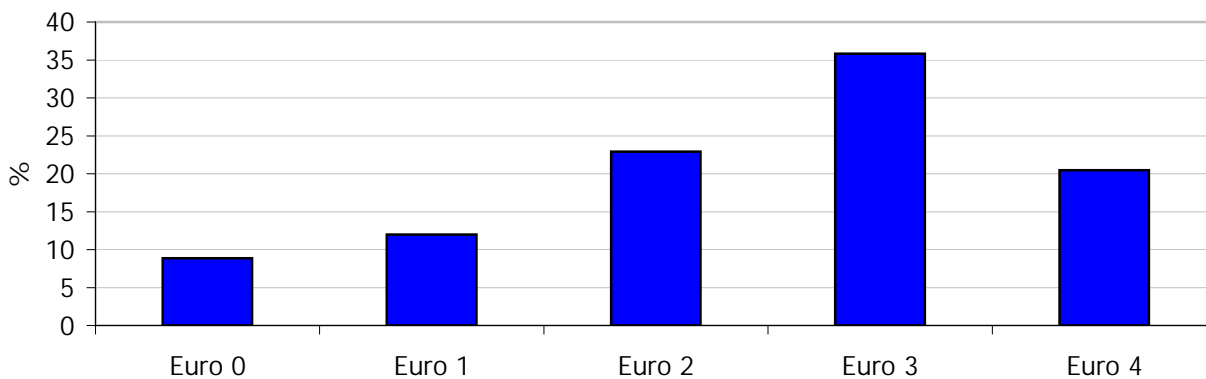
Verdeling nieuw ingeschreven Vlaamse benzinevoertuigen volgens CO2-uitstoot

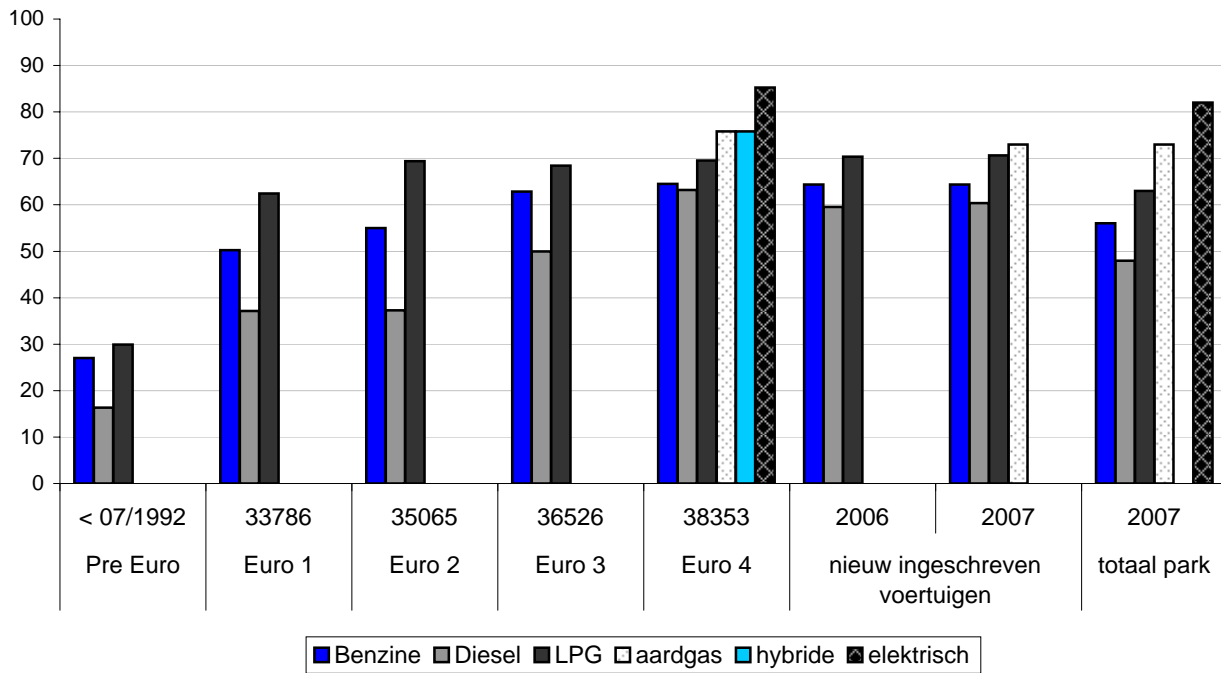
Verdeling nieuw ingeschreven Vlaamse dieselveertuigen volgens CO2-uitstoot

Verdeling personenwagenpark volgens Euronorm, 2007

Ecoscore van personenwagens

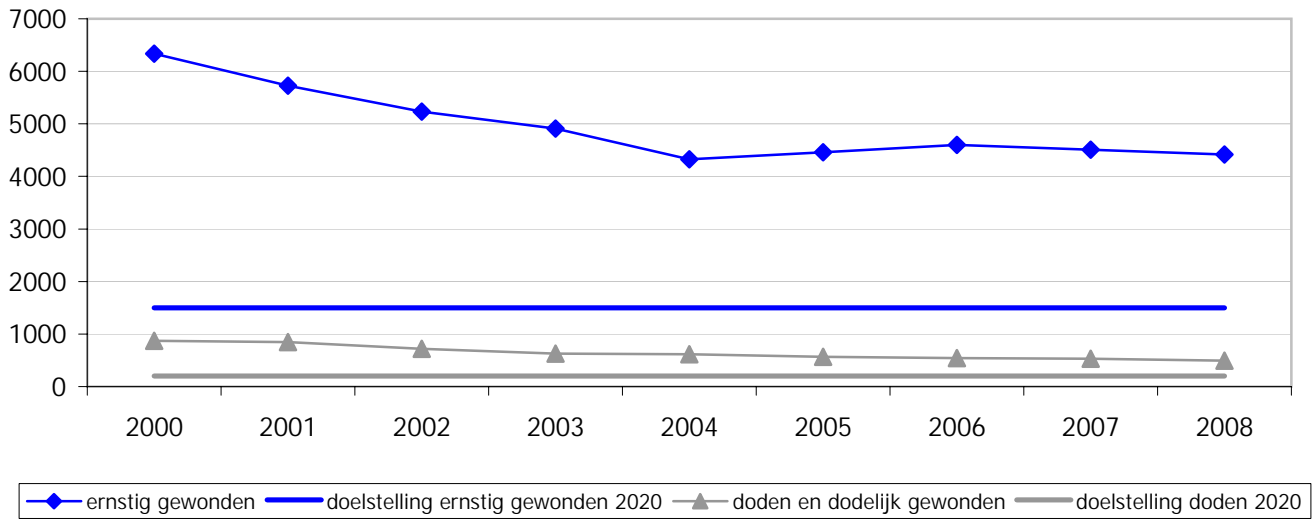
Bespreking

Ongeveer 50% van de nieuw ingeschreven benzinevoertuigen in Vlaanderen heeft een CO₂-uitstoot tussen 130 en 159 g/km. Er komen geen voertuigen voor die minder dan 100 g/km uitstoten. 31% van de nieuw ingeschreven dieselvoertuigen heeft een CO₂-uitstoot tussen 115 en 144 g/km. Ook hier komen geen voertuigen voor die minder dan 85 g/km uitstoten. Het aantal voertuigen dat minder dan 115 g/km CO₂ uitstoot neemt af, terwijl voertuigen die meer uitstoten in het algemeen toenemen in de tijd.

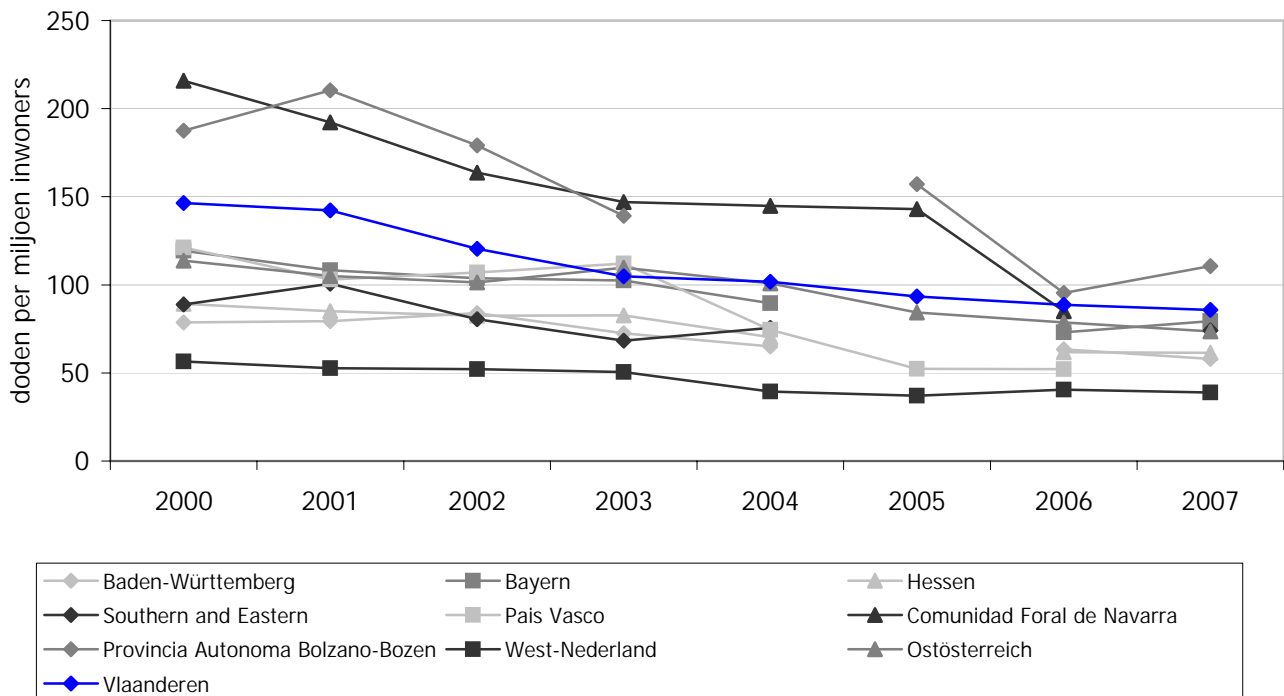
Voertuigen die voldoen aan de Euro 3 norm (verplichte norm voor alle nieuwe voertuigen vanaf 1/1/2001) zijn het best vertegenwoordigd in het Vlaamse personenwagenpark in 2007. Een vijfde van het park voldoet aan de strengere Euro 4 norm (verplicht voor alle nieuwe voertuigen vanaf 1/1/2006). Ongeveer 9% van het wagenpark voldoet slechts aan de Euro 0 norm (voertuigen van voor 1/7/1992). In 2007 bedroeg de gemiddelde ecoscore voor het totale personenwagenpark op benzine 56. Voor het totale personenwagenpark op diesel bedroeg de ecoscore 48. Voor LPG en aardgas bedroeg de gemiddelde ecoscore respectievelijk 63 en 73. Recentere voertuigen zijn milieuvriendelijker dan oudere en halen dan ook hogere ecoscores.

Doelstelling	16.5 Tegen 2020 is Vlaanderen één van de beste Europese regio's op het gebied van verkeersveiligheid, zowel uitgedrukt in functie van het aantal doden en zwaargewonde verkeersslachtoffers als per miljoen afgelegde kilometers en per miljoen inwoners. Ten opzichte van de objectieven in het Vlaamse verkeersveiligheidsplan, te realiseren tegen 2015, wordt een daling van 20% op de dodelijke slachtoffers en 25% op de zwaargewonde slachtoffers gerealiseerd tegen 2020.
Kernindicator	Aantal verkeersdoden en zwaargewonden (op landenniveau: doden per milj inw en afgelegde km; regio: enkel doden per milj inw)
Definitie	Doden: som van de doden (zij die ter plaatse overleden) en de dodelijk gewonden (zij die overleden binnen de 30 dagen na de datum van het ongeval). Zwaargewonden: de personen die bij een verkeersongeval gewond werden (maar niet dodelijk) en wier toestand een opname in het ziekenhuis van tenminste 24 uur noodzaakte.
Streefwaarde	200 dodelijke verkeersslachtoffers en 1.500 zwaargewonde verkeersslachtoffers tegen 2020; Vlaanderen is één van de beste Europese regio's op gebied van verkeersveiligheid
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, lidstaten, regio's
Vergelijking tijd	2000-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	Registratie van verkeersongevallen door de politie
Bron data	ADSEI, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/4096.htm

Aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers, Vlaanderen

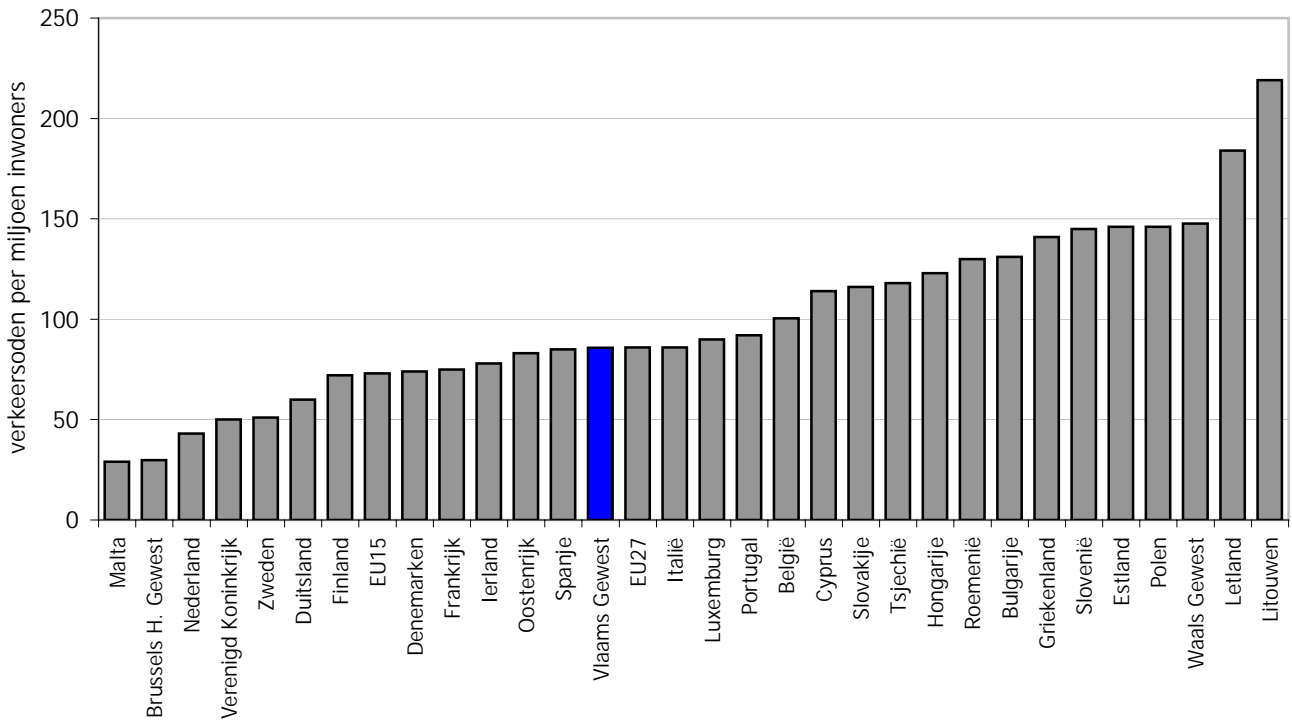
Verkeersdoden per miljoen inwoners, Europese regio's

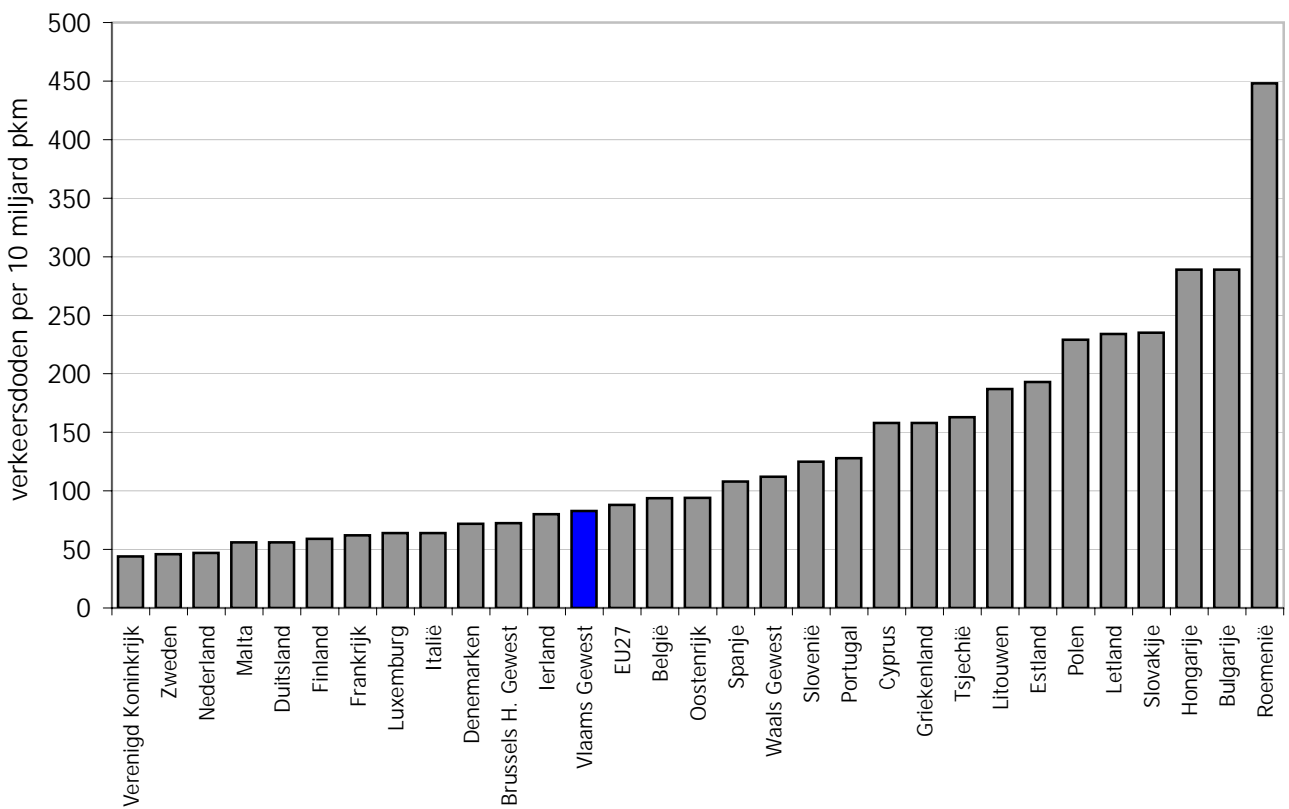
Bespreking

Het aantal verkeersdoden in Vlaanderen is met 43% afgenomen tussen 2000 en 2008. In diezelfde periode is het aantal zwaargewonden met 30% afgenomen. Tegen 2020 mogen er nog slechts 200 verkeersdoden en 1.500 zwaargewonden vallen. In vergelijking met de Europese economische topregio's scoort Vlaanderen niet bijster goed. Enkel de regio Bolzano heeft in 2007 nog meer dodelijke verkeersslachtoffers per miljoen inwoners. Wat betreft de evolutie van het aantal dodelijke slachtoffers per miljoen inwoners doet Vlaanderen het wel goed met een daling van ruim 41% tussen 2000 en 2007. In de EU-27 vielen in 2007 86 verkeersdoden per miljoen inwoners. Slechts 11 lidstaten zaten onder dit EU-gemiddelde. Vlaanderen bevindt zich met een score van 85,8 op het EU-gemiddelde. In verhouding tot het aantal afgelegde personenkilometers scoort Vlaanderen net onder het EU-gemiddelde.

Verkeersdoden per miljoen inwoners, Europese lidstaten, 2007

Verkeersdoden per 10 miljard pkm, Europese lidstaten, 2007

Doelstelling	16.8 Het aantal afgelegde kilometer per persoon in het woon-werkverkeer per auto wordt drastisch verlaagd. Onder meer thuiswerk wordt daarvoor gestimuleerd. Tegen 2020 zullen bovendien 40% van de woon-werkverplaatsingen gebeuren enerzijds door collectief vervoer, waaronder het openbaar vervoer en anderzijds te voet of per fiets.
Kernindicator	Modale verdeling woon-werk en woon-schoolverplaatsingen;
Definitie	x
Streefwaarde	1) Verlaging aantal afgelegde autokilometer per persoon in woon-werkverkeer. 2) min. 40% woon-werkverplaatsingen via collectief vervoer, te voet of per fiets.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	
Vergelijking tijd	
Frequentie en stiptheid	Tot op heden 5-jaarlijks. Zou in de (nabije) toekomst jaarlijks worden.
Laatst gewijzigd	OVG 2008/2009
Meetmethode	Onderzoek verplaatsingsgedrag (OVG), via bijhouden verkeersdagboek bij steekproef van de Vlaamse bevolking.
Bron data	MOW: Onderzoek Verplaatsingsgedrag (OVG)
Meer informatie	http://www.mobielvlaanderen.be/ovg/ovgindex.php?a=19&nav=1

Modale verdeling van woon-werkverkeer en woon-schoolverplaatsingen

	OVG 1994/1996	OVG 2000/2000	OVG 2008/2009
Autobestuurder	58,1	68,6	66,8
Passagier (auto)	10,2	4,2	3,7
Trein	5,4	5,5	7,1
Tram/Metro	0,5	0,6	1,0
Bedrijfs- of schoolvervoer	2,7*	1,9	0,9
Lijnbus		1,8	2,9
Bromfiets	2,4	1,0	1,1
Motor	0,6	0,9	0,7
Fiets	13,0	12,9	12,5
Te voet	5,2	2,6	3,3
Andere	2,0		

* in 1994/1996 slechts één categorie: bus

	OVG 1994/1996	OVG 2000/2000	OVG 2008/2009
Gemiddelde woon-werkafstand	16,98 km	19,05 km	18,8 km

Bespreking

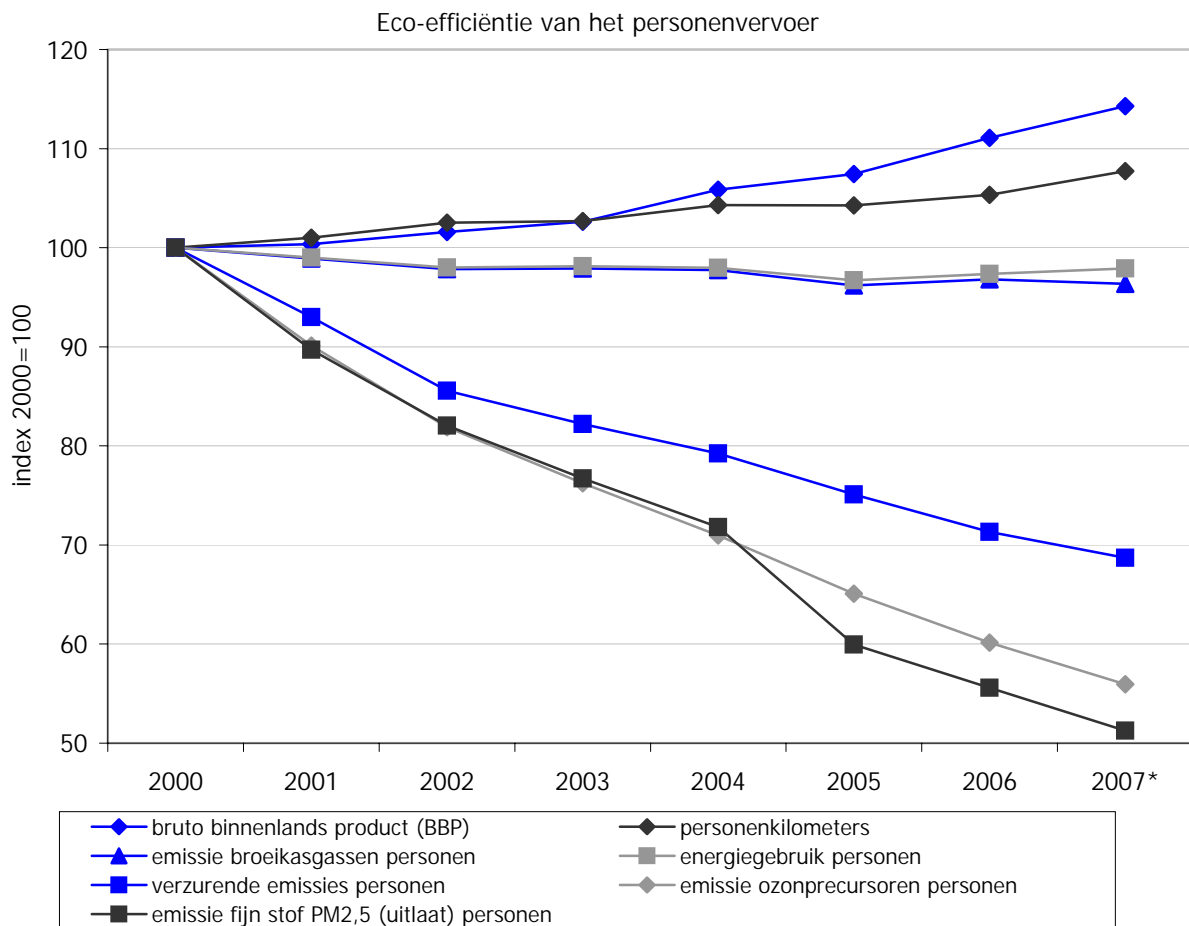
In 1994/95 was het aandeel van collectief vervoer + fiets + te voet = 26,8%

In 2000/01 was dit 25,3%. In 2008/2009 is dit 27,8%. Dit is nog ver verwijderd van het streefcijfer van 40%, al wint het openbaar vervoer wel duidelijk aandeel tijdens de meest recente meting.

Doelstelling	16.3 We zorgen dat we voldoen aan de milieudoelstellingen die andere Europese landen ook dienen te bereiken tegen 2020.
Kernindicator	Eco-efficiëntie personenvervoer (absolute en groeicijfers)
Definitie	Vergelijking van de milieudruk van het personenvervoer met de activiteiten van het personenvervoer
Streefwaarde	Ontkoppeling tussen economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie
Dimensies	Personenvervoer=wegverkeer en spoor (enkel dieseltreinen)
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2007
Frequentie en stiptheid	jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	voorjaar 2009
Meetmethode	Berekening op basis van voertuigenpark, afgelegde kilometers en energieverbruik (Energiebalans VITO) met het model MIMOSA IV
Bron data	VMM-MIRA
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feiten-cijfers/MIRA-T/sectoren/transport/eco-efficiëntie-van-sector-transport-in-vlaanderen/eco-efficiëntie-van-transport/

Eco-efficiëntie Personenvervoer

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
BBP (cte prijzen in kettingeuro, referentiejaar 2000)	144324488	144864986	1,47E+08	148110469	152752520	155052033	160312251	164920600
personenkilometer (miljard)	62,03	62,66	63,60	63,69	64,69	64,68	65,33	66,83
energiegebruik (PJ)	110,92	109,82	108,70	108,84	108,68	107,28	107,98	108,60
broeikasgasemissies CO ₂ , CH ₄ en N ₂ O(kton)	8164,59	8076,09	7988,30	7994,13	7979,19	7853,31	7903,81	7867,42
verzurende emissies NO _x , NH ₃ , SO ₂ (miljoen Zeq)	1030,76	958,40	882,04	847,51	816,73	774,26	735,26	708,03
emissie ozonprecursoren CH ₄ , CO, NMVOS, NO _x (ton TOFP)	87207,808	78578,22	71405,85	66478,959	61885,452	56763,076	52451,257	48785,794
emissie PM _{2,5} (ton)	2629,95	2359,05	2157,93	2017,18	1888,12	1576,79	1461,93	1347,76

Bespreking

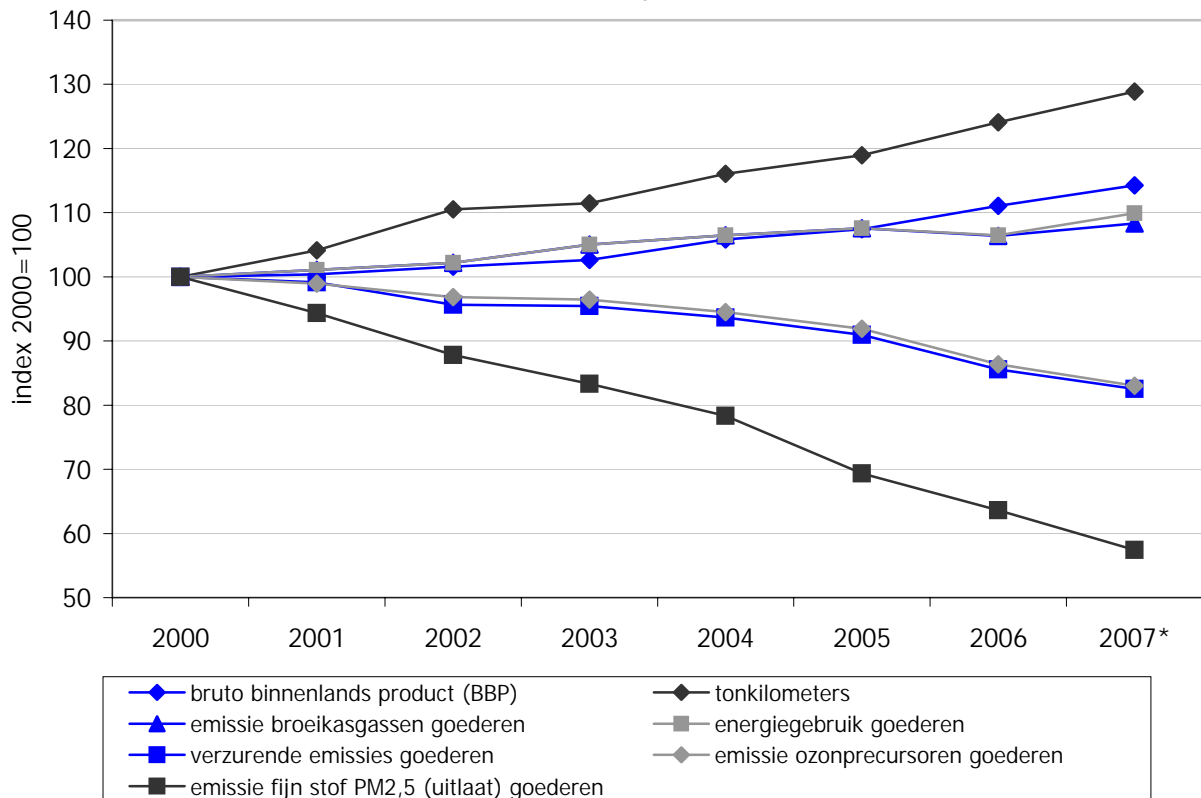
De daling van het energiegebruik en de broeikasgasemissies bij het personenvervoer is te danken aan de verdieselijking van het wagenpark en de verhoogde beschikbaarheid en aankoop van zuinigere wagens. In de periode 2000-2007 was er voor het personenvervoer een absolute ont koppeling tussen het energiegebruik en de emissie van broeikasgassen enerzijds en de transportstromen anderzijds. De emissies van ozonprecursoren, verzurende componenten en PM_{2,5} waren in 2007 lager dan in 2000. Er was een absolute ont koppeling met de transportstromen. Dat is het resultaat van het verstrengen van de Europese emissienormen voor nieuwe voertuigen en brandstoffen.

Doelstelling	16.3 We zorgen dat we voldoen aan de milieudoelstellingen die andere Europese landen ook dienen te bereiken tegen 2020.
Kernindicator	Eco-efficiëntie goederenvervoer (absolute en groeicijfers)
Definitie	Vergelijking van de milieudruk van het goederenvervoer met de activiteiten van het goederenvervoer
Streefwaarde	Ontkoppeling tussen economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie
Dimensies	Goederenvervoer=wegverkeer, spoor (enkel dieseltreinen) en binnenvaart (geen binnenlandse zeescheepvaart)
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2007
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	Voorjaar 2009
Meetmethode	Berekening op basis van voertuigenpark, afgelegde kilometers en energieverbruik (Energiebalans VITO) met het model MIMOSA IV
Bron data	VMM-MIRA
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feiten-cijfers/MIRA-T/sectoren/transport/eco-efficientie-van-sector-transport-in-vlaanderen/eco-efficientie-van-transport/

Eco-efficiëntie Goederenvervoer

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
BBP (cte prijzen in kettingeuro, referentiejaar 2000)	144324488	144864986	146605216	148110469	152752520	155052033	160312251	164920600
tonkilometer (miljard)	34,89	36,33	38,56	38,89	40,48	41,50	43,29	44,96
energiegebruik (PJ)	68,29	69,04	69,77	71,71	72,72	73,47	72,70	75,05
broeikasgasemissies CO ₂ , CH ₄ en N ₂ O(kton)	5034,78	5090,30	5143,96	5286,91	5361,04	5414,93	5356,87	5454,84
verzurende emissies NO _x , NH ₃ , SO ₂ (miljoen Zeq)	1244,70	1233,94	1190,72	1187,90	1165,76	1132,30	1065,03	1027,35
emissie ozonprecursoren CH ₄ , CO, NMVOS, NO _x (ton TOFP)	72343,612	71559,9806	70049,8044	69762,73	68358,8858	66488,1135	62464,6562	60054,7585
emissie PM _{2,5} (ton)	2226,73	2100,80	1955,46	1855,28	1744,85	1544,20	1416,82	1279,37

Eco-efficiëntie van het goederenvervoer

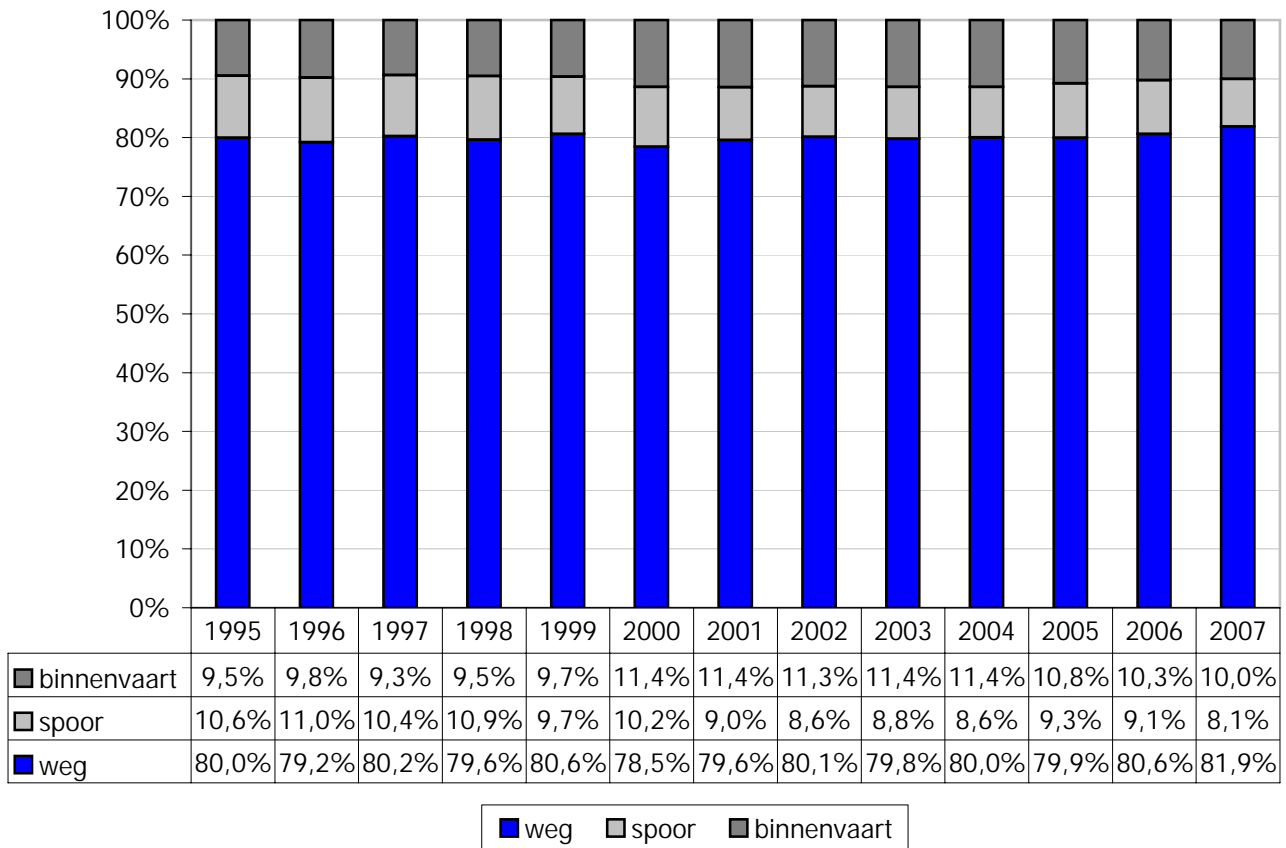

Bespreking

Het energiegebruik door goederenvervoer (wegverkeer, spoor en binnenvaart) bleef stijgen na 2000. De CO₂-emissie volgde die trend tot 2006. In de periode 2000-2007 was er voor het goederenvervoer een relatieve ontkoppeling tussen het energiegebruik en de emissie van broeikasgassen enerzijds en de transportstromen anderzijds. De emissies van ozonprecursoren, verzurende componenten en PM_{2,5} waren in 2007 lager dan in 2000, er was een absolute ontkoppeling met de transportstromen. Dat is het resultaat van het verstrengen van de Europese emissienormen voor nieuwe voertuigen en brandstoffen. Voor de sector transport blijft vooral de emissie van broeikasgassen problematisch. Bijkomende maatregelen zijn nodig om een duurzame daling te bekomen.

Doelstelling	16.2 In 2020 heeft Vlaanderen een verkeers- en vervoerssysteem dat tot de performantste van europa behoort. Hiervoor wordt co-modaliteit, ondersteund door een gericht locatiebeleid en door het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer en Privé-vervoer) als hoeksteen van het Vlaamse mobiliteitsbeleid toegepast, zodanig dat vanuit economisch, sociaal, ecologisch en logistiek oogpunt de meest optimale modus wordt ingezet.
Kernindicator	Modale verdeling goederenvervoer
Definitie	Aandeel tonkilometer van vrachtvervoer over de weg, het spoor en de binnenvaart t.o.v. totaal aantal tonkilometer vrachtvervoer. Het betreft de tonkilometer gepresteerd op Vlaams grondgebied, ongeacht het land van registratie van de vrachtwagen/trein/binnenschip.
Streefwaarde	Geen specifieke streefwaarde, al wordt een daling van het aandeel vrachtvervoer (en bijgevolg een stijging van de aandelen van spoor- of binnenvaartvervoer) over de weg meestal positief geëvalueerd.
Dimensies	Ruimte: Vlaams Gewest; Tijd: 1995-2007; Modi: wegvervoer, spoorvervoer, binnenwatervervoer.
Vergelijking ruimte	Enkel Vlaams Gewest. (Europese landen vergelijken is mogelijk, maar de Europese definitie voor vrachtvervoer levert een zware vertekening op voor de (Vlaamse) werkelijkheid. Dit omdat men geen rekening houdt met kilometers gereden door buitenlandse vrachtwagens.)
Vergelijking tijd	1995-2007
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, met 1,5 tot 2 jaar vertraging
Laatst gewijzigd	1/05/2009
Meetmethode	Tonkm. Wegvervoer gebaseerd op verkeerstelling FOD MV (tabel 18, kolom 14); Tonkm. Binnenvaart gebaseerd op cijfers PBV (onderschatting omdat enkel binnenvaart die minstens één Vlaamse sluis passeert wordt geregistreerd. Ook binnenvaart binnen de havens valt buiten de meting). Tonkm. spoor gebaseerd op NMBS-registratie (in toenemende mate onderschatting omdat tonkm. van de spoorconcurrenten NMBS niet worden meegeteld)
Bron data	ADSEI/ FOD MV, PBV, NMBS
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/5262.htm

Modale verdeling vrachtovervoer

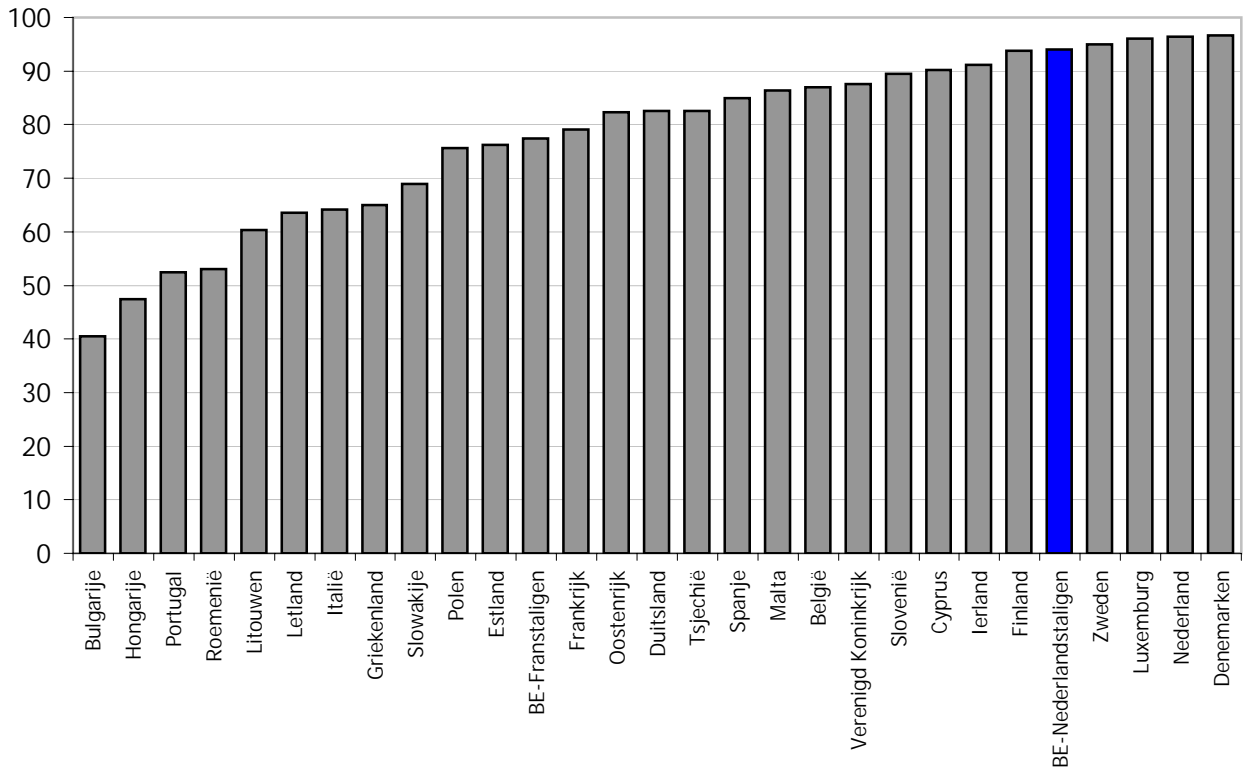
Bespreking

Tussen 1995 en 2007 stellen we weinig verschuivingen vast bij de modale verdeling van het vrachtovervoer. Het wegverkeer is goed voor ruim 4/5 van het totaal aantal tonkilometer.

Binnenvaart kon rond de eeuwwisseling enkele procentpunten aandeelwinst boeken, maar de laatste jaren stagneerde de groei van de binnenvaart, met opnieuw aandeelverlies als gevolg. Vrachtovervoer via het spoor verliest gestaag marktaandeel. (Hier is wel sprake van toenemende onderschatting omdat de concurrenten van de NMBS niet worden meegeteld voor het aantal tonkilometer bij het spoorvervoer).

Doelstelling	17.1.1 In 2020 scoort Vlaanderen op diverse aspecten van de levenskwaliteit bij de hoogste van Europa. Dat blijkt uit een hoog geluksgevoel bij de bevolking, een hoge globale tevredenheid met de eigen leefsituatie, de levensstandaard en langer leven in goede gezondheid.
Kernindicatoren	Geluksgevoel
Definitie	De indicator 'geluksgevoel' werd hier gemeten aan de hand van de vraag 'tevredenheid met het leven in het algemeen'.
Streefwaarde	Hoge tevredenheid.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, EU27
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	31/08/2009
Meetmethode	Enquête
Bron data	SCV-survey en Eurobarometer
Meer informatie	http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1069.htm

Tevredenheid met het leven in het algemeen, 2008, in %

Bespreking

Op de vraag 'Alles bij elkaar genomen, hoe tevreden bent u vandaag de dag met uw leven over het algemeen?' waarbij kon geantwoord worden op een schaal van 0 (uiterst ontevreden) tot 10 (uiterst tevreden), bedroeg in 2008 de gemiddelde score in Vlaanderen 7,6.

In Europees verband komt Vlaanderen in 2008 op een vijfde plaats na Denemarken, Nederland, Luxemburg en Zweden. 94% van de Nederlandstalige respondenten (Eurobarometer) verklaarde tevreden tot zeer tevreden te zijn met zijn of haar levenssituatie.

Doelstelling	17.1.2 In 2020 scoort Vlaanderen op diverse aspecten van de levenskwaliteit bij de hoogste van Europa. Dat blijkt uit een hoog geluksgevoel bij de bevolking, een hoge globale tevredenheid met de eigen leefsituatie, de levensstandaard en langer leven in goede gezondheid.
Kernindicatoren	Tevredenheid levensaspecten
Definitie	De 'Tevredenheid woonaspecten' is de gemiddelde score van 'tevredenheid woning' en 'tevredenheid buurt'. De 'Tevredenheid financiële aspecten' is de gemiddelde score van 'tevredenheid inkomen' en 'tevredenheid levensstandaard'. De 'Tevredenheid sociale contacten' is de gemiddelde score van 'tevredenheid sociale contacten huisgenoten', 'tevredenheid sociale contacten familie' en 'tevredenheid sociale contacten vrienden'.
Streefwaarde	Hoge tevredenheid.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	31/08/2009
Meetmethode	Enquête
Bron data	SCV-survey
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/1069.htm

Gemiddelde tevredenheid levensaspecten

	Tevredenheid woon-aspecten	Tevredenheid financiële aspecten	Tevredenheid werk	Tevredenheid manier besteden vrije tijd	Tevredenheid gezondheids- toestand	Tevredenheid tijd om te doen wat gedaan moet worden	Tevredenheid sociale contacten
2003	3,4	3,0	3,2	3,1	3,1	2,9	3,4
2005	3,4	3,0	3,2	3,1	3,0	2,9	3,3
2007	3,4	3,0	3,2	3,1	3,0	2,9	3,2
2008	3,4	3,0	3,2	3,1	3,1	3,0	3,3

(schaal 1, heel ontevreden - 4, heel tevreden)

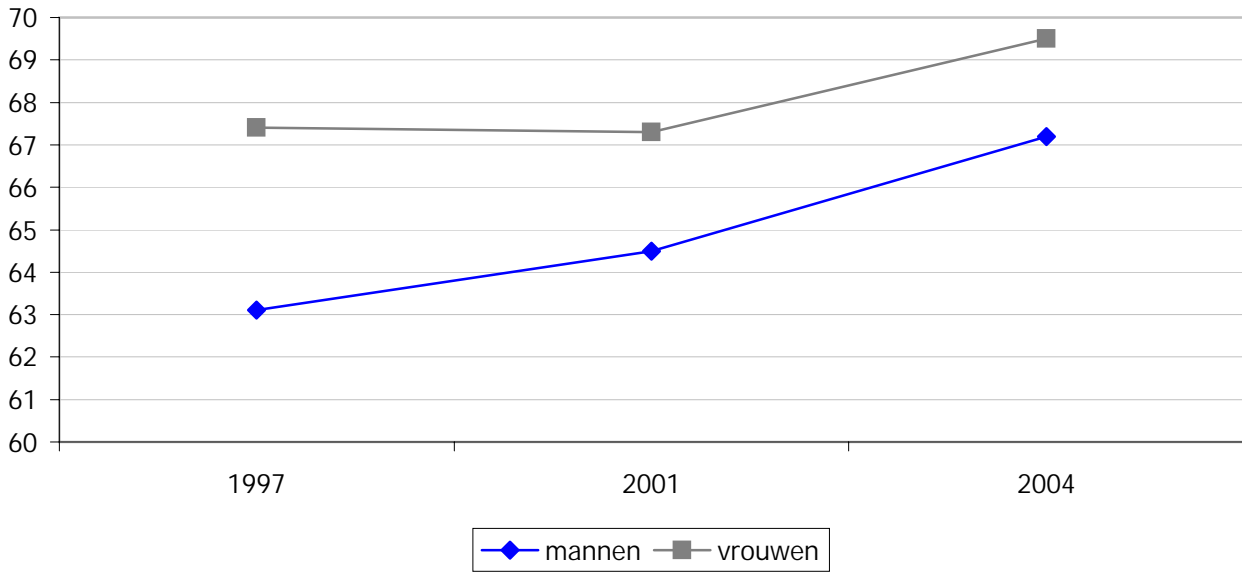
Bespreking

Uit de vraag 'In welke mate bent u ontevreden of tevreden over de woning waarin u woont, de buurt waarin u woont, uw inkomen, het werk dat u doet, ...' waarbij kon geantwoord worden op een schaal van 1 (heel ontevreden) tot 4 (heel tevreden), blijkt dat in 2008 de Vlaming het meest tevreden was over zijn woning en de buurt waarin deze gelegen is, alsook de sociale contacten met huisgenoten, familie en vrienden. Het minst tevreden was de Vlaming over zijn inkomen en levensstandaard (financiële aspecten) en het hebben van voldoende tijd.

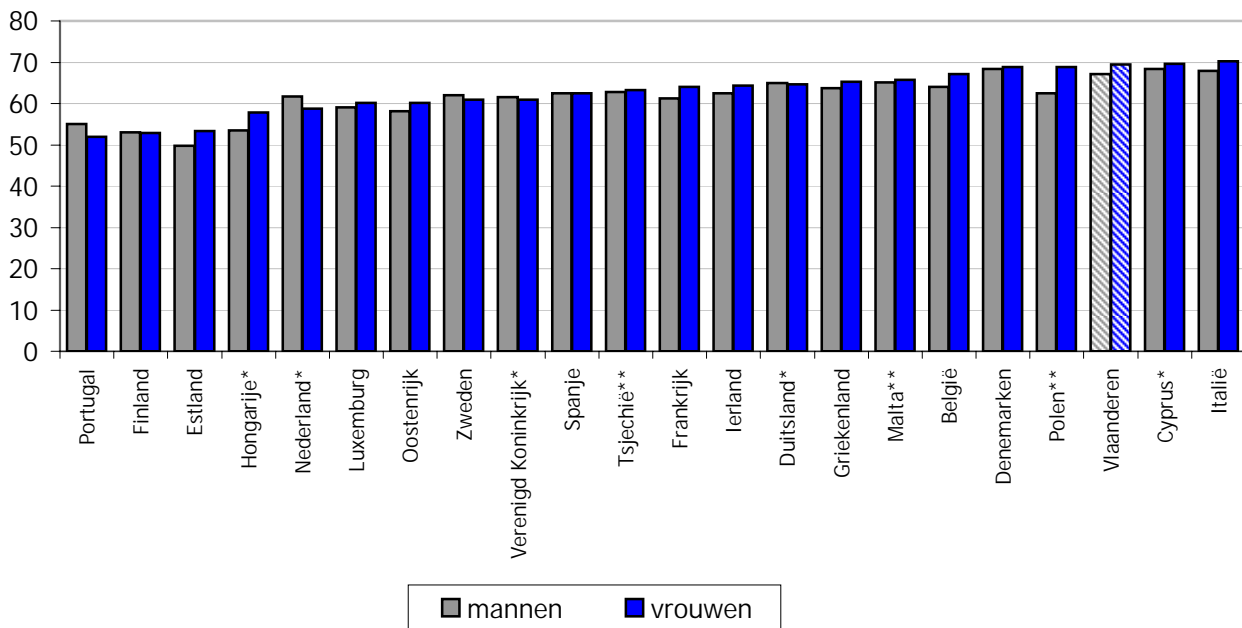
Deze scores veranderen nauwelijks over de jaren heen.

Doelstelling	17.1.3 In 2020 scoort Vlaanderen op diverse aspecten van de levenskwaliteit bij de hoogste van Europa. Dat blijkt uit een hoog geluksgevoel bij de bevolking, een hoge globale tevredenheid met de eigen leefsituatie, de levensstandaard en langer leven in goede gezondheid.
Kernindicatoren	Gezonde levensverwachting bij geboorte
Definitie	De gezonde levensverwachting is het gemiddeld aantal levensjaren dat mensen mogen verwachten in goede gezondheid door te brengen.
Streefwaarde	Een hoge gezonde levensverwachting.
Dimensies	Geslacht
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, Europese vergelijking
Vergelijking tijd	1997, 2001 en 2004
Frequentie en stiptheid	Vierjaarlijks
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	De gezonde levensverwachting wordt geschat op basis van mortaliteitsgegevens en gegevens uit de Gezondheidsenquêtes.
Bron data	WIV, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/4371.htm http://www.zorggezondheid.be/levensverwachting.aspx

Gezonde levensverwachting bij geboorte, Vlaams Gewest, in %

Gezonde levensverwachting internationaal vergeleken
(2004, * 2003, ** 2002)

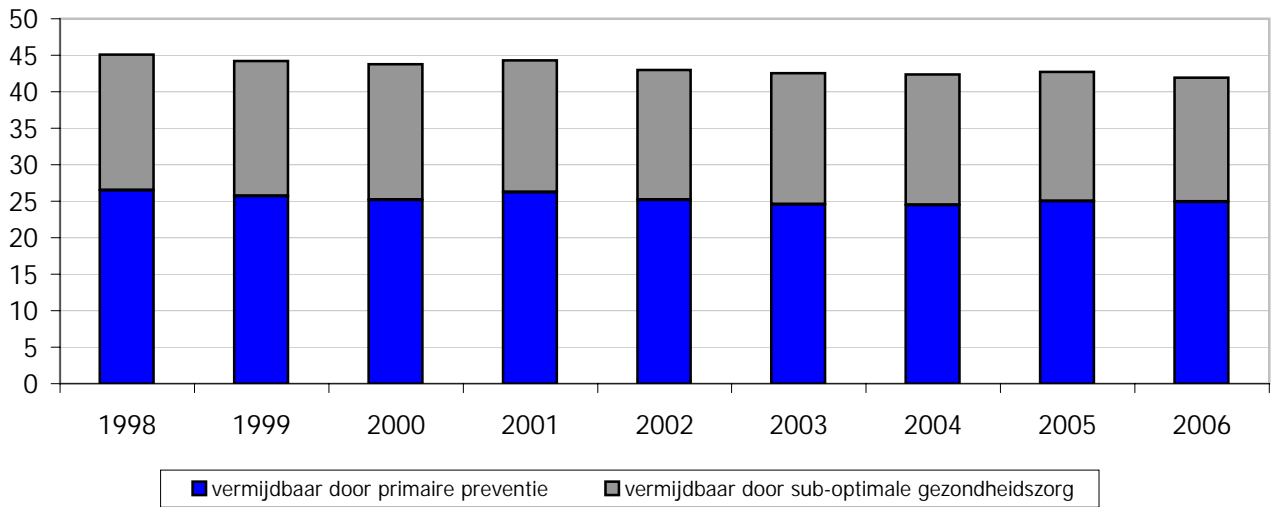
Bespreking

De indicator is een maat voor het aantal verwachte jaren in goede gezondheid dat een man/vrouw heeft bij geboorte. De bevolking in België en Europa blijft relatief langer leven en ook de gezonde levensverwachting bij geboorte stijgt.

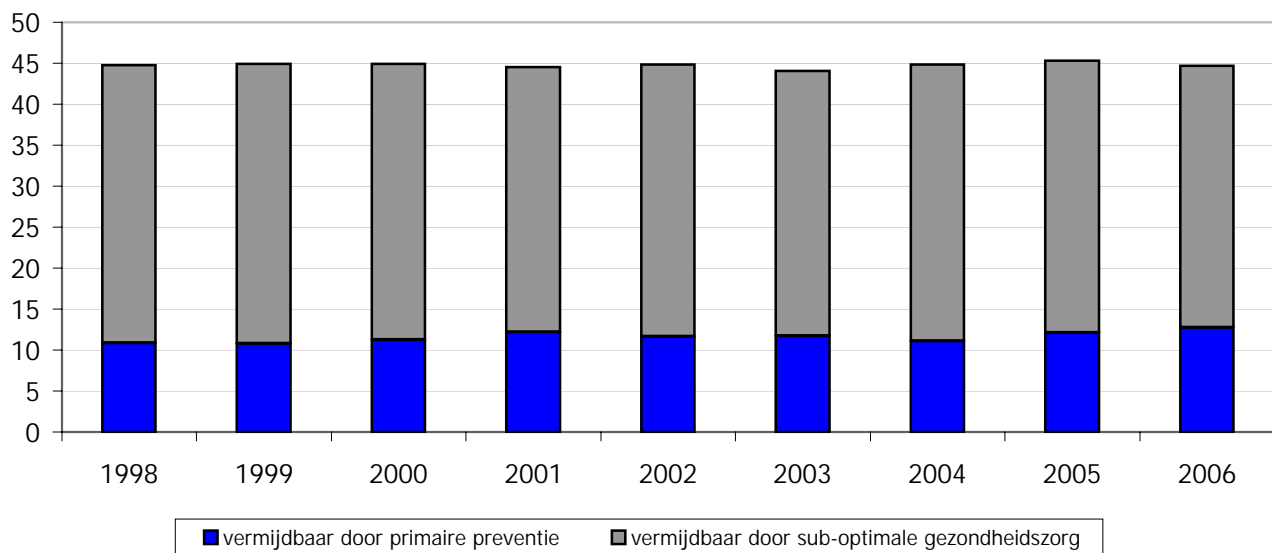
Cijfers voor Vlaanderen en België (aan de hand van de Gezondheidsenquête) zijn gebaseerd op andere gegevensbronnen dan de Eurostat cijfers waardoor de grafiek eerder benaderend dan exact moet geïnterpreteerd worden.

Doelstelling	17.3.1 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicatoren	Vermijdbare sterfte
Definitie	Onder vermijdbare doodsoorzaken worden die doodsoorzaken (en ziektes) verstaan die hetzij door preventieve maatregelen, hetzij door medische interventies theoretisch zouden kunnen voorkomen worden. Vermijdbaar door primaire preventie: hiermee worden de doodsoorzaken (en ziektes) bedoeld die te voorkomen zijn indien de volledige bevolking er een standaard gezonde levenswijze op na zou houden en alle voertuigen, wegen en bestuurders 100% betrouwbaar zouden zijn. Vermijdbaar door meer volkomen gezondheidszorg: hiermee worden de doodsoorzaken (en ziektes) bedoeld die theoretisch te voorkomen zijn door vaccinatie, vroegtijdige opsporing (screening) en/of een gepaste behandeling. Indien deze sterfteoorzaken toch geregeld voorkomen, kan men zich afvragen of het gezondheidszorgsysteem wel optimaal functioneert.
Streefwaarde	Vermijdbare sterfte niet hoger dan 35%.
Dimensies	Geslacht
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1998-2006
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Berekening
Bron data	Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2570.htm http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=2896

Percentage vermijdbare sterfte, 0-74 jaar, mannen

Percentage vermijdbare sterfte, 0-74 jaar, vrouwen

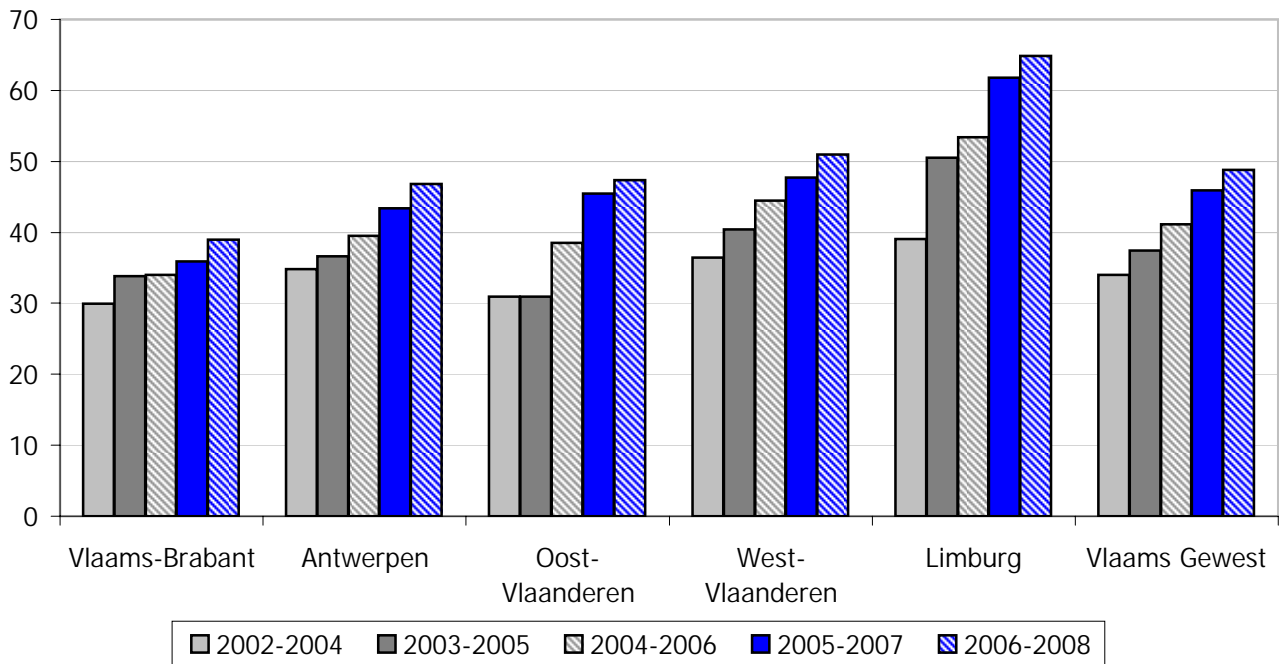

Bespreking

Bijna de helft van de overlijdens voor de leeftijd van 75 jaar zou theoretisch op één of andere manier te vermijden zijn. Bij mannen bekomen we een cijfer van 42% vermijdbare sterfte. Het grootste deel hiervan wordt toegeschreven aan ongezonde leefgewoonten (zoals sterfte door longkanker en ischemische hartziekten) of verkeersongevallen (sterfte vermijdbaar door primaire preventie). Bij vrouwen berekenen we 45% vermijdbare sterfte, waarvan het grootste deel te wijten is aan doodsoorzaken die sterk samenhangen met de kwaliteit van de gezondheidszorg (voor een groot deel sterfte door borstkanker).

Doelstelling	17.3.2 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicatoren	Gezondheidsdoelstelling: Borstkankeropsporing
Definitie	De cijfers van de screeningscentra houden een onderschatting in van het percentage vrouwen dat een mammografie ondergaat. Het gaat hier enkel om de deelname aan het bevolkingsonderzoek dat via verwijzing door de huisarts of gynaecoloog of via individuele uitnodigingsbrieven de doelgroep tracht te bereiken. We spreken alleen binnen het bevolkingsonderzoek van screeningsmammografie. Een deel van de vrouwen uit de doelgroep wordt echter door hun arts voor een mammografie verwezen buiten het bevolkingsonderzoek. We noemen deze mammografieën dan niet-screeningsmammografieën. Dit kan zijn omdat er een verhoogd risico is of omwille van klachten of een (eerder) vastgestelde afwijking (diagnostische mammografie) of omdat de arts niet naar het bevolkingsonderzoek verwijst (opportunistische mammografie). Al deze vrouwen komen daarom niet in deze cijfers voor, hoewel ze allicht wel recent een mammografie ondergingen. Dit verklaart ten dele het verschil tussen de cijfers van het bevolkingsonderzoek en de cijfers uit de gezondheidsenquête.
Streefwaarde	Gezondheidsdoelstelling: tegen 2012 verloopt het Vlaams bevolkingsonderzoek naar borstkanker bij vrouwen van 50 tot en met 69 jaar doelmatiger, d.w.z. voldoende vrouwen nemen deel, meer kankers worden tijdig gevonden en er gebeuren zo weinig mogelijk overbodige onderzoeken.
Dimensies	Vrouwen van 50 tot 69 jaar
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Van oktober 2002 – september 2004 tot oktober 2006 – september 2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Registratie deelname bevolkingsonderzoek naar borstkanker.
Bron data	Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=630

Deelnamegraad vrouwen van 50 tot 69 jaar aan het borstkankerscreeningsprogramma,
in %

Bespreking

Uit de gegevens van de verschillende erkende screeningscentra blijkt dat in de tweejaarlijkse periode oktober 2006 – september 2008 gemiddeld 49% van de vrouwen in de doelgroep zich liet screenen naar aanleiding van de campagne. Binnen Vlaanderen vertonen de provincies geen gelijke verdeling. In Limburg is de campagne het meest succesvol, met een participatie van 65% in deze periode. In Vlaams-Brabant werd maar 39% van de vrouwen uit de doelgroep gemobiliseerd. De deelnamegraad neemt toe over de verschillende periodes, maar ook hier is de stijging in Vlaams-Brabant minder groot. Het lagere cijfer in Vlaams-Brabant kan verklaard worden door de lage deelnamegraad in het gebied rond Brussel. De streek van Leuven kent een hoge deelnamegraad.

Deze cijfers zijn een onderschatting van het totale aantal vrouwen dat gescreend wordt op borstkanker. Het gaat hier om de deelname aan het bevolkingsonderzoek dat via verwijzing door de huisarts of gynaecoloog of via individuele uitnodigingsbrieven de doelgroep tracht te bereiken. Een deel van de vrouwen uit de doelgroep wordt echter door hun arts voor een mammografie verwezen buiten het bevolkingsonderzoek.

Deze vrouwen komen niet in de cijfers voor, alhoewel ze allicht recent een mammografie ondergingen.

Doelstelling	17.3.3 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicatoren	Gezondheidsdoelstelling: Tabak, alcohol, drugs
Definitie	Gezondheidsdoelstelling: het realiseren van gezondheidswinst op bevolkingsniveau door tegen het jaar 2015 het gebruik van tabak, alcohol en
Streefwaarde	<p>Bij personen tot 15 jaar is het percentage rokers niet hoger dan 11%.</p> <p>Bij personen vanaf 16 jaar is het percentage rokers niet hoger dan 20%.</p> <p>Bij personen tot 15 jaar is het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt niet hoger dan 20%.</p> <p>Bij mannen vanaf 16 jaar is het percentage dat meer dan 21 eenheden per week drinkt niet hoger dan 10%.</p> <p>Bij vrouwen vanaf 16 jaar is het percentage dat meer dan 14 eenheden per week drinkt niet hoger dan 4%.</p> <p>Bij personen tot 17 jaar is het percentage dat ooit cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 14%.</p> <p>Bij personen tot 17 jaar is het percentage dat 12 maanden voor de bevraging cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 7%.</p> <p>Bij 18- tot 35-jarigen is het percentage dat 12 maanden voor de bevraging cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 8%.</p>
Dimensies	Geslacht, Leeftijd
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2004 en 2006
Frequentie en stiptheid	Tweejaarlijks (jongeren), Vierjaarlijks (volwassenen)
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Enquête
Bron data	Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) / Jongeren en Gezondheid; Gezondheidsenquête WIV
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=640

Jongeren

		2006	doel 2015
percentage rokers tot 15 jaar	jongens	18	max 11
	meisjes	17	
percentage dat meer dan 1 keer per maand alcohol drinkt tot 15 jaar	jongens	38	max 20
	meisjes	22	
percentage dat ooit cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt tot 17 jaar	jongens	25	max 14
	meisjes	17	

Volwassenen

		2004	doel 2015
percentage rokers vanaf 16 jaar		26,8	max 20
percentage mannen vanaf 16 dat meer dan 21 eenheden per week drinkt		12,8	max 10
percentage vrouwen vanaf 16 dat meer dan 14 eenheden per week drinkt		5,4	max 4
percentage dat 12 maanden voor de bevraging cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt bij de 18-35 jarigen		10,7	max 8

Bespreking

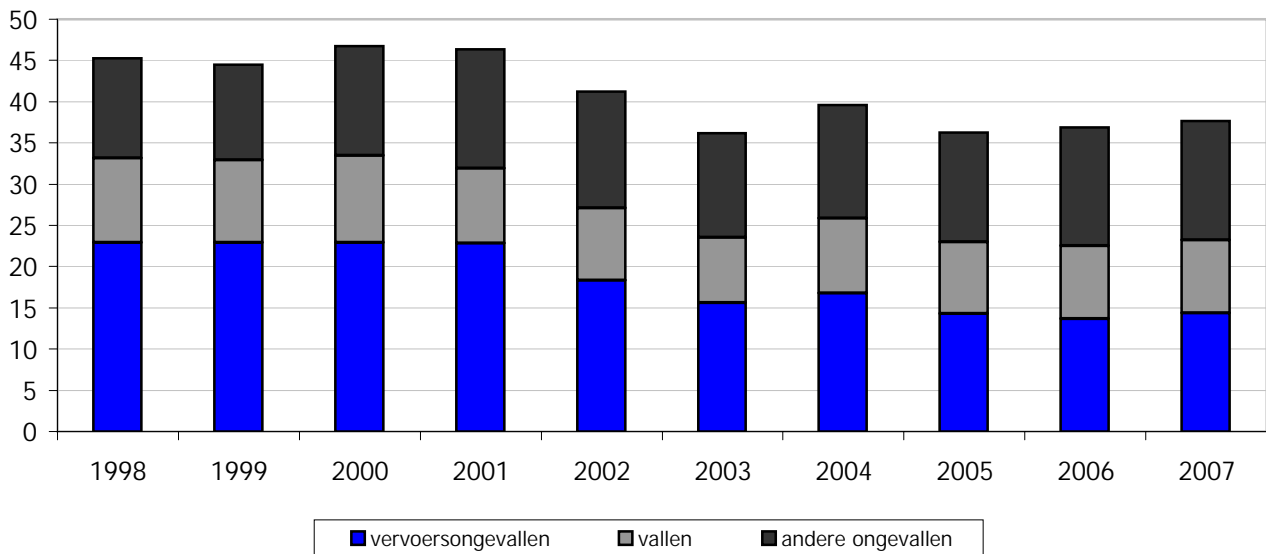
De gezondheidsdoelstelling over roken stelt dat tegen 2015 minder dan 11% van de min 15-jarigen mag roken. Vlaanderen telt bij de 15-jarige meisjes 17% wekelijkse rokers en bij de 15-jarige jongens 18% die wekelijks roken. Het percentage rokers vanaf de leeftijd van 16 jaar moet tegen 2015 minder dan 20% bedragen, de Gezondheidsenquête 2004 telde nog 26,8% rokers in Vlaanderen.

De gezondheidsdoelstelling over alcohol stelt dat tegen 2015 bij personen van 15 jaar en jonger het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt niet hoger mag zijn dan 20%. In Vlaanderen drinkt momenteel echter 22% van de 15-jarige meisjes en 38% van de 15-jarige jongens wekelijks alcohol. Het percentage volwassen mannen dat wekelijks meer dan 21 eenheden drinkt zou in 2015 nog maximaal 10% mogen bedragen, in 2004 was dit nog 12,8%. Het percentage volwassen vrouwen dat wekelijks meer dan 14 eenheden drinkt moet terug naar 4% en bedroeg 5,4% in 2004.

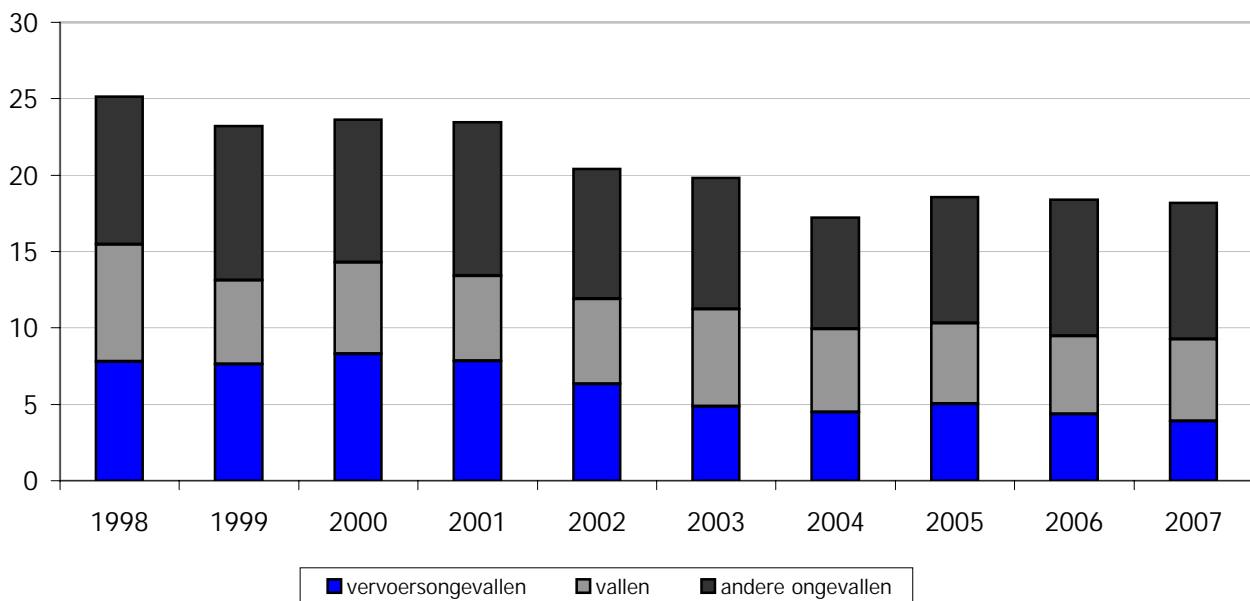
De gezondheidsdoelstelling over illegale drugs stelt dat tegen 2015 bij de personen van 17 jaar en jonger het percentage dat ooit cannabis of een andere illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 14% mag zijn. Op 15-jarige leeftijd hebben reeds 17% van de meisjes en 25% van de jongens cannabis gebruikt. 10,7% van de 18-35 jarigen gebruikte in 2004 het jaar voor de bevraging cannabis, in 2015 bedraagt het doel maximaal 8%.

Doelstelling	17.3.4 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicatoren	Gezondheidsdoelstelling: Ongevallen in de privé-sfeer
Definitie	Beschouwd worden vervoersongevallen, vallen en andere ongevallen (V00 tot X59 in de ICD-10 classificatie).
Streefwaarde	Gezondheidsdoelstelling: het aantal dodelijke ongevallen in de privésfeer en het verkeer moeten afnemen met 20% (ten opzichte van 1998).
Dimensies	Geslacht
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1998-2007
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	11/01/2010
Meetmethode	Berekening aan de hand van de sterftecertificaten.
Bron data	Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=634

Direct gestandaardiseerde sterfte door ongevallen, per 100.000 inwoners, mannen

Direct gestandaardiseerde sterfte door ongevallen, per 100.000 inwoners, vrouwen

Bespreking

Sinds 1998 is het aantal sterfgevallen door ongevallen bij mannen gedaald met 17%. Hiermee is voor mannen de doelstelling niet (meer) bereikt.

Voor vervoersongevallen werd de doelstelling bereikt. Het aantal mannelijke slachtoffers van vervoersongevallen daalde met 37%. De sterfte door overige ongevallen nam niet af bij mannen. Het aantal overlijdens door niet-intentioneel vallen daalde wel met 14%, het aantal overlijdens door andere niet-vervoersongevallen steeg daarentegen met 19%.

Sinds 1998 is het aantal sterfgevallen door ongevallen bij vrouwen gedaald met 28%. Hiermee blijft de doelstelling voor vrouwen bereikt.

Het aantal vrouwelijke slachtoffers in het vervoer daalde met 50%. Het aantal vrouwen dat stierf door een ongelukkige val daalde met 30%. Het aantal vrouwen dat stierf door overige ongevallen daalde met 8% ten opzichte van 1998.

Doelstelling	17.3.5 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicatoren	Gezondheidsdoelstelling: Voeding en beweging
Definitie	De volgende aspecten worden beschouwd: voldoende fysieke activiteit, het geven van borstvoeding, aanbevelingen voor water, groenten, fruit en melkproducten en het hebben van een gezond gewicht.
Streefwaarde	Gezondheidsdoelstelling: het realiseren van gezondheidswinst op bevolkingsniveau door een stijging van het aantal mensen dat voldoende fysiek actief is, evenwichtig eet en een gezond gewicht nastreeft.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Huidige situatie en doelstelling 2015
Frequentie en stiptheid	
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Enquêtes
Bron data	Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=632

Percentage volwassenen (19-59 jaar) dat de aanbevelingen uit de subdoelstellingen haalt en doelstellingen

		Huidige situatie	Doel 2015
% personen dat voldoende fysiek actief is	mannen	49	59
	vrouwen	29	39
% sedentaire personen	mannen	11	2
	vrouwen	22	12
% moeders dat met borstvoeding start		65	74
% personen dat aanbeveling voor water haalt		22	32
% personen dat aanbeveling voor groenten haalt		1	11
% personen dat aanbeveling voor fruit haalt		5	15
% personen dat aanbeveling voor melkproducten en calciumverrijkte sojaproducten haalt		4	14
% personen met een gezond gewicht	mannen	53	53
	vrouwen	67	67

Bespreking

Voldoende fysieke activiteit betekent voor volwassenen dagelijks minstens een half uur bewegen met een matige fysieke inspanning ofwel drie dagen per week minstens 20 minuten intense activiteit. Op dit moment haalt slechts 39% van de Vlaamse volwassenen deze aanbeveling. 17% van de volwassenen is inactief of sedentair te noemen.

Momenteel geeft slechts 65% van de vrouwen borstvoeding op dag 6 na de bevalling.

Aanbevolen wordt om dagelijks 1,5 liter te drinken waarvan minstens 1 liter water. Slechts 22% van de volwassenen doet dit. Gemiddeld bedraagt de inname 0,67 liter.

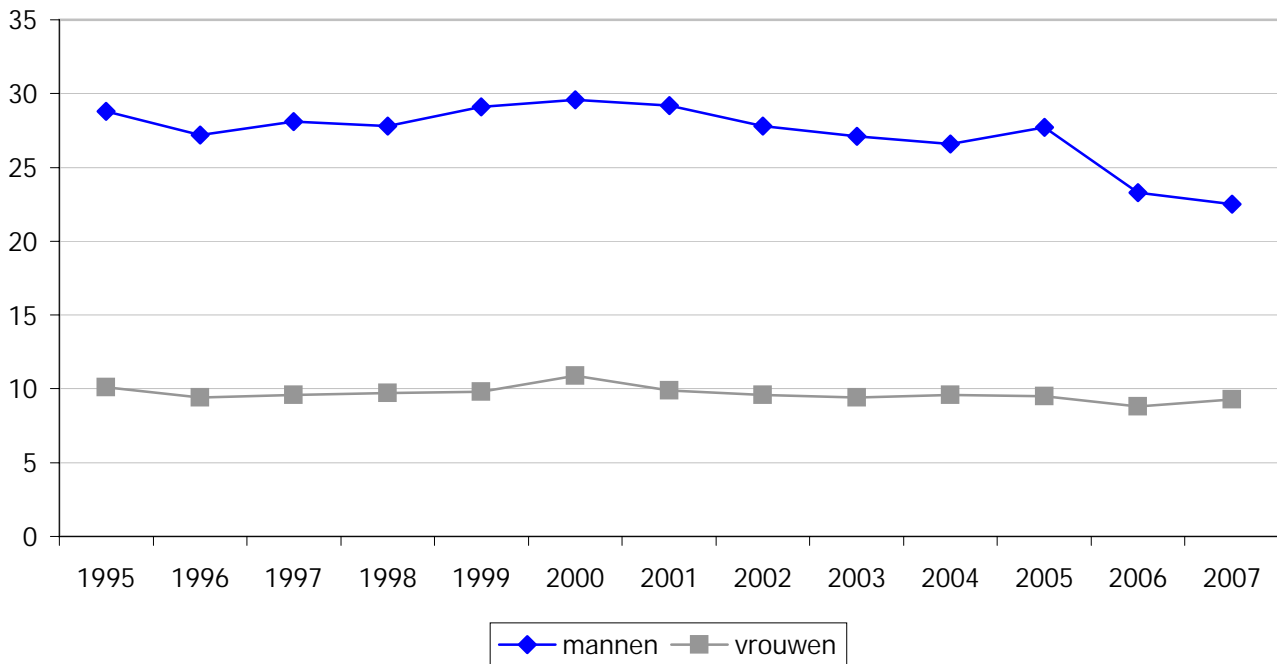
Amper 1% van de bevolking eet 300 gram groenten per dag en slechts 38% eet dagelijks groenten. Ook eet maar 5% 2 stukken (of 250 gram) fruit per dag en slechts de helft eet dagelijks fruit.

We gebruiken best ongeveer 450 ml halfvolle melkproducten per dag, slechts 4% van de volwassen bevolking haalt deze norm.

Bij volwassenen komt een gezond gewicht overeen met een BMI tussen de 18,5 en 25, ongeveer zes op de tien volwassen voldoet hieraan.

Doelstelling	17.3.6 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicatoren	Gezondheidsdoelstelling: Depressie en zelfdoding
Definitie	Onder zelfdoding vallen doodsoorzaken in de categorie 'opzettelijk zichzelf schade toebrengen' (X60 tot X84 in de ICD-10 classificatie). Gezondheidsparameters hangen sterk samen met de leeftijd van de individuen. Daarom is het voor vergelijkingen in de tijd en in de ruimte belangrijk rekening te houden met de leeftijdssamenstelling van de bevolking. Het effect van een verschillende leeftijdsverdeling wordt uitgeschakeld door voor een populatie de sterfte te berekenen die zou bestaan indien deze leeftijdsverdeling overal gelijk zou zijn. Een direct gestandaardiseerd sterftecijfer is in die zin een "theoretisch" cijfer dat alleen nut heeft bij vergelijkingen in de tijd of tussen verschillende populaties. Men kan hiervoor verschillende standaardpopulaties gebruiken: van een welbepaalde bestaande populatie tot een volledig theoretische populatie (bv. de Europese Standaardbevolking).
Streefwaarde	Gezondheidsdoelstelling: de sterfte door zelfdoding bij mannen en vrouwen moet tegen 2010 verminderd zijn met 8% ten opzichte van 2000.
Dimensies	Geslacht
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2007
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	11/01/2010
Meetmethode	Berekening aan de hand van de sterftecertificaten.
Bron data	Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be/topPage.aspx?id=638

Direct gestandaardiseerde sterftcijfers door zelfdoding, per 100.000 inwoners

Bespreking

In 2007 stierven in totaal 984 personen door zelfdoding, ruim 2 op 3 van hen waren mannen. Zelfdoding is een van de meest voorkomende doodsoorzaken bij jonge volwassenen tussen 20 en 49 jaar. De belangrijkste methode is ophanging (verhanging, wurging en verstikking).

In de periode 1995-2007 is er geen significante trend in de gestandaardiseerde suïciderftecijfers vast te stellen, al dalen de sterftcijfers bij mannen jaar na jaar sinds 2000 met gemiddeld 1 per 100.000 inwoners.

In 2006 en 2007 was het aantal suïcides bij mannen wel duidelijk lager dan in de 8 jaren ervoor. Voor vrouwen stellen we geen statistisch significant verschil vast. Tijdens de hele periode zijn de sterftcijfers voor vrouwen beduidend lager dan deze voor mannen.

Ook in 2007 werd de doelstelling van 8% minder suïcides ruim gehaald voor mannen. Voor vrouwen is er opnieuw een lichte stijging, maar er zijn nog altijd minder overlijdens dan het streefcijfer in 2010.

Voor mannen stelden we een daling van 24% vast tussen het gestandaardiseerde aantal overlijdens in 2000 en 2007. Dat is duidelijk meer dan de vooropgestelde 8% en bovendien een statistisch significant verschil.

Voor vrouwen daalde het gestandaardiseerde aantal overlijdens met 14,5% in 2007 ten opzichte van 2000. Bij vrouwen is de doelstelling voorlopig dus ook gehaald, al is dit verschil nog net niet statistisch significant. Bovendien zien we opnieuw een lichte stijging ten opzichte van 2006.

Doelstelling	17.3.7 Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.
Kernindicator	Gezondheidsdoelstelling: Infectieziekten en vaccinatie
Definitie	De hier weergegeven cijfers voor Vlaanderen zijn afkomstig van studies naar de vaccinatiegraad bij jonge kinderen en adolescenten in Vlaanderen in 1999, 2005 en 2008.
Streefwaarde	Gezondheidsdoelstelling: de preventie van infectieziekten moet op significante wijze worden verbeterd, met name door het verder verhogen van de vaccinatiegraad voor aandoeningen als polio, kinkhoest, tetanus, difterie, mazelen, bof en rubella.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest, Buurlanden
Vergelijking tijd	1999, 2005 en 2008
Frequentie en stiptheid	Onregelmatig
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Enquête
Bron data	Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
Meer informatie	http://www.zorg-en-gezondheid.be/cijfersinfectieziekten_en_vaccinaties.aspx

Vaccinatiegraad kinderen tussen 18 en 24 maanden

Vaccin (dosis)	Vlaams Gewest 1999	Vlaams Gewest 2005	Vlaams Gewest 2008	Nederland 2007	Duitsland 2007	Frankrijk 2007	Verenigd Koninkrijk 2007
Polio (3)	96	98	99	96	97	96	92
DTP (4)	89	93	95	94	98	86	81
Hib (3)	78	97	98	96	94	71	92
HepB (3)	68	92	98		87	33	
MBR (1)	83	94	97	96	94	93	86
MenC (1)		94	96	95			90

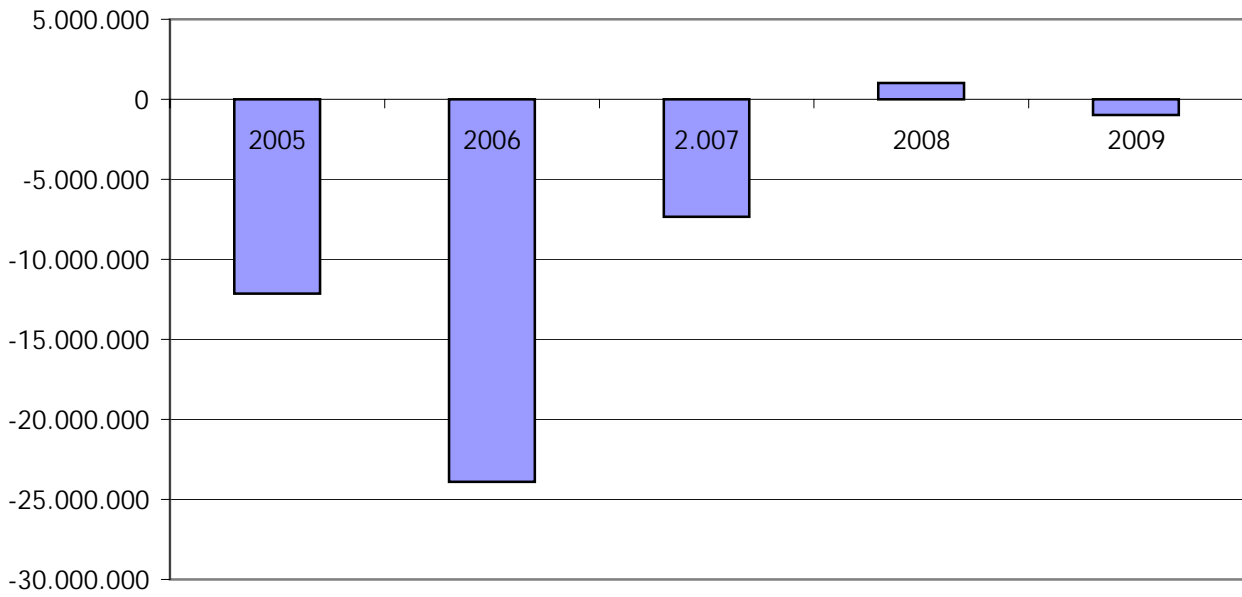
DTP: Difterie-Tetanus-Pertussis; Hib: H. influenzae type b; HepB: Hepatitis B; MBR: Mazelen-Bof-Rubella; MenC:

Bespreking

Uit een studie naar de vaccinatiegraad bij jonge kinderen in 2008 blijkt dat de vaccinatiegraad voor alle vaccins verbeterd is in vergelijking met de vorige studies uit 1999 en 2005. De vaccinatiegraad van Vlaamse kinderen tussen 18 en 24 maanden bereikt voor alle basisvaccins 95%, het percentage dat nodig is om groepsimmunitet te bereiken. Vlaanderen zit daarmee aan de Europese top wat het vaccinatiebeleid betreft.

Doelstelling	18.1.1 Een efficiënte en kwaliteitsvolle overheid en regelgeving draagt in 2020 op structurele wijze bij tot het welzijn en de welvaart van de bevolking.
Kernindicator	Netto saldo gemeten administratieve lasten
Definitie	Administratieve lasten zijn de kosten van de administratieve handelingen die actoren moeten uitvoeren voor de naleving van wettelijke informatieverplichtingen aan de overheid, ongeacht of zij die handelingen ook zonder wettelijke verplichting zouden uitvoeren. Die kosten zijn additioneel ten opzichte van de kosten om de administratie van hun kernproces op orde te hebben en gaan uit van een efficiënte naleving van de informatieverplichtingen door de actoren.
Streefwaarde	Niet expliciet bepaald- negatieve waarde dwz verlaging van administratieve lasten
Dimensies	Beschikbaar per beleidsdomein, lasten voor overheden-burgers-bedrijven
Vergelijking ruimte	enkel voor Vlaanderen, niet vergelijkbaar met regio's
Vergelijking tijd	sinds 2005
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, per kwartaal beschikbaar
Laatst gewijzigd	21/01/2010
Meetmethode	Voor elk dossier dat op de Vlaamse Regering geagendeerd wordt voor 1e principiële goedkeuring en dat een wijziging van de administratieve lasten tot gevolg heeft, moeten deze administratieve lasten gemeten en gerapporteerd worden via de RIA of via de Nota aan de Vlaamse Regering (als er geen RIA moet opgemaakt worden). Deze kosten bestaan uit 2 componenten: 1) de tijdsbestedingskosten (tijdsbesteding * uurtarief * aantal actoren * periodiciteit) en 2) de out-of-pocketkosten: de reële uitgaven die gepaard gaan met het naleven van informatieverplichtingen. Voorbeelden zijn de kost van een aangetekende zending, een verplaatsing naar het gemeentehuis, ... Er bestaat een handleiding 'Meten om te weten'. De Dienst Wetsmatiging biedt ondersteuning. Er is een onderzoek uitbesteed met het doel de huidige meetmethode te verfijnen en beter af te stemmen op internationale methoden. De aanbevelingen worden verwacht in 2010.
Bron data	Dienst Wetmatiging
Meer informatie	www.wetsmatiging.be

Saldo administratieve lasten, globaal, in euro

Bespreking

Sinds de invoering van de compensatieregel binnen de Vlaamse overheid (sinds 1/1/2005) werd jaarlijks een afname van de administratieve lasten van nieuwe of wijzigende regelgeving gemeten. Enkel in 2008 werd een lichte toename aan administratieve lasten gemeten.

Doelstelling	18.1.2 Een efficiënte en kwaliteitsvolle overheid en regelgeving draagt in 2020 op structurele wijze bij tot het welzijn en de welvaart van de bevolking.
Kernindicator	Kwaliteit van regelgeving en van het regulariseringsmanagement
Definitie	De kwaliteit van regelgeving is het percentage van de regelgevingsdossiers die een wetgevingstechnisch en taalkundig advies kregen en waarvoor de RIA-beoordeling (Reguleringsimpact-analyse) gunstig (> 50%) was.
Streefwaarde	niet bepaald, stijging
Dimensies	
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	vanaf 2005
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, per kwartaal beschikbaar
Laatst gewijzigd	21/01/2010
Meetmethode	Een RIA is een gestructureerde analyse van de beoogde doelstellingen en van de verwachte positieve en negatieve effecten van een voorgenomen regelgeving in vergelijking met alternatieven. De dienst Wetsmatiging controleert de RIA's en geeft ze een score. De Dienst wetsmatiging heeft een handleiding uitgewerkt. Vanaf 1 januari 2005 is de reguleringsimpactanalyse (RIA) verplicht.
Bron data	Dienst Wetmatiging
Meer informatie	www.wetsmatiging.be

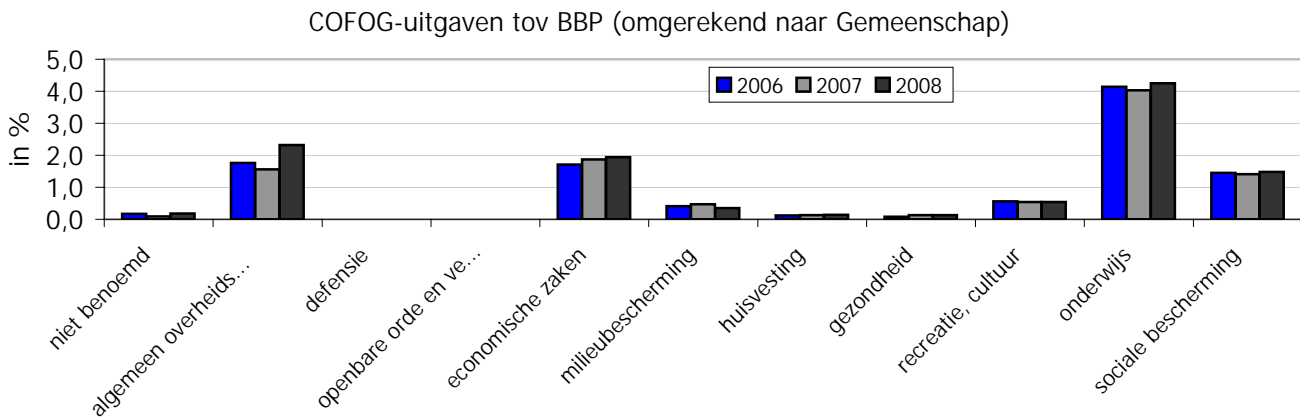
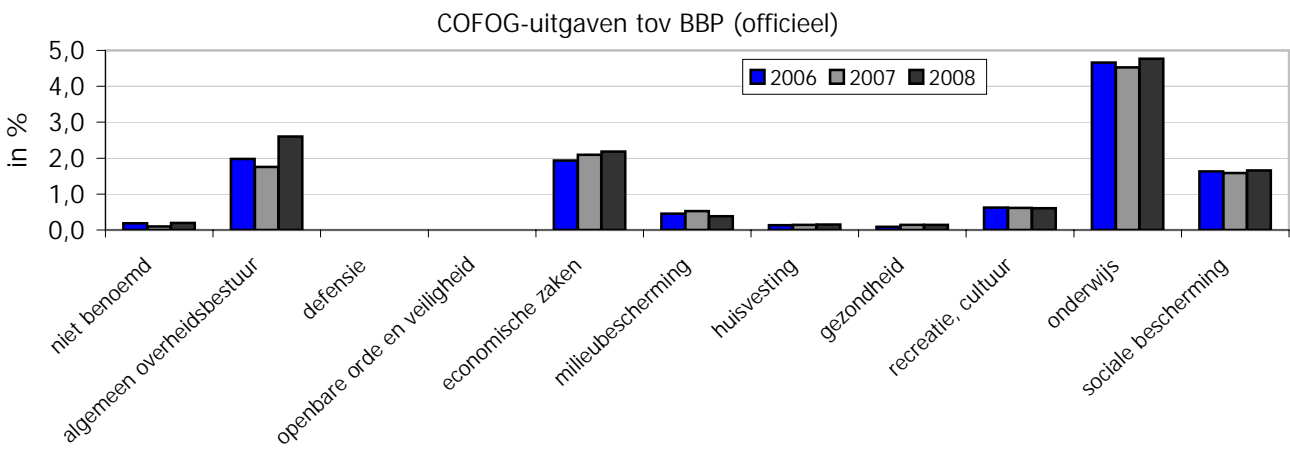
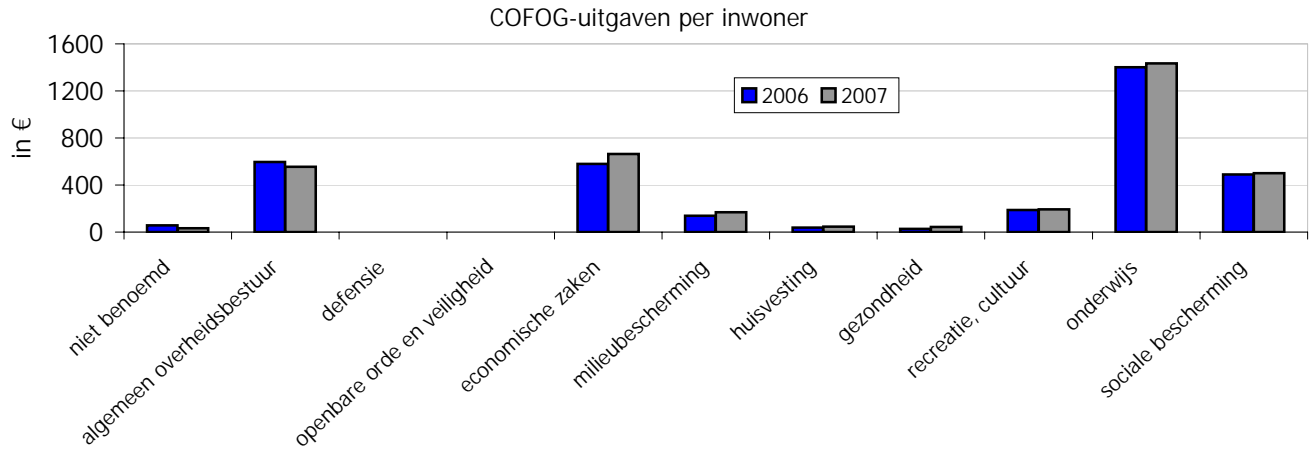
Aantal regelgevingsdossiers die voldoen aan kwaliteitsvereisten

jaar	aantal	aandeel
2005	110 op 157	70,1
2006	107 op 134	79,9
2007	60 op 77	77,9
2008	90 op 97	92,8
2009	39 op 41	95,1

Bespreking

Het aantal gunstig beoordeelde regelgevingsdossiers van de Vlaamse overheid stijgt sinds de nulmeting in 2005.

Doelstelling	18.3.1 De Vlaamse overheid werkt op korte termijn een set van outputgerichte indicatoren uit, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie én de relatie tussen alle dimensies van het overheidsingrijpen kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen bijsturen.
Kernindicatoren	Overheidsuitgaven volgens COFOG domeinen, evolutie in de tijd, in % BBP en per inwoner
Definitie	<p>COFOG is een classificatie van overheidsfuncties die door internationale instanties werd bepaald.</p> <p>De overheidsuitgaven worden aldus verdeeld naar functie (gezondheid, onderwijs, ...) en niet meer volgens organogram van de overheid. Dit laat een betere vergelijking in de tijd toe, zeker als de overheid haar diensten reorganiseert (de functies blijven immers dezelfde).</p> <p>De uitgaven worden gerelateerd aan de (gemiddelde) bevolking en ook aan het BBP. Voor het BBP werden enerzijds de officiële data genomen, maar werd ook een schatting gemaakt van het BBP, gerealiseerd door Vlamingen. Dit om een idee te krijgen van het 'gemeenschaps-BBP'. Immers de Vlaamse overheid handelt zowel over gewest- als gemeenschapsmateries.</p>
Streefwaarde	n.v.t.
Dimensies	Naar COFOG98 -code (2 posities)
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2006, 2007, 2008
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks. De data voor jaar T zijn beschikbaar in T+1.
Laatst gewijzigd	25/09/2009
Meetmethode	Administratieve registratie door Centrale Accounting (uitvoeringgegevens)
Bron data	Centrale Accounting
Meer informatie	http://www.begroting.be/portal/page/portal/INTERNET_pagegroup/INTERNET_hergroepering/TAB149685/COFOG%201998%20-%20VERS%202%20NL%2005.07.01.pdf

Bespreking

De totale COFOG-uitgaven evolueerden van € 3.516 in 2006 naar € 3.636 per inwoner in 2007.

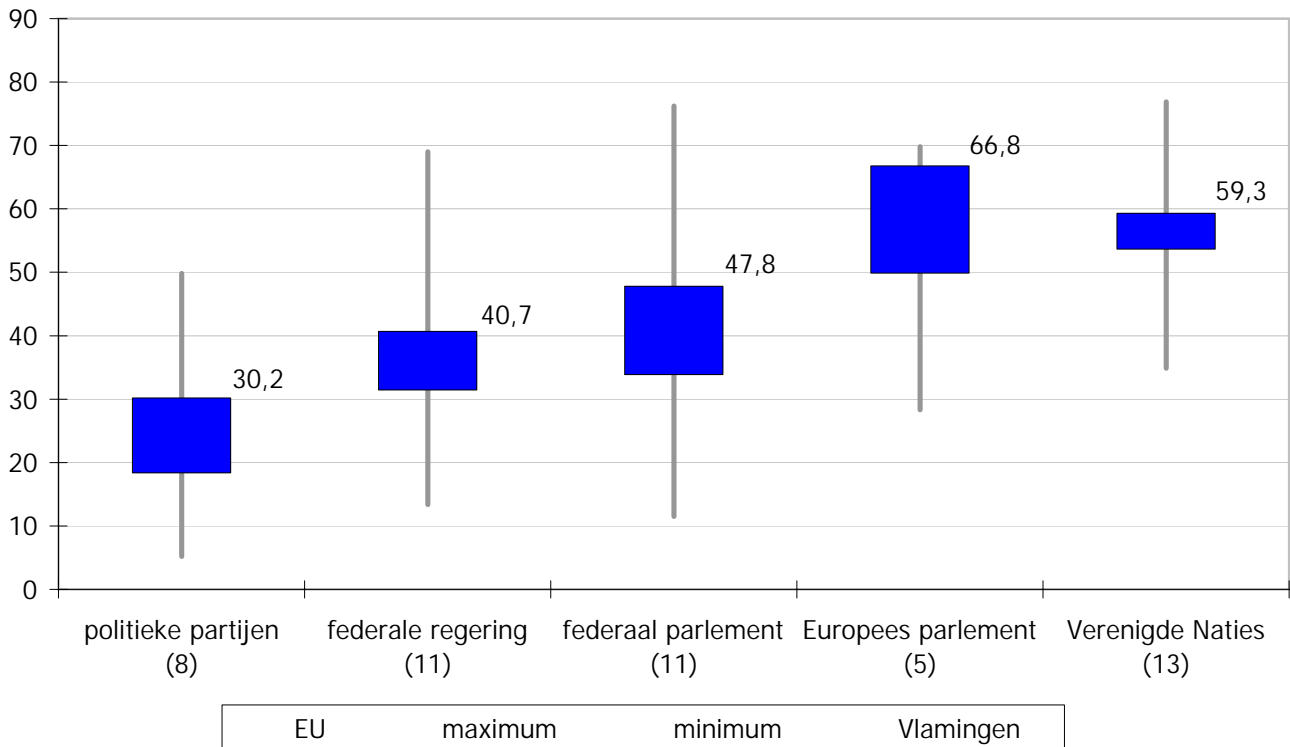
De voornaamste functionele uitgavencategorie in de Vlaamse begroting zijn onderwijsuitgaven. Dit blijkt ook uit de traditionele overheidsbegrotingen. De twee andere categorieën zijn 'economische zaken' en 'algemeen overheidsbestuur'. Deze laatste nam wat in belang af in 2007. 'Huisvesting' en 'gezondheid' komen in deze classificatie niet zo sterk aan bod.

De totale Vlaamse COFOG-uitgaven waren in 2008 goed voor 12,7% van het officiële BBP (11,3% van het 'gemeenschaps-BBP'). Dit is een toename ten opzichte van de twee voorgaande jaren (2006: 11,7% en 2007: 11,5%). Het belang van de categorieën is zoals bij de bespreking van de uitgaven per inwoner.

Het aandeel 'openbaar domein' bedraagt in 2008 2,3% van het BBP, meer dan in vorige jaren.

Doelstelling	18.3.2 De Vlaamse overheid werkt op korte termijn een set van outputgerichte indicatoren uit, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie en de relatie tussen alle dimensies van het overheidsoptreden kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen kan bijsturen.
Kernindicator	Vertrouwen in overheidsinstellingen internationaal vergeleken
Definitie	Het percentage van de bevolking dat vertrouwen stelt in overheidsinstellingen. Internationale vergelijking kan maar op niveau van de federale instellingen. De indicator geeft een in welke mate de Vlamingen al dan niet meer vertrouwen hebben in de verschillende instellingen. Het percentage geeft het aantal Vlamingen weer dat vertrouwen stelt. Dit percentage wordt vergeleken met de minimum en maximumwaarde binnen de Europese landen. Het Vlaamse cijfer wordt ook afgezet ten opzichte van het Europese gemiddelde: het groene blokje wijst op een positievere houding, het rode op een meer negatieve. De dikte van het balkje geeft de afstand ten opzichte van het Europese gemiddelde weer. Bij de benaming van de instelling wordt ook de ranking van Vlaanderen aangegeven.
Streefwaarde	toename
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Europese Unie
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	face to face survey in lidstaten EU. Voor België ca. 1.000 respondenten waarvan ca. 600 Nederlandstaligen.
Bron data	Eurobarometer
Meer informatie	http://ec.europa.eu/public_opinion/standard_en.htm

Vertrouwen in instellingen

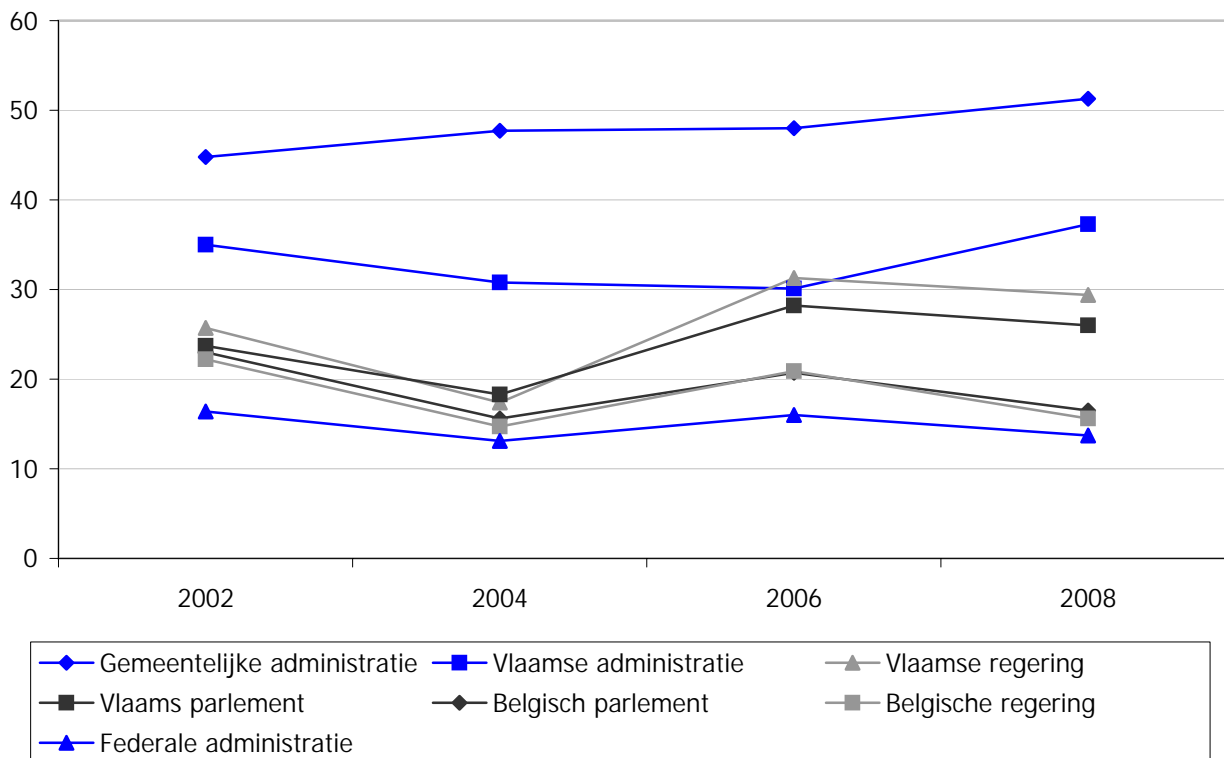
Bespreking

Het vertrouwen van de Vlamingen ligt in 2008 voor alle instellingen merkelijk hoger dan het Europese gemiddelde. Opmerkelijk is dat zowel de Europese Unie als de Verenigde Naties merkelijk hoger scoren dan de federale instellingen. Dit gaat in tegen het principe van nabijheid dat stelt dat hoe dicht er een overheidsniveau, hoe meer vertrouwen de bevolking daarin stelt. De posities zijn de jongste jaren vrij stabiel op de federale regering. Na een relatief zwakke score in 2004 (16 de plaats) steeg het vertrouwen fors in 2006 (7de plaats) om daarna iets terug te vallen.

De scores op basis van Eurobarometergegevens liggen merkelijk hoger dan deze op basis van SCV-survey. Dit heeft alles te maken met de wijze van bevraging. Bij Eurobarometer kan men enkel aangeven vertrouwen of geen vertrouwen te hebben. In de SCV-survey heeft men vijf antwoordmogelijkheden van helemaal geen vertrouwen tot zeer veel vertrouwen.

Doelstelling	18.3.3 De Vlaamse overheid werkt op korte termijn een set van outputgerichte indicatoren uit, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie en de relatie tussen alle dimensies van het overheidsoptreden kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen kan bijsturen.
Kernindicator	Vertrouwen in overheidsinstellingen op verschillende niveaus
Definitie	Het percentage van de bevolking dat vertrouwen stelt in overheidsinstellingen
Streefwaarde	toename
Dimensies	gemeentelijke, Vlaams, federaal
Vergelijking ruimte	
Vergelijking tijd	2002-2008
Frequentie en stiptheid	tweejaarlijks
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	face to face enquête met de vraag hoeveel vertrouwen men heeft in de verschillende instellingen. Het weergegeven percentage slaat op diegenen die veel tot zeer veel vertrouwen hebben.
Bron data	SCV-survey
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1069.htm

Vertrouwen in overheidsniveaus

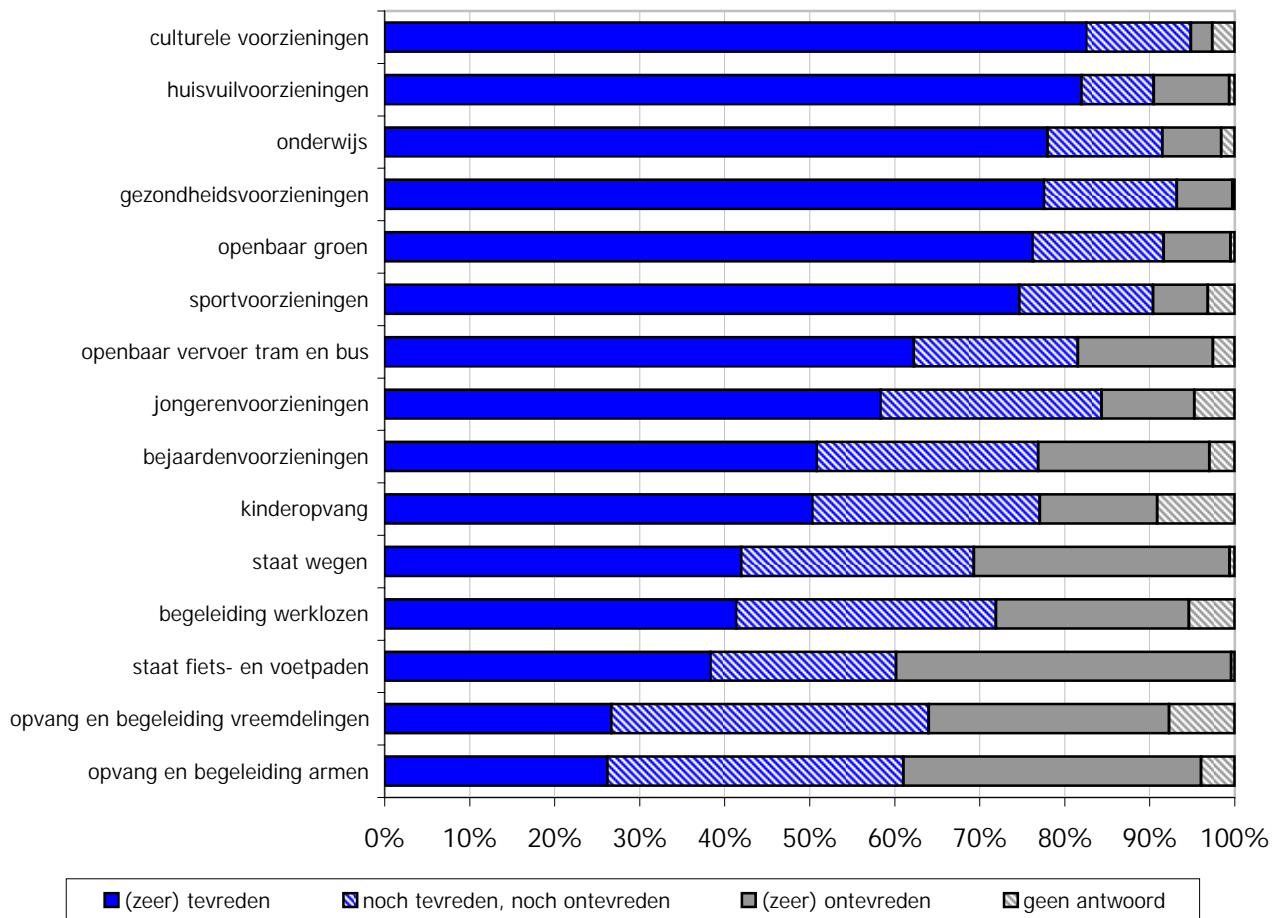

Bespreking

De bevolking heeft het meeste vertrouwen in de lokale overheid. Dit vertrouwen is de jongste jaren nog toegenomen. Het lokale vertrouwen is tot nu toe enkel gemeenten via de gemeentelijke administratie. Op de andere overheidsniveaus werd zowel het vertrouwen gemeten in de administratie, de wetgevende als de uitvoerende overheid. Over de ganse periode scoren de Vlaamse instellingen merkbaar hoger dan de federale. Op de Vlaamse administratie na, loopt het vertrouwen wel parallel. Ze vertonen een knik in 2004 en een terugval in 2008.

Doelstelling	18.3.4 De Vlaamse overheid werkt op korte termijn een set van outputgerichte indicatoren uit, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie en de relatie tussen alle dimensies van het overheidsoptreden kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen kan bijsturen.
Kernindicator	Tevredenheid van burgers met voorzieningen: algemene perceptie op niveau Vlaamse bevolking
Definitie	Mate van tevredenheid van de bevolking met diverse voorzieningen
Streefwaarde	stijging
Dimensies	/
Vergelijking ruimte	/
Vergelijking tijd	nulmeting 2007
Frequentie en stiptheid	via SCV-survey herhaalbaar volgens af te spreken ritme
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	face to face survey bij de Vlaamse bevolking tussen 18 en 85 jaar
Bron data	SCV-survey
Meer informatie	http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/Enquetes/Pages/Enquetes.aspx

Tevredenheid met voorzieningen

Bespreking

De tevredenheid van de bevolking met de voorzieningen is sterk afhankelijk van de aard van de voorziening. Tevredenheidsscores boven tachtig procent zien we voor de culturele voorzieningen en de huisvuilophaling. Onderwijs, gezondheidsvoorzieningen, openbaar groen en sportvoorzieningen zitten ook ruim boven 70%. Minst tevreden is men over de begeleiding en opvang van armen en vreemdelingen, de staat van de fiets- en de voetpaden en wegen en de begeleiding van de werklozen. Over meer dan de helft van de voorzieningen heeft een kwart tot een derde van de bevolking geen uitgesproken mening.

Mannen en vrouwen reageren enkel verschillend als het om onderwijs- en gezondheidsvoorzieningen gaat. Mannen zijn telkens iets meer tevreden dan vrouwen. De verschillende leeftijdscategorieën geven meer variatie weer. Tussen 35 en 45 jaar is men het meest kritisch over openbaar vervoer, bejaardenvoorzieningen, de opvang van armen en jongerenvoorzieningen. Tussen 25 en 35 jaar is men minst tevreden over de kinderopvang. Hoe hoger opgeleid, hoe kritischer men is over openbaar vervoer, kinderopvang, openbaar groen en de staat van fiets- en voetpaden. Laaggeschoolden uiten meer klachten over de gezondheidsvoorzieningen. Inwoners van plattelandsgemeenten zijn doorgaans meer tevreden. Grootstedelingen klagen vooral over een gebrek aan voorzieningen voor zowel kinderen, jongeren als bejaarden. Ze zijn ook minder tevreden over de opvang en begeleiding van vreemdelingen, armen en sociaal zwakkeren.

Doelstelling	19.1.1 Alle maatschappelijke actoren worden tegen 2020 meer actief bij het beleid betrokken. Dat bevordert het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en de gemeenschappelijke actieve oplossingsgerichtheid van de overheid en het middenveld voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame ontwikkeling.
Kernindicator	Aantal adviezen Strategische Adiesraden (SAR)
Definitie	Adviezen uitgebracht door algemene raden van de strategische adviesraden
Streefwaarde	Geen streefnorm bepaald in doelstelling
Dimensies	Aantallen per adviesraad, op eigen initiatief of op vraag
Vergelijking ruimte	Vanaf 2008
Vergelijking tijd	Sommige SAR's zijn in 2007 opgericht, andere moeten nog opgericht en operationeel worden.
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks, jaarverslagen rond 15 mei x+1
Laatst gewijzigd	1/09/2009
Meetmethode	Administratieve registratie door SAR's
Bron data	Jaarverslagen SAR
Meer informatie	Secretariaten SAR

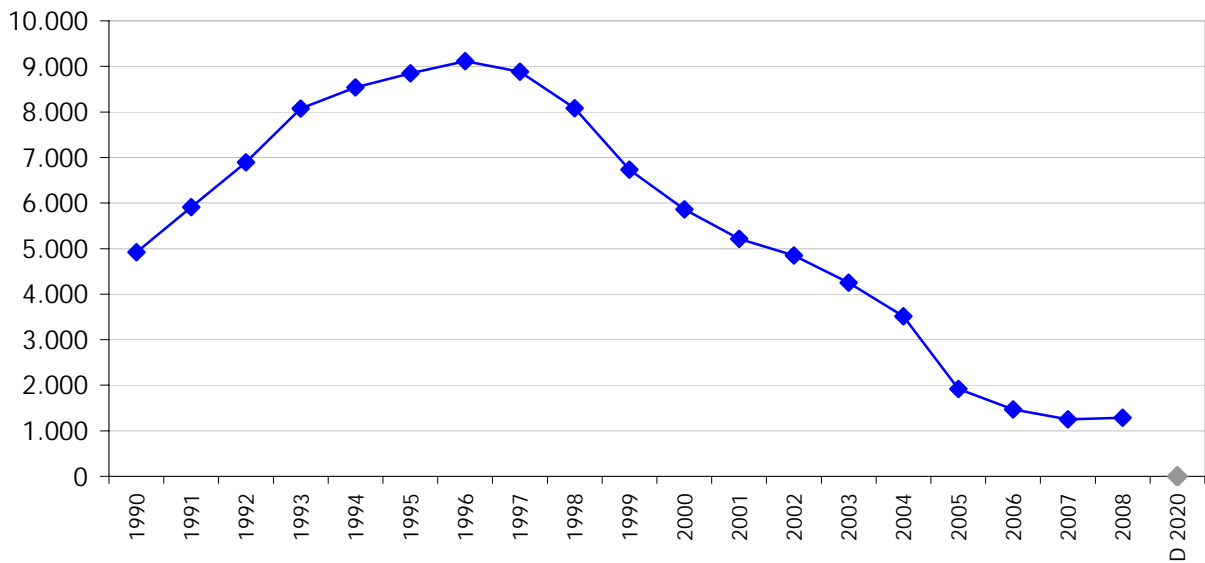
SAR	Aantal adviezen in 2008			Opmerkingen
	totaal	op vraag	op eigen initiatief	
Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (MINA)	-	-	-	Inwerkingtreding oprichtingsdecreet als SAR vanaf 1 juni (gedeeltelijk) en 1 september 2009
Mobiliteitsraad Vlaanderen (MORA)	8	8	0	
Strategische adviesraad Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC)	-	-	-	Operationeel sinds april 2008
Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)	-	-	-	Inwerkingtreding oprichtingsdecreet als SAR vanaf 1 januari 2009
Strategische adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV)	23	21	2	
Strategische adviesraad voor Landbouw & Visserij (SALV)	-	-	-	Inwerkingtreding oprichtingsdecreet als SAR vanaf 12 november 2008
Strategische adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO)	5	5	0	
Strategische adviesraad voor Wetenschap en Innovatie	-	-	-	Nog niet operationeel in 2008
Strategische adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid	-	-	-	Inwerkingtreding oprichtingsdecreet als SAR vanaf 9 april 2008
Vlaamse adviesraad voor Bestuurszaken (VLABEST)	10	10	0	
Vlaamse onderwijsraad (VLOR)	7	?	?	Het jaarverslag van de VLOR is afgestemd op het schooljaar 2007-2008. Enkel de adviezen uitgebracht in 2008 (tot en met juni 2008) werden hier opgenomen
Vlaamse Woonraad	5	5	0	
TOTAAL	58			

Doelstelling	19.1.2 Alle maatschappelijke actoren worden tegen 2020 meer actief bij het beleid betrokken. Dat bevordert het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en de gemeenschappelijke actieve oplossingsgerichtheid van de overheid en het middenveld voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame ontwikkeling.
Kernindicator	Adviestermijnen Strategische adviesraden
Definitie	
Streefwaarde	
Dimensies	Aantal binnen normale termijn van 30 dagen, aantal via spoedprocedure, aantal tijdige en laattijdige adviezen
Vergelijking ruimte	
Vergelijking tijd	Data pas beschikbaar vanaf 2010. Niet alle SAR's zijn even oud. Sommige gaan al langer mee, andere zijn pas in 2007 opgericht, nog andere moeten nog steeds opgericht/actief worden.
Frequentie en stiptheid	
Laatst gewijzigd	
Meetmethode	Administratieve registratie door SAR's. Aan de SAR's wordt gevraagd dit in hun jaarverslag mee op te nemen
Bron data	Jaarverslagen
Meer informatie	secretariaten SAR

Data pas beschikbaar in de loop van 2010.

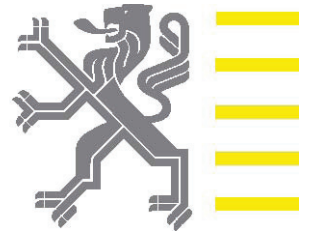
Doelstelling	20.1. De Vlaamse overheid blijft volgend decennium financieel gezond. Het uitgangspunt is de eind 2008 verworven schuldenvrije positie te behouden.
Kernindicatoren	Geconsolideerde Vlaamse Schuld
Definitie	Het gaat over de geconsolideerde (bruto)schuld op 31/12 (definitie Maastricht), wat inhoudt dat enerzijds de schulden van alle instellingen die volgens het ESR-stelsel van nationale rekeningen tot de Vlaamse overheid behoren worden meegerekend, en dat anderzijds een consolidering plaatsvindt, met andere woorden dat de onderlinge schulden tussen deze instellingen die tot de Vlaamse overheid behoren niet worden meegerekend. Ook vindt een consolidatie plaats met de overige regionale overheden van België, zodat de som van hun geconsolideerde brutoschulden gelijk is aan de geconsolideerde brutoschuld van de Belgische Gewesten en Gemeenschappen. Op te merken valt dat deze definitie van de Vlaamse schuld uiteraard veel ruimer dan de bekendere schuld van de ministeries van de Vlaamse overheid, die immers de meeste verzelfstandigde agentschappen niet omvat.
Streefwaarde	Nulwaarde eind 2008 moet behouden worden.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Geen cijfers voor regio's
Vergelijking tijd	1990-2008
Frequentie en stiptheid	jaarlijks, april van het jaar volgend op het beschouwd jaar
Laatst gewijzigd	3/09/2009
Meetmethode	De gegevens worden door het Instituut van de Nationale Rekeningen berekend op basis van de gegevens die door het Departement F&B ter beschikking worden gesteld.
Bron data	INR, op basis van F&B
Meer informatie	http://www.nbb.be/DOC/DQ/N/DQ3/HISTO/SNM0405.PDF

Geconsolideerde schuld

Bespreeking

Per 31/12 2008 bedraagt de geconsolideerde Vlaamse schuld een kleine 1.300 miljoen euro, iets meer dan een jaar eerder. Ook in 2009 en 2010 wordt als gevolg van de recessie een stijging van de schuld verwacht. Niettemin bevindt de schuld zich op een zeer laag niveau, zowel in vergelijking met het verleden als met de overige regionale overheden. De schuld van de Vlaamse overheid is volgens deze definitie hoger dan die van de Vlaamse ministeries, die veel bekender is. De reden is dat in de hier gepresenteerde definitie veel meer verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid worden meegerekend.

Coördinatie

 Studiedienst van de Vlaamse Regering

Projectleider

 Luk Bral

Verantwoordelijke uitgever

 Josée Lemaître
administrateur-generaal
Boudewijnlaan 30 bus 23
1000 Brussel

Grafische vormgeving

 Naomi Plevoets en Guy De Smet

Depotnummer: D/2010/3241/120

